

SOPHUS MICHAËLIS:

LLENER OG BARBAR

OMAN FRA PERSERKRIGENES TID

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG

660

HELLENER OG BARBAR

SOPHUS MICHAËLIS

DIGTE. 1888. Udsolgt.
SOLBLOMSTER. (1893). 2. Udgave. 1901.
SIRENER. (1898). 2. Oplag. 1898.
LIVETS FEST. 1900.
PALMERNE. 1904.
BLAAREGN. 1913.

SYND. 1891.
VANEMENNESKER. 1892.
ÆBELØ. (1895). Gyld. Bibl. Udg. 1913.
DØDEDANSEN. 1900.
GIOVANNA. 1901.
1812. DEN EVIGE SØVN. (1912). 3. Oplag. 1913.

AUCASSIN OG NICOLETE. (1896). 2. Oplag. 1896.
REVOLUTIONSBRYLLUP. 1906.
LÆGEN. 1906.
ET BRYLLUP I KATAKOMBERNE. 1909.
ST. HELENA. 1911.

BILLEDHUGGEREN J. A. JERICHAU. 1906. Uds.

AUCASSIN OG NICOLETE. 1893.
GUSTAVE FLAUBERT: Salammbô. 1902.
— — Den hellige Antonios' Fristelser. 1904.

SOPHUS MICHAËLIS

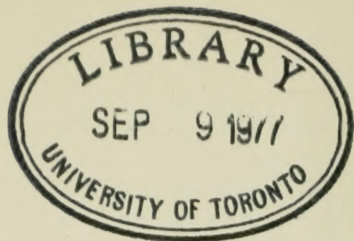
HELLENER OG BARBAR

ROMAN FRA PERSERKRIGENES TID

ANDET OPLAG

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXIV

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

O skønne Dage, da blandt Hellas' Fjælde
jeg vandred henført som paa hellig Jord
og fandt blandt Søjler om en splintret Celle
i Marmorfliser Gudestøtters Spor.

Olympia, jeg saa af Dalen dukke
din Festplads under Kronos' Fyrresus
og kunde Tempel-Anemoner plukke,
hvor Zevs og Hera havde deres Hus.

Til Delfi steg jeg. End Oraklets Tale
med Vinden klang igennem Pythos Pas,
og Kilden pibled — herlige Kastale! —
af Snevand fra det evige Parnas.

I Parthenons vindaabne Søjlegange
jeg drømte vaagen paa Akropolis
og hørte Genklang af de Sejrens Sange,
der lød fra Marathon og Salamis.

Det Hellas, som blev fordum lagt i Flammer
af Persiens purpurstraalende Despot,
stod endnu stolt i sine Klipperammer
— endnu fortalte gamle Herodot.

Ja, denne Borg, som Tiderne har hærget,
Barbarer knust og Jerngranater sprængt,
har Idealets Tempelskatte bjærget,
det skønneste, som blev i Marmor tænkt.

Vær ogsaa nu, i tunge Uvejrstider,
Akropolis, et løftende Symbol
og lær os, at din Skønhed ikke lider
— selv skamskudt straaler du af evig Sol.

13. Nov. 1914.

I

EVFRANOR OG HANS HUSTRU

DET var i Arkadien.

En Dalkedel boret dybt ned imellem Bjerge. Stejle Kløfter dannede dens Sider. Alle Skrænter syntes at føre indad og nedad. Dalen laa forsænket i sig selv og sov med Solens Glød paa sin Bund. Den, der vilde kigge ud over Kedlens Rand, maatte klavre lange, vildsomme Veje.

Det var med et svimmelt Gys, Synet vovede sig ud fra denne Fjældgryde. Fjernt til Havet, det store gaadefulde, der skyllede om Hellas' Kyster. Mod Nord skar det sit blaa Snit ind i det takkede Land. Bugten gik smal og blank mod Korinth. Hvide Prikker krøb hen over en flimrende blaa Linje. Det var Skibe, som stod omkring Peloponnesos, til Landtangen standsede deres Fart. Bag Bugten højnede Horisonten sig i ishvide Snekamme. Berejste Folk sagde, det var Parnassos-Bjerget. Og Thessaliens Højder blaanede bort i det Ukendtes Skygger.

Men mod Vest sænkede Synet sig ned i brede Sletter, der svandt mod Havet, gennemskaarne af blinkende Floder. Alfeios krøb sin Staalormegang ud mod

Okeanos' stivnede Flade. Og dèr, hvor Sletten syntes allerlavest, lyste Olympias Festby. Tempelsøjler og Gavle, gule og solbrændte som Rav. En Klynge Huse og Mure, snittede ud af Arkadiens Fjælde og stablede op af en Gud som i Leg nede, hvor Vandstrømmene skar deres Sølvringe gennem det frodige Dynd.

Men inde i den arkadiske Fjældgryde boblede den evindelige Idyl. Bierne summede, Faarene og Gederne græssede, Menneskene saa til. I Dalfurerne gryntede Svinene om, sorte af Sol og Mudder. Op ad Bjergsiden mylrede Faare- og Gedeflokke. Saa tæt kunde Hjorderne staa paa de solsvedne Skrænter, som var det Skorper af Utøj, der kun krøb i Kanterne. Kom man nærmere, saa man Ryggenes skidne Uldflom. Gederne sprang mellem Sten og Buske. Bukkene havde Klokker i Hageskægget — hvert Hop bjældede Toner ud i Stilheden.

Græsgangene var Hyrdefolkets Fælleseje. Her drev ogsaa Evfranor sin Gedeflok om. Hver Morgen blev han vækket, naar Solen stod op, ved at Hornene kradsede paa hans Bjælkevæg, og Kiddene satte Klovene mod hans Dør, saa længe til han fra Lejet, hvor han laa, trak i det lange Reb, saa Slaaen gik fra og Dyrene kunde stime ud. Kun een Ged blev tilbage, tøjret paa baade Forben og Bagben; den, som gav hans lille Søn Die.

Svøbt laa han i kruset hvid Uld, og Gedens Yver var altid saa nær hans Mund, at hans smaa Hænder kunde gribe derom, naar de tjattede i Luften. Fire Gange om Dagen søgte Faderen det bedste Yver,

spændt og hedt som en Livskilde, der higer efter at strømme ud. Og Geden blev bundet lige over Drengens Leje, og dens Yver blev kun malket af hans lille Sugemund.

Evfranor havde ægtet et lille pigeligt Væsen, hos hvem det jomfruelige aldrig kunde vige for det moderlige. Han tog paa hende, som var han bange for at klemme hende i Stykker. Hendes Arme og Ankler var som Rør i hans Hænder. Han kunde sætte hende paa sin Haandflade og løfte hende op, idet han med den anden Haand greb om hendes Bryster. Deres Knopper syntes aldrig at vokse. Da hun første Gang fødte, fyldtes de ikke af Mælk. De blev ved at være lige uudviklet jomfruelige. De var som hvid uskyldig Fløde. Hans Hænder lagde sig over dem som Skaale, hvori han vilde forme sin fineste Ost. Men det var næppe, han kunde føle dem svulme. Der gik kun en svag Sitren igennem dem, som naar kogt Mælk sætter Hinde.

Hendes Legeme var bestandig lige pigesmalt. Han forstod ikke, hvordan hun kunde bære et Barn mellem sine Hofter. Han begreb ikke, hvordan hun havde bragt dem til Verden, de to smaabitte gennemsigtige Piger, hun fødte ham med et Aars Mellemrum. De vejede kun det halve af, hvad Børn plejer. De saa ud som to smaa hvide Drømme, Moderen havde kastet. Deres Øjnes bleggraa Farve var udtyndede Stænk fra Moderens violblaa. Deres Kinder og Arme havde hendes Luv af dunet gul Silke, men saa tynd, at den blev borte i Solens Blus. De famlede om Dievorten

som om en lille haard og gold Frugt. Han holdt dem til Gedeyverne, men de brugte ikke de smaa blege Munde tilstrækkeligt, eller Dien var dem for stærk. De døde begge uden at have lært at tale. De tog deres smaa Hjerters usagte Hemmeligheder med i Graven. Deres smaa tynde Læber havde aldrig strammet sig til et Smil. De lukkede deres fjerne Øjne og vendte tilbage til Drømmen, hvorfra de var taget.

Men Moderen blev ved at leve sit spæde, gennemsigtige Døgnflueliv. Evfranor madede hende med gylden Honning. Den tog hun med sin lille Mund, der var rød som en blødende Frugt. Han kunde se den glide gennem Strubens sitrende hvide Rør. Hvad var det for et sart og ujordisk Væsen, han havde ægtet? Hun stammede fra selve Olympia, fra Heras hellige Tempel. Dèr var hun en Morgen bleven fundet bag den sidste ældgamle Træsøjle, nyfødt, men graadløs, stille og forundret, svøbt i et af Gudindens i Templet opbevarede Slør. Findestedet skærmede Barnets Liv: Tempelran og Helligbrøde lagdes ikke den Umælende til Last. Gudinden havde taget den udsatte lille Stakkel i sin Varetægt. En Hyrde fra Elis, der netop forrettede sin Andagt, fandt Barnet og tog det til sig. Hun voksede op blandt Bier og Blomster, men blev ved at holde sig hvid og skær, som laa den hellige gamle Søjles Skygge altid usynlig over hende.

Evfranor havde hjemført hende, da hun var sejsten Aar. Der var gaaet ti, og hun syntes yngre, end da han ægtede hende. Hun saa stadig ud som en sagte vandrende Blomst. Hun bøjede sit Hoved som for So-

lens Kys. Hun lignede en af de store vilde Foraarsanemoner, der groede nede i Olympia mellem Templernes Trin paa Steder, hvor ingen Fod traadte.

Haaret syntes altfor stort til det fine Hoved. Det laa samlet i en tung Krans om hendes Isse; Halsens spæde Linier løb bort i Nakkens Krus af smaa mørke Lokker. Og som hun gik med sit bøjede Hoved, krøb Solen ind og gemte sig derunder. Han elskede at kysse Solen i hendes Nakke — krydret og hed laa den i hendes Hud og modtog hans Mund, naar han aandede Solduften under hendes Haar.

Der gik nogle Aar efter de smaa blege Pigers Død. Vaaren samlede paany de spinkle Kræfter og satte Frugt. Evfranors stærke Hænder skjalv, da han følte det gro i det lille hvide Tempellegem. Men han turde ikke tro, før omsider Forløsningen kom og han stod med det fugtighede og bævrende lille Liv i sine Hænder og bar det frem mod Solsprækken i Døren.

Han blev underlig til Mode. Det var en lille stærk og fast Dreng, der sprællede mellem hans Fingre. Ikke som tidligere en hvid og gennemsigtig lyssky Hud, hvor de blaa Aarer blev borte som Grenene i et Blomsterblad, men denne Gang noget sundt og kraftigt at føle paa, fyldt som af Sol og næret som af Honning. Den Nyfødte syntes ham saa kendt. Han stod ligesom og tog paa sig selv og drejede sine egne Ledemod frem i Lyset. Disse fastansatte Knæ, disse indsnørede Ankler, dette allerede byggede Bryst, dette Haar, der havde stejlt Fald ned over den kantede Pande — det var som et helt lille Billede af sig selv,

han saa. Kun i Knop, men tømret af Voksetrang, højspændt af Livet indefra. Spændt af Livet fra ham selv. Den Dreng maatte leve. Ellers døde han selv. Han stod med sit eget krympende Liv nøgent i sine Hænder. Han kom til at tænke paa, hvad han engang havde hørt om Bronzebilleder af Guder og Konger, som skjult bag Malmets Skal bar et andet og mindre Billede. Her stod han med et Genbillede af sig selv, af den samme Malmets Blanding, hvoraf han selv var dannet.

Henne fra det lave hø-stoppede Leje lød et Suk. Han vaktes og vendte sig om. Nikarete laa og smilede i Halvmørket. Han gik tilbage og lagde Barnet i hendes Favn. Men hun havde ikke Kræfter til at gribe om det. Hun havde intet Blod beholdt for sig selv. Al den Styrke, hun bar i sit hvide lille Legem, havde hun samlet i Drengen. Han havde suget Solen af hendes Hud, Honningen af hendes Hjerte. Han var hendes spinkle Tilværelses sidste Kraftanstrengelse. Nu laa hun og havde fuldbaaret sit Værk. Der var kun den brustne og blodløse Ham tilbage. Hun var stivnet i Fødselens sidste uhyre Livsanspændelse. Hun smilede af Fryd over fuldbragt Sejr. Men hun orkede ikke at løfte Armene. Hendes lille Mund aabnede sig som en bristende Frugt, men der var ikke en Draabe Blod i de skønne Læber. Hun blev kun ved at smile. Og da Evfranor bøjede sig over hende og tog om hendes to smaa bitte Pigebryster, svulmede de en sidste Gang under hans Hænder og blev staaende, stivnede af Døden.

Han kastede selv hendes Gravhøj ude, hvor den smalle Sti fra hans Hytte bøjede ind i den bredere Fællesvej. Han medgav hende de faa og smaa Ting, der var hende kære i Livet. Da han lagde hendes fine tynde Lemmer ned i Graven til de smaa Piger, tænkte han ogsaa paa disse. Han lagde til dem lidt Legetøj af Ler, de aldrig havde faaet Brug for, smaa plumpe Figurer af en Hest og en Hare samt et lille Kar, hvorpaa en Landsbykunstner havde malt en Krans af sorte Svaner i Gang bag hinanden.

I Nikaretes Grav lagde han desuden — som Vandresko paa den lange Rejse til Hades — hendes smaa og smalle Sandaler, som han selv efter hendes Saalers Omrids havde skaaret ud af sin fineste Gedehud. Hun havde traadt saa let paa Jorden, og det bløde Skind havde drukket den lette Dugg af hendes hvide Fødder, som Solen aldrig naaede at faa brunet. Nu skulde hun gaa de lange og kummerfulde Veje, hvor Livets Sol ikke længer skinner.

Paa Graven plantede Evfranor en stor Vand-Amfora, den ældste og den bedste, han ejede, og dog var den knækket i Halsens tynde Stilk. Men før han grov dens Fod ned i Gravens Muld, slog han Hul i Bunden. Og i denne Amfora ofrede han til Nikarete, hver Gang det blev Nymaane. Han hældte en Skaal varm Gedemælk ned gennem den høje Hals. Saa vidste han, den nymalkede Drik vilde sive ned igennem Jorden til hende, hvor hun var. Underverdenen laa jo dybt nede under hans Fødder, og hendes Sjæl var tørstig, hendes stakkels Mund stod maaske aaben i den kolde

Jord og ventede den læskende Drik. Han mindedes endnu, hver Gang han bragte hende Mælken, hendes skønne brustne Mund, der saa ud, som den længtes efter at drikke, han saa det smertestivnede Smil, hvormed hun bøjede sin runde, blide og barnesmækre Hals, som om Døden havde lagt sin Haand paa hendes Nakke.

Naar han gik til Graven med sin Skaal, kom han til at tænke paa Hermes-Støtterne, han havde set i Olympia: Guden stod stiv og afmaalt, men med let sænket Hoved, tungsindsalvorlig, med sære Snirkelvinger paa de glatte Bronzehæle og med Slangestaven lænet til den ene Skulder. Og Øjnene var indlagte med Hvidt, saa Pupillerne stirrede.

Nu var Evfranor selv bleven en Hermes Sjælefølger. I Tankerne fulgte han Nikarete paa de lange øde Underverdenens Veje. Han løftede Skaalen til sin Mund og drak hende til i et Kys, og saa hældte han Mælken i den høje langhalsede Krukke. Han fulgte den, som den rislede ned gennem Mulden, til den naaede hendes aabne tørstige Mund. Drikken var rundet fra hans egne Læber til hendes.

Men hendes Solnakke skulde han aldrig mere kysse. Thi dèr, hvor hun vankede rastløs om, lyste Solen ikke. Dèr frøs man af Dødskulde og svøbte sine arme Lemmer i den evige Nats klamme Skygger.

Tilsidst tog han en lille Lekythos frem og dryppede den gyldne Honning ned gennem Amforaen. Hver Draabe var som en hed og tungtflydende Taare, Jordens solbeskinnede Bier havde samlet til den Døde.

Og Evfranor mumlede ned over Graven:

Gid Jorden hvile let paa dig, Nikarete, du min meget kære Hustru. Gid den ikke tynge dine fine Knæ eller trykke dit spæde Bryst .Og gid dine tvende Døtre, Charis og Aglaia, ikke hænge sig ved din Favn, men støtte dig hver ved sin Side med deres smaa Hænder i dine. Og gid Persefoneia være dig naadig og hendes Moder Demeter række dig sit nærende Korn. Despoina være dig mild!

Og naar Evfranor gik fra Graven, gjorde han sig selv let for Jorden, han traadte paa. Han havde, da han lagde Nikarete ned i hendes mørke Dødsbolig, omvundet hendes Haar med en Vedbend-Krans. En Ranke af samme Plante stak han i Tuen. Og snart krøb den skønne metalblanke Vedbend over Graven og omspandt den med sine listende Rødders lette Fjed.

II

SØNNEN

Evfranor vogtede sin Søn som en kostelig Skat, han maatte værge mod alle livsgriske Guder. Han havde altfor ofte hørt de dødbringende Seirener synge som vilde Glenter kresende over hans Hytte.

Straks efter Fødselen, endnu medens Moderen laa Lig paa hans Leje, bar han den Nyfødte tre Gange omkring Arnen for at vie ham til Gudernes Varetægt.

Men da han paa den tiende Dag frembar dem sit Takoffer af Mælk og Ost og Vin og skulde til at nævne Drengen ved sin Faders Navn efter ældgammel Skik, betænkte han sig og tav. Han turde ikke give sin sidste og sin eneste noget Navn, at ikke de Magter, der lurer paa Menneskers karrige Lykke, skulde have Navnet at trække i og snøre sammen som en Strikke om hans Hals.

„Søn“ benævnede han ham blot. Og Søn trivedes, saa han kunde se det fra Dag til Dag. Han tog om Gedens Yver med en Graadighed, som var det Herakles' Søn Telefos, der sugede Livet i sig af sin Plejemoder Hinden. Evfranors Dreng tømte et Yver hastigere, end han selv kunde have malket det. Og Fader-

hjertet lo i ham, naar han trak nye Ammer til og tøjrede dem over den glubske lille Mund.

Mælken randt ustandseligt i hans bitte bundløse Svælg, men den gjorde ikke hans Hud mælkebleg, den farvede ham bronzebrun, og Haaret krøllede sig som Hyacinter ned over hans Øjne. Dog jo stærkere Livet straalede i ham, des mere angst blev Evfranor for at miste ham. Han fortrød bitterligt de prangende Navne, han havde givet sine to smaa gennemsigtige Piger. De misundelige Gudinder havde krævet deres Navne tilbage. „Søn“ skulde aldrig faa Navn. Han skulde vokse op i Skjul for alle Olympens Guder. Bare leve som et Kid blandt Geder. Som en vild Blomst, der udfolder sig gemt i en af Klippens Spalter.

Som et Kid voksede han op. Det var Gederne, der lærte ham at gaa. Han hang sig med begge sine smaa stærke Næver fast i deres stride Haar, naar de søgte ud ved Gry. Han lod sig slæbe med ud i Solen, han kravlede under Gedernes Bug, til han en Dag kunde give Slip og trippe ved Siden, til han en Dag red som Herre paa deres Ryg. Han aflærte dem deres Smidighed: Naar han løb, sparkede han Benene frem i Luften med samme Sikkerhed som de og traf med Fødderne de rette bærende Punkter, hvor smaa de end var. Han fulgte Gederne paa deres Fart ad de rivende Bække ned gennem Krat og Klippeblokke, han sprang som de fra Sten til Sten, vadede uden en Snublen over de glatte Grunde og bares af sine Ben som af et Par Springstokke.

Da de første Aaringer var gaaet uden Uheld, aflagde Faderen sin Frygt. Guderne kendte aabenbart ikke hans Dreng. De sendte ham ikke en Plage paa Halsen. Hverken Feber eller Forkølelse. Ikke den ubetydeligste Børnesygdom. Drengen kunde taale alt. Den skoldende Sommersol paa sit ubedækkede Hoved. De strideste Foraarsregnskyl, naar Oversvømmelsen stod gennem Hytten, saa Høsengen sejlede. Den klammeste Gus fra Dalens sumpende Bund. Han kunde sove ude under de koldeste Stjerner og rejse sig karsk, glinsende af Dugg eller Rim.

Alting tjente ham til Trivsel. Gedemælken satte Huld i hans slanke Lemmer. Klidbrødet, som de selv bagte i Arnens hede Aske, rensede hans Indvolde. Tænderne sad faste og hvide i et rosenrødt Gab. Hans Legemes indre Gangspil fik sin daglige Smørelse i en Haandfuld saltede Oliven paa fastende Hjerte. Vin kendte de lidet til, de dyrkede den ikke selv, de solgte Gedehuder til at gemme den i, og fik de selv en sjælden Gang fyldt en Lædersæk, anvendte de den mest som Offer til de gode Guder. Men Honning nød de begge som Dagens søde sidste Spise, Honning samlet ind fra alle Arkadiens stærke vilde Blomster.

Drengens Lemmer kom til at skinne blanke som Billedstøtterne dernede i Tempelstaden. Det hvide i hans Øjne blev hvidt som paa dem. Øjeæblerne laa under de skarpe Brynkanter som aflange Fugleæg, Pupillen var en stor gulbrun Plet, der trak sig ud og ind og lyste. Luven paa hans glatte Hud var saa fin, at den kun kunde ses imod Solen. Faderen holdt hans

Arm op i Lyset, naar han vilde mindes Nikarete. Eller lagde Haanden i hans solhede Nakke. Haaret faldt om hans Hoved ligesom Moderens; over Panden lagde det sig som en Krone af lokkede Krøller; i Nakken blev det ved at vokse; det lod sig flette til to Piske, og Faderen lærte ham paa gammel argisk Vis at lægge Pisken op om Issen, saa Forhaaret højnede sig derunder og ringlede frem over Panden i skønne Spiraler, snoet som paa Atlet-Støtterne nede i Olympia.

Livet gik ensformigt i de arkadiske Fjælde. Hver Morgen stimede Gederne til Sæters. De fik Lov at gaa af egen Drift. Vejen, de valgte, var de stejle Bæklejer, hvor Vandet rislede og hvirvlede og brødes. Snart skiltes det i tynde Traade, snart forenede det sig i tykke Pulse. Gederne sprang frem i Fordybningen som en Strøm, der gaar opad. Deres Rygge bugtede sig i stride Hvirvler, de fyldte hele Lejets Bredde. De stoltserede og pjaskede og plantede de smaa Klove med en aldrig svigtende Sikkerhed. Om Aftenen mylrede de tilbage ad samme eller lignende Veje, hastigere, fordi det gik nedover og hjem til Folden. Men paa de vide og forrevne Græsgange spredte de sig til alle Sider, naar Klokken var løsnet om den største Buk.

Saa var Drengen overladt til sig selv, indtil Solen stod lavt paa Himlen og Bjældeklangen igen skulde kalde Flokken sammen. Han strejfede om, som var han selv en Ged. Han samlede sjældne Blomster paa de bratteste Fjældspring. Han opsporede Huler og Grotter. Han prøvede Ekkoet mod Klippevæggene. Han laa

timevis og iagttog Hvepsernes Bo. Af en Klump vaadt Ler, han tog paa sin Gang, formede han smaa plumpe Gudedukker eller Legetøjskar, som han lod soltørre. Eller han stod ørkesløs lange Tider med Hyrdestaven fældet i Armhulen og stirrede ud for sig. Solen randt bag de duftige Kløfter. Skyggerne krøb efter den som skumle Stimænd, der flader sig hen ad Jorden. Dog Lyset reddede sig altid, det sprang over de bredeste Afgrunde, men undertiden plumpede det i gennem et Hak eller en Sprække, saa hang det svimlende ned i Dybet som en blaaligt skinnende Røg, svævende mellem Himmel og Jord, til Solen flyttede sig og drog det til sig igen.

Hvad laa der udenfor disse vilde Bjerge? Drengen voksede op og erfarede intet derom. Alt det Vand, der styrtede ned i Kløfterne og blev til Bække og Elve, det banede sig Vej gennem Hulveje og Passer, til det fandt Udgang af Fængslet og befriede sig i Floden og søgte bort til det store altopslugende Hav. Okeanos! Okeanos! Det store Vand begrænsede Verden. Og dog bar det den dristige Søfarer som en Bølgebro til fjerne Fabelriger: Hvor mange Dage skulde man lade sig skylle af Bølgerne og drive af Havvinden, til man naaede Eventyrets Lande — Jonien, Atlantis, Persien, Ægypten? Og hvordan søgte man dem op? Vendte man blot sit Aasyn mod den opgaaende Sol og lod sig drage af Længslen, som Gederne, der af sig selv fandt Vejen hjem?

Dog, Okeanos havde ogsaa Afløb under Jorden. Han vidste, der var Steder, hvor det sugedes ind i

Klippernes Skød og kogende tordnede bort i underjordiske Dybder. Han vidste selv, der var Strømme i Arkadien, som ikke slap ud imod Havet, men pludselig sank bundløst i Jordens Bug og fossede bort mod Underverdenens natsorte Floder. Han vidste, Poseidon med sit Havhestespand var kørt over Landet med Saltvand i sit Spor og havde slynget sin Trefork mod den haarde Klippegrund, saa der sprøjtede en Kilde for hver Flæn, hvor den traf. Han havde hørt om Folk, der havde smagt Saltet af Poseidons Kildespring højt paa Klippesider, hvor intet Hav kunde naa. Verden var fuldt af Vidundere og Uhyrer. Han havde blot ikke truffet dem endnu. Han skar sig en Syrinks af ulige lange Rør og bandt dem sammen med lange Græsstraa, og frygtsomt forsøgte han at fylde dem med Rækker af Fløjt. Og ofte, naar han havde sendt sin Skalmejes klagende Toner ud over den lyttende Kløft, sad han stille for at høre, om der ikke skulde komme Svar fra den store usynlige Pan. Han vidste jo, han kunde være allevegne — midt i Elvens Skum, paa Fjældets Fremspring ud over Afgrunden, ja endog bag hans egen Ryg. Naar de fine Dun rørte sig i hans Nakke, kunde det være Pan, hvis Aandedrag han følte paa sin Hud.

Sjælen fik kun fattig Næring og maatte suge den af Naturen selv. Men Legemet blev stærkt og sundt. Det hærdede sig paa de lange skiftende Vandringer sammen med Gederne, der opledte Græsset, hvor det var. Til Aarets tørreste Tider maatte det møjsommeligt søges, hvor det listede sig frem i Læ for den

svidende Sol, i Huler, hvor det haarde Fjæld dryppede sin opsparede Fugtighed gnieragtigt over det tynde Muldlag, i dybe Klippesprækker, hvor den onde Tørke ikke naaede ind. Evfranors Søn blev haardfør og smidig som Dyrene, han fulgte. Men Faderen begyndte ogsaa, saa snart han var stor nok dertil, at indøve ham i alle de primitive Legemsøvelser, som mere fremgik af Blodets egen Drift end af nogen gymnastisk Skole.

Evfranor havde vel i sine Ynglingedage set og delvis selv dyrket Olympia-Legenes rige og regelrette Kunst, men i ingen af dem uddannet sig til den fulde Færdighed. Dog nu fik han en Medkæmper, der overgik alle andre. Han blev Yngling igen med sin Søn. Minderne dukkede op. Han angrede bittert, at Livet ikke havde givet ham Lejlighed til at sætte sig ind i den hele fulde og ædle Femkamp. Han blev sin Søns Læremester, men maatte selv for en Del opfinde Øvelserne og samle dem i gymniske Grupper.

Med Løbning gik det let nok. Gederne havde lært ham deres Løb over Stok og Sten og endnu bedre deres dristigt beregnende Spring. Nu gjaldt det mindre selve Legemsfærdigheden end de faste Regler og Maal. Naar de havde fundet en særlig egnet Græsgang, kastede de Gedeskindskapperne, ja selv den inderste korte Uldchiton og løb i lange sindige Sæt, med Albuerne ind til Kroppen og elastisk fjedrende Fodslag for at vinde frem til større og større Udholdenhed. Saa skiftede de Terræn og gjorde det vanskeligere og vanskeligere, thi en hellensk Løber maatte være for-

beredt paa alt: Sæt, man skulde løbe fra Sparta til Landtangen ved Korinth og vælge den korteste Retning og ikke drage Omvejenes store Buer, men overalt betvinge Jorden med sine hastige Saaler. Til dette Løb sluttede Springdygtigheden sig naturligt, og her var deres Øvelsesplads rig paa alle Farer og alle Maal. De sprang over stride Elve, fra Blok til Blok, op paa fremspringende Terrasser og ned i favnedybe Kløfter. Var Evfranor den overlegne i Kraft af sine lange Ben, saa bødede Drengen derpaa med sin katteagtige Smidighed og sit træfsikre Øjemaal.

Vanskeligere gik det med Kastningen. Evfranor ejede kun et gammelt rustent Spyd, der ikke var skabt til Kastespyd og navnlig altfor tungt til Drengens endnu kun spinkle Muskler. Og en Diskos af Metal ejede de slet ikke. De hjalp sig med en nogenlunde skivedannet flad Sten. Men den skar ikke Luften med den rette Piben, den suste ikke æggende af Malm og den klang ikke, naar den ramte Grunden. Drengen stod med store Øjne og lyttede til Faderens Fortælling om, hvordan de rigtige Diskoskastere havde hver sin Tone og fik Luften til at synge som en Vindharpe under deres Slyng.

Tilsidst kom de pankratiske Øvelser. Faderen lærte sin Dreng Brydetagene, for saa vidt som han selv huskede dem, rigtig kunstmæssige var de ikke, men naar de greb hinanden i Haandled, om Skuldrene og om Livet og beregnende maalte hinandens Stillinger og udspejdede tilfældige Svagheder for lynsnart at benytte sig deraf, fandt de af sig selv alle Brydekampens

taktiske Fif og Kneb, og Modstandernes nøje Kendskab til hinanden affødte en finere og finere Fordybelse i alle Enkeltheder. Nævekampen øvede de mindst, i den kom det for meget an paa Styrken og paa Slagets Kraft, og Drengen kunde ikke blive sin Faders jævnbyrdige. Men paa alle Omraader stræbte de dog at udvikle og opøve sig til den fulde Færdighed. De omviklede Hænderne med Remme af Gedeskind til Nævekampen; til Brydning salvede de sig med den glinsende Olie og bagefter skrabede de Huden med en Stump Skaar, thi en Jernskraber havde Evfranor ikke. Af det vilde Olietræs Blade bandt de Sejrskransen, og naar de efter endt Kamp og Renselse trykkede den paa Haaret, straalede deres Ansigter af Festglæde, allergladest blev Evfranor, naar det var Sønnens skønne Hoved, den tilfaldt.

Han gav sin Dreng alt, hvad han vidste og kunde. Meget var det ikke. Men han kunde dog lære ham at skære Bogstaverne i Træ — ganske vist de i Formen gammeldags, han selv havde faaet i Arv, ikke saa faste og strenge som i de nymodens Indskrifter paa Støtterne dernede i Tempelstaden Olympia. Han skar endnu helst Bogstaverne fra højre til venstre. Men Sønnen var opfyldt af det forunderlige i disse skaarne Tegns Magt. Et saadant Bogstav kunde indvie Tingen, det skares i, og betegne Ejermanden.

Drengen lærte med blot to Bogstaver at tilegne to forskellige Guder de Ting, han vilde give dem. Bogstavet *A* viede dem til Apollon, Π til Pan, men satte han dem begge sammen, blev Gaven kun Apollons.

Han brugte dem begge paa de smaa Trælyrer, han skar ud og behængte med Strenge af lange Gedehaar.

Der var en lille Lavrbærlund, hvor de lave Træer stod i en Klump, som stak de Hovederne sammen og filtrede Løvets Kranse af Blade saa blanke som af herligt støbt Malm. Her hængte han sin Trælyre ind i Tykningen og lagde sig paa den bløde dunkelgrønne Mosbund derunder. Han lyttede efter Vindens stride Rislen gennem de klirrende Blade og troede, at den kom fra Strengene, som Guden rørte med sit Solstraale-Plekter.

Thi Guden var derinde, selv om han ikke saa ham. Han gemte sig blandt Lavrerne og vilde ikke lade sig til Syne. Han saa kun hans smaa kævre Spejdere, de irrgrønne Firben, der listede sig frem for at titte. Medens Gudens Blik blinkede fra de blanke Blade.

III

GUDERNE

Hvorfor mødte han aldrig Guderne selv?

Han mærkede dog, hvor de puslede om ham overalt. Og efter alt, hvad han kunde forstaa, bevægede de sig jo paa Jordens Overflade og iagttog Menneskenes Færd med deres store straalende Øjne.

Naar han højt oppe paa Fjældsiderne i sine stumme Tanker gik gennem et Fyrrekrat og kølnede sit Aandedrag, kunde Solen pludselig ligge samlet paa en aaben Plet, hed som en svovlet Brand, der stod fra de visne Naale. Var det ikke Foibos Apollon, der her havde til Huse og brat skræmtes op fra sit Skjul og opløste sig i lutter blændende Sol? Han kunde staa og lukke sine Øjne længe og bede Guden om Tilgivelse og høre ham aande. Og aabnede han da Laagene i en lille frygtsom Stribe, saa han tydeligt den blaa Solrøg flyve i Foldekast om Gudens Skuldre og hans straalende Aasyn blive til eet med selve Solen. Ja, Foibos var jo selve det himmelske Lys. Fyrrene udsendte hans berusende Vellugt. Hans Flammekappe havde slæbt over Jordens svedne Løv. Det var som at træde i hans hede Spor. Den tunge gyldne Harpiks var den gud-

dommelige Em fra hans Hænders Hud, hvor de kærtegnende havde grebet om Stamme og Gren.

Allertydeligst bar dog Luftens utallige Flyvere Bud fra de usynlige Guder. Selve Ordet Fugl betød Varsel. Alle Fugle stod aabenbart i Gudernes Tjeneste. De gennemkrydsede Luften, rappe som de himmelse Magters Tanker. Den, der ret forstod at læse deres Flugt, kunde af den tolke de olympiske Guddommes Vink og Befalinger. Der var jo ikke en Fugl, uden den var knyttet til sin guddommelige Hersker og Herre.

Naar han højt over sit Hoved saa Ørnen sejle paa hvilende Vinger i en uhyre Bue, tænkte han paa Zevs, der havde sendt den ud: Maaske kom den fra selve det fjerne snedækte Olympos for at bringe sit Bud til Argos eller Elis, hvor Tempeltjeneren stod og spejdede efter dens Budskab. Han havde kun een Gang set en fangen Ørn, men dens Øje havde sagt ham, at den ser skarpere og længere, end Mennesker ser, og at de Udødelige har givet den Sekraft til at bringe en Guds Bud til de yderste Grænser.

Duerne var Afrodites kaarne Fugle. Naar de spankede om og kroede sig i deres hvide eller regnbuskinnende Hamme, lignede de travle og vigtige Pyntekoner, der kurrede af Stolthed over at tjene selve Skønhedens Gudinde. Hun havde dog ogsaa Brug for selve den uselige og grimme Spurv. Naar i Bærrenes Modningstid Spurvetrækkene gik højt i svirrende Tusindflokke, tænkte han, at netop et saa talløst Spand

af sladrende Smaafugle behøvedes til at trække hendes Vogn.

Men Nattergalen maatte være Pans Fugl. I de tidlige Sommernætter kunde han ikke sove for at lytte til dens Sang. Ofte troede han, det var Pan selv, der sad derude i Krattet og klemte om de smaa Struber og aflokkede dem deres højt fløjtende og dybt klukkende Syrinks-Klange. Han havde aldrig set den Fugl. Maaske var det Pan selv, der stod derude mellem Buskene og spillede for Maanegudinden, som sejlede højt over hans Hoved, utilnærmelig og evig kold. Medens fra den nærliggende Sump Frøerne kvækkede deres plumpe Kor til Spot.

Hvem kunde tvivle om Fuglenes Forstand, naar man havde hørt en Allike sladre ustandseligt, skogre og le, eller set Athenes hellige Fugl med skinnende Øjne suse gennem Mulmet? Hans Fader havde fortalt ham, at Fugle paa deres Flugt kunde vise, hvor Bjergene gemte Sølv i deres Indre.

Derfor lod man tidlig og silde Fuglene varsle for sig og iagttog de vingede Sendebuds Fart over Himlen. Om Foraaret, naar Glenterne drog op, og naar Træk i Træk alle de skinnende og kvidrende Kramsfugle strøg frem fra de fjerne Verdener hinsides Okeanos, vældede det af Jubel i alle Dødeliges Sind. Luften glimtede af Svaler, af Bogfinker, af Gærdesmutter og Vipstjerter. Den spraglede Hærpop rejste sin Fjerkrans og hilste med sine Orakel-Hup-hup! Sangerne fandt de gamle Reder fra ifjor. Overalt svirrede travle og glade Flyvere. Lærkerne fo'r til Himmels,

og alt Løv blev levende beboet. Da fornam han som sin Fader Gudernes Besøg. Fryd og Forstaaelse rislede op af hemmelige Dybder i hans Sjæl. Han følte Trang til at kvidre med. Han spredte begge Armene som et Par Vinger, strakte begge Hænder med fremvendte Flader op mod Lærkesangen, der stænkede ned over ham, hans Hjerte brast i Tak til de Himmelske, der atter gæstede Jorden og i Naade saa ned til ham fra deres soltindrende Blaa. Ja, han kunde kaste sig paa sit Ansigt i et Frydeskrig og trykke sine Læber mod Mulden, hvor selve Solen havde sat sine skønne, safranglinsende Saaler.

Sommeren hvælvede sin olympiske Himmel over hans Hoved. Skyerne sejlede som sølvskinnende Borge — han kunde tænke sig alle de salige Guder i Drift over Himmelhavet. Men højere end Skyerne skimtede han nu og da en stor Flyver, der gik som en sort Prik ind i Uendeligheden — Hermes maaske i guddommelig Sendefærd med den gyldne Heroldstav strakt mod den fjerne Kyst, hvorefter han stævnede.

Fugle — Fugle — Fugle. De drog over de Dødeliges opadvendte Ansigter som selve den flygtende Tid. Og Gudernes Vilje var Svingfjeren i deres Vinger.

Mod Høst kukkede Gøgen. Hans Fader havde fortalt ham, at dens hellige Plads var paa Zevs's Scepter, og den kukkede for hver Gang, Alfader nikkede — hvert Kuk var et Aar, som han nikkede ned til den Ydmygtbedende.

Hør, hvor Tranerne stod sønderpaa i en klaprende Kile. De fløj fra Kulde og Blæst. Helt oppe fra Strymon-Havet flygtede de. Men Regnen kom i deres Følge. Zevs's Tordenkiler blinkede efter de hellige Fugle. Og hver, der saa dem, vidste, at nu var det Tid til at vælte Jorden og gemme det vidunderlige Sædekorn i dens trofaste Skød. I heftige Regnskyl besvangrede Himlen Jorden, men først næste Vaar skulde den føde.

Overalt saa Drengen Gudernes Tegn og Spor. En Dag, da han i en udtørret Sump fandt en gammel tom Skildpaddeskal, tvivlede han ikke paa, at det var selve Apollon, der havde kastet den dèr for at skænke ham en ægte Lyra til Løn for dem af Træ, han havde ofret Guden. Han filede den til og udrustede den med Strenge, han strammede dem til Velklang og slog dem med en tilskaaret Lavrbærkvist som Plekter.

Hans Øjne skærpedes for de Udødeliges Færd. Han kunde se paa et Træ, om det var helligt. Han fandt af sig selv en ældgammel vreden Steneg og mærkede, hvor Helligdommen rugede i dens tunge Krone. Faderen havde fortalt ham om Egen i Dodone, hvorigennem Olympieren Zevs sendte sin hviskende Varselsrøst. Han fredhelligede det gamle, næsten udgaaede Træ og tog Varsler af de smaa grønne Skud, der piplede frem af Barken. Det var saadanne viede Træer, man satte Sten udenom, for at ikke de jordvraltende Svin, som aldrig løftede Trynen fra Ædetruget, skulde vanhellige Gudens Grund og rode i de Olden, som Grenene havde kastet. Man skulde være

Zevs-viet Præst for at fatte det mumlende Brus i Træets Løv og tolke de gaadefulde Sandsagn, som stod at læse i de strøede Frugter.

Ogsaa i Klippernes sære Skikkelser kunde Drengen finde aabenbarende Træk. I rette Afstand og med visse Belysninger blev Bjergtoppene til Gudemasker, høje Pander hvælvede sig, Huler blev til Øjne, og pludselig kunde de se. Han kunde skelne Herakles' Tyrenakke og Pans Bukkehorn, han vidste, hvor Skysamleren tronede, og havde opdaget Athenes hellige Fugl i den højeste Spids, hvor aldrig nogen Ged satte sin Klov.

Og stirrede han ned i Kløfterne, saa han hele Gudebilleder gemt i de vildt henkastede Kampesten. En af Underverdenens Guder havde engang rystet Grunden. Blokkene laa som gigantiske Tærningekast — om blot Menneskene havde Øjne at se med og Forstand til at tælle dem sammen.

Der var dog ingen Gud, der fængslede ham som den arkadiske Pan. Han var jo hans Landsmand, næsten hans Nabo. Gedeklovene trippede hans Gang til alle Sider. Han vendte sig ofte for at se, om det ikke skulde være selve Gudens Bukkefødder, der klang igen fra Klippegrunden. Det var Pan, som gav Dyrene Drift og Brunst, det var ham, som fik dem til at springe og danse og bræge og kaste de unge Kid. Pan vaagede over Stier og Græsgange. Ja, det var naturligvis ham, der trak Flokken efter sig og som en usynlig Vogter viste dem, hvor Klipperne grønnedes frodigst. Fuglene søgte at efterligne hans smel-

tende Fløjtespil, men ingen kunde kappes med ham. Selv Græshopperne spillede til hans Hæder. Naar han i den hede stille Middag strakte sig i Græsset og dukkede sit Hoved, hvor der var køligt, saa han inde mellem Straaene de grønne Springdyr, og greb han om de spidse stilkede Lemmer, mindedes han, hvad Faderen havde fortalt om Morgenrødens Elsker Tithonos. Hun fik ham gjort udødelig, men ikke sikret ham Ungdommens evige Gave. Derfor skrumpede hans Legem ind til det stakkels afpillede Dyr med de naalemagre Ben. Det gned sin bedrøvede ensformige Pibemusik af Længsel mod den skønne duftige Eos, der hver Morgen strakte sine Rosenfingre ud fra Østen uden nogensinde at gribe om det pibende Spøgelsedyr og føre det bort til de Saliges Boliger.

Evfranor havde altid af en ubestemt Angstfølelse holdt sin Søn borte fra Pans hellige Lund og Grotte. Han havde paalagt ham aldrig at føre Gederne i dens Nærhed. Sønnen havde endnu aldrig set andet end det gamle Græstørv-Alter, der laa lige udenfor den hellige Stensætning. Naar det aarlige Offer skulde bringes til Guden, fik Drengen Lov til at smykke Gedens Horn med Kranse af vilde gule Blomster. Faderen skar Haarene fra dens Pande og kastede dem paa det lille tændte Baal. Det lugtede ramt og svedent. Saa spillede han paa sin Rørfløjte, mens Faderen gav Dyret Dødsstødet, og Blodet sprøjtede mørkerødt ud i Altrets Askehob, hvor halvforvitrede Knogler og Bukkehorn stak frem. Fedtet og Sulet, der ofredes til Guden, brasede og brankede paa Baalet, og om Afte-

nen holdt de Gilde paa Offerdyret hjemme i Hytten og drak Vin dertil efter altid først paa Jorden at have udgydt Offerskvæt til Underverdenens nidske Guder.

Men længer end til Altret var han aldrig kommen. Han gik ofte langsomt rundt om Indhegningen og saa paa de rejste Stenblokke, hvor der altid laa Firben og solede sig. Naar han med sin Stav pirrede i det solsvedne Græs bagved, hørte han det knække i Straa og Kvas og saa smaa brune og graa Slanger glimte bort i Revner og Huller. Engang havde han stukket lige midt i et Kuld af levende Unger, som en Snog kastede i sin Rædsel. Krybet vred sig i et Nøgle af Spy og Ormeslyng — saadan maatte altsaa Haaret bugte sig paa Gorgos skrækkelige Hoved. Hele Lunden var som et Yngleste̓d for Øgler og Kryb — hverken Ugle eller Ilder dristede sig ind paa Gudens Enemærker.

En Dag drev Nysgerrigheden ham indenfor. Han var alene til alle Sider. Faderen var draget bort med et større Forraad af Huder og Ost. Gederne laa og gispede i Middagsheden eller var krøbet i Ly under skyggegivende Klippestykker. Han selv var ved at forsmægte af Tørst. Solen regnede ned over ham som en Byge af Brandpile. Han orkede ikke at søge efter nogen Kilde. Han lagde sig ind under Yveret af en Ged og sugede Mælk i sig, som var han endnu et Spædekid og ikke en fuldvoksen Yngling.

Drikken var forunderlig stærk. Da han rejste sig, syntes han med eet, at han var længere fra Jorden end ellers. Han saa pludselig sin egen Højde. Nu

vilde Geden kunne løbe mellem Skrævet af hans Ben og behøvede blot at dukke Hornene. Før var det ham, der var gaaet under dens Bug som under et Aag. Han strakte sin Ryg og rankede sine Lemmer. Han var Mand, hvad saa hans Fader sagde, der altid paastod, at han havde langt igen, og at Mand blev han tidsnok. Det kriblede besynderligt gennem hans Sener og Blod. Gik det ikke ham som Hærpoppen, naar den rejste sin Fjerkam paa Hovedet i et ubetvingeligt Overmod? Han var Mand, og han følte en svulmende Drift til at binde an med hele Verden. Først og fremmest til at træde Pan under Øjne og prøve, hvad det var at blive skræmt. Guden sad vel sagtens nu i sin Grotte og sov til Middag. Hvorfor ikke gaa ind til ham og overraske ham og se, hvordan hans Syrinks var lavet?

IV

I PANS LUND

Han stod pludselig foran Altret og pirkede op i Asken med sin Stav. Guden havde fortæret sine Ofre og tygget dem til Støv.

Var disse saakaldte Guder andet end Grovædere? Usynlige Vomme, der aldrig fik nok. Der var ikke andet at se af dem end Affaldsdynger — Slakkerne af, hvad de havde slugt. Altre og Templer var de Steder, hvor Præsterne vogtede deres Maaltider og deres Udtømninger. Engang havde de spist Mennesker, nu var det kun Dyr, der maatte bløde. Han havde hørt om Offerfester, hvor hundrede Okser maatte gyde deres Blods tunge sortrøde Flod i Gudens usynlige Gab.

Pan, er du her? hviskede han. Er dit Ansigt under denne Aske?

Han grov i Dyngen med sin Stav og gyste. Sæt, Pan pludselig blottede sin forfærdelige Tandrad i alle disse gule Benstumper, glubsk efter at knase hans egne Knogler.

Men Asken furedes kun af de evigt travle Myrer, der pilede deres lønlige Farter efter Maal og Drifter, ingen Dødelig kunde gætte.

Han vilde ind i det Allerhelligste og ruske Guden

i de lodne Kæmpeøren. Men hvor gik Vejen? Han gjorde Indbrud i det tætte Flet af Myrter og Oleandre. Enebærbuske snærtede ham med deres Naaleris. Han lukkede Øjnene for ikke at faa dem fyldt med Edderkoppespind. Hans Arme huggede sig frem i de grønne Dybder. Da han igen slog Øjnene op, stod han i et kresrundt Hegn.

I Midten laa en overgroet Sø, grøn som en irret Diskos eller et gammelt Malmspejl. Saa blindt havde Vandbladene gjort det, at kun en eneste Plet Himmelblaat røbede, at der var Vand.

Over denne Sø syntes Solstraalerne at glimte og krydses fra alle Kanter. Gyldne Ildpile skød gennem Luften, Solskinnet ligesom baskede mod Flippen af hans Øren. Pludselig drejede smaa blaalige Lyshjul rundt i Rummet. Blink og Skygger jog hinanden, Gnister fløj op af den grønne Dam og luede bort i Solen. Solen selv syntes at spejle sig i Bobler fra Søen, og Boblerne opløste sig i Røg. Den dirrende Sitren eksploderede i smaa Smæld.

Han stod længe blændet og uvis om, hvad det var. Men omsider *saa* han — de blinkende Insekter, Guldsmeddenes Hvirveldanse gennem Lyset. Midt i Solen mødtes de; to og to af de lange glimtende Flyvere stødte sammen, bøjede de smidige naaletynde Bagkroppe sammen til et Hjul og rullede bort i Solflimret som Svirr af blaa Skygger. Undertiden hang en Libelle lige foran ham i Luften, paa Vinger, der stod stille af lynsnar Hast. Saa aandede det over den grønne Flade, og den blussede bort som et Fnug.

I Tusindvis steg de af Søens Vandplanter som af en evigt fødende Seng. De kom krybende op ad Stænglerne med store runde Malmknaps-Øren, grønne opadstræbende Pinde, der pludselig forvandledes og fløj i Vejret paa Solvinger.

Var dette Pans Ansigt, overgroet af Vandliljernes vilde Skæg, med det blaa Kyklop-Øje derude, og herinde ved Bredden en Kæmpemund, hvis Aande var denne solrygende Yngel?

Han stangede med sin Stav ud i Vildnisset for at blotte dette Ansigt og drage Mundens store Fure frem. Han lagde sig ned og begyndte med sine Hænder at skovle det grønne Dynd til Side. Vandet var af en underlig sortblank giftig Klarhed uden Bund. Hver lille hvid Sky flød derover som en Tot Uld. Han havde aldrig før set saa dybt og stille Vand. Han lænede sig frem for at lade sit Blik synke deri.

Da formørkedes det under ham. Syrinksen, han bar i en Snor om Halsen, plumpede ned og slog Vandet i sortblanke Draaber. Vandet brast og dirrede i sine mange Skaar, til Fladen atter heledes. Og i det grønne Dynds Ramme saa han pludselig et Billede under sig, farvestærkt, som var det virkeligt, et Ansigt med to vidtopspilede Øjne, der saa paa ham med store gyldenbrune Pupiller i blændende Hvidt. Alt var saa tydeligt. Endog den fine gullige Luv paa Overlæben gnistrede Haar ved Haar; de sorte Bryn duggedes af Svedperler. Han aandede, og Billedet aandede — han kunde føle Pustet slaa hedt imod sig. Han drejede Hovedet, og Billedet drejede. Han kneb Øjnene til,

han aabnede Munden, og hvide Tænder lo op imod ham nedefra. Pan havde visket en Plet fri paa sit store irrede Tryllespejl og viste ham hans eget Billede — det første, han havde set. Pan fordoblede ham selv. Med Gysen fornam han ved at stirre ned i sine egne Øjne, at han var to. Et Dobbeltvæsen. En, der kunde betragte sig selv anden, forske sig selv, tale til sin Sjæl, udspejde Spillet i sine Tanker, brydes med sig selv, beundre sig selv, beruse sig selv.

Han blev svimmel for Afgrunden i denne Opdagelse. Aldrig havde han drømt om saaledes at møde sig selv. Det var Pan, han havde søgt. Det var Guderne, han vilde se, nu da han havde faaet voksen Mands Mod. Men Pan havde lokket ham i sin Helligdom for at afsløre ham hans eget Selv. Pan, tænkte han, rænkefulde Forfører! Under denne lumske Flade lurer jo dog dit eget grufulde Ansigt. Denne Sø er maaske kun dit ene halvblinde Øje, lukket af din groende Naturs Vildnis — et Øje, der ler haanligt op i Olympierens blaa Himmel. Pan, du Jordens unævnelige Drot, du trodsige Sjæl, der bor i Fjæld og Ørk; du ubændige Natur, der vender din øde og ru Ryg mod Apollons luende Sol — rynk dit vilde Bryn og drag atter Laaget for dit bundløse Øje. Jeg vil ikke se dig — jeg vil ikke se mig selv!

Og med sine Hænder gav han sig til at plumre Vandet under sig og trække Vandliljernes slimede Stængler frem over det blottede Hul. Men det vilde ikke lykkes. Stænglerne trak deres Blade til sig, en usynlig Haand skød det grønne endnu længere bort,

og da Vandet atter gled i Hvile, saa han kun sit eget Billed større. Skuldre og Hals vuggede frem — solbrændte, faste, nøgne — Kød, der gengav hans eget. Han stirrede og krængede sin Chiton dybere ned. Brystmusklernes Form afslørede sig levende for at vise ham en Skønhed, han aldrig forhen havde været sig bevidst.

Han blev rød for sig selv, og Billedet fordoblede Blusset af hans Kinder. Han rejste sig. Han slog med sin Stavs hele Længde ud i Søen — en Strime i Pans fristende Fjæs. Saa vendte han Ryg og flygtede, brød med lukkede Øjne gennem Hegnet, knasede gennem Offerasken og blev først sig selv, da han stod udenfor Stensætningen.

Nej, han blev ikke mere sig selv.

Hans Væsen var bleven spaltet, hans Bevidsthed flakt i to. For første Gang sagde han du til sig selv: Hvad vilde du derinde? Er det ikke Helligbrøde, du har begaaet? Før vilde han have spurgt: Hvad vilde jeg derinde? Hvad har jeg gjort? Men nu var han to. Han kunde strides med sig selv, irettesætte sig selv: Skam dig! Hvem er jeg? Og hvem er du? Er jeg stødt paa Pan inde i mig selv? Har han besat mig til Straf, fordi jeg har formastet mig til at trænge ind i hans Helligdom? Er jeg bange for mig selv? Skam dig, hvad har du gjort?

Hvem er dog denne du, jeg gaar i Rette med? Jeg er jo dog kun een, min Faders Søn, Evfranors Søn, selv uden Navn. Kan jeg være to, naar jeg ikke engang ejer et Navn? Pan kan ikke kalde paa mig, thi

jeg har intet Navn. Aahaa, du Underfundige, prøv, du raaber mig ikke op. Kald paa min Fader — jeg har intet Navn at lyde. Min Fader har været dig for klog. Jeg lystrer ikke noget Navn.

Naar han tænkte paa Billedet, han havde set, følte han en besynderlig Rus. Saa han virkelig saadan ud? Han greb om sine egne Skuldre. Han havde set paa sig selv med en andens Øjne. Ikke med Faderens, skønt Faderen havde frydet sig over hans Vækst som over intet andet paa Jorden og ofte straalet af Stolthed, naar de dvælede paa ham. Nej, det var et Blik, der kom inde fra ham selv. En Ild og en Sødme, en opsamlet Solvarme som den, der pludselig mørkner Druens grønne Skal. Hvor herligt og forunderligt at være til! At føle sig granvoksen og stærk. At mærke Musklerne spænde sig og alle Senerne være som Buestrenge. At gribe om sit Bryst som om et naturstøbt Harnisk. At se sine egne Knæ og Ankler, sine Skuldre og Lænder fuldkomne af smidig Ungdom. At kunne springe som en Ged. Og at vide, at over al denne sunde Legemsrankhed herskede det Hoved, som Pan havde vist ham i et eneste æggende Glimt.

Han mødte Faderen om Aftenen midt i et Bækleje. Den ene af dem kom drivende med Gederne, den anden med Kiddene. Gensynet var jublende. Alle Mødrene kaldte med deres dybe Mæ, alle Kiddene svarede i høje Fisteltoner. Der stod en brægende Længsel tværs over Bækken. Da de endelig blev slupne løs, styrtede de mod hinanden med vild Glæde, mødtes midt i Bækkens stride Sprøjt. Alle Ungerne mylrede

ind imellem de store Kroppe, hver søgte og fandt sit mødrene Yver. Koncert-Bræget af Mæ og Mi, Mæ og Mi, Mæ-mæ og Mi-mi blev ved, længe efter at de smaa Munde havde fundet de rette Dievorter, og klang som et ustandseligt højtskraalende Kor til Moderkærlighedens Pris.

Søn stod overfor Fader, begge blussende af Glæde over hinanden. Han forstod Dyrene, der mødtes og genforenedes. Han selv savnede sit Yver, men han lo til sin Fader med en egen udvidet Bevidsthed.

Og Dagen efter gik han atter ind i Pans Lund, længselsfuld efter Mødet med sig selv. Han klædte sig hastig nøgen og traadte ud i den grønne Sø, hvis Planteramme var gledet til Side for et stort himmelspejlende Dyb. Han sank i det isnende Vand, men traadte længere ud. Bobler brast omkring ham. Han bemægtigede sig Pans Badekumme, bøjede sig overmodigt frem og saa sit eget Billed — lysebrunt og fast som en Malmstøtte — sitre over det blanksorte Vand. Himmelblaaet laa som en Kappe bag hans Ryg — Skyerne sejlede. Han lagde Armene over Kors, greb med Hænderne om hver sin Albue og stirrede stift paa sig selv. Hans Næsebor dirrede ikke, hans Øjne lod være at glippe. Vandspejlet skælvede kun af de Ringe, som en dansende Myg frembragte, naar den slæbte sin Haletraad over Vandet.

Han var voksen, han var Mand. Var det dette, Pan vilde sige ham? Han stod og saa sig selv nedefra, fra et Synspunkt, der var ham nyt. Hans Legemsløndom sitrede afspejlet i det blanke Vand, lukket som en

Knop, rødmende for sig selv, med Pans hellige Urkraft i sit Indre. Han havde hørt om de falliske Fester, hvor Avlekraftens store blussende Symbol, højt over Mænds og Kvinders Hoveder, løftedes som en Helligdom, hyldet af Lovsang, bestraalet af Solen. Var det Pan, der pludselig greb om hans Løndom og lod en svimmel Anelse gennemfare den, saa den rejste sig i blodrød Undren, fyldt af hemmelige Safter i hans modnede Væsen? Han bøjede sig dybere og dybere over sit Billed, han greb pludselig ned i Spejlet efter sig selv, han sænkede sit Hoved saa langt, at han slog Pande mod Pande, som stangede han sig selv.

Hoho! lød det tungt kukkende bag hans Ryg. Han rettede sig, og Vanddraaberne drev over hans Øjne. Hoho! klang det paany, hult og dybt. Var Pan kommen bag paa ham? Vilde han i næste Øjeblik høre hans Latter skralde — som naar en Sten blev trampet løs af Gederne i Bæklejet og plaskede ned gennem det skyllende Fald. Hoho! Han vovede ikke at vende sig, men ventede hvert Øjeblik at føle Gudens Arme som klamme Slanger slaa sammen om sig og klemme Livet ud af hans nøgne Bryst.

— Ved Moirerne, hvad gør du her?

Det var Faderen, der stod foran ham, med Haanden støttet øverst paa den lange Stav, med Øjne flammende af Forfærdelse.

— Søn, hvad gør du? Du har forladt dine Geder. Selv Hundene har sluppet dine Spor, thi skønt umælende véd de, hvad der skyldes Guderne. Kun du lader haant derom. Du er brudt ind i Pans Helligdom,

hvor ingen ellers tør sætte sin Fod. Tror du, Pans Sø er skabt til Badekumme for os Dødelige? Kom, skynd dig herfra, at Guden ikke skal straffe din Frækhed.

Han bukkede sig efter hans Klæder og Stav og trak Sønnen med sig, ikke gennem Indhegningen men bort mellem nogle høje spidse Klippeblokke, han ikke selv havde opdaget. Først ved Altrets Askedynge slap han Sønnens nøgne Arm og saa sig ængsteligt om. Han skjalv for Gudens Hævn. Inden han forlod hans Grund, vilde han formilde ham ved at laste og spotte den, der havde forbrudt sig.

Han stillede sig lige mod Sønnen og lod sit Blik glide op og ned ad hans Skikkelse. Han saa alle det unge Legems funklende Fortrin og hoverede hemmeligt i Dybet af sit Sind. Men desto heftigere tog han paa Vej og skældte haanende paa alt det, der var ham dyrebart.

— Usle og skammelige Søn, hvor vover du at stille dig nøgen paa Gudens viede Grund? Var du endda fager og velbygget, slank som Platanen og glat som Olietræets blanke Frugt. Men sandelig, der er kun lutter Fejl i dit mislykkede Legem. Hefaistos maa have krøget dine Ben og gjort dine Skuldre skæve. Dit onde og ilde Sind er bovnet ud i din Ryg, dit Bryst er haaret som Gedens, din Hud er mere stinkende end de Dyrs, du vogter. Var du ikke min Søn, vilde jeg kalde dig elendig Søn af en Hund. Saa hæslig er du, at Pan vender sit Øje fra dig i Afsky. Skynd dig og hyll dig i dine Klæder, at du ikke længer skal krænke Lyset omkring dig ved saa megen Styghed!

Højlydt blev Evfranor ved at smæde sin Søn, til de var udenfor Pans Enemærker. Han vidste, hvad der mest af alt paa Jorden volder Ve og Ulykke — Gudernes Misundelse. Instinktmæssigt havde han begrebet Sønnens nøgne Selvfordybelse. Nu vilde han afværge Gudens Harme over hans Glæde ved sin egen Skønhed.

Først da han var naaet saa langt fra Pans Lund, at Guden ikke længer kunde høre ham, standsede han sine Haansord og lo atter mildt og kærligt til sin Søn.

V

HERMOFANTOS

Da Sønnen næste Gang brødes med Faderen, gik det op for ham, hvilket Skalkespil denne drev med sin Klandren og Lasten. Saa henrykte var Faderens Øjne, hver Gang hans Dreng gjorde et udmærket Kast eller en smidig Drejning, at denne pludselig holdt inde og lo:

— Men Pappa dog, husk, hvilken ussel og hæslig Skabning du har sat i Verden!

— Vil du tie, Dreng!

— Du blues jo ved at have avlet mig.

— Ulykkelige, vil du tæmme din Tunge!

— Nej, jeg forbander dig, at du ikke i Svøbet har ombragt en Skabning som mig.

— Hold op! sagde Faderen.

— Aldrig! Jeg kræver Guderne til Vidne derpaa.

— Hold Mund! De hører os ikke.

— Har de da andet at bestille?

— Javist. Der er Zevs-Fest i Nemea i Dag. De er allesammen Kronidens Gæster.

— Saa tror du altsaa, vi har Fred?

— Ja, du trættekære Hund af en Søn, der bjæffer mod dit eget Afkom. Fald nu an igen!

... Hver Gang Evfranor savnede sin Søn, gik han til Pans Alter og raabte højt, som vilde han vække en Sovende: Usle og vanartede Søn, vig fra Stedet, du vanhellig betræder, at ikke Pan, den gode og naadige Gud, skal gribe dig i Nakkehvirvlen og kaste dig ud. Kom hjem! Kom hjem!

Men Sønnen blev, saa længe han vilde. Stedet var blevet hans. Guldsmeddene svirrede om ham, som kendte de ham igen. Søen laa som et Spejl, hvis Irr var renset bort, saa Fladen lyste i sin blanke Glans. Det gav hans Skønhed i alle Stillinger. Det krystede hans Nøgenhed i et køligt Kys. Han havde fundet sig en Seng mellem Vandliljer og Forglemmigejer. Aftrykket af hans Form laa i det grønne Leje. Han lagde sig fremover paa begge Albuer, støttede Hovedet i sine Hænder og saa sit Ansigt kun en Fod under sig: roligt, uden Smil, kyskt og selvfordybende. En Dag havde han endog en Sejrs-Oliekrans om Issen. Vandet spejlede de smalle Blade mellem Haarkrøllerne — Guldsmedde og Sommerfugle flagrede derom. Der var ingen Gud misundelig paa ham. Firbenene flygtede ikke længer. Han herskede over Stedet og over sit eget Billed.

Sent en Eftermiddag traadte han nøgen ud af Pans Lund med sine Klæder kastet om sin Stav, han bar paa Skulderen.

Udenfor stod Faderen og modtog ham med en be-

kymret Mine. En smuk graaskægget Mand stod ved hans Side i støvet Vandringsdragt med stor bredskygget Rejsehat.

— Endelig, ved Zevs, dèr kommer han, sagde Evfranor hjerteklemt.

Den Fremmede betragtede ham:

— Altsaa dette er din Søn, den navnløse, som du, Evfranor, ikke under Guderne, ja hvem du ikke engang selv under et Navn. Nu begriber jeg da, hvorledes Pan hævner sig paa dig.

— Saa sig mig først, du min Ungdoms Gæsteven, hvormed jeg har forbrudt mig.

— Sandelig, den Sag er klar som Hippokrenes Vand, sagde den Fremmede og vendte sig til den nøgne, unge Mand. Arme Søn, sagde han og rakte ham sin Haand med et Glimt fra sine dybtliggende Øjne — Ordene strømmede fra en frisk rødlæbet Kilde midt i det skøntkrusede graa Skæg: Arme Søn, hvem din Fader har ladet vokse op uden Navn, tak du Pan, at han navnfæster dig.

— Jeg forstaar dig ikke, Fremmede.

— Evfranor, din Fader, siger mig, at du daglig tilbringer en Time i Pans Helligdom i Beskuelsen af dig selv. Du stirrer efter det Navn, din Fader ikke har givet dig, og selve Pan har bestemt dig til at hedde Narkissos.

— Hermofantos, min Gæsteven, klagede Evfranor og rynkede sine Bryn; nedkald dog ikke Gudernes Vrede over min uskyldige Søns Hoved.

— Narkissos hedder du og intet andet. Navnet

skyder ud af dig som en Blomst af et Træ. Det svarer til dig. Han nøs heftigt: Ser du, Evfranor, Varslet er heldigt. Pan kneb mig i Næsen til Tegn paa Billigelse.

Han lo af rund Mund. Men Evfranor var bleven bange, og saa snart han var alene med sin Gæsteven, sagde han:

— En stor Angst har du kastet i mit Sind, Hermofantos. Jeg kender det gamle boiotiske Sagn. Min Dreng vil drages af Trangen til at beskue sig selv, saa længe til han visner. Du har lært Pan, hvorledes han skal ramme ham.

— Tro ikke, Evfranor, svarede Gæstevennen og skubbede Hatten tilbage fra sin høje Pande, tro ikke, du kan skjule nogen Skat for Guderne. Tilstaa hellere, du ejer den. Din Søn er herligt skabt, end ikke Skyggen af et Nid har pustet paa ham.

— Men fra nu af? At kalde ham Narkissos er at prale af hans Skønhed. Gid han havde en Skavank, saa Guderne kunde bære over med ham! Nu venter jeg alle Ulykker over hans unge Hoved.

— Deri gør du Ret, Evfranor. Der er kun een Udvej til at forebygge de Ulykker, der daglig lurer paa os Dødelige: at være forberedt paa alt det onde, der kan ske. Vent blot altid noget ondt. Men spørg ikke derom. Det onde melder sig af sig selv. Hvorimod gode Efterretninger aldrig forhaster sig.

— Det Navn, du giver min Søn, spaar ham intet godt.

— Jo, Evfranor. Ved at kalde ham Narkissos viser

du de misundelige Guder, at du foregriber deres Hævn. Naar en Gud ser sig gennemskuet, skifter han Plan. Han vil ikke lade sig aflure sine Hensigter. Hvad du kalder din Søn, det bliver han ikke. Har du nogensinde forud kunnet beregne den Skæbne, der er dig beredt? Gaar det ikke netop saaledes, at hvad end du har tænkt dig vilde ske, saa sker der altid noget ganske andet. Hvoraf tror du, det kommer?

— Jeg véd det ikke, Hermofantos.

— Da skal jeg sige dig det, Evfranor. Guderne er os overlegne i alt og vil aldrig indrømme, at vi forud kan vide, hvad de vil gøre ved os. Vær derfor snild og tænk dig alt det onde ske, du frygter mest. Saa sker det netop ikke, men vel noget ganske andet.

— Som ogsaa er ondt.

— Men aldrig saa ondt som det værste, du havde tænkt dig. Hahaha! Det gælder blot om at kappes med Guderne i Udregning af Ulykker og komme dem i Forkøbet. Thi der er een Ting, som hverken Skæbnen eller Guderne vil tilgive os: at vi — og ikke de — faar Ret.

— Du vil altsaa dog overliste Guderne, Hermofantos. Jeg mærker, du har hentet dig megen Visdom paa dine Rejser.

— Altfor lidt, thi jeg har rejst for lidt. Men jeg har endnu mange Tusind Stadier at rejse, inden jeg naar min Grav. I Morgen maa jeg afsted igen, men i Aften maa du give mig et Maaltid og et Leje under dit Tag ...

... Om Aftenen laa den nydøbte Narkissos paa sit Leje og kunde trods Faderens Opfordring ikke falde i

Søvn. Med lukkede Øjne og sovende Aandedrag laa han i sit Halvmørke og lyttede.

Hermofantos fortalte. Der strømmede Verdensindtryk af hans Mund. Som vandrende Læge var han draget fra Land til Land, fra Ø til Ø og var naaet over Jordens Kres, til Okeanos' Strømme randt ud i den tomme Uendelighed. Han havde tjent persiske Satraper som Livlæge og været i Sardes og Susa for at fæste sig til selve Storkongen. Men han var ikke naaet længer end til Herskerens „Øjne" og „Øren", og naar Dareios kørte ud, turde han ikke stille sig paa hans Vej, thi det var uden Naade Døden at træde ukaldet frem for Storkongens Aasyn.

Om sære og sælsomme Folkeslag fortalte han. Om Skytherne, der trækker Huden af fældede Fjender og garver den som Skind. Hovedhuden bruger de til at tørre Sveden af deres egne Ansigter; nogle syr mange sammen til en hel Dragt; med højre Haands afflaaede Hud med Fingre og Negle beslaar de deres Pilekogre, og Hovedskallen af den farligste Fjende anvender de til Drikkeskaal, betrækker den udvendigt med Okselæder og skyller Vinen i sig af det glatte Indre.

Ogsaa blandt Thrakerne havde han været. Naar det lyner og tordner, vredes de og skyder deres Pile op mod de sorte Skyer for at true Guden til at tie stille. De tror ikke, der gives nogen anden Gud end deres egen. Et andet Folk, Ataranterne, er endog saa trodsigt og opsætsigt, at de højlydt forbander Solen, hver Gang den staar højest, og overøser den med Skældsord, fordi den vover at afsvide deres Land.

— Hvor mange Guder har du talt paa dine Rejser, Hermofantos? spurgte Evfranor. Og har du nogensinde selv set eller truffet Guder?

— Ja, utallige Gange har jeg hos Barbarerne set deres Guder køre frem i fri Luft. Solguder paa Vogne, forspændte med Solens Heste, Vindguder, Torden- og Regnguder.

— Nej, jeg mener Guder af Kød og Blod som en Dødelig.

— Ja, een Gang, Evfranor. Læg endnu lidt Ved paa din Arnes Baal, thi jeg synes, her er køligt. Og det endda hos Mændene i selve den violkransede straalende Stad, som Athen kaldes. Første Gang jeg var der, saa jeg selve den jomfruelige Athene. Ja, ikke jeg alene, men hele Byen strømmede ud for at tage imod hende. Herolder løb foran hende og tudede i lange gyldne Trompeter og forkyndte: I Athenere, se, hvem der kommer hid til Eders By, rustet med Gorgonen og Hjelm og Skjold. Se, hvem hun holder sin Oliekrans over. Og sandelig, hun stod paa den lette tohjulede Sejrsvogn og skinnede af Malm og hævede sin gyldne Lansespids højt i Solen. Hun var større end vi Dødelige. Under den høje Hjelm rullede Haaret ned over to bugnende Skuldre. Hendes Haand greb om Vognfadingens Kant — jeg har aldrig set saa guddommelig stor og skøn en Haand. Hendes Peplos bølgede om faste og jomfruelige Hofter, hendes Ben stod som Søjler plantet i Vognens Bund. Og selve Himlen lyste ud af hendes store Kvieøjne.

— Du spøger, Hermofantos, eller du har drukket for meget ublandet Vin.

— Nej, klem du blot Lædersækken endnu en Gang, thi Vin er en guddommelig Gave. Druerne har drukket Sol og spejlet Himmel og Jord. Der ligger Syner i deres Saft. Tak! Se dèr fik Dionysos sin rigelige Skænk — gid dit Lergulv længe lugte af hans Gave! Men Athene saa jeg, saa sandt du ser mig. Hun var høj som et Karlefruentimmer, og et Karlefruentimmer var hun, saa lang som otte af vore Fødder. Ved hendes Side stod en Mandsling og skinnede af Falskhed og sin egen fule List. Thi vid, Evfranor, at Athene var en uhyre stor paiansk Kvinde ved Navn Fya, som de havde hittet paa at klæde i Gudindens fulde Skrud for ved denne Svig at føre den fordrevne Peisistratos tilbage til Herskerdømmet i den violkransede Stad. Bønderne løb foran, og Bedrageriet fo'r som en Løbeild lige til Akropolis, og de førte det store knejsende Bondefruentimmer helt op til Borgen og Peisistratos med hende og gjorde sig igen til hans Slaver. De laa paa Maven for den drøje Kvinde og slikkede Støvet af hendes store Fødder. Og hun skred i sin Teaterpynt op ad selve Borgens Trin og førte Tyrannen tilbage. Anden Guddom af Kød og Blod har jeg aldrig set, og mig bedrog hun ikke. Thi der var intet overjordisk ved Lemmerne bag det straalende Harnisk, og hun lugtede ikke af Violer; men som havde hun bundet Neg i Sommerhede, saaledes tyngede Dragten hende.

— Du tror ikke, Guderne virkelig nogensinde viser sig for os Dødelige?

— Nej. I hvert Fald er de af et andet Stof end vi. Og skulde de vise sig — i det mindste for mig —, da tror jeg, det maa ske i samme lette Form som den, hvoraf Regnbuen er dannet. Den Bue kan vore Hænder ikke tage fat i.

... Natten gik, og Vennerne blev siddende. Hermofantos blev udspurgt om alt, hvad Evfranor i sit ensomme Hyrdeliv havde opsparet af Videbegær. Og hans Gæsteven kunde svare paa meget. Hans Hjerne var en Beholder af Erfaring og Indtryk. Hans umættelige Rejsetrang havde ført ham overalt, selv ind i det ukendte Libyen. Han havde endog besøgt „Solens Kilde“ og stukket sine Hænder i dens Vand. Ved Midnat var det skoldende hedt, saa alt kunde koges i de sydende Hvirvler; naar Solen steg, afkøledes Kilden, blev kold ved Middag, men begyndte derefter atter at hedes med den synkende Sol.

— Hvor har du lært den klædelige Kunst at lyve saa anstændigt? spurgte Evfranor.

— Jeg lyver ingenlunde, svarede Hermofantos. Thi jeg har ingen Fordel deraf.

— Men altsaa, naar du har Fordel deraf, lyver du? spurgte Evfranor ondskabsfuldt.

— Gør ikke Løgnen til en Last, naar den er et nyttigt Middel. Lønner det sig at lyve saa lyv! Den, der lyver, har ofte et ikke mindre Maal for Øje end den, der taler sandt. Og vinder du, hvad du tilsigter, saa har Løgnen lige saa megen Værd og Berettigelse som Sandheden.

— Du forkynder en saare farlig Lære, Hermofantos.

— Kun den Lære, alle Ting bærer i sig selv. Det usande er kun Vrangsiden af det sande. Der er ingen Sandhed til uden en tilsvarende Løgn. Ofte kan det være nyttigt at vende Vrangen ud.

... Ved Daggry, efter kun et Par Timers Søvn, rejste Hermofantos sig, frisk og udhvilet. Ogsaa hans Vært kom paa Benene, satte Mælk og Figen for ham og fyldte hans Vandrepose med Ost og Brød og en lille Krukke Honning. Hermofantos laante Naal og Traad og gav sig til at bøde nogle Rifter i sin Kappe og sætte nye Remme i sine Sandaler.

— Sover din store herlige Dreng endnu? spurgte Hermofantos. Faderen bøjede sig lyttende ned over sin Søn, men denne lod, som han sov, for igen at kunne høre efter.

— Ja, siden han har været i Pans Lund, sover han længere Dag for Dag.

— Du skulde hellere lade ham besøge en anden Lund.

— Hvilken, Hermofantos?

— Har da Arkadien ingen Piger eller Slavinder? Her synes ikke at være megen Lugt af Kvinder i Eders Gedeliv. Det er godt nok, du skærer en Lok fra din mandbare Søns Pande og ofrer den paa hans Moders Grav. Men Afrodite har ogsaa sit Offer til Gode. Og det maa ikke kastes paa Jorden som det Skvæt, du skænker til Dionysos. Evfranor, lad dog ikke din Dreng hentæres i Beskuelse af sin egen Skønhed. Naar det

nu bliver olympisk Sommer, før du ham saa til „de gæstfrie Piger“.

— Dit Raad huer mig ikke, svarede Evfranor; han stod i Hyttens aabne Dør og saa ud i Morgensolen. Naar jeg ser, hvor skøn — Guderne tilgive mig! — min Dreng er vokset til, frygter jeg Øjeblikket, da han skal plyndres som det unge blomstrende Mandeltræ herudenfor og øde sin Skønhed til Afrodites Daarskaber.

— Gid Gudinden ikke høre dig, Evfranor! Men som jeg allerede har sagt dig, kom du heller Ulykken i Forkøbet. Giv du frivillig Gudinden, hvad hun har Krav paa, at hun ikke selv skal komme og kræve sit Offer. Afrodite er ikke min Yndlingsgudinde, men saa gammel jeg er, gæster jeg nu og da hendes gæstfrie Piger.

— Ja, du har spredt dit Afkom paa din Vandring over Jorden, Hermofantos.

— Hvad véd jeg, Evfranor? Jeg blev ikke skabt til Amme eller Fosterfader. Jeg fik sjælden Stunder til at se, hvem jeg havde velsignet med Livsfrugt. Den skønneste Pige, jeg har elsket, var i Olympia, i Afrodites Forgaard, for ni Olympiader siden. Hun saa ud som din Hustru Nikarete.

— Ja, jeg mindes, vi har talt om det før, Hermofantos. Netop Aaret efter dit Besøg i Olympia, om Foraaret, blev Nikarete fundet ved Heras Tempelsøjle svøbt i Gudindens Slør. Maaske var hun *din* Datter, Hermofantos.

— Maaske, Evfranor. Mulighedernes Verden er rig.

og et skønt Maaske beruser sødere end al ædru Vished. Lev nu vel, til vi atter ses, naar Guderne vil. Værn din Dreng og vogt ham for at blive den Narkissos, han har Anlæg til. Nej, du skal ikke vække ham. Jeg ser, Drømmen hvælver sin Guldport over hans Pande.

Narkissos laa og lyttede med brændende Kinder.

— Men saa bliv dog, bad Evfranor sin Gæsteven.

— Nej. Nu maa jeg til mine Fædres Stad for at se, hvilken Slægt der opfostres paa Evrotas' Bredder. Hellas gaar en ond Tid i Møde. En Sky af sorte Varselfugle trækker op fra Øst. Mederne ruster Asien imod os. Jonien er allerede deres. Snart vil de oversvømme os. Da gælder det at have Bolværker, de ikke kan knuse. Bed til Zevs derom, Evfranor, og lev vel med din Dreng!

Evfranor fulgte sin Gæsteven paa Vej. Narkissos rejste sig til sit Arbejde. Der var noget i ham, der trængte til Rus. Han trykkede nogle sidste Draaber af Gedeskindssækken og smagte paa den stærke Vin.

Hans Blod bar paa en kildrende Længsel efter at indvies i en ny og almægtig Løndom. Dyrene kunde ikke lære ham den. Deres Parringskampe havde intet af Tørsten inde i ham selv. Afrodite var ikke Gudinde for Bukke og Geder, men for Mennesker. Hun var en Sang inde i ham. Blodet blev svimmelt i ham. Ofte følte han sig drukken uden at have smagt Vin. Dionysos og Pan havde vakt noget fallisk i ham. Men det var en blind Drift ud i det Blaa. Guldsmeddenes svirrende og blinkende Hvirveldans var det, han bedst forstod.

I den lynede noget guddommeligt — den røg i Luften som en Rus i selve Solen. De vævede det blaa Lysslør om Afrodite, der stod nøgen og straalende — han vidste fra sit eget Legem, hvor nøgen Hud kan straale — og rakte ham sit Guldbæger fyldt med Roser. De sitrede en næppe hørlig, sød og sugende Musik.

Driften i ham udløste sig gennem Toner. Han dannede sig ny og længere Fløjter, større og bredere Lyrer. Han spillede sine Geder ud paa Græsgangene om Morgenen, han lokkede dem hjem ved Solnedgang med smeltende Toner. Driften rislede gennem hans Aarer og Lemmer, som var han selv en Strengeleg, hvorpaa usynlige Hænder spillede. I den varme Tid gik han, saa længe Solen skinnede, næsten ganske nøgen. Det var jo kun Barbarerne, der ansaa Nøgenheden for ublufærdig. Narkissos saa ned ad sig selv og følte en tærende Blanding af Vellyst og Smerte. Til Tider var det, som en usynlig Haand pludselig greb om hans Løndom og klemte den, saa den krympede sig af ond Pine.

VI

OLYMPIA

Evfranor besluttede, at hans Søn, som han umærkeligt efterhaanden selv var gaaet over til at kalde Narkissos, skulde indvies til Manddommens Aar ved at gæste Olympia under Festspillene.

Dag for Dag øvede de sig ihærdigt i de Kamplege, de kunde, dels indbyrdes, dels med Naboer, der agtede sig samme Steds hen.

De eleiske Zevsherolder var dragne fra Sted til Sted, ogsaa ad Arkadiens møjsommelige Bjergstier, og havde med høj Røst lyst Gudsfreden over Lande. Alle Vaaben blev lagt til Side, frit Lejde paabudt for alle Rejsende gennem fremmed Land, hvor enhver Hellener skulde regnes for Gæsteven. De truende Ufredsrygter, der hidtil var vandret over Øernes Bro fra det joniske Fastland, var med eet som blæste bort. Der tænktes kun paa Fest og Højtid. „Den persiske Fugl", som Hanen kaldtes efter Landet, hvorfra den var indført, skingrede sine Gal over Kløfter og gennem blaanende Dalstrøg. Og mangen gammel Hellener lo i Skægget og sagde: Det er „Mederen" eller Stor-

kongen, der er tvungen til at gale — ikke til Krig, men til Fest for alle hellenske Mænd.

Evfranor betroede sin Hjord til Naboer, der blev hjemme, gjorde sine Forraad i Penge og købte sig og sin Søn nye Festklæder og tyksaalede Rejsesko. De gik til Nikaretes Grav, og Evfranor afklippede fra sin Søns Pande Haarets mest krusede Lokker og lod dem falde mellem Vedbenden. Han ofrede Honning og Vin i Amforaen. Det var netop Nymaane, og naar Maanen var fuld, skulde Festugen begynde.

De rensede sig i Elvens Vand, tørrede sig i Heden fra Arnens Ild, strøg sig med Enebærkviste, salvede Haaret og trak i den nye fine Chiton. Den korte Kappe faldt i stive Læg fra deres Skuldre. I flettede Vidjekurve bar de paa Ryggen Mundforraad og andre nødvendige Sager.

De fulgte Bækkens hoppende Spring ned gennem Kløften, til den forenede sig med en bredere Gren og denne omsider løb ud i selve Alfeios-Floden. Aldrig havde de gaaet en stejlere og besværligere Vej, men alligevel aldrig nogen, der var lettere at vandre. En usynlig Guddom skød bagpaa, og for hver skarp Sænkning de kom igennem, viste Blikket dem Olympia fjernt nede ved Flodens sølvglinsende Baand, skinnende, vokset, skaaret ud som i Rav og Kalk, Maalet, der vinkede. Og efterhaanden blev den vilde Natur levende og befolket. Bag alle Klippevægge dukkede nye Mennesker frem. Hver Sti førte en Strøm, og alle Strømmene samlede sig til svulmende Floder. Fra Syd og Nord og Øst kom de vandrende mod Olympia. Og

hele Peloponnes saas omflagret af Skibe, der gled lig Fugle paa spilede Vinger mod Havnebyerne, hvor de skulde landsætte deres Skarer. Men selv over Landtangen ved Korinth søgte Tusinder til Fods ad ugelange Veje over Klippekyst og gennem Vildskov til Sletten om Olympia. Nogle kom paa Vogn, adskillige til Hest i langsomme Dagsridt for ikke at udmatte de fine, øvede Heste. Mange drev Køer og andre Offerdyr, Gaver til den olympiske Zevs, de vilde gæste. Evfranor og hans Søn medførte hver en udsøgt Ged. Højtideligt bjældede Klokkerne, mens de sprang frem; de maatte nippe deres Føde midt under Marschen; to Gange om Dagen tog Ejermændene deres Mælk til at kvæge sig ved.

Omsider naaede de ned paa Sletten i den hidsigste Vrimmel af talende, syngende, raabende og hilsende Landsmænd. Alle hellenske Flok blandede her deres Landsmaal. Festlige Farver lyste af Fredsdragterne. Højtidelige Optog af Alvorsmænd banede sig Vej. Værdige Stats-Udsendinge gik og bar paa klangfulde Taler og højtfarvede Bannere. Herolder skridtede frem med lange hvide Stave, der snart bar en Ørn, snart en Ugle eller en Gøg. Musikere kom vandrende med store forgyldte Skildpaddeslyrer paa Ryggen. Unge fodtrætte Piger laa paa høfyldte Kærrer, der blev trukne af deres Brødre. Vandrefilosoffer gik med Skaldeissen i den nøgne Sol og bevægede Fingrene i udspilet Dialektik. Astronomer og Matematikere drøftede lærde Problemer. Digtere og Rhapsoder forkortede sig Vejen til Takten af homeriske og hesiodske Vers. Fløjtespil-

lere ledsagede Hymne-Sangere, der slog Fodslag til bevingede Rytmer. Slavinder og Hetærer dansede sig frem gennem Mylret under højlydt Latter.

Aldrig havde Narkissos anet sig en Verden saa fuld af Mennesker. Han kunde ikke se Forskel paa de utallige Ansigter omkring sig; men paa Klæderne lærte han at skelne dem: de elegante Athenere i tynde, næsten gennemsigtige Foldekast fra de bamsetrædende Boioter i Uld og Skind eller fra de faste og brune, korthaarede Spartiater, der gik som Støtter af Malm, stift og tungt, og lod Benene blottede til langt over de senede Lægge og Knæ. Her og dèr dukkede høje, fintfriserede Mænd op med salvede Skæg, i stærkt blomsterfarvede Klædebon, der slæbte efter dem i Støvet, hvis de ikke løftede dem op over venstre Arm; guldforsirede Remme snørede Sandalerne op om Anklerne, Haaret krusede sig om fine og nervøse Ansigter. Det var Mænd fra Sardes og Milet, fra Efesos og Thralles. De var komne langvejs over Hellesponten og Isthmen eller paa Roskib fra Asiens Kyster. Eller fra Sikelien og Syditalien.

Det var hen under Aften, at Narkissos med sin Fader naaede ind mod selve Festbyen. Under Altis' høje Mur laa en hel Lejrstad med skinnende hvide, farvede eller stribede Telte. Baal brændte midt mellem Teltene, Kviste knasede og knitrede, blaa Røg og branket Lugt drev i den tunge solhede Luft. Køer brølede, Faar og Geder brægede. Mænd sad paa Hug under Yverne. Lædersække struttede af Vin paa Nordsiden af Teltvæggene. Folk strømmede ud og ind og aflagde

Besøg hos Gæstevenner. Unge Atleter benyttede det sidste Dagslys til at prøve Kræfter. Deres Kroppe var solbrune af lang Sommertræning. De indgik Væddemaal og slog allerede Tærninger om deres Muligheder.

Fra Spidsen af Teltstængerne strittede og vajede talløse Symboler og Mærker: Delfiner med bugtende Haler, Olie- og Egegrene, Poseidonsforke, Malmkrabber, gyldne Aks, Ugler og Gorgonhoveder. Narkissos opdagede ogsaa falliske Skilte og blev rød ved Synet.

Han og Faderen maatte længe trække deres Geder rundt i Teltgyderne, inden de fandt Rum. Næsten alt var optaget, og desuden vilde de helst bo hos Folk af arkadisk Stamme. Omsider traf de paa Ejeren af et Telt, prydet med to vældige Bukkehorn; han skaffede dem Plads ved at spænde en ny Teltvæg til Siden. Her tøjrede de deres Geder, Evfranor malkede, hver drak en Skaal af den varme Mælk, saa gik de videre for at se, inden Mørket faldt paa.

Støjen blev hidsigere, efterhaanden som de nærmede sig Altis. Overalt klang Musik og Sang. Hvert Øjeblik standsede Narkissos for at lytte. Paa en Sten stod en gammel høj Mand og fremsagde i klingende Maal alenlange Vers af en fremmed Mundart. Her dannede man Kres og strakte Hals for at betragte noget meget smaat og lavt i Ringens Midte. Narkissos stod paa Taa og opdagede langt om længe, at det var to Haner, der røg paa hinanden, saa Fjerene fløj af deres Bryster, til endelig den ene forhugget segnede til Jorden, skamkradset af den andens Kløer og Sporer, hakket af dens blodsmurte Næb. — Den Slave! lød

Raabene omkring dem: Saaledes skal det gaa den rigtige Meder, naar han kommer for at kræve Jord og Vand.

Andre Steder var der Væddemaal med Vagtler. De smaa stribede Fugle stod forskræmte og dukkede sig paa et langt Bræt. Folk gik fra Bræt til Bræt og knipsede Fuglen paa dens lille Hoved, idet de slog til Væds om, hvorvidt den vilde blive staaende eller give sig til at bene af, hvilket var meget uberegneligt.

For en Obol var den sjældne Asiaterfugl at se, der skulde virke som en Aabenbaring. Mange vilde ind og se den. Narkissos saa, hvor de spyttede den lille Mønt ud af Munden som af en Pung. Udraaberen stod og priste Fuglen, der skulde stamme fra selve Ekbatana og være klædt i Regnbuens Farver; nu og da hvinede et skingrende Skrig ud af Teltet. Evfranor gik derind med Narkissos. Paa et lille Plankeværk sad en stor slankhalset, metalglinsende Fugl med et lille stilkprydet Hoved. Den lange Hale hang ned som et smalt Slæb. Evfranor kunde ikke se det vidunderlige ved Fuglen; men Ejeren sagde: Vent! Og Tilskuerne stod andægtige og stirrede paa Fuglens lange violblaa Slangehals. Foreviseren pirrede til dens Hovedtop og stak til dens Fødder. Omsider rettede den Haleslæbet lige i Vejret, og med eet foldede det sig ud som en mægtig Kres af mangfoldige Fjerstraaler, og paa hver af Fjerstraalerne funklede en Plet, som klippet ud af en Regnbue. Saa skreg den ulykkevarslende, og Fjer sank ved Fjer, til

hele Pragten var forsvundet og der igen kun hang en pjusket Hale bagud.

— Storkongéns Paradis i Ekbatana mylrer af Fugle som denne, sagde Ejeren. Deres Skrig vækker ham hver Morgen.

— Saa mangler han ikke Varsler, bemærkede en gammel Mand, af saa hellige Fugle.

— Mederen agter ikke paa Fuglevarsler, svarede Ejeren. Og kun een Ting er Mederne hellig: Ilden. Den tilbeder de som en Gud. De river endog Halefjerene af denne sjældne Fugl og laver Vifter deraf. Storkongen sidder i sit Palads mellem en Skov af Paafuglevifter, der bevæger sig om hans Hoved som Palmernes Blade.

— Saa har du set Storkongen? spurgte Evfranor.

— Nej, Zevs beskærme mig! Det er Døden at se hans forfærdelige Aasyn. Og hans Palads bevogtes af Løver og brølende Tyre, der gaar ud af selve Portene. Men min Fugl har jeg erhvervet for alt mit Købmandskab og baaret i mine egne Arme lige til Havnen i Efesos. For en halv Drachme sælger jeg en Fjer af dens Hale. Den eneste og sjældneste Fugl i Olympia! Værsartig, en halv Drachme for en Fjer!

... Solen var gaaet ned. Myggene sværmede. Fra Tusinder af Kedler steg blaa Røg op mod den mørkegule, skyfri Himmel. Larmen var ved at forstumme i Teltbyen. Folk gik til Ro for at være oppe før Solen.

Forbidt af Myg søgte Evfranor Ly under sin Teltdug, spiste i Tavshed et Stykke Ost og et Par tørrede Figen, slukkede Tørsten med en Slurk af Karret med

Alfeios' Vand, hyllede sig i sin Gedehaarskappe og strakte sig paa Jorden.

Ogsaa Narkissos havde lagt sig, men kunde ikke falde til Hvile. Myggene var ogsaa i Teltet, summede gennem Mørket og stak deres pirrende Gift i hans Blod. Efterhaanden gled han ind i en Døs af stedserislende Sus. Det maatte komme fra Kronoshøjens Fyrreskov. Et harpiksmættet Pust strøg over hans Ansigt.

Alt var bleven stille. Der hørtes ingen Røster mere. Atleterne laa og sov med slappede Muskler og løste Ledemod, Hjerterne gik roligt op og ned, og Blodet skyllede Trætheden bort gennem sine pulsende Strømme.

VII

PAA FESTPLADSEN

Narkissos skød Skindene af sig og krøb ud af Teltet. Maanen hang stor og rødgylden paa Himlen. Han saa sin Skygge skarptegnet paa Jorden, den lignede en sort afkrænget Chiton. Han vilde ind paa Festpladsen. Indbildningskraften drog ham. Han kunde ikke vente, til det blev Dag.

Der var andre unge Sind som hans eget. Andre, der længtes efter at se de hellige Templer og betræde den navnkundige Grund. Kappehyllede Skikkelser gled letfodet afsted. Han fulgte i samme Retning. Ad en Bro uden Rækværk kom han over en Bæk, der skar sig som et dybt Snit gennem den lerede Jord. Teltene holdt op, og der fulgte store lave firkantede Bygninger, hvis Tage glimtede i Maanelyset. Saa fulgte den høje lige Mur, der afspærrede Altis. Maanen kastede Skyggen af Skikkelserne ind mod den beskinnede Mur. To Trefødder ulmede med en rødlig Flammetaage foran en Portgang ind gennem Muren. Han havde paa sin Vej strøget Haanden over en Busk og af Duften mærket, det var Enebær, og med en af-

brækket Kvist strøg han rensende over sin Pande og sine Læber, idet han hviskede: Olympiske Zevs, vær en Yngling naadig, der første Gang nærmer sig dine Helligdomme. Han ejer endnu intet, hvormed han kan tækkes dig, hverken Kløgt eller Kraft, men han higer efter at blive dig til Behag og at helliggøres til din Tjeneste.

Han stod paa Altis.

Der var to Slags Helligdomme. Grupper af Træer, der lukkede sig som til Raadslagning, rislende af et indre Sus, med Blade blinkende af Maaneskin. Og Stentempler, skudte op af Jorden, tunge, rugende, lukkede af Søjler. Tagenes skraa Flader skinnede som slebne Spejle. Paa Hjørner og Spidser sad Akroterie-Skygger, ubevægelige som sovende Fugle. Pladsen fortonede i Maanens Kogleri. Sorte Skikkelser stod i dens Skin uden at røre sig.

Fortumlet og betaget af det spøgelseagtige Lys og af Suset, der syntes at klinge fra baade Templer og Træer, gik han frem mod Templet lige foran sig. Det første, han havde set. En Skov af tunge tykke Søjler skød op, ikke af Jorden, men af Trin, det ene over det andet. Han steg op og følte paa dem. De var riflede og ru. Han løftede Øjnene og saa til Vejrs. Tunge svære Kvadre hang over hans Hoved fra Søjle til Søjle; de var farveløse af Skygge, men da han gik Søjlerækken rundt, faldt Maanen pludselig i de brede Puder, som laa og bar deroppe, og han skimtede Snore af Rødt og Blaat hen over den døde graa Sten.

Han havde aldrig gaaet mellem Søjler før. Han

bøjede sig ned og befølte Fliserne, han traadte paa. De var ru at røre ved og hist og her spættede med Rester af døde Skaldyr — med Sneglespiraler og Vættelys.

Han gik Templet rundt. Han var ikke sikker paa, hvis Helligdom det var. Hans Hænder gled over Søjlerne. De var kolde at tage paa, til det endelig gav et Sæt i ham, da han mærkede en Hjørnesøjle, der var at føle paa som Bark af en gammel Steneg. Da skjalv det i ham, og han vidste i samme Nu, at han stod ved Heras Helligdom. Thi hans Fader havde berettet ham om den eneste gamle Træsøjle, i hvis Ly hans Moder var bleven fundet nyfødt, svøbt i Gudindens Peplos, dækket af Stedets Purpuranemoner.

Nikarete! hviskede det i ham, og han bøjede Knæ og trykkede sin Pande mod den gamle Træsøjle, der var slidt blank og glat af Myriader Hænder. Nikarete, o du min elskede Moder, hvis Sjæl i denne Stad er en Skygge blandt Skygger, her har du hvilet og krympet dine smaa nyfødte Hænder om Gudindens Slør. O du min egen Kære, send din Tanke til mig fra det dybe Mørke, hvor du dvæler som en Svamp i sin Skygge. Hera svøbte dig, hendes Søjle skærmede dig. Velsignet være Gudinden, som var dig god.

Og han trykkede sin Mund mod Flisen, hvor hans Moder engang havde hvilet.

Han stirrede ud over Festpladsens maanekoglede Løndomme af Lyst og Mørkt. Han saa en ny Tempelkolos ikke langt borte og gik derover forbi en indhegnet Gruppe Træer. Det var endnu større og drøjere

end Heras Tempel, hvilede paa flere Trin med sin højtidelige Masse. Og i dets Gavl syntes forsamlet en Række tunge og undersætsige Skikkelser, der i Midten stod frit, men til Siderne krummede sig under Tagranden for ud imod Gavlhjørnerne at lægge sig næsten fladt, støttet paa Albuer og Knæ. Han vidste ikke, hvad de mange Skikkelser betød; men nu og da faldt Maanelyset i et blegt Ansigt med sælsomt levende og stirrende Øjne.

I dette Tempel brændte Blus mellem Indgangens Søjler, men en Lænke spærrede Adgangen. Men fra en Bygning paa den anden Side af den nærliggende Altis- Mur bar Nattevinden en branket Stegeduft. Zevs havde faaet sit Aftenoffer, og Præsterne gjorde sig til Gode med deres Andel af Sulet.

I Nærheden af dette Tempel begyndte det at mylre med tavse sorte Skikkelser, der ragede op i Maanelyset. Men de kunde ikke gaa. De stod paa høje Fodstykker uden at røre Arme eller Ben. Unge nøgne Mænd stod i et lille Skridt og hvilede. De var sorte eller grønne af Irr; store dunkeltstirrende Pupiller var indlagt i hvide Øjeæbler. Deres Blik glinsede ned over ham. De fleste holdt Hovederne svagt sænkede som for at beskue ham. En bar et Spyd i Armen, En holdt en Kasteskive i Haanden, En strakte Fingrene fra sig, som havde han kastet en Bold, En holdt en Kvist mellem sine Fingre, En stod med en Prishane under venstre Arm. Høje og alvorsfulde stod de unge Mænd og stirrede frem for sig under Forhaarets snoede Haarspiraler. Enkelte smilte med et underligt saligt og fra-

værende Smil, dukkeagtigt stift. Andre syntes at ruge over en ordløs Sorg, at bøje Hovedet i en raadvild Vemod, som vilde de sige: Ja, her er Kransen, jeg vandt; men hvad skal jeg saa med den? Hvad hjælper den, da jeg dog er død?

Undrende gik Narkissos fra Støtte til Støtte. Malmens Farve skiftede fra ny og sort til gammel mosgrøn. De ældste syntes stive som Spøgelser, med Knæ, der aldrig kunde bøje sig mere, med brede og flade Halse og med de knyttede Hænder ind mod de tykke kantede Laar. Andre havde Midjer som Hvepser og tynde indsnævrede Knæ med smaa Plader; de stirrede aandssløvt smilende ud mod Maanen med lange bølgende Parykker ned om de flade Ansigter. Marmorbilleder var der kun faa af; ofte var Farven regnet af dem, og de Pletter, der var tilbage, lignede Skurv og Udslet. De nye Støtter rørte sig mere, var mere levende og mere tungsindige. Men allesammen stod de i deres fulde mandbare Nøgenhed uden saa meget som en Hat paa Hovedet. Kun en lille rund Skærm eller Skive stak paa en Stilk op over Issen. Skiven kunde bevæge sig. Han hørte den knirke og pibe i Nattevinden. Den maatte tjene til Værn mod Nedbør eller mod Fugleskarn. Dèr sad jo netop en stor Fugl — en Ugle med fosforagtigt lysende Øjne. Da han nærmede sig, fløj den op og fjernede sig med lange uldne Vingeslag.

Som Narkissos gik mellem disse Støtter af stirrende Ynglinge, mindedes han sit eget Billede, saaledes som han havde set det i Pans Spejl. Det var Atleter, som havde udmærket sig og sejret og nu stod her i Malm

eller Sten til Eftertidens Beundring. Han bøjede sig ned til Fodstykkerne og saa de indhugne Bogstaver, der samlede sig til Prisvindernes Navne. Saa rettede han sig og betragtede dem selv. De lignede næsten alle hinanden og syntes af en og samme skønne regelmæssige Slægt. Han havde ogsaa hørt, at først efter tre Sejre fik Atleten sine egne Ansigtstræk. Men Legemerne saa ud som hans eget. Han gik og granskede Bryst- og Skuldermuskler og sammenlignede med sig selv. Han spejlede sig første Gang i andre unge Mænd og følte det svulme i sig selv over at være skabt som disse Legemsherskere og Sejrherrer.

Han var kommen forbi en lang lav Søjlehal og saa nu foran sig en ny Række Malmstøtter, ikke Atleter, men spidsskæggede modne Mænd. Paa en Terrasse bag dem laa mange smaa lave Søjlehuse paa Rad. Narkissos bukkede sig ned for at finde Indskrifter.

— Anstreng ikke Øjnene! sagde pludselig en Røst bagved ham. Vent til Dagslyset. Staar du her, Fremmede, og ærgrer dig maaske over Penge, som du eller dine har maattet bløde til disse straffende Malmmænd?

En ung Mand var standset ved hans Side. Narkissos svarede ham:

— Jeg véd ikke, hvad det er for straffende Malmmænd, du taler om.

— Du staar foran Zanes-Billederne, Ven. De støbes for Bøder fra alle dem, der overtræder Væddekampenes Forskrifter. Har du været i Pelops' Lund, eller skal du ikke hen og se paa Træet?

— Hvilket Træ?

— Det hellige. Der fletter Kransen for vore Sejre.

— Jeg kender det ikke, Fremmede. Jeg er i Olympia for første Gang.

— Saa følg med. Jeg længes efter at se, om det bærer rigt i Aar. Lad os to i Fællesskab opsende et Ønske om, at det maa bære en Kvist til din og min Isse.

Narkissos betragtede den Fremmede. Han var høj som han selv, men adskillig ældre, kortklædt og barhovedet. Hans Haar skinnede ikke af Salve, men laa som en tynd mørk Skyggehjelm om Hovedskallen, og Fuldskægget som Hjelmens Baand om hans kraftige Hage. Maanelyset skinnede i de smalle sorte Bryn over et Par dybtliggende Øjne.

— Jeg er Lakedaimonieren Leonidas, Anaxandrides' Søn, sagde han. Men Narkissos syntes ikke, han havde noget Navn at give igen. Tavst gik han bag efter ham, til han standsede foran et Træ, der stod enligt og lavstammet, men med mange sølvblinkende Grene.

— Hvorfor staar det hellige Olietræ uden Hegn? spurgte Narkissos. Enhver kan jo plyndre det.

Den anden smilede:

— Ja, prøv, enfoldige unge Mand. Véd du ikke, at disse hellige Kviste skal afskæres af en Dreng, der har begge sine Forældre i Live, med en indviet gylden Kniv? Tyvefingre rører ikke dette Træ, hvoraf Hæderens Grene gror over hele Hellas. En Krans af disse Blade gør selv Mederkongens ædelstensfunklende Tiara til Skamme. Bøj dig for det hellige Træ og ønsk som jeg, at det engang maa smykke din Tinding.

Narkissos fulgte hans Eksempel. Han bøjede sig og greb med ærefrygtsfulde Hænder om de smalle sølvgraa Blade og trykkede dem mod sin Pande. Maanelyset koglede over deres Hoveder. Han tænkte paa sin døde Moder, han bad til hende og til de Guddomme, som boede her paa den hellige Festplads, og han følte Suset fra Kronos-Højen fylde sit Indre som en viet Andagt.

VIII

AFRODITES FORGAARD

Narkissos og den Fremmede fjernede sig fra det hellige Olietræ.

— Gaar du nu til Afrodite? spurgte Leonidas.

Narkissos studsede og blev rød.

— Ingen har fortalt mig, at Afrodite har et Tempel her.

— Heller ingen har vel fortalt dig, at der ogsaa spises og drikkes her?

— Har hun da sit eget Hus? spurgte Narkissos.

— Hvor mange Mennesker er, har hun altid til Huse. Det nytter ikke, at vi Hellenere lukker hende ude af Helligdommene og anser det for usømmeligt at dyrke hende dèr. Barbarerne ser saa enfoldigt paa det hele, at de mener, det ingenlunde er Guderne ubehageligt, eftersom jo baade Svaler, Duer og andre Dyr uden Frygt parrer sig i Gudernes Huse og i de hellige Lunde. Hvad Dyr ustraffet tør gøre, maa ogsaa Mennesker kunne tillade sig. Dog synes det mig at være et svagt Forsvar for en slet Skik. Thi vi Mennesker er nu engang ikke Dyr.

— Hvor fører du mig da hen, naar hun ikke har noget Tempel?

— Aa, hele Natten er jo hendes Tempel. Som Lakedaimonier dyrker jeg hende ikke overvættes, men en Nat skænker jeg hende nu og da. Hun har jo dog sin Forgaard til alle de andre Guders Helligdomme.

— Jeg vil hjem og sove, sagde Narkissos.

— Du sover allerbedst i Afrodites Forgaard, svarede Leonidas. Kom, du skal se de lesbiske Piger danse. Eller Chioterinderne — de har Vinger paa deres hvide Hæle og Druer i deres Øjne.

Narkissos rystede paa Hovedet og sænkede sit Blik. Men Leonidas greb hans Haand og trak ham leende med sig. Narkissos saa den sidste Billedstøttes indlagte Øjne kogle gennem Maanelyset. Det var en ung Malmmand, der stod foroverbøjet, som havde han lige slynget sin Bold eller et andet Kastevaaben ind i Evigheden og nu stod og stirrede efter Maalet, den aldrig traf. De kom ud gennem den høje Altis-Mur og ind i Fyrrenes harpiksduftende Brise. Alting suste omkring dem. Maaneskinnet laa og dirrede paa Jorden i Pletter, der af og til samlede sig i fosforagtige Blus. Det var at træde i Ild. Narkissos følte sit Hjerte hamre mod Haanden, han trykkede til sit Bryst. Han lod sig halvvaagen drage med af en sød og kvalm Nysgerrighed. Fyrreskoven dyssede ham.

Smaa rødlige Flammer tindrede borte mellem Træerne. De hoppede op og ned fra Trefødder foran en tresøjlet Indgang. Narkissos løftede sit søvndrukne Blik og saa paa Gavlspidsen blinke et Symbol, han

kendte. En rødmalet Fallos strakte sine fintbuede Linjer op i Maaneskinnet.

Et Øjeblik efter havde Leonidas trukket ham ind i et stort ubestemmeligt Rum, der kun var svagt oplyst af Standkandelabre, hvis smaa Olieflammer krøb op og ned ad Stængerne, som kunde det være Ildfluer eller Ildorme. Den lumre Luft var fyldt af en besynderlig æggende Duft, der mindede ham om visse stærke Fjældurter, som han fandt paa Græsgangene, og hvis krydrede Lugt var saa vedhængende, at den ikke vilde slippe Fingrene, hvis han engang havde rørt dem.

Narkissos greb sig til Baghovedet for denne døvende stærke Lugt. Hans Ledsager slap hans Haand og hviskede:

— Her danses ikke mere. Her er bare Offertime. Se dig nu om i Forgaarden og vælg efter din Smag. Naar du har vænnet dig til Halvmørket, kan du skelne hvert Ansigt. De gæstfrie Piger er meget forskellige, men skønne er de allerfleste. Og friskplukkede. Du vil ikke finde et Haar paa deres Arme og Ben eller i deres hvide Skød. Før du har prøvet her, véd du ikke, hvad Elskov er.

— Jeg véd slet ikke — stammede Narkissos.

— Du behøver intet at vide. Giv blot dit Offer.

— Hvilket Offer?

— Har du ingen Offerpenge med, saa tag denne — den er ikke for stor til Førsteoffer.

Narkissos følte en Mønt, en lille tyk og glat Klump Sølv, blive trykket i sin Haand. Han greb den raad-

vild mellem sine Fingre: Offerpenge? mumlede han.

— Ja, naar du finder en af Pigerne efter din Smag, saa kast den i hendes Skød. Godnat, og Afrodite være dig huld!

Narkissos stod alene med Mønten i sin Haand. Rummet om ham var en Labyrint af Skygger. De rejste sig, de dukkede sig, de forsvandt. Ansigter blussede frem i Blinkene af de smaa Olielamper, der snart blev borte som pustede ud, snart tændte sig paany. Han hørte Hvisken gennem Natten uden at skelne de enkelte Ord, der snart kvaltes i kyssende Suk, snart flammede op i høje Hvin. Nu og da blev Hvinet til en Fanfare, et skingrende Jubelskrig. Det lød, som En vaandede sig i vild Smerte, eller som En myrdedes.

Fortumlet famlede han frem i smaa Skridt. Hans Fod strejfede Skygger, der laa paa Jorden, eller Skygger, der sad oprejst paa Hug. Han skelnede Rækker af unge Piger, der ventede. Deres Dragter skinnede. Blomsterkranse laa paa deres Haar. Armene hang ned i Skødet over de korslagte Ben. Andre sad med Knæerne højt opskudte og Hagen hvilende derpaa, medens Hænderne fattede omkring Benene. Øjnene stirrede opspilede eller sløve lige frem for sig. Han syntes, de lignede de indlagte Blik paa Billedstøtterne derude. Nu og da tændtes et Øjepar pludseligt i et Blink, der ramte ham som et Pileskud. Eller to Arme strakte sig imod ham, som var det en Ydmygtbedende,

der anraabte en Guddomsmagt. Og Guddommen — det var ham.

Narkissos slog blufærdigt Blikket ned og gled til Side. Af og til stødte han paa andre søgende Skikkelser, der gik fra Pige til Pige, bøjede sig ned for at stirre ind i et Par Øjne eller lugte til et Haar som til en Blomst. Han hørte dem hviske og kalde og faa Svar: Klykso! — Anaxilla, hvor er du? — Glysippe! — Ja, Glysippe er her! — Klykso venter. — Neandros, er det dig? — Timanthos, kommer du ikke?

Han syntes allerede, han havde vandret en Evighed i dette Skyggerige. Nu og da klirrede det som af Kæder eller raslede som af Metal. Og de halvkvalte Hvin skar gennem Mørket som Flagermuseskrig. Afrodites Forgaard var jo som et Tartaros. Var de gæstfrie Piger maaske selve Dødsseirenerne, der ventede paa at knuge Livet ud af unge Mænd. Hvad vilde de ham? Hvad skulde han her? Der var kvalmt som af Valmuestank. Olievægerne osede. Og denne Lugt, han aldrig havde kendt før. Ikke stinkende som Gedernes og dog stærk og pirrende som af en Hjord, han ikke havde vogtet eller været iblandt.

Han gned sit Pengestykke mellem Fingrene og gled fra Pige til Pige. Han talte til ingen, og ingen sagde noget til ham. Men Øjne vendtes imod ham som fra stumme lurende Katte, der kunde springe paa ham. Og han flygtede skræmt.

Omsider blev han staaende foran en Skikkelse, der sad med Ansigtet begravet i begge Hænder, klædt i mørkt, blodrødt Stof og med det tunge sorte Haar ud-

slagent ned ad Ryggen. Han kunde tro, det var en Død, der sad. Den aandede ikke, den bevægede sig ikke. Men fra Haaret stod en Sky af en ukendt og døvende Vellugt. Han sænkede sit Hoved mer og mer. Duften var stærkere end Gedeblads — sødere, men ogsaa mere ram. Haaret syntes at sitre og bovne, som var det Mulm. Han lod sin Haand dale ned mod dette Mulm og følte det pludselig under sine Fingre, koldt og glat som Skindet af en Fisk.

Men Skikkelsen rørte sig stadig ikke. Den levede maaske ikke. Han spilede sine Fingre til Tryk og fornam Hjerneskallens runde Form under Haaret. Saa løftede han sin Haand, der holdt Sølvklumpen, sænkede den atter langsomt og lod Mønten falde ned mellem Armene, der støttede det skjulte Ansigt.

Han hørte ikke Mønten falde i hendes Skød. Men nu vidste han, han havde ofret. Og nu vilde han skynde sig bort fra Afrodites Forgaard, denne underlige Skyggelabyrint, hvis Hvin og Mummespil han ikke forstod.

Da var der pludselig en Haand, der greb ham med samme ufejlbarlige Sikkerhed som den, hvormed en Kat stikker til sit Bytte. Denne Haand greb som en Klo om hans Løndom og klemte, saa en stingende Smerte straalede ud til alle Sider.

Men han skreg ikke. Begge hans Knæ huggede i Gulvet. Han laa foran den purpurhyllede Skikkelse som for en Sfinks, der planter sine Kløer i det Bytte, hun vil fortære; hun satte Neglene i hans Hjerte, saa det gispede. Han laa og stirrede ind i et Par skin-

nende og unaturlig store Øjne, der saa ud, som var de pludselig krængede op fra en lang, lang Søvn. Hendes Mund lignede en bred blodig Flænge, Læberne gled fra hinanden og Tænderne lyste med Rovdyrglans:

— Aldrig endnu, hviskede hun i en Mundart, der var ham fremmed og klang mere ru end hans egen; aldrig endnu har jeg ventet saa længe. Jeg var sovet bort af Sorg over, at Gudinden havde glemt mig. Men dette Sølv vakte mig. Det er tungt og fint — jeg føler, det er lavrisk Sølv. Er du en af Athens Mænd?

— Nej, stammede Narkissos og krympede sig for Aanden fra hendes Mund, der havde en glubsk Duft af Blod og Kød.

— Jeg forstaar mig paa Sølv — føl! blev hun ved, greb hans Haand og lagde den paa sin Ankel. Hans Fingre klamrede sig om den og fornam Led efter Led, Sølvring efter Sølvring, svære, massive, spændende om et Ben, der var glat og rundt, tykkere og trindere at tage paa end hans eget. Disse Ankelringe — han mindedes, hvad Hermofantos havde fortalt om fremmede Folks Skikke: Hver Gang en af Gindanernes Kvinder elskes af en Mand, binder hun en Ring af Læder omkring Anklen, og den, der har de fleste Ringe, faar ogsaa Ry for at være den bedste og fortræffeligste Kvinde, eftersom hun jo dog er bleven elsket af de fleste Mænd. Hermofantos havde talt om en, hvis Ben lige til Knæerne var glatte af tynde smalle Ringe.

Narkissos talte Sølvringene med sine Fingre: der var fem. Den anden Ankel var derimod tom, og han følte dens trinde kølige Slangeglathed som noget ubehageligt.

— Hvorfor har du saa kolde Hænder? spurgte hun. Trænger du til Varme — kom! Og hun greb begge hans Hænder og lagde dem som en Skaal over hvert af sine Bryster. De var varme som et Par solhede Frugter. Deres Knopper svulmede. Men hans Hænder blev ved at være lige kolde. Det var kun at tage paa et menneskeligt Yver.

Skuffet lod hun hans Hænder falde og borede sit Ansigt tæt til hans. Men ogsaa hans Kinder var kolde.

— Underlige Menneske, hviskede hun, du er kold som en Padde. Hvad vil du i Afrodites Forgaard, naar du er syg og ikke kan blive varm?

Narkissos svarede ikke. Blodet i hans Aarer krympede sig, alle Fibrene i hans Legeme krøb sammen. Han kom med eet til at tænke paa sin Moder, der havde hvilet derude i Maaneskinnet i Ly af Heras Træsøjle. Hun var bleven til herinde. Hendes Moder havde været en af de gæstfrie Piger — hun havde siddet her paa Hug og ventet, til Sølvet faldt i hendes Skød — hun havde ofret sig i Afrodites Tjeneste og lagt sit Livs Frugt fra sig — et hjælpeløst og nyfødt lille Liv, som ikke Elskovsgudinden, men Gudernes Dronning maatte forbarme sig over.

Han saa hende for sig: Hun sad endnu her og ventede. I denne Besvangringens halvmørke Hule, hvor Legeme søgte Legeme — dyrisk som i Gedernes Fold,

hvor Bukkene brød ind. Og pludselig ækledes alt for ham — den fremmede Kvindes ramme Aande, Lugten af hendes Haar, den kvalmende Mælkesødme over hendes trinde fede Hud. Ubehaget voksede, da hun tog ham i sin Favn og trak ham bagover med sig, ind i Skyggen, hvor Olielampernes Blus ikke saas. Hendes Hænder fo'r over hans Hud — som et Par Øgler, syntes han.

Hun greb en lille Vindunk og satte for hans Mund, men det var en harsk og besk Drik, der skyllede ind mellem hans Tænder, og den varmede ham ikke.

— Store, kolde Dreng, hviskede hun. Hvormed har du fortørnet Gudinden? Du er dog Mand, kan jeg mærke. Kom dog, kom! Og hun greb om hans Hoved og trykkede det ind i sine dybeste Løndomme. Han væmmedes blot mere og mere. En kvalmende Lugt som af giftige Skarntyder slog sammen om hans Ansigt. Han rev sig løs og rejste sig ravende op. Og hun slap ham harmfuld over sine spildte Kærtegn og sit Skøds Afmagt.

— Gaa! sagde hun skærende. Gaa, du Stakkel, hvem Gudinden har forbandet. Skam dig for den Skumbaarne! Skynd dig herfra! Men vent! Tag dit vanærende Offer med dig. Dit Sølv vilde forpeste mit Skød. Afrodite spytter det tilbage i dit Ansigt. Gaa! Du maa høre hjemme mellem Satyrer og Bukkefødder.

Narkissos stod og skjalv paa sine Ben. Han vendte hende Ryggen for at gaa. Som et Stenkast følte han Sølvklumpen ramme sig. Saa vaklede han bort mellem Skyggerne. De fleste Lamper var slukte. Hvinene og

de hviskende Ord forstummede. Søvnen pustede gennem Rummet. Gulvet var fuldt af Liggende. Hist og her lød Snorken. Naar han paa sin famlende Gang var ved at snuble over de Sovende, vakte det undertrykte, halvvaagne Skældsord.

IX

VÆDDELØBENE

Da han omsider fandt Udgangen og atter stod i det Frie, rystede han Heden og Søvnstanken af sig som en ond Drøm og stod under Himlen og rensede sit Indre. Stjernerne var begyndt at dø. Han vendte sig mod Morgengryet, der rosenblegt og guldtindrende steg over Fyrrehøjderne og fyldte Festpladsen med en fejende Brise.

Han gik atter derind. Templerne syntes mindre. — Dagen gjorde dem virkelige. Lyset tændte Farver op over Søjlerne og ind i Gavlene. Blaat og Rødt fyldte og stribede de tunge lerfarvede Masser. Det saa ud, som frisk Blod var strøget hen over Tværbjælkerne og dryppede ned fra Tagkanterne. Tagrenden var spækket med Rækker af Løvehoveder, der syntes levende med opspilede Gab og blaafarvede Manker. Palmetterne og Mæanderslyngene maledes op af Morgenrødens, den rosenfingrede Dagnings, Hænder. Oppe bag de stærktmalede Gavlfigurer var der en Bund af mørkt Himmelblaa. Paa Hjørnerne luede gyldne Akroterier som lige tændte Sole.

Hanegalene skingrede ned over Festpladsen. Bag Altis-Muren begyndte blaa Røg at stige fra Teltstaden og fra de mange firsidede faste Bygninger. Billedstøtterne syntes at miste deres hemmelighedsfulde Liv i Dagslyset. Solsorter sad og fløjtede paa Hovedernes Drejeskiver. Der hørtes Brøl af Kvæg, og Duer fløj i klaprende Buer hen over Skatkamrenes smaa Søjlehuse. Tempelgitrene var aabnede, og hvidklædte Præster stod med Hænderne for Blikket og tog Varsler af Fuglenes Flugt. Højt over Altis sejlede Zevs's store vilde Ørne; de kresede om Olympierens Tempel og over hans store Friluftsalter, som snuste de i sig Stanken af Offerblodet, der var stænket til hans Ære langt ud over den store Askedynge.

Narkissos saa op og ned ad sig selv og syntes, Nattens smudsige Mørke endnu hang i hans Hænder og Klæder. Han gik et Stykke op ad Kronions Skrænt for at faa et Overblik over Olympia, der breder sig til alle Sider — en Stad af Telte om Altis' høje Helligdomme. Han fik Øje paa Stadions langstrakte Dalsænkning paa Bunden af en rundtløbende Vold. Og bag den blinkede Alfeios-Flodens smalle Vandbælte i det brede, halvt tørlagte Leje.

Saa gik han hurtigt ned mod Strømmen, der allerede søgtes af talrige morgenduelige Ynglinge. Som de klædte han sig af og tog sit Bad i det friske rindende Vand, mens Solen luede i hans unge Lemmer og funklede i hans strømrislende Haar.

Der var ikke længer Tid til Søvn. Han fandt sin Fader oppe og skyndte sig med ham blandt den øv-

rige Sværm til Gymnasion og Palæstra. Øvelserne var allerede i fuld Gang. Der vrimlede af nøgne unge Mænd, som havde lagt deres Klæder i Søjlegangene og nu tumlede sig midt i Morgensolen. Nogle hakkede Jorden op, andre løb med Maalesnore og opmaalte Baner og de enkelte Spring. Atleterne fordelte sig efter Alderstrin. Overalt i Grupperne stod fuldskæggede Opsynsmænd med den lange Kappe kastet op over venstre Skulder og højre Bryst nøgent. Med Stav og lang Vidjekvist greb de ind i Øvelserne, rettede og kommanderede, ildnede med Tilraab, standsede og gjorde Indsigelser. Dryppende af Olie tog Brydekæmperne Livtag, greb hinanden om Haandleddene og vuggede Muskelstyrken i ligevægtig Spænding. Nævefægtere parerede Udfald med deres rem-omvundne Hænder. Springere sprang med Svingvægte i Hænderne; Armene suste frem og tilbage, og Haandvægtene gav Tilløbet og selve Springet stærkere Fart.

Alle Søjlegangene fyldtes af Tilskuere, der højlydt gjorde deres Bemærkninger om Øvelserne og de Kæmpende. I Krogene laa Mænd og spillede Tærninger og slog til Væds. Udbruddene krydsedes i Luften: O ve, dèr fik jeg en Chier! — Du er snydeheldig: det er anden Gang i tre Kast du slaar en Koer.

Narkissos vovede sig ikke frem paa Palæstraen, men med store aabne Øjne stod han og slugte Bevægelserne og bed Mærke i Kneb og Finesser, han ikke kendte. Ogsaa hans Fader, der kun havde ringe Skole, stod og lærte og indprentede sig, hvad han saa, og fortrød, at saa mange Aar var gaaet, siden han havde været i

Olympia, og at han ikke havde kunnet give Sønnen en mere regelret Undervisning.

... Solen stod højt paa Himlen, og Strømmen begyndte at gaa mod Altis. Festlegene skulde indvies med Væddekamp mellem Signalblæserne. Porten ind til Festpladsen var næsten ufremkommelig. Indenfor ragede de lange lige, guldblanke Salpinkser op over Mængden. De smældede deres høje skingrende Malmskrig op mod den blaa Himmel. Og som Ekko lød fra Hippodameias Grav og fra Pelops' Lund, fra Stadion, fra Zevsaltret og fra Kronoshøjen Tilsvar af andre Trompeter, hvis Afstand kunde skelnes paa Klangens heftigere eller svagere Skrald. Hele Festpladsen var fyldt. Tæt op til Murene, ind under alle Træer og paa alle Tempeltrin stod Hellenerne og lyttede. Trompeternes Vekselsang steg til høje hvide Skrig, der syntes at smelte op i selve den hede Sol, og dalede til dumpe Brøl, der syntes at klage fra Rovdyrlunger. I Pavserne hørte man Væddeløbshestene vrinske. Tilsidst forenede alle Blæserne sig til en fælles Fanfare, mangestemmig brusende, en Hyldest til Stedets Guder, et Olympieion i stærke Støn, der fik alle Tilhørerne til at bæve — som under et Anslag af selve de Jordskælvstoner, der boede i Grundens Klippeblokke til Zevs's Helligdom og i Tidernes Løb saa ofte havde rystet hele Festpladsen og faaet Søjletromlerne til at rulle som en Stabel Mønter, der vælter.

Nu ordnede Atleterne sig for efter Folk og Stammer at opstille sig om Zevs's mægtige Alter. Okserne stod allerede i Aske til Knæerne og brølede i Forud-

følelse af deres Skæbne. Thi Stedet lugtede af Baal og Brand og Aarhundreders Ofringer. Præsterne smøgede deres hvide Kapper op. Deres Medhjælpere hang langs Dyrenes Sider og vred i deres Horn for at faa Struben vendt op mod Solen. Ilden paa Altret duftede svedent af Haaret, der skares fra Offerdyrets Pande og kastedes i Luerne. Og naar de tunge brede Knive i et huggende Snit dreves tværs over Dyrets Hals, sprøjtede Blodet sort og plaskende som mudrede Kilder i Solen og pøsede ud i den store Askedynge. Kroppene væltede omkuld og begravedes halvt. Men de uhyre Muler aabnedes, Gabet vristedes op, og Kniven rispede Tungen frem af Svælget — hed og ru og endnu krummet af det sidste Dødsbrøl.

Atleterne traadte frem til de blodige Pøle og stak deres Højre i den lunkne Strøm. De rakte den mod Altret og svor ved Zevs Horkios at være i deres Ret til at deltage i Legene og at ville kæmpe redeligt og uden Svig. Række efter Række traadte til og marscherede bort efter aflagt Ed. Saa gik de til de eleiske Dommere for at lade sig prøve: om Herkomst var hellensk, om Byrd var fri, og om ingen Blodskyld klæbede ved dem. Lakedaimonierne kom marscherende med Fløjter i Spidsen og med taktfast gungrende Fodslag. Der kom ogsaa et Optog af Væddeløbere i fuld Rustning. Harniskerne klirrede over deres Hofter, Benskinnerne raslede forbi hinanden, og fra de runde Skjoldes Rande lød en uophørlig Kimen af sølvklingre Bjælder.

Endnu en sidste Prøve var forbeholdt de Haard-

føre. De gik til Pelops' ældgamle Gravhøj, der laa mellem susende Fyrrer. De klædte sig nøgne, og to og to stillede sig op modvendt med Ansigtet hver til sin Side, og med Svøber begyndte de at piske hinandens Rygge, indtil Blodet stænkede under Snærten og hvert Hug fik de røde Draaber til at regne over Heltens Jord.

Festspillene begyndte.

Narkissos havde af Sølvurnen trukket Lod til Væddeløbet — den eneste Leg, hvori han dristede sig til at deltage.

Udholdenhedsløbet gjaldt tolv Gange Stadiet frem og tilbage. Da han stod paa Rendebanen, der strakte sig lang og flad mellem de menneskefyldte Skrænter, og paa det givne Signal satte i Fart ad den lige Linje for monotont at bøje om Maalstøtterne og blot blive ved, til Slutsignalet lød fra Trompeten, syntes han i det samme, at Løbet var baade lettere og sværere, end han havde tænkt sig. Over saa flag og uhindret Bane havde han aldrig før løbet. Foden fo'r over slet intet, ingen Sten lurede paa, at han skulde snuble, intet Fald i Terrænet udæskede hans Øje. Det blev søvndyssende ensformigt saaledes at sparke Fod for Fod, sikker paa altid at træde Sandets faste og trygge Grund. Han kunde godt lukke Øjnene, saa ligetil var Fodens Bevægelse.

Luften suste regelmæssigt i hans Bryst. Armene kastede sig taktfast med bøjede Albuer frem og tilbage. Benene skridtede ud i samme Spændvidde hele Tiden. Han vidste, at det vigtigste var ikke at sætte Farten for stærkt op straks for saa siden at slappes, men at bevare samme Hastighedsrytme fra først til sidst. Der-

for saa han med Ro flere af Kampfællerne ile foran sig og trøstede sig med, at den fremskyndede Fart snart af sig selv vilde sagtne og afløses af en Slappelse, der vilde hævne sig.

Med halvlukte Øjne fortsatte han da i samme jævne Spændkraft; han havde talt de to Gange seks Stadier og saa ved at slaa Øjnene op til sin Forbavselse, at endnu ingen af dem, der var forud for ham, syntes at sakke bagud. Skulde han sætte Farten op, spurgte han sig selv. Nej, besluttede han; jeg løber med samme velberegnede Spændkraft til Ende. Sejrer jeg ikke saaledes, maa jeg opgive det, thi jeg vil ikke sprænge hverken Hjerte eller Mellemgulv.

I de sidste Omgange mærkede han med Tilfredsstillelse, at han vandt ind paa sine Forgængere. Han tog dem en for en, til han var forrest. Men kun det halve af Stadiet fra Maalet hørte han pludselig en hvæsende Prusten bagved sig, som af en Tyr, der kom trampende i Galop. Skridtene lød rappere og rappere, og nogle Øjeblikke efter skød en Løber ham saa tæt forbi, at han følte hans skoldende Aande strejfe sin Kind.

Narkissos lod sig ikke smitte af den rasende Hast, men holdt sit Fodslag, og hans Kampfælle naaede Maalsøjlen adskillige Fod tidligere end han selv. Bifaldsklap hilste ham, men Narkissos løb det sidste Stykke af Banen nøjagtigt, som han havde løbet hele Tiden. Sejrherrens Ansigt var blodskudt selv i det hvide af Øjnene, hans Sider gispede, saa alle Ribben traadte frem. Herolden opraabte til Klangen af Fan-

farer hans Navn og Fødeby. Han var Eleer, blev svøbt i mange Tæpper af sine stolte Landsmænd. Brystet gik op og ned under Svøbene som paa en Syg.

Evfranor ventede sin Søn og lagde Kappen over hans Skuldre med faderlig Ømhed:

— Du løb som den klogeste af alle, min Søn, sagde han. Jeg sad ved Siden af Lakedaimonieren Leonidas, Anaxandrides' Søn, der sagde: Denne unge Mand løber alt for godt til en Rendebane. Han maa kunne løbe over Taygetos-Bjerget uden at standse. — Der skreg en Krage lige i det Øjeblik, du naaede Maalet, tilføjede han, betænkelig for den Ros, han havde ofret paa sin Søn: Forresten løb du nok rigtig skidt, set fra en Guds Synspunkt. Hermes har ikke laant dine Hæle sine Vinger.

Narkissos overværede de spartanske Jomfruers Væddeløb til Heras Ære, mindre af Nysgerrighed end af en Slags Foragt. Mange Mænd tænkte som han og fandt det formasteligt af Kvinder at vove offenlig Optræden. De gifte Kvinder turde slet ikke give Møde — Demeters Præstinde alene undtagen. Konerne kunde strides hjemme med deres Tunger, for den Slags Væddekampe skabtes ingen Festspil. Og unge Piger mødte kun op fra det mandhaftige Sparta, hvor selv Kvinderne øvedes i Tugt og i Savn. Mange af de unge Atleter fandt det under deres Værdighed at se Pigebørn optræde. De hørte dog bedst hjemme i Afrodites Forgaard, i Halvmørket før Søvnen, og de kunde da heldigvis heller ikke kappes med Mænd, men alene med deres eget flove Køn.

Han trak paa Smilebaandet, da han saa de sejstenaarige Piger træde an i Rendebanen. Kapperne faldt fra de skraa Skuldre, og man saa dem staa i deres smaa rynkede Stumpskjorter, med højre Bryst blottet, bararmede og barbenede og med Haaret ringlende sig halvlangt ned om de smalle Nakker. Deres Hud var ikke brunet og garvet som Atleternes, men matgul og glittet — maaske var ogsaa de plukkede som Glædespigerne i Afrodites Forhave. Men deres Vækst var ikke skøn. Deres Idræt prægede den. Ogsaa mandlige Løbere fik jo smallere Skuldre og tykkere Ben, modsat Nævefægterne; fuldt harmonisk formedes Legemet jo kun gennem Femkamp, der parrede Smidighed med Styrke. Men fra selve Naturens Haand var Pigerne lavbenede som en Slags Høns. Laarene altfor trinde, Knæerne for glatte og gnidrede for tæt mod hinanden; Skinnebenene for korte, Anklerne uden Bygning og Fødderne for flade og buttede. Set med Atleter til Sammenligning var de det *grimme* Køn, thi de ejede intet af Ynglingelegemets spændstige og markerede Elegance. Som de stod dèr og satte Saalerne ligefrem og opad hinanden, var der intet Rytmesving i deres Linjer — de lignede store lavstammede Dukker.

Da de løb, var der langt større Forskel blandt dem end blandt Mænd. Hver især syntes kun at kile af, alt hvad Sener og Muskler kunde strække. De spredte sig over Banen, som var det Faar, der løb. De holdt sig ikke i samme Linje og beregnede ikke de skarpeste og korteste Kurver og Sving. Nogle skød frem i hæsblæsende Fart med altfor hastigt Fodskifte og alt-

for arbejdende Albuer. Inden længe laa de alle vidt fra hinanden. Men de forreste trættedes hurtigt, deres Løb blev trippende og stakaandet, og Efterløberne indhentede dem. I sidste Omgang var den oprindelig bageste ene om at løbe støt og uanfægtet. Narkissos indrømmede, at hun løb efter hans Hoved — med fastholdt Rytme fra først til sidst og med en overlegen Besindighed i Viljen, der lovede Sejr. Ingen af de andre naaede da heller at tage hende i Opløbet. De var alle begyndt med en Hidsighed, der faldt af. Med sine lange stærke Benkast naaede hun Maalet, og Herolden forkyndte hendes Navn.

Narkissos troede knap sine Øren, da han hørte det: Nikarete, Kleombrotos' Datter fra Sparta. Han blev rød, rejste sig og gik uafvidende ned imod Stedet, hvor hun stod. Hans Moder lignede hun sikkert ikke. Thi fra Faderen vidste han, hvor spæd og fin hun havde været, en hvid lille vandrende Blomst over Jorden. Men denne Nikarete lignede snarere en hærdet Dreng. Han saa med en egen Tilfredshed, at hendes Ben var slanke og spændstige, ja, at endog hendes Tæer var længere end de andres buttede.

Pludselig ramte hans Blik hendes Øjne. Han saa ikke, at hun blussede — endnu stærkere end efter Løbet. Han saa kun det forunderlig skinnende hvide i Øjeæblet, men gled udenom selve Blikket som for et Solblink.

Saa vendte han hende Ryggen og gik. Hvad var en lakedaimonisk Pige mod de talløse skønne og herlige Atleter, der mylrede om ham til alle Sider?

X

BARBARERNE

Festdagene gled som gyldne og berusende Drømme for Narkissos.

Synet af Øvelserne og af selve de højtidsfulde Væddekampe skaffede ham ideligt skiftende Skønhedsglæder og gav ham Indvielsen i Menneskeskikkelsens hele smidige og rige Mekanik: Muskelspillenes glidende Glans, Bevægelsernes lynsnare Finhed, Lemmernes olieblanke Udfoldelse, Blikkenes stærke Raadsnarhed.

Alt gav ham Stof til Sammenligning og Selvbetragtning. Men naar han rigtig vilde gøre sig Rede for det hele System af herlige Organer, hvoraf ogsaa hans eget Legem bestod, gik han til de nøgne Statuer, der ganske vist stod afdøde og urokkelige og ikke længer kunde røre hverken Haand eller Fod, men hvor hvert Ledemod og Muskelsvulm var støbt eller mejslet i forunderlig evigvarende Fasthed.

Fra Afrodites Forgaard holdt han sig fjern. Hver Aften saa han unge Mænd gaa bort mellem Fyrretræerne, kransede med Myrter om de salvede Lokker

eller med Roser i Haanden. De lo og straalede af Vin og hviskede tvetydige Historier til hinanden.

Derimod fulgte han med Faderen til Stævner, hvor Rhapsoder stod frem og fremsagde Sange af Iliaden og Odysseen eller de hesiodske Digte. Festugen blev en Skolegang, hvor han fik at høre meget af alt det, hans unge Sind tørstede efter. Fløjtespil og Chitara-Leg forkortede Hviletimerne med gyldne Akkorder og sødthulkende Toner. Naar Firspandsvognene med blinkende Hjul og dansende Hestehove kørte over Festpladsen til Hippodromen, jublede Tilskuermængden og kastede Blomster over de knejsende Manker. Hver Dag randt op som en ny Lykke fra Guderne.

Evfranor traf ogsaa sin Gæsteven Hermofantos. Som Æresgæst boede han i Leonidaion sammen med fornemme Festgesandter. Hvor han gik og stod, havde han Tilhørere om sig. Alle vilde øse af hans Livserfaring og høre et Raad af hans Lægevisdom. Men paa Lægemidler troede han lidet. Naturen bør være sin egen Læge. Maadehold og Luft og Sol og Vand var de Lægedomme, han anbefalede. Men først og sidst den Styrke, der ligger i et modigt og virksomt Sind. Tungsind er en Snigsot, Lediggang undergraver Livet. Legemet er et skrøbeligt Dække, der afspejler alle de Genvordigheder, hvormed Sjælen tumler. Sygdom skyldes først og fremmest et sygt Sind. Dræb de Orme, der gnaver dine Indvolde!

Hermofantos lo, naar han fortalte om de Orakelkure, han havde truffet paa sin Vej. Der var Folk, som lagde sig til at sove i Templet om Natten for at

opnaa et Drømmeorakel. Var Guden den Syge naadig, saa aabenbarede han den Sovende Lægemidlet, han skulde bruge. Men ingen kommer sovende til Lykke eller Lægedom, plejede han at sige: Lægedom er snarere noget, man kan gaa sig til. Nøjsomhed er det bedste Lægeraad, der gives. Jeg tager ti Dareiker derfor; men de Penge spares let igen, thi Diæten er den billigst mulige. Helst bør en regelmæssig Levemaade forenes med et uregelmæssigt, altid omskifteligt Liv. Den, der kan, bør ikke bo to Nætter under samme Tag. Verdens Kres er fuld af Vidundere. Jo nøjsommere din Mave er, desto forslugnere din Sjæl. Jo mere jeg ser, des mere tørster jeg efter det, jeg ikke har set. Jeg maa dog skynde mig, inden jeg skal ned til Hades, med at samle Næring til at kunne forlyste mig selv og mine Medskygger, naar Solen ikke længer skinner paa os.

Narkissos fulgte Hermofantos saa ofte, det lod sig gøre. Især hen under Aften, naar han gik op paa Kronoshøjen for at kunne overskue Festpladsen og hele dens brogede Ramme. Han lejrede sig med sine Tilhørere under et Træ. Og skønt deres Spørgsmaal ofte var besynderlige og overraskende, lod han det sjælden skorte paa Svar. Med sin skarpe Videtrang havde han overalt paa sine Vandringer lyttet, set og spurgt, og alt, hvad han havde tilegnet sig, levede i ham.

Uudtømmelige var hans Iagttagelser af alskens fremmede og eventyrlige Folkeslag. Narkissos sad himmelfalden og hørte efter. Han maatte igen høre om den sjældne Solens Kilde, Hermofantos havde gæstet.

— Ja sandelig, tilføjede han, jeg har endog i Æthiopien siddet til Bords ved selve Solens Bord. Det er saa stort som en hel Eng. Engen ligger udenfor Byen og er hver Morgen dækket op med kogt Kød af alskens gode og spiselige Dyr. Æthioperne lægger hver Nat, hver efter sin Tur, Kødet ud paa Engen som paa en Dug, og naar Solen staar op, er Gildebordet dækket, og hver Gæst, der kommer, har Lov at gøre sig til Gode efter sit Hjertes Begær. Det kalder de Solens Bord, og de foregiver, at det er Jorden selv, som har dækket det med Kødet af sine egne Dyr. Men de spiser rigtignok Kødet af mange Dyr, vi Hellenere ikke er vant til at fortære. Der er endogsaa Folkeslag, der lig Aber fanger deres egne Lus og spiser dem. I Libyen, naar en Kvinde bides af en Lus, fanger hun den og bider den igen, hvorefter hun kaster den bort.

— Er det sandt, o Hermofantos, at der gives Folk, som ikke regner Kyskheden for et Gode blandt deres Kvinder?

— Ja vist, svarede Hermofantos: Hvad vi Hellenere kalder Blufærdighed og Sømmelighed, regner andre Folk for uanstændigt. Hos det Folk Nasamonerne lader Bruden sig besove i Brudenatten af alle Gæsterne efter Tur for derved af hver at opnaa en Gave, han har bragt med til hende. Der findes Folkeslag, hvor Mænd og Kvinder har Samleje i Fællesskab. Naar et Barn fødes og vokser til, forsamler Mændene sig hver tredie Maaned og udlægger ham som Fader, hvem Barnet ligner mest. Der er et Folk, Krestonaïerne, hvor hver Mand har en Mængde Kvinder, der ef-

ter hans Død slaas om, hvem han har elsket højest. Det er Vennernes Pligt at udfinde, hvem det er, og hende viser de den Hæder højtideligt at bringe hende til Mandens Grav og ofre hende og begrave hende med Manden, hvorimod de andre Kvinder skammer sig og sørger over ikke at være den Sejrende.

... Een Ting blev Tilhørerne aldrig trætte af at spørge og høre om: Arvefjenden, de ventede, skulde komme fra Østen. Hinsides Havet rugede Faren som en tyk Skymur, hvorfra Uvejret vilde drage op og formørke Himlen.

— Perserne, sagde Hermofantos, har allerede længe været iblandt os. Den, som gemmer en Dareik hos sig, har allerede Fjenden i sit Hus. Der gives desværre hellenske Stammer, som alt har Skatkamret fuldt af persisk Guld. Og saa ofte jeg hører Mederfuglen gale ved Morgenens Komme, vaagner jeg og ønsker: Guderne fri os for den persiske Landeplage. Den ligger allerede ved Hellesponten og stirrer graadigt mod vore Kyster. De joniske er han alt Herre over. Forræderiet er hans Forbundsfælle. Guldet er hans onde Sæd. Den Dag er ikke fjern, da Perserne er over os som en Græshoppesværm, der hærger vore Marker og lægger vore Helligdomme i Grus. De har en eneste forfærdelig Gud, som sluger alle andre. De er ikke som Ægypterne, der regner Ilden for et Dyr, et glubende og levende Uhyre, der ustandseligt begærer at mætte sig og derfor æder alt, hvad den støder paa; har dette Rovdyr mæsket sig med Æde, saa dør det tilligemed sit Bytte, og vi andre ser kun de svedne

Spor, hvor den har ligget og fortæret sin Føde. Ikke saaledes med Perserne. De dyrker Ilden som deres eneste Gud. De bærer deres Gud frem paa en uhyre Skaal. Og saa hellig er denne Gud, at de end ikke tør besmitte den ved at kaste døde Legemer for den. De haaner og hader os Hellenere, naar vi giver Ilden vore Lig at fortære. Nej, Persernes Gud nærer sig af andre Folks Guder. Om de kom hid til Olympia, vilde de lade deres Ildgud sluge hver Gud, de fandt, ja selve Olympieren vilde ikke være dem hellig. Vi ofrer paa hans Alter vore Køer og Faar, men Perserne nøjes end ikke med Mennesker — de vil frydes over at se vore Gudebilleder gaa op i de graadige Luer.

. . . Nogle af Tilhørerne havde dog ogsaa hørt Perserne berømme for Retsindighed og andre Dyder.

— Ja, svarede Hermofantos: med to sikre Ting øver de deres Dyd — med det altbesejrende Guld og med den altbetvingende Svøbe. Er Svøben en Dyd, da er de Jordens dydigste Folk. Har Perserne ikke mange Guder at bøje sig for, saa har de til Gengæld Tyrannernes Tyran at krumme Ryg for. Guderne har dog skænket os Hellenere den Frihed, at vi anser det for usømmeligt at tage mod Pisk og at knæle for En, der selv kun er et Menneske. Priset være Zevs opnaaede jeg aldrig den Gunst at faa Storkongen at skue, fordi jeg ikke vilde kaste mig paa mit Aasyn. Han er forøvrigt omgivet af Svøbebærere saa tæt som en Kube af Bier. Hans Ry er at sprede Rædsel omkring sig. Hans Retsindighed giver sig til Kende i de omhyggelige Straffe, han udpønser. Det er ham ikke nok at

dræbe og henrette — det gælder om Opfindsomhed i Kunsten at pine. Perserne slaar ikke Hovedet af en Misdæder med et Sværd, men skærer det langsomt af med en Ragekniv. Nogle fyldes med Tyreblod, til Maven brister. Andre steges lig Æbler i glødende Aske. Eller hvad mener I om at blive levende flaaet og faa sin Bælg spilet ud i Solen over tynde Pinde til Glæde for den nærmeste Familie? Eller om at blive klemt inde mellem to Trug, saa kun Hovedet rager frem, for at det besmurt med Honning kan tjene til Lokkemad for Hvepser og andre broddede Insekter? Eller at faa Øjenlaagene skaaret af og Synet brændt ud af Solen? Sligt er ingenlunde alene Bøddelens Sag. Selve Storkongen finder Behag i at øve Skarprettertjeneste. Har I ikke hørt om Kong Kambyses, der fortørnedes paa sin egen kødelige Søster, at hun vovede at græde medlidende Taarer over sin ulykkeligt omkomne Broder Smerdis, hvorledes han væltede hende omkuld paa Jorden og traadte hende ihjel med sine Fødder? Ja, saa vidt gik samme Kong Kambyses, at han i Ægypten lod Amasis' Mumie bryde op og tage frem af Kisten og blottede den af dens Lighylster og lod sine Svøbebærere piske den Dødes gravlagte Lemmer. Vent Jer endnu værre og skammeligere Ting af Perserne, om I, mine Landsmænd, ikke spytter paa deres Guld og nægter at tage derimod.

XI

I ARTEMIS' LUND

Narkissos fulgte Hermofantos' Opfordring til at løbe. Han løb langs Alfeios, og han løb op paa Højderne, hvorfra han kunde se vidt ud over den brede, side Dal, hvor Floden blinkede som en Staalorm bort mellem Bakkerne.

Hans skarpe Øje opdagede en Bonde, der gik og pløjede Bakkesiden og drev paa Hestene med høje Skrig, mens Plovfuren fulgtes af tvende Kvinder. Den ene var klædt i stærke Farver og gik og greb i sit røde Forklæde og strøede Sæden i den vendte Muld. Den anden gik bagefter med en lille Rive og skørnede Jorden ud over Kornet — dermed var Muldens Skød befrugtet.

Narkissos lod sit Blik svæve ud over Festpladsen til Højene mod Nord, bag hvilke Erymanthos-Bjerget stak sit nøgne Hoved frem over de lavere lergule eller grøntbevoksede Kamme. Mod Øst og Sydøst laa Højderyg bag Højderyg blaanende helt ned til Taygetos. Var noget saa herligt som at løbe bort over alle disse Højder, ustandset at ile mod et bestemt Maal, at over-

vinde alle Hindringer og bringe Bud om en optrækkende Fare? Ikke at krese dernede paa den lille Legetøjs-Bane som en Dreng blandt andre Drenge for at naa et ligegyldigt Maal. Nej, at løbe Peloponnes igennem fra Hav til Hav, at melde en Sejr eller varsko en Ulykke!

Han fortabte sig i Tanken og saa ned for sig. Jorden var bevokset af violette Tisler og af grønne, skøntskaarne Akanthos, der ligesom hamrede deres Metalblade fladt henover Jorden. En høj sølvgraa Døvnælde med store gule Hjelmblomster — duftende af Mjød som den, de drak dernede i Tempelbyen — groede mellem Brombærranker og solsvedne Ris. Han lagde sig ned og kastede Blikket op i det dybe Blaa og tænkte paa den rige, sære Verden, han havde hørt om, men endnu ikke kendte: Argos og Mykene, Athen og Delfi — over Delos til Milet og uendeligt mod Øst til selve Storkongens gyldne Memnonsborg ...

... Sidste Dag rejste han sig før Solen og gik op over Kronoshøjen. Duggen drev som Regnperler over Mosset, der groede under Fyrretræerne. Deres Susen ildnede ham til en Styrkeprøve. Han vilde løbe i Retning af Erymanthos og først vende om, naar Solen stod paa sin Middagshøjde.

Han gav sig straks til at løbe. Han var barhovedet og havde sin tyndeste Chiton paa. Den stigende Sol bagte paa hans unge Hoved og krummede Haaret som Hyacintens Blomsterspaaner. Han havde Solen i Ryggen og løb bestandig mod Nord, snart i Skyggen af en Fjældside, snart paa Bunden af et udtørret Bækkeleje.

snart mellem Fyrretræer, hvis Harpiks-Em var at aande som en Styrkedrik. Fra hvert Højdepunkt tog han Sigte paa det næste, hans Øje valgte fuglesikkert Linjen, han havde at følge, og Erymanthos' nøgne Hovedskal laa stadig bagved som Maalsøjlen, han skulde naa.

Ikke ofte mødte han Mennesker. Alle fribaarne Mænd var i Olympia, og kun Trælle røgtede Dalfurernes Marker og drev om med Hjorderne. De standsede krumrygget og missede, naar de saa denne Løber komme springende, glinsende af Sved over hele Kroppen, saa Chitonen var vaad som en eneste klæbende Plet. Narkissos skiftede kun korte Ord med dem og bad en enkelt Gang om en Drik Gedemælk. De spurgte om Grunden til hans Hast, om der var udbrudt Krig, eller om han forfulgte nogen. Han lo og svarede: Artemis! De lo igen og pegede forud og sagde: Hun har langt Forspring.

Han var bestandig kommet højere til Vejrs, og Solen fulgte ham i Ryggen. Men han nærmede sig Erymanthos-Bjergkammen. Vejen gik over gullig Kalkgrund, hvor intet groede. Der var ingen Skygge mere, og Sveden drev af hans Nakke. Struben begyndte at brænde og Tindingerne at hamre. Alt foran ham laa hen i et afsvedet Øde. Han krængede Chitonen op over Hovedet og blev ved. Det svalede Nakke og Isse, men inden længe stak Solen svovlet ogsaa gennem dette Læ. Blodet kogte i hans Pande. Det flimrede for hans Øjne, og han følte sig nær ved at styrte. Men her var det umuligt at standse. Lagde han sig paa den

golde Kalkgrund, vilde Solen tørre ham ud som et vissent Straa, og han vilde ikke rejse sig mere.

Han sendte et Ønske til den jomfruelige Artemis, at hun skulde komme ham i Møde med sine Hjorte og give ham Skygge under deres Side. Hans Knæ slappedes, han orkede ikke længer at løbe. Med tunge Lemmer og svulne Ankler arbejdede han sig opad og stod pludselig og saa ned i en dyb skyggefuld Dal foran sig.

Var det Artemis selv, der smuttede bort dernede, og hvis hvide Lemmer forsvandt i en dunkelgrøn Cypresselund. Eller var det Herakles, der forfulgte det erymanthiske Vildsvin? Højtgøende kom en Hund ham i Møde. Dens Glam blev til Logren, da han nærmede sig. Den var stridhaaret som en Ulv, og en lang rød Tunge hang den ud mellem de bidske Tænder. Da han bøjede sig og klappede den, slikkede den hans Haand.

Dette Kærtegn bragte ham en velgørende Svaling. Blodet holdt op at brænde i hans Aarer. Han mærkede allerede Aandepustet fra Cypresserne, og snart efter stod han i deres Skygge. Han gik rundt om Lunden. Stammerne og deres Løv dannede en uigennemtrængelig Mur, forneden filtret af Buske, der krøb ind under de ældgamle Træer. Hunden fulgte ham og vilde ikke selv ind i det sorte Gemme. Helligdommen var utilgængelig; thi da han endelig fandt Tilgangen, var den spærret af en høj snæver Gitterport uden Dør og uden Laas. Tremmeværket rejste sig som irrgrønne Lanser, der i Stedet for Spidser bar smaa Segle eller Halv-

maaner. Heller ikke bag Gitret syntes nogen Vej, kun en lukket Løvvæg, strittende af Enebær og Taks.

En vidunderlig Kølighed vældede ud fra dette Lukke — et næsten isnende Favntag af Luft, gennemrislet af usynlige Kilders Sølvstrengespil.

Pludselig hørte han nogle korte Fløjtetriller. Var det en Fugl, der lokkede i Helligdommen? Hunden svarede med en Piben, Fløjtet gentoges, og den forsvandt ind under den grønne Mur ad et Hul, der straks lukkede sig efter den.

Det maatte være Artemis' viede Lund, hvor ingen Dødelig turde sætte sin Fod. Sæt, hun selv færdedes derinde. Hendes Hund var jo vendt tilbage til det øvrige Kobbel. Naar han stirrede ind i det sortgrønne Krat, troede han at se ildrøde Øjne gnistre og Haarene stritte paa skarpryggede Vildsvin. Taksen stod som tykke sorte Søjler. Helt nederst var der Buske, der lignede Pindsvin, rullede sammen som Kugler. Alt Løvet vendte Naale ud mod Besøgeren. Artemis vilde sende sine Pile gennem Gitret — var det ikke et Kogger, der hang inde i Vildnisset? Eller det erymanthiske Vildsvin vilde bryde frem og straffe Urostifteren ved at flænge hans Ben med sine krumme hvidgule Tænder.

Men Narkissos var hed og nyfigen. Han smilede ad sin egen Indbildning. Her var sikkert ingen Artemis, saa lidt som der havde været nogen Pan hjemme ved Libellernes Sø. Disse hellige Lunde rugede blot over deres egen Stilhed. Kun Overtroens Rædsel gjorde dem utilgængelige. Eet var han vis paa at finde derinde:

en Kilde, der kunde læske hans Tørst. Han vilde ind i Køligheden, krænge sin Chiton af sig og bade sig i Løvsuset.

Med et Par hastige Tag entrede han op ad Gitterlanserne, svang sig over Halvmaanerne og lod sig glide til Jorden. Helligbrøden var begaaet, men hverken Vildsvin eller Hunde styrtede frem for at sønderrive ham. Træerne duftede Velkommen imod ham, og ind mellem Grenene aabnede sig en Lønsti, der ikke kunde ses udefra, og som heller ikke var traadt af nogen Fod, men kun betegnet af gamle Koggere, der sad fastnaglede højt oppe i Løvet, grønne af gammelt Mos. Hist og her sad endogsaa en Pil med den fine Bronzespids irret fast i rynket Bark. Artemis, Artemis! hviskede han: Er du her usynlig, saa vær mig naadig. Jeg lover dig det første Bytte, mit Spyd nedlægger til din Ære.

Han gik frem gennem Tykningen. Frønnede Stager stod plantet med Spidsen i den mossede Jord, grønne som groede af selve Stedet. En ældgammel Bue syntes skaaret af Cypressen, hvorpaa den hang.

Pludselig stod han i det Frie, midt i Solen, foran et Alter, hvis Flade var dækket af Kogler, der var regnet ned fra Træerne. Han hørte en klukkende Lyd. Ja, dèr randt selve Kilden. Erymanthos-Flodens Kilde, sølvklar og tyndstraalet af et mosset Hjortehoved ned i en firkantet Vandskaal, der sivede bort i Grunden. Og foran sin Kilde sad Artemis selv.

Artemis, Artemis! Der var Guder til. Han *saa* hende. Det var Artemis selv, han saa.

Saa lydløst var han traadt paa Mossets Puder, at end ikke Hunden ved hendes Fødder havde mærket det. Den laa med Snuden paa de strakte Forpoter og sov. Firbenene krøb frem i Solen nær dens Side, som havde den været af Sten. Men Artemis sad paa den lille Stenbænk ved Kilden. Sandalerne havde hun løst af sine solbrændte Fødder og kastet dem i Mosset. Hun holdt den ene Fod frem under Kildestraalen og gned den med sine bronzebrune Hænder. Vandet skyllede over Vristen og vadskede Støvet bort; men Sandalens Mærker sad om den endnu, og de Steder, den havde skærmet, var lyse, saa det saa ud, som bar hun en Sko af skinnende hvidt Skind; op over den brune Vrist laa Remmenes Aftryk som en flettet Brobue af Hvidt. Da hun havde tvættet begge Fødder, saa Vandet sad som en perlende Dugg i Hælens sarte Net af lyserøde Rynker, plantede hun dem i Mosset, højt opkiltret til Knæerne, saa løste hun sit Bælte, der var bredt og af gulbrunt Hjorteskind, kastede det paa Altret og greb i sin støvgraa Chiton for at smyge den af sig.

Narkissos' Hjerte hamrede. Følelsen af Helligbrøde lamslog ham. Han var brudt ind i hendes Hegn, havde krænket Stedet, der alene maatte betrædes af hendes jomfruelige Fod. Nu skulde han se den kyske Gudinde nøgen. Om et Øjeblik vilde hun opdage ham, rejse sig i gnistrende Vrede og lade sine Hunde sønderrive ham.

Knuget af Blu sank han i Knæ og skjulte Ansigtet i sine Hænder. Han strakte ikke Haandfladerne

afværgende ud, han dækkede sit Blik mod det Lyn, der vilde blinde ham i næste Nu.

Men han ramtes ikke af Lynet og blev ikke sønderrevet af Hunde. Han hørte kun et kort lille Glam og følte en slikkende Tunge paa sine Hænder. Artemis udstødte intet Skrig. Men af den Bølge, der opstod i det indelukkede Solhav, fornam han, at hun lynsnart havde rejst sig. Imellem sine Fingre skimtede han hendes lange spændstige Lægge. De hvide Sandalspor paa Fødderne blev røde, som mærkede de hans Blik. Chitonen sank forkrøllet ned foran hendes Skød. Højere turde han ikke løfte Synet. Han ventede at føle sine formastelige Øjne svides bort af Luen fra hendes fortørnede Blik.

— Narkissos! Narkissos, er det dig? Narkissos, Evfranors Søn, vær hilset! sagde pludselig en ung Pigestemme. Men er du ogsaa kommet samme Vej som jeg? Saa rejs dig dog, Narkissos! Du tager da vel ikke en lakedaimonisk Pige for Artemis selv? Rejs dig og lad os slutte Venskab.

Forbavset saa han op. Gudinden viste sig, Ansigt til Ansigt, at være en purung Pige med et Hoved næsten som en Drengs. Det halvlange rødblonde Haar hang udslagent om de brune Kinder. Haanden skyggede for de store blommeblaa Øjne.

— Er du ogsaa kommen her for at ofre? spurgte hun igen, og et Smil blottede de hvide, lige Tænder. Men du vandt jo ingen Oliegren. Dog jeg deler gerne min Krans med Dig, Narkissos.

— Kender du mig? stammede han.

— Ja, endogsaa fra før du løb. Du burde have haft Prisen, Narkissos.

— Men hvem er da du? spurgte Narkissos, der stadig laa paa Knæ.

— Det maa du da vide, svarede hun. Du kom jo ned til mig, da jeg havde sejret.

Med eet kendte han hende: Nikarete, hviskede det ud af ham. — Nikarete, Kleombrotos' Datter.

— Ja, er der nogen anden Nikarete, der har sejret i denne Olympiade i Pigernes Væddeløb? Du husker mig og er dog daglig gaaet mig forbi uden at hilse mig med et eneste Blik. Du ænser kun dit eget Køn ... Men jeg er ikke som du, tilføjede hun og lod Haanden synke, saa Øjnene viste sig i deres hele straalende Glans. Gid jeg kunde rejse din Skønhed en Billedstøtte paa Olympias Festplads eller her i Artemis' hellige Lund.

Narkissos slog Øjnene ned som for Smædeord. Hans Ansigt blev kobberrødt, han dirrede af Harme og svarede lavmælt:

— Vogt dig for at haane mig med din ildelydende Smiger. Hvis nu Artemis hørte dig og tog Hævn derfor!

— Ja vist skal hun høre mig, sagde hun frimodigt. Rejs dig, og hør du selv! Du har en Cikade i dit Haar — vil du ogsaa have min? Skal vi ofre sammen, Narkissos?

Hun tog med begge sine varme Hænder om hans Hoved og løftede det til Vejrs. Hun var stærk og drog ham virkelig op. Han ærgrede sig over det nærgaaende

Tag og fæstede sig ved Duften fra hendes unge solkrydrede Legem. Disse Kvinder, tænkte han for at gøre sig haard, lugter altid af Ged. Men hun kom ham i Forkøbet, da han vilde rive sig løs, og greb om hans Haar.

— Har du en Kniv hos dig? spurgte hun. Ikke? Det er Skade. Jeg vilde skære en Lok fra din og min Pande og binde dem sammen og lægge dem som Offergave paa Gudindens Bord. Men er du ikke Jæger, Narkissos? Hvorfor bringer du ikke den vilde Stengeds Horn? Saa vidt jeg ser, har du ikke andet end din Skjorte, og den vilde ikke være en sømmelig Gave. Jeg derimod vil ophænge begge mine Sandaler her paa dette Spyd og gaa hjem til Fods. Og saa her mit Bælte. Det er endnu aldrig løst af nogen Mand, derfor vier jeg det til den kyske og jomfruelige Artemis.

Narkissos vilde gaa sin Vej. Men hans Blik faldt paa Bæltet, der smidigt og blødt som en afstrøget Slangeham eller snarere som en Strimmel Pigehud laa paa det mosgrønne Alterbord. Det var helt beskrevet med mange Bogstaver. Skrift øvede et hemmelighedsfuldt Trylleri over ham. I Olympia havde han læst utallige Indskrifter paa Sokler og Steler. Han følte sig som en Skrift-Indviet.

— Vil du læse? spurgte hun, greb Bæltet mellem begge Hænder og holdt det op for ham. Det er *min* Løndom, alene bestemt for Gudindens Øren. Du kom, som du var kaldet til at læse. Men du kan vel ikke læse? tilføjede hun æggende.

— Jo, jeg kan, hviskede han og stirrede graadigt.

Hun aandede dybt, hendes Næsefløje skjalv.

— Saa læs! bød hun og holdt Bæltet tæt op for hans Blik.

Og Narkissos læste langsomt og mekanisk, Ord for Ord:

— Jeg Arkadieren Narkissos, Evfranors Søn, sværger ved Artemis' Helligdom, at jeg vil ægte Nikarete, Lakedaimonieren Kleombrotos' Datter.

— Gudinden har hørt det! tilføjede Nikarete højtideligt med store opadrettede Øjne.

— Hvad mener du? spurgte Narkissos og saa paa hende. Hans Hjerne havde endnu ikke samlet Ordene.

— Gudinden har hørt dig sværge.

— Jeg har intet svoret, sagde han hæst.

— Saa læs igen og hør dine egne Ord.

Og Narkissos læste forfra, og Ordene blev stikkende i hans Hals, og han forstod, at han havde svoret. Han blev blussende rød og saa sig ræd om til alle Sider, som stak der vidnende Øjne frem af Løvets dybe Mørke.

— Du har overlistet mig, hviskede han og knyttede sin højre Haand.

— Gudinden har overlistet dig, svarede Nikarete og stirrede fast paa ham. Det er Artemis selv, der har stævnet dig hid. Hun har hørt dig, og nu skal hun høre mig. Se, hvad jeg skrev paa den anden Side af mit Bælte, den Dag jeg saa dig løbe. Og hør mit Løfte, saaledes som Artemis hører det: Jeg Nikarete, Lakedaimonieren Kleombrotos' Datter, sværger ved Arte-

mis' Helligdom at ægte Arkadieren Narkissos, Evfranors Søn.

— Gudinden har hørt det! tilføjede hun i samme alvorsdybe Tone som før.

Narkissos havde hørt det. Ordene tog Farven fra hans Ansigt. Hans egen Ed fyldte ham med en dyb Gru. Paa Kanten af Altret, frem mellem Koglerne, sad et langt Firben med ubevægelige Øjne; paa begge Sider af dens Hals pulsede Huden ud og ind som en Boble; Dyret rørte sig ikke, men de stive Øjne sagde: Jeg er Vidne. Hunden stod foran Kilden og saa paa ham med et alvidende Blik. Nogle grønne Solfluer hang flimrende paa Vingerne og dirrede som Ekkoet af de talte Ord. Hen gennem Mosset raslede det af Slanger, der krøb bort med hans Løfte. Alt havde hørt hans Ed. Træerne bar den bag deres Bark. Kilden klunkede Ordene et for et. Kom Artemis nogensinde til denne Helligdom, vilde alting røbe de af ham sagte Ord. Det hjalp ikke, han fornægtede dem som paatvungne. Han *havde* sagt dem. Luften havde drukket dem, Jord og Himmel suget dem ind. Han blev aldrig fri for dem, han havde lagt dem som en Strikke om sin Hals. Naarsomhelst kunde Gudinden tvinde til og kvæle ham med hans egne Ord.

— Dette var en falsk og ond Spøg, mumlede han og saa opbragt paa den unge Pige. Men hun saa fast og dristigt igen.

— Dette var ikke Spøg, sagde hun. Guderne spøger aldrig med Løfter, og vi Dødelige skal vogte os derfor.

— Jeg gaar min Vej, og du ser mig ikke mere, sagde han og vendte sig bort.

— Jeg ser dig, Narkissos, naar Gudinden vil det, svarede hun, og de mørkhaarede Øjenrande sank ned over det tungsindige Blik. Hun er stærkere end du og jeg. Vi ses igen, Narkissos.

Narkissos fjernede sig hastigt. Løvet aabnede sig for ham, han klatrede over Gitteret og gik bort. Han løb ikke mere. Han gik træt Fod for Fod, pint af Tørst og Eftermiddagshede, men endnu mere af sin Eds dumpe Nag.

Det var sent og mørkt, da han saa ned over Olympias Festplads, hvor mange Gnister tindrede i kresende Baner. Det var Fakkelløbet, som fandt Sted. Narkissos vilde ikke overvære det. Han bar fremdeles paa sit rugende Nag. Eden stod som indbrændt i hans egen Hud. Han fandt hjem til sin Teltkrog og faldt i Døs.

Næste Dag begyndte Hjemrejsen fra Olympia. Narkissos saa den lille Trop spartanske Piger drage bort ad Broen over Alfeios-Floden. Han blev rød, da han lagde Mærke til den eneste iblandt dem, der ikke bar Bælte. Havde Nikarete ladet det blive i Artemis' Lund paa Erymanthos? Og havde Gudinden taget det i Forvaring — som en Forskrivning, han engang vilde blive krævet for?

XII

NYMAANE

Meget syntes forandret, da Narkissos var hjemme igen.

De arkadiske Fjældkløfter forekom ham lukkede som et Fængsel, efter at han havde set Sletterne langs Alfeios, de dyrkede Marker, Vinhøjene, det herlige dyrkede Land, hvor Mændene mylrede. Verden havde aabnet sig for ham, og han havde kastet Blikket ud over det Hav, der løb som en gyngende flad Vej mellem Øer og Riger, hvis Navne var ny for hans Øren.

Han saa sig om blandt sine Geder og forstod, at hans Liv hidtil var levet blandt Umælende, der intet havde at meddele ham. Festdagene i Olympia havde gjort ham rigere paa Kundskab end alle hans atten Aar tilforn. Livet havde lukket sig op, grænseløst til alle Sider. Alle Hellas' Stammer var dragne forbi ham, og han havde hørt tale om Folkeslag af de besynderligste Sæder. Barbarer, der boede i evig Vinter og gik hyllede i vilde Dyrs Skind hele Aaret rundt. Libyere, som Solen brændte sorte. Asiater ved fjerne endeløse Floder, som der skulde store Skibe til at sætte over. Kyster, hvorfra Guld og Silfion kom.

Eet Navn havde frygteligere Klang end alle andre. Det laa og trak op bag Østens Synsrand, som et Uvejr, en Tordensky, der aldrig forsvandt, men ulmede sig højere og højere op paa Himlen. Selve Døden, alle Tings grufulde Afslutning, laa som det skjulte Lyn i denne bovnende Sky. Alle frygtede den forhadte, usynlige Fjende. Alle vidste, det var kun et Tidsspørgsmaal, naar han kom væltende for at afsvide Landet med sin forfærdelige Ild. Gang paa Gang forlød det om store rige Stæder, der var indesluttede og brændte, om Hellenere, der var gjort til Slaver, om fribaarne Mænd, der blev stemplede med Storkongens glødende Brændemærke. Milet var gaaet op i Flammer, Øerne Chios og Lesbos og Tenedos var tagne, og Klapjagter anstillet paa Mennesker som med et Net. Persiske Herolder var over Isthmen gaaet gennem Peloponnes og havde krævet Jord og Vand af alle Stater. Rygterne var uenige om, hvilke der havde ydet det forlangte. Argos skulde have underkastet sig, men i Sparta var Herolderne kastet paa Hovedet i de dybe Brønde for selv at kunne tage, hvad de begærede. Ogsaa de Hellenere, der havde nedværdiget sig til at tjene Perserne som Tolke, havde faaet en skaanselløs og vanærende Død. Hvad Dag det skulde være, kunde de bleggule og sorte Persere dukke op, med store stive Skæg og Øjne dobbelt saa vældige som almindelige Øjne og af en barsk og glansfuld Magt; deres Tale skulde lyde som Svalernes Kvidder, og de skulde være opblæste og hovne som Hestehaner.

...Narkissos gik ikke mere ind i Pans Lund af

Trang til at se sit Billede. Han havde spejlet sig i Billedstøtter og i levende Atleter fra hele Hellas. Betragtningen af de unge spartanske Piger havde vakt Blu i ham. Rigtignok var alt hos en Yngling skønnere end hos Kvinden. Men Nikarete bar hans Moders Navn, og selve denne Mindelse om Moderen slap ham ikke, naar han saa paa en Kvinde, der ikke var fuldt beklædt. I Heras Tempel havde han længe beskuet Gudindens Billede, men det havde ikke beskæmmet ham: Stive sirlige Folder faldt ned over hendes tronende Knæ, og det høje Haarsmykke bekransede en Pande, der var som en Himmel uden Skyer, og naar han stirrede i hendes Øjne, var det som at ligge paa Ryggen og sænke sig i Himmelblaaet over sit Hoved.

Alt paa Jorden var bleven mere gaadefuldt end før. Usynlige Guder var om ham og tilvirkede hans Skæbne. Han frygtede ikke som hans Fader, der altid ængstedes for at give nogen Glæde tilkende, at ikke Guderne skulde fristes til straks at slaa den ned. For hvert Gode, de skænker Menneskene, sender de to Ulykker. Ulykkerne hang altid usynligt over hans Hoved. De kunde kun afværges ved at forberede sig paa dem og vente dem.

Perserne var den Ulykke, der truede over al anden. Men naar Narkissos saa sig om i sin egen Kres for at opdage de Farer, der kunde ramme ham personligt, saa han kun sin Fader. Han kunde jo pludselig blive revet fra ham. Han skjalv ved Tanken. Ved stadig at forestille sig Faderens Bratdød vilde han komme Guderne i Forkøbet. Naar han saa paa Faderen, granske-

de han efter Varsler, og samtidig gik kærlige Bønner stille gennem hans Sind. Og han kunde se dem spejle sig i Faderens blide Blik.

Deres Legemsøvelser havde faaet nyt Grundlag og nyt Sving. I Olympia havde de suget talløse Indtryk og Regler, i faa Dage gennemgaaet en hel Skole. Ikke mindst Evfranor, der nu med langt større Indsigt var Sønnens Lærer og Opsyn. De havde ogsaa hjembragt gode og nye Hjælpemidler: en Diskos, Haandvægte til Spring samt to Kastespyd af den rette tunge Drøjde. Det var Faderens Haab, at Sønnen ved næste Olympiafest skulde kunne deltage ikke blot i Løbene, men i selve den berømmelige Femkamp: Og er Guderne dig naadige, giver de dig Kransen, tilføjede han.

Evfranor behandlede sin Søn med endnu større Ømhed end før. Han købte sig en Træl til at drive om med Gederne, for at Sønnen med mere Frihed kunde hellige sig sin Legemsidræt. Han nødte ham til at spise det bedste, Huset formaaede. Han købte ham nye Klæder fra Megalopolis, ja endog et Par nye Smykker til hans Haar. Aldrig med Ord, kun med Blik og sine Hænders tilfældige Kærtegn sagde han, hvor skønt han fandt hans unge Legem. Han lagde Armene om hans unge faste Skuldre og drog ham kærligt til sig, tog ham under Hagen og saa længe forskende paa ham.

— Siden vi var i Olympia, har du faaet din Moders Øjne, sagde han. Jeg genser hendes Blik bagved dit. Næste Gang jeg gaar til hendes Grav, skal jeg takke hende derfor. Nikarete ser til mig fra sin usynlige Verden gennem dig.

Hver Aften, naar de beredte sig til at gaa til Hvile, spejdede han op paa den klare, mørknende Aftenhimmel for at tage sit Varsel. Endelig kom det. Nyet stod saa skælvende tyndt i Sydvest som en Ring, den mindste Berøring vilde byde. Han tog sin Olie-Lekythos og gemte den i sin Kappe.

Narkissos saa ham fjerne sig: Maa jeg gaa med dig, Fader? hviskede han efter ham. Men Evfranor vendte sig om og nægtede ved at bøje Hovedet let tilbage: Jeg skal nok hilse fra dig, sagde han.

Det blev sent, og det blev helt mørkt, og Faderen kom ikke tilbage. Narkissos ventede. Han sad i Hyttens Dør og saa mod Nord. Han vidste, Faderen var ved Moderens Grav og vilde ikke forstyrres i sin Andagt. Men langt om længe rejste han sig for at gaa ham i Møde.

Aftenen var bleven bitterlig kold. Jordens Solvarme var straalet ud i det glasklare Rum. Narkissos gik langsomt henimod Gravtuen. Han saa Amforaen tegne sig sort mod Himlen: Nymaanen havde lagt sig paa dens Stilk. Men Faderen saa han ikke. Han kaldte angstfuldt, men der kom intet Svar. Først da han stod ved den vedbenddækkede Tue, fandt han Faderen liggende derpaa, kold som den tømte Lekythos, han holdt mellem sine Fingre. Om Amforaen hang den visne Krans, han havde hjembragt fra Heras hellige Træ i Olympia. Det saa ud, som han havde lagt sig ned for at hvile. Og Narkissos mindedes, hvad Faderen engang havde fortalt ham, at Ofre ligesom Renter skal betales ved Nymaane, og at der gives Folk, som læg-

ger sig til at sove paa deres Kæres Grave for at drømme og saa rejse sig og handle efter Drømmen.

Men Evfranor skulde ikke rejse sig mere. Hans Hjerte var standset, hans Lemmer allerede stivnede. Sønnen bar ham paa sine Arme tilbage og lagde ham ved Arnens Ild. Hans Ansigt smilede, som havde han en god og lykkelig Drøm.

Saa kastede Narkissos sin Faders Tue ved Siden af sin Moders, saaledes at Vedbenden af sig selv kunde krybe fra den ene til den anden. Han ofrede Lokker af sit Haar og hede Taarer af sine Øjne. Og da Mørket faldt, bøjede han sig og lagde sin Kind til den kolde Jord med det Ønske, at han kunde lægge sig til at drømme, hvad Faderen helst vilde, der skulde blive af hans Liv.

Men da han lukkede Øjnene, hviskede Moderens Navn dybt inde i ham: Nikarete. Og da han aldrig havde set hende, saa stod straks Billedet for ham af den eneste, han kendte af dette Navn. Selve Lyden manede det frem, og han saa hende sidde ved Artemis' Alter og lægge sit Bælte derpaa.

Det var Helligbrøde, og han rejste sig straks for at bortjage det ildevarslende Billed. Han brød lange Ranker af den læderstive, mørkegrønne Vedbend og stak dem i Faderens Høj. Saa lagde han begge sine Hænder paa den friske Grav og hviskede: Levvel, du min kære Fader, der ogsaa var mig i Moders Sted. Tak for alt, hvad du har lært din Søn. Du har gjort mig til en Mand, der længes efter at blive en sand Hellener. Hvor jeg end kommer hen paa Jordens Rund,

saa vær du med mig og vis mig, hvor Maalet ligger, jeg skal ramme med mit Kast. Levvel, min kære Fader, du har bragt min Moder den Hilsen, du vilde fra mig, og begge venter I Haand i Haand paa den Time, da jeg atter skal mødes med Jer og hilse Jer med mit stumme Nik.

Et Øjeblik lagde han paany sin Kind til Mulden. Da var det, som han fra Olympias Kronos-Høj fulgte Alfeios-Flodens Løb mod det frie Hav og saa Triererne for store bugnede Sejl glide ud paa det blaa Ocean.

Ja, han vilde ud af Arkadiens Klippevægge, ud og lære sine Landsmænd at kende ved Kyst og paa Ø.

Han gjorde sin fattige Hjemlod op, overlod den og sine Grave i sine Naboers Varetægt og drev saa selv sine Hjorder bort til Egne, hvor han kunde omsætte dem i Penge. Omsider fik han dem solgt for omtrent saa mange Drachmer, som han ejede Dyr. Sølvet byttede han efterhaanden i Guld-Staterer. Ikke en Dareik vilde han modtage. Det persiske Guld skulde ikke tynge hans Samvittighed eller ødelægge hans Sjæl.

XIII

PAA VANDRING

Narkissos begyndte sin Vandring i hellensk Verden. Helst var han straks gaaet til Hermofantos og havde givet sig i hans Lære, ikke blot som evig Vandrer, men som Vandrelæge. Hermofantos havde af alle Mænd gjort det stærkeste Indtryk paa ham. Han havde fortalt ham om sin Gerning: om Lavs-Eden, Lægen maatte sværge, aldrig at bruge sin Kunst til andet end de Syges Vel, aldrig at udlevere Gift eller fosterfordrivende Midler, aldrig at aabenbare, hvad en Syg betroede ham under Tavsheds Løfte, og aldrig at misbruge sin Stilling til nogen Art Forførelse.

Men om han nogensinde igen stødte paa Hermofantos, kom an paa Tilfældet. Han blev da foreløbig kun hans Vandrelærling. Hvor hans Vej gik, spurgte han efter ham som Telemachos efter sin Fader Odyssevs. Og Hermofantos var ikke sporløst gaaet gennem sin Verden. De fleste Steder groede der Minder og Sagn efter ham. Naar Folk fortalte om ham, lyste Øjnene med et Genskær af hans egne, og de huskede grant, hvornaar de havde haft hans Besøg.

Paa sin Fod gik Narkissos Peloponnesos rundt. Sit Guld gemte han indsyet i sin Chitons Søm — en fædrene Arv, han ikke vilde forøde. Med sine unge kraftige Lemmer tjente han overalt til Livets Ophold. Han holdt sig ikke for god til noget Arbejde, der kunde berige hans Erfaring. I Efteraarstiden gik han paa de dyrkede Marker og lærte at lægge Plovfuren lige og dyb. Han deltog i Vinhøsten og tilegnede sig Druernes kyndigste Behandling. I det hestedyrkende Argos fik han Indsigt i Forædling af Racerne, i Avl og Tillæg og i Dressuren af de stolte Dyr, der udførtes over hele Hellas, ikke mindst til det hestekære Attika, hvor Panathenaierfesten hvert fjerde Aar opviste de skønneste Kavalkader af det ædleste Blod.

Kun Lakedaimon gik han udenom af en uklar Angst for at møde sin Artemis-Skæbne. Og dog længtes han inderst inde mod dette Land som mod intet andet. Dertil havde han hørt nok om dette Folks stramme og hærdede Karakter. Sparta — det var Purpur og Fløjte, Susen af Stødlanser, Trampen af malmklingende Fodslag, der fik Træerne til at ryste og Klippegrunden til at gungre. Sparta — det var Øvelsens stride Dag fra Solopgang til Mørke, Bygbrød til en Slurk Vin, der brændte Struben, Svinekød i Blodbudding med Eddike og Salt, Rensning og Hærdning af alle Indvolde. Som Malmstøtter sad de til Bords paa det uhøvlede Træ og nød den rensende Haardkost, paa det lerstampede Gulv laa de uden at ømme sig. Sparta — det var den malmsatte Ungdomsskønhed, der voksede af den mandhaftige Tugt; Fostbroderskab, ømt og inderligt, mellem

Ældre og Yngre. Mellem Mænd og Kvinder intet erotisk Lefleri, kun Avlingens Pligt, at to og to kunde føde Sparta nye Mænd og nye Krigere. En Kvinde kunde have to eller flere Mænd til at fuldføre den hellige Forplantningspligt. Staten sørgede for at faa de unge Mænd gift i en Alder, da deres Kraft kunde blive til størst Gavn. En Kvinde, der var rig ved Arv, fik af selve Kongerne anvist den rette Ægtefælle. Til det tredivte Aar levede alle unge Mænd i Kasernefællesskab. Hustruen maatte ranes. Bryllup var en Erobring, et Rov. Spartiaterne maatte ikke forkæle sig med varme Bade eller salve sig i Olie, men nøjes med Evrotas' kolde rindende Vand. Kongerne stammede fra Herakles, der ikke var en Gud, men en Heros: Hans tolv Kæmpearbejder varslede Sliddet, der venter hver ægte Lakedaimonier. Alene Haardførhed og Tapperhed gjorde en Dødelig „guddommelig“. At falde for sit Land „i Krig“ sikrede evig Berømmelse. „Rag Eders Skæg og lyd Loven!“ var en Befaling, Eforerne hvert Aar ved deres Embedstiltrædelse udstedte.

Narkissos ønskede, han var født i dette Land, men Guderne havde nægtet ham det; og søge Tjeneste som Helot eller nedsætte sig som Perioik vilde han ikke.

Alle Hellas' Guder og berømte Helligdomme lærte han at kende. I Argos besøgte han Gudernes Dronning Hera og saa hendes Præstinde køre til Templet med hvide Køer. I Nemea fejrede han den store Zevsfest. Paa Isthmen herskede Poseidon — Tangen var ikke bredere, end at Guden kunde kaste sin Trefork fra det ene Hav til det andet. Med smaa Sejlskibe

søgte han ud til Øerne — til Dionysos' Helligdom paa Naxos og til Apollons ældgamle Alter paa det lillebitte Delos.

Havet blev en Opdagelse for ham. Forstavnsbilledet sprang og fløj over de klukkende Bølger. I nogen Tid tjente han endog som Thalamit paa øverste Bænk af et treradaaret Skib. Krumryggede sad de mange Rorkarle i lange Rækker, den ene ovenover den anden. En Forspiller agterude blæste Fløjte, for at alle de ulige lange Aarer kunde gaa i samme Takt. I det kvælende lumre Rum sad Roerne nøgne og halede ud med de muskuløse Arme. Gennem Aarehullerne trængte Solen ind i lange Pile, der lyste gennem den tunge, halvmørke Luft. Som levende begravede sad de og kunde ikke rette sig i Vejret. Skulde de hvile, krøb de paa Maven hen over Tofterne til den stejle Stige, der førte op i Dagen. Deres Øjne blinkede lyssky mod Solen, Sveden perlede i deres Bryn. De rettede sig nogle Gange i Luften og krøb saa ned igen for at lægge sig under Tofterne, mens Sveden emmede af de vaade Rygge. Fløjten var uundværlig; uden den kunde de ikke have svunget de store tunge Aarer, hvoraf de længste sad øverst. Træet knirkede og klagede. Aarerne peb sydende gennem Vandet. Skvættet stod nu og da som en Sky af flyvende Skum ind gennem Hullerne og kølnede det hede Bryst. I smaa Billedglimt gled Vandfladen forbi, og nu og da rejste en Ø sig af Havet, en Stump Kyst dukkede op. Templer kom til Syne med skinnende Søjler over bratte Brinker og sank igen i Havet.

Kun yderst sjældent fik Rorkarlene Landlov. De krøb til Vejrs paa en fremspringende Pynt for at se ned i frodige og skyggefulde Dale. Olieskove bredte deres sølvgrønne Luv op og ned ad Bakkerne, men i Slettens Bund groede dunkle Lunde af Cypresser og Pinjer.

Narkissos fandt dog, han lærte altfor lidet paa disse Togter. Rorkarle-Stillingen var bundet til det stinkende Halvmørke, og naar han skulde hvile, faldt han straks i en tung Døs i sit træhaarde Fængsel, hvor de bogstavelig laa som Fisk i en Tønde. Hvidløg forpestede Luften — de fleste var Athenere, der hovedsagelig ernærede sig af denne Spise.

Dog paa denne Maade lærte Narkissos Ægæerhavet at kende med de talløse Øer, der laa som Stenene i et Vadested mellem Asien og Hellas, kastet af en Gigant for at gaa fra Kyst til Kyst. Ad dette Vadested ventedes nu Storkongens Indfald fra Dag til Dag. Narkissos var med sit Skib ikke naaet i Land, men havde ligget udenfor Milet og set den afbrændte By, hvor hverken Tempel eller Fyrtaarn rejste sig over Bugten mere. Igennem det aflange Aarehul øjnedes det joniske Land, hvor Perserne havde traadt deres blodige Spor. Rundt om ham sad de andre Rorkarle og kiggede og hviskede. Perserne skulde have sønderhakket de hellenske Fanger med krumme Knive og kastet Kødtærningerne i Havet til Føde for Fiskene. Men Kvinder og Børn havde de slæbt bort til Sardes og Susa; Drengene var gildede, og de hellenske Piger forsmægtede nu i Satrapernes Kvindebure. Der groede ingen nye Temp-

ler op af Asken. Rædselen havde lammet al Handledrift. Hellenske Flygtninge trak sig vestpaa fra Ø til Ø. Fønikiske Krigsskibe kom strygende som Rovfugle mellem Kykladerne, bringende Jord og Vand fra alle Øerne, ja selv fra det sømægtige Aigina, til Memnonsborgen i Susa. Trieren, hvor Narkissos tjente, laa netop som Spejder paa Vagt langs Lilleasiens Kyst for at varsle, naar Hellas kunde frygte Persernes Overfald.

I alle Havne vuggede fønikiske Skibe, samlede for at optage persiske Tropper. Man kunde se dem krybe inde paa Kysterne som lange Rækker af kravlende Utøj. Ryttere blinkede ned fra Bjergene. Med Fralandsvind kunde man høre Signalerne skingre.

Trieren blev liggende, til den saa Sejlerne i Hundredevis komme stævnende ud over Havet for den kraftige Nordøstvind. Saa lettede den selv Anker og strøg som en Varselfugl en Snes Stadier forud. Fra alle Øerne, den kom forbi, stod Smaabaade og Fiskerjoller ud for at høre og bringe Nyt om det vældige Opbud, om Tusinder og atter Tusinder af Medere og Persere, der var gaaet ombord. Rygtet gik, at selve Storkongen Dareios var rykket frem østerfra for at drive sine Stridskræfter lig Tordenkiler foran sig. Hans Brodersøn Artafernes og Mederfeltherren Datis var paa Flaaden og med dem Hippias, Athenernes fordrevne Tyran, der vendte tilbage som Forræder mod sit eget Folk. Den uhyre Flaade gik mod Athos og Evboia, mod Naxos og Athen — ladet med Uvejr og Lyn mod hele det genstridige Hellenerfolk, der havde vovet at trodse Storkongens Vælde. Histiaios' Skelet hang endnu paa

Korset i Sardes — saaledes som Jægere spiler en Rovfugl ud paa en Ladeport til Skræk og Advarsel for alle andre Himlens Fugle; men hans afskaarne Hoved var lagt i Salt og bragt til Storkongen selv. I saadanne Hærskarer sejlede Perserne frem, at de vilde bringe selve Havet i Oprør og som en Syndflod skylle op over Hellas' Bjerge og drukne Hellenerne som Myrer i Sand.

Trieren blev ved at flyve forud. Men ved Naxos tog den yderligere Forspring, da Perserne blev liggende for at tugte denne Øs Indbyggere, der først af alle havde spundet Rænkespil mod Storkongens Herredømme. Saa strøg Trieren mod Nordvest og søgte ind i Faleron-Havnen. Skibet var athensk, Rorkarlene afmønstredes foreløbig, og Narkissos gik til Fods over Faleron-Sletten mod selve den berømmelige violkransede Stad, han endnu aldrig havde gæstet.

Sensommerens bagende Sol havde hobet Støvet tykt, saa han sank i til Anklen. Men han gik frem med Blikket rettet mod Bjergene, til han blev Akropolis vár, der hævede sin langstrakte Klippeknast op over Mylret af lerklinte Huse. Kun et enkelt Tempel sprang frem over Murranden. Gul og nøgen laa Klippen og svedes i Solen. Siderne faldt stejle ned; her fra Syd set var ingen Vej eller Sti tænkelig op over det bratte Fald. Han kunde kende Kefissos-Dalen paa Olieskoven, der fulgte dens Løb, men Ilissos, som han kom over, var kun et indtørret Leje. Smaa Cypres- og Lavrbærlunde laa strøt som Buketter op over de lavere Højder. Trækroner mørknede om hvide Mure. Skovløse Kamme

blaanede med rødlige Furer i ældgamle Klippeansigter. Det honningrige Hymettos, det skovdækkede Parnes, det af Marmorbrud hvidnende Pentelikon — Navnene klang om ham, og Bjergene pegedes ud af Vejfarende ved hans Side. Lykabettos rejste sin stejle dristige Kegle lige bag Byen; op over Fyrreskoven bar det sin nøgne Klippetop rødgraa og skarp mod den blaaeste Himmelbund. Han havde aldrig set en saa pragtfuld Baggrund for nogen By. Det var, som Solen med sin hvide blinkende Kniv skar Bjergene ud af Naturens brede Ryg. I deres plastiske Goldhed laa de og drev deres tindrende Vekselspil med Skyerne, flængede dem i store flagrende Laser, hyllede sig i Slør, kastede Bold fra Kam til Kam med sølvhvide Kugler, blottede sig, dækkede sig og væltede atter Sky-Dynerne af de kantede nøgne Lemmer. Mens Akropolis stak sin solsvedne Hjelmkam op over Byen, den vogtede, taarnede Bjergene en urokkelig Skjoldrand om den sølvgraa attiske Slette.

XIV

ATHEN

Narkissos drev omkring i Athens snævre Smøger og Gyder. Mennesker stimlede overalt. Spildevand stank foran Husdørene. Skoflikkerne sad og svedte paa Skyggesiden. Ambolte klang under Hammerslag. Spydblade hvæssedes. Overalt lugtede af Hvidløg. Overalt kaglede Fjerkræ. Overalt løb gryntende Svin og snagede i Affald. Men overalt kom Lykabettos eller Akropolis til Syne bag Smøgernes Ende.

Han fulgte med Strømmen over Olie-Torvet, hvor grønne eller sorte Oliven stod i store Tønder, Løg hang i lange Snore og Grøntsager dækkede Jorden, til selve Torvet, hvor der var Opløb udenfor Bulevteriet. Op imod Skrænten af Areiopagos saa han to Bronzestøtter af nøgne Mænd i heftigt Udfald, den ene svang Sværdet over sit Hoved, den anden truede stikkende med den sænkede Klinge. Da han spurgte, fik han til Svar: Tyranmorderne! Athenerne hilsede dem med løftede Hænder og Tilraab: Tyranmordere! Kom ned fra Jeres Sokler, Harmodios og Aristogeiton, og tag imod Hippias!

Rygtet om Persernes Ansejling gik som Stød igennem Byen. En bølgende Menneskemængde strømmede over Torvet og op om Areiopagos mod Pnyx. Fra Raadhuset kom nogle Mænd, der drog Kølvand efter sig gennem Strømmen. Polemarchen! lød det rundt om. Dèr kommer Polemarchen! Og Skoflikkere og Pottemagere, Smede og Grønthandlere, Bagere og Garvere hastede bagefter. Aristeides! Leve Aristeides! Leve vore Evpatrider! De taber ikke Hovedet. Se Themistokles! Miltiades er ogsaa med. Hil Miltiades! Han gaar, som han skulde til Middagsgilde. Vil I se, Første-Archonten er saa rolig, som om han allerede havde banket Perserne. Leve Themistokles! Han har et Lanseskaft i Ryggen. Se, hvor Miltiades bærer sin Kappe. Men Kallimachos har spist noget, han ikke kunde taale.

Narkissos fulgte med til Pnyx. Han var sulten og tørstig og købte sig undervejs en Haandfuld Figen af en Handlende, der bar sine Varer med sig.

Paa Pnyx var Talerstolen hugget ud i den naturlige Klippegrund. Taleren, der steg derop, havde kun Himlen til Baggrund, og Solen kantede hans Hoved, medens Tilhørerkresen foran ham havde dens Lys i Øjnene. Den jævnt opstigende Klippeflade aflejrede Folkets Tusinder opad imod Talerstolens svære Klippetærning, en Sokkel for en levende Statue, der i denne Højde tegnede alle sine Bevægelser paa Sydhimlens blændende Grund. Selve Jordsmonnet syntes at skylle Folkemassen op ad de brede Trin. Der stod tykt med Mennesker under Taleren. Modtalere og Spørgere

kunde drives op ad de smalle Sidetrapper, hvor de to lodrette Fjældvægge stødte sammen i en stump Vinkel og dannede en hel Scene for de Lyttende, medens Førstespilleren bestandig saas hel og ubeskaaren staa paa sit Fodstykke op imod Himlen. Baggrundsvæggene var fyldte med Gaver til Zevs Hypsistos. Lovtavler støttede sig op imod den vældige Taler-Sokkel, der løb ud til begge Sider og satte Bom for Sværmen. Men ogsaa bagfra kunde Tilhørerne strømme til og overskylle den hele Høj, saa Folkehavet brusede om Taleren paa hans alt overragende Fodstykke.

Heroppe stod Miltiades og tog den fine attiske Hjelm af sit smukke fuldskæggede Hoved. Med venstre Haand holdt han Hjelmen frem for sig, med højre pegede han ud over Menneskemylret; men pludselig satte han igen Hjelmen — Tegnet paa den truende Krig — paa sit Hoved, drejede sig om og kastede begge Armene mod Syd ud over Sletten mod Faleron og fjernt bort imod Forbjerget Sunion. Alle Tilskuerne fulgte ham med deres Blikke, de saa ikke, hvad han pegede paa, men de iagttog i hans egen faste og dog livfulde Skikkelse Synet af alt, hvad han sagde, medens han manede Fjenden frem:

— Athenske Mænd, Orkanen trækker op. Ser I derude, hvor Barbarerne stævner imod os? Deres Sejl dækker Havet som med Aadselfugles udbredte Vinger. Alting vil de kvæle. Selv Bølgerne skal holde op at rulle og Havet ligge Lig. I denne Time springer Naxierne over Klingen, og paa Evboia raser den persiske Flammegud, om hvis Rædsler vi alle har

hørt. Mederne bærer ham frem paa et Guldskjold og lader ham spytte paa den Jord, de betræder. Hans Spy er ædende Luer — Malmen smelter deri og Marmoret brænder til Kalk. Hellas' Marker og Skove visner som Græs for hans Aande. Jeg ser ham staa i vor Synskres. Hvad vi i Aaringer har gruet for, kommer nu over os. Østens Brand vil fortære os selv, vore Hustruer og Børn, vore fædrene Guder og deres Helligdomme. Allerede længe har hans Komme været varslet. Der gives hellenske Stater og Byer, som glæder sig til at aabne deres Porte for ham. O Athenere, Eders By er den, som skal straffes haardest, thi Storkongen kan ikke glemme, at vi kom vore lidende Brødre til Hjælp og undsatte dem med tyve Skibe. Hvem vil nu komme os til Undsætning? Stol ikke paa andres Arme end Eders egne og vent ikke andet Værn end det, I rejser Eder selv. I Nøden lukker hver sit eget Hus og lader Naboens brænde. Velan da, Athens Borgere, skynder Eder hjem og ruster Eder. Se Hjelmen paa mit Hoved. Vore Sværtbevæbnede skal danne vor Skjoldborg og rykke ud som en Mur mod Ulykken, der nærmer sig. Vi maa møde Fjenden i aaben Mark foran den By, der har fostret os. Vi maa gøre ham vor Strand stridig i samme Nu, han betræder den. Husk, at Hellas' Frihed er det fælles Klenodie, I kæmper for, og at Trældom er den eneste Lod, der venter os alle, om Perserne tager Fodfæste paa vore Kyster. Athens Mænd, Fremtiden ligger i Spidsen af Eders Spyd. Hellere maa vi segne med Sværdet i vor Haand end blive Medernes Trælle og se vore Kvin-

der henslæbes ved Haaret paa Hestevis til Ekbatana og Susa.

... Raab og Bifald skyllede op mod den levende Støtte, der pludselig forsvandt paa sin Sokkel som slugt af Havet. Solen havde brændt over de Tusinder af Aasyn, der var vendt opad, men med eet lod sig sprede, da Zevs Hypsistos tilstænkede dem et Varsel af sin Regn. Alle flygtede til Husene. Polemarchen og Strategerne gik langsomt tilbage til Raadhuset. Regnen holdt op, og Rygtet begyndte at krese, at Hurtigløberen Feidippides skulde sendes til Sparta om Hjælp.

Det havde været Narkissos' stille Drøm engang at faa denne Opgave. I Indbildningen havde han ofte løbet denne Vej, som han kendte i næsten hele dens Udstrækning: over Megara og Landtangen forbi Korinth og sydpaa, over Floder og Bække, op over Højdekamme, gennem stenede Dale, forbi det ældgamle Mykene, over Argos og Tegea — sydpaa gennem Passet til Evrotas-Dalen og ind i Lakedaimoniernes vidtspredte Stad, der laa uden Mure som en Landsby og med sine brede Veje skulde ligne en Lejr, rede til Opbrud, rede til Udmarsch mod Fjenden.

Men Narkissos havde længe ikke løbet, han følte Stivheden i sine Lægge, og han saa paa den tykke gule Hud i sine Haandflader, som Aaretaget havde barket. Lykkelige Feidippides, sukkede han og travede med Sværmen et Stykke ud ad den hellige Vej til Elevsis.

Pludselig lød der Raab: Plads! Plads! Plads for Feidippides! Løberen var allerede purret ud fra sit

Hus, og skønt Solen var nær ved sin Nedgang, vilde han ikke vente Natten over. Han kendte Vejen og kunde allerede i Nattens Løb naa over Isthmen i sin Fart sydpaa.

Plads for Feidippides! Dèr kom han sindigt løbende med sine lange Spring, barhovedet og med den vide lette Chiton stumpende midt paa Laaret, saa intet hæmmede hans fulde frie Trav. Hans Læber var klappet til over det Budskab, han skulde bringe, og vilde ikke oplade sig til Tale, før han skulde give det fra sig. Tilraab lød omkring ham, beundrende og ildnende: Hil dig, Feidippides! Brug dine guddommelige Saaler, som vist Hermes har laant dig. Lykke paa de tolvhundrede Stadier. Zevs være med dig. Hils i Lakedaimon! Dèr vanker „sort Suppe". Men driv nu Spartiaterne ud! Sig dem, de maa skynde sig. De praler af deres Hurtigmarsch. Lad dem komme og vise os den! Sig dem, at vi venter dem, før Perserne staar for Byen. Lad ikke Mederne møde dem midtvejs paa Isthmen. Saa er det for sent. Lykke paa Rejsen! Hil dig, Feidippides!

Ikke en Mine i Løberens Ansigt svarede paa alle disse Raab. Han løb blot, løb i de rette lange og sindige Kast af Ben efter Ben, rustet med Taalmod og en ukuelig Udholdenhed. Plads! Plads! Plads for Feidippides! Og Mylret skilte sig foran ham og stod i to Mure, mellem hvilke han løb, til han blev borte.

Da Narkissos gik tilbage mod Dobbeltporten, kom han over Kerameikos. Gravsteler og store marmortunge Lekyther stod langs Vejsiden. Hist og her sad

Besøgerne og hvilte paa en Marmorbænk og betragtede det Minde, de havde sat deres Afdøde. Stelerne var ganske smalle, og indenfor Kanten af det lille Rum stod Skikkelsen og holdt sig i Dødens Ro og stirrede ud i den stille døde Luft. Nogle var huggede, andre alene malte. En sværtbevæbnet Kriger stod i fuld Rustning og støttede sig til sin Lanse. En ung Mand lagde Haanden paa sin Hunds Hoved, en anden rakte sit Yndlingsdyr en Græshoppe, han holdt i Vingerne. En havde stillet sig til den evige Hvile med Staven i Armhulen, en anden holdt en Fugl i Haanden som sit kæreste Legetøj. Ogsaa Seirener saa han, store sære Fugle med Pigehoved og et tungsindigt Blik, med en Lyre i den ene Arm og Plektret slaaende i dens Strenge. Altsammen en tavs og vemodig Minderække for dem, der havde sagt Farvel og holdt op at leve. De flade smalle Skikkelser smilte blegt med deres sorte Pupiller og rødmalte Haar i den stærke rødlige Dis af den dalende Sol. Seirenerne sang for de Døde. De Levende hørte dem ikke. Langs Gravgaden paa begge Sider af Dipylon var der smaa Boder, hvor der solgtes smaa Grav-Lekyther til at give de Døde med i Graven eller færdige Gravmæler. Mejslerne huggede endnu deres mangestemmige Marmorsang, og Stelerne ventede kun paa et Navn og et sidste Levvel.

... I de følgende Dage voksede Bevægelsen i Athen. Bønderne fra Attika bragte Grøntsager, Figen og Løg i store Mængder til Torvs. Vaabensmedene hamrede. Skjoldene maltes op, Sværdene slebes og Lanserne fik nye Skafter. Der drønede Benskinner

gennem alle Gyder. Heste klaprede. Herolder og Bud fo'r frem og tilbage.

Narkissos drev med Strømmen til Akropolis. Vejen gik i Zigzag over de stejle Klippeterrasser, op over de pelasgiske Grundmure, til han stod paa selve Borgen. Hopliter vrimlede overalt. Om Artemis Bravronias Alter flokkedes Krigere og Præster. Der ofredes og toges Varsler. Gudindens store Bronzebilled saa tomt og stift ud i Luften, og hun rynkede ikke sine Næsebor for den brankede og svedne Stank. Arbejdet paa den store nye Parthenon-Helligdom for Athene — Stadgudindens „Jomfrubur" — var for længst nedlagt, men Stilladserne stod endnu, og rundt mellem de lave Søjle-Begyndelser over Trinene paa det vældige Marmor-Fundament sad Krigere og stirrede ned over Sletten mod Havet, der fjernt i Middagsdisen blinkede som et slebet Skjold under Aiginas skarptoppede blaanende Kam og Salamis' nærmere liggende Rand. Hele Dagen sad de og stirrede og ventede, medens de spiste saltede Oliven til store runde Brød. Signalet til Opbrud var nær.

Uro var der ogsaa om Athene Polias' Hundredfods-Celle. Over de solbrændte Søjler luede Tagbygningen med stærke Farver, røde, blaa og violette. I Gavlfelterne sloges Gudinden i blankt og straalende farvet Marmor med Giganterne, der slangeagtigt kom krybende frem helt ude fra Gavlhjørnerne. Men inde imellem Søjlerne saas paa slanke Fodstykker Støtter af purunge Piger, der stod med levende nyfigne Øjne og Læberne halvmaanekrummet til Smil. Med overdaa-

digt krusede og mangeflettede Haarsætninger stod de og holdt sirligt op i de fintrynkede, stjerne- og blomsterprydede Kjortler, nogle paa Purpursko og med Granatæbler i de smaa buttede Hænder. Prægtige Mæanderborter bræmmede de slørfine Overkjortler, de var friserede som østerlandske Prinsesser, og de lange Fletninger rislede ned over de unge jomfruelige Bryster.

Narkissos kom imod sin Vilje et Nu til at tænke paa Væddeløbersken i Olympia. Hvor var hun ikke streng og blufærdig imod disse forfinede og pyntede Piger, der smilte mod Lyset og Verden. Nikarete! Fastbygget og smilløs, slank og alvorlig næsten som en Dreng. Men saa mindedes han hendes snu Beregning midt i selve Artemis' Lund paa Erymanthos, hendes Pigevilje, hendes Maal. Og trodsig drev han Billedet af hende ud af sin Sjæl og gav sig til at tænke paa Feidippides. Maaske allerede i Dag, sent i Aften, skulde han løbe ind i Sparta og bringe Bud om Persernes Komme. Maaske Nikarete skulde staa blandt de unge Lakedaimonierinder og beundre hans Bedrift og overflamme ham med sin Hyldest og sin pigelige Attraa. Narkissos ønskede endnu en Gang, at han aldrig maatte træffe hende mere.

Han gik til Erechthevs' ældgamle Borghersker-Bolig for at se Athenes hellige og berømte Olietræ, der vandedes af en Kilde. Stammen var krøblet og kroget, næsten uden Løv, kun med et Par Blade piblende frem nærmest ved den tynde Kildestraale. Ad en dyb, i selve Klippegrunden hugget Stentrappe steg han mod

Nord ned til Poseidonkilden, som Gudens Trefork engang havde slaaet frem af selve Stedet. Han stillede sig i Række for af den hule Haand at kunne smage paa Vandet, der virkelig havde en Bismag af Hav. Alle tilstrømmende Attikere besøgte Kilderne. De stod og pegte paa Taget højt over Poseidons Brønd: Et stort firkantet Hul vendte op til den frie Himmel. Det var, for at Guddommen altid kunde have et Kighul ned i sin Helligdom. Ogsaa, hvor Lynet var slaaet ned, maatte ikke mures til, men altid være aaben Gennemgang.

Borgen blev paa alle Kanter gjort rede til Forsvar. Tilstrømmende Krigere fra Omegnen overnattede heroppe paa Feltfod. I Templerne blev der ofret. Mellem Hekatompedos' Søjler smuttede Athenes unge Tempeltjenerinder ud og ind, sirlige og pyntede, som var det selve Pigestøtterne, der var gledne ned af deres Sokler for at opvarte Gudinden. Narkissos kunde ikke komme ind. Kun naar den store Dør drejede sig paa sine Tapper, fik han et Glimt af Gudindens ældgamle, himmelfaldne Træbilled at se: Gorgonen skinnede højt oppe paa hendes Bryst, et stift spøgelseagtigt Blik trængte gennem Røgelseskyerne ud i Sollyset.

Narkissos krøb omkring paa Akropolis' Klippeskrænter for at opsøge de Huler og Grotter, hvor Athens Guddomme havde haft deres første Boliger, deres Stamhelte fundet deres Grave. Først senere var de naaet op paa selve Borgens Flade og havde faaet deres faste store Huse.

Han klatrede op til Apollon Hypokraios' Grotte.

Nogle Drenge viste ham den usynlige Vej gennem en Klipperevne, hvor han først sad fast over en Sten som i en Kløvsaddel, men ved at krybe frem naaede han omsider ind i Grotten, hvor Klippen i mangfoldige Nischer bar smaa Terrakottafigurer viede til Guden. Derfra kravlede han ind i Pans Grube og til den anden Side ind i et stort Hul af Form som en Grav: Erechthevs husede derinde. Løndomme lurede i Mørket og ulmede frem af Revnerne. Han drog Aanden tungt, besværet af Aandedrag fra Usynlige. Et Dragesvælg til den ene Side lod Blikket helt forsvinde — op over en Klippegane ind i et opspilet Gab uden Bund. Var det en Offergrube eller en Nedgang til Hades?

Da han klatrede tilbage, fandt han længere mod Vest en smal hugget Stentrappe, der pludselig bøjede om et Klippefremspring og gennem en Gitterdør førte ned i Mørket. Med andre Besøgende gik han ind i den tunge, fugtige Grotte til den ældgamle Borgkilde Klepsydra, hvorfra Akropolis i Angrebstider, afspærret fra Omverdenen, kunde hente sig Drikkevand.

Et stort rustent Metallaag dækkede den gamle Brønd. Da det løftedes af og lagdes paa Jorden, drønede Klippegrunden, og et iskoldt Pust slog op fra Dybet. Brændende Fyrrepinde oplyste Grotten. Narkissos lænede sig ud over Brøndfatningens raathugne Sten. Dybt ned i Bjerget kragede Brønden sig i skiftende Lag, snart bredere, snart smallere, og helt nede i det Dunkle randt Kilden. En Vandflade, der levede, riflede sig med en svag Rislelyd, et dybt grønligt klart Vand, der aandede som et blottet Hjerte, pulsede af

et indre Liv og ikke havde stillestaaende Vands Dødhed.

Narkissos bøjede sig dybere ned og saa sit eget Hoved sitre som en begsort Skygge op fra det levende Vand. Fortidens Røst rislede op imod ham fra det dunkle Dyb — hemmelighedsfuld, tavs og sugende: Klepsydra — Vanduhr — Vand, der lister sig levende fra Kammer til Kammer og rinder i selve Tidens Flod.

Hvor mange Slægter havde ikke lyttet til dette stille Vanduhrs klirrende Strøm og raadspurgt selve Tiden paa dens Bund? Om hvor mange Timer vilde Barbarerne trænge ind i det løndomsfulde Værk og dræbe det listende og levende Vand for denne By, hvis skjulte Aare det var? Narkissos kom til at gyse. Han lukkede Øjnene for det kolde Pust dernedefra — fra Havets natsorte Vanduhr, der rislede og randt under hans Fødder, maaske lagt ind i Klippen af selve Poseidon, som igen med en Finger kunde stoppe dets Gang . . .

. . . Paa Akropolis' Sydskrænt besøgte Narkissos Asklepios' viede Grund, hvor de Syge kunde ligge i selve Helligdommens lange Søjlehaller udsat for den styrkende Sol og læske sig med Vand fra Gudens hellige Kilde. Men de fleste Lejer var forladte. Skrækken for Perserne drev de Halte og Lamme afsted. Asklepios- og Hygieia-Billederne stirrede ud i Solen efter de Flygtende. Tilbage blev kun de i Ler eller Voks formede Fremstillinger af syge Lemmer, Guden havde helbredt. Navnlig i Gudens Grotte hang der tykt med Tak for Hjælpen. Narkissos tænkte paa Her-

mofantos; men han var mindst af alt at træffe her — han bar Gudens Slange om sin Vandrestav. I en Grube i Klippegrunden laa de hellige Asklepios-Slanger og sov i Ly for Solen. Laaget over dem rørte sig, naar de bevægede sig i deres glidende Nøgleslyng. Blev Laaget taget af, krøb der Bugter gennem deres Skinner og Skæl, og Øjnene stirrede blindt og blinkløst mod Solen. De fodredes med Duer, Harer og andre Offerdyr, og betragtede Byttet, som tog det dem lang Tid at sanse det.

Ogsaa til den hellige Kilde Kallirhoe gik han. Paa Vejen besøgte han „Dionysos i Sumpene" og forbavsedes over Gudens vældige Persekar. I en helt lukket Grotte randt Kilden af ni Munde. Vandet kom oprindelig sivende fra Musernes Høj og drev ned ad Grottens Vægge; i en hugget Rille samledes det og førtes til Brøndkilden. En Athener fortalte Narkissos, hvorledes Vandet svandt bort og Kilden manglede Forsyning, fordi Musehøjen bebyggedes og Klippegrunden dækkedes, hvorfor den kløgtige Peisistratos havde anlagt en ny og mægtig Vandledning fra Hymettos, der skød sig ind til Kallirhoe og ved et fromt Bedrag vedligeholdt dens Strøm. Foran den gamle Grotte havde han ladet opføre et stort Brøndhus, hvor Vandet rislede frem af de ni Munde. Kvinder kom og gik med deres store Hydriaer. Unge Piger sendte ham Øjekast, og En sagde højt: Vent med at lade din Brud hente Badevand, til Perserne er borte igen.

Akropolis blev nu spærret for alle andre end Borgbevogtningen. Hopliterne samlede sig efter Fyler. Pole-

marchen Kallimachos og de ti Strateger, hvoriblandt Aristeides, Themistokles og Miltiades, mønstrede deres Folk. Salpinks-Signaler skingrede. Ilbud løb imellem Byen og Peiraievs og Sunion. Udkig holdtes fra Lykabettos og Hymettos. Omsider blev Perserflaadens Hensigt aabenbar. Den nærmede sig ikke Faleron-Bugten, den gik ikke om Sunion, men derimod nordpaa langs Attikas Østkyst, indtil de 600 Skibe kastede Anker udfor Strandsletten ved Marathon. Det var Forræderen Hippias, der havde givet Perserne dette Raad, fordi han her paa særlig hjemlig Grund haabede at kunne rejse Bønder og Bjergboer mod Athen og i selve Byen hverve sig Tilhængere og bevæge dem til Frafald.

Endnu ventedes der Svar fra Sparta. Dag gik efter Dag, men Feidippides kom ikke tilbage. Imedens trak Uvejret sammen mod Athen. Fra Højdetoppene saas Perservaabnene blinke langt ude mod Nordøst som Zigzaglyn i Tordenskyer, men endnu hørtes ikke Drønet. Paa en Dagsmarsch vilde Perserne kunne naa frem til Athen og indeslutte Byen, saa ingen Undsætning kunde hjælpe. Med persisk Guld vilde Hippias saa Forræderiets onde Sæd indenfor selve Murene. Udsigterne var haabløse. Skulde Athen frelses, maatte Hopliterne gaa Perserhavet i Møde og som en Bølgebryder afværge den vældige Oversvømmelse, før den naaede ind for at knuse selve Staden.

Efter en Dag, der randt ud i et Baal af flammende Hede, stod Nymaanen pludselig ude over Salamis, skarp som en Knivsægg. En Støvsky kom travende ad

den hellige Vej fra Elevsis. Unge Mænd gav sig til at løbe omkap med Hestene, Bønder kom frem fra deres Gaarde og tilkastede Spørgsmaal. Men Støvet travede videre og gav ikke andet Svar end Hovenes dumpe Bulder. Først inde under Byen lagde Skyen sig, og Stimlen, der gjorde Plads, kunde skelne Rytteren.

Han var i purpurfarvet Vaabenkjortel. Støvet laa som en Dejg paa Hestens svedige Kryds. Men Rytteren beholdt den tunge Hjelm paa Hovedet og sagtnede ikke Farten. Hans Ansigt var næsten sortbrunt. Han sad rank i Sadlen og klemte Benene stramt i Hestens Flanker. Raabene skyllede omkring ham: Hvorfra? — Hvad Bud? — Ser I ikke, han er rød som en Purpursnække. Nej, det er Lakedaimons Blodsuppe, han er dyppet i. — Javel, hans Næse er brak som alle Spartiaters. De knækker Næsebenene i Nævekamp. — Holdt! Hov! Kan du ikke svare? — Kommer du maaske ikke fra Sparta? — Du har maaske bare Bud til Perserne. Saa er du paa gal Vej. — Rid udenom! Nordpaa! — Din Høflighed røber din Herkomst. — Lakedaimonierne skærer maaske Tungen af deres Sendebud, for at de ikke skal sladre undervejs.

Rytteren fortrak ikke en Mine. Han red sin lige Vej med en Fasthed, saa de Hænder, der strakte sig ud for at standse Hesten ved Tøjlen, endte med at glide af paa Halen. Ved Dipylon holdt han an for Vagten. der bar Lanserne i Favnen og bydende strakte den nøgne højre Arm ud imod ham. Han stod ikke af He-

sten, men sagde kort: Før mig til Bulevteriet! Saa red han gennem Porten, saa Vagten maatte løbe for at følge ham. Ikke et Ord vristedes fra ham, før han stod for Archonterne og støvhæs af det lange Ridt sagde: Lakedaimons Konger Kleomenes og Leotychides lader sige Athenerne, at Lakedaimonierne ikke kan rykke i Marken før Fuldmaane.

Udover dette havde han intet at sige. Men Sladderen fik travlt i Athen. Det var en Finte til deres egen Feidippides, at Svaret ikke bragtes løbende. Lakedaimonierne var praktiske Folk, der ikke yndede Praleri. De løb ikke Væddeløb i Krigstider. Et ridende Bud var baade hurtigere og sikrere, og Hesteliv var billigere end Menneskeliv. Men hvad var det for en sort og enfoldig Overtro, der maatte herske ved Evrotas' Bredder, at de ikke turde slaas, før Maanen fik fyldt sin Skive? Og hvilket Orakel gav saa dumme Raad?

XV

MARATHON

Næste Morgen ved Solopgang rykkede Athens vaabenføre Mandskab i Marken ad Kefisia-Vejen. Hele Byen fulgte det paa Vej. Hver Strateg førte sine tusinde Hopliter. I fuld Rustning, klirrende af Panser og Benskinner, med Sværd og Lanse og det tunge Malmskjold marscherede de frem. Ti Tusind sværtbevæbnede, selvbevidste og stolte Mænd, den attiske Jords Ejere og Dyrkere. Alene Jordens Fyrster var jo værdige at være Landets Forsvarere. Handelsmænd og Haandværkere var som Smaaborgere fritagne for Krigstjeneste. Som Homer havde sunget: Mel, som er Mændenes Marv — saaledes var disse Mænd, der ejede Jorden og dens Afgrøde, Folkets Marv og Statens Værn.

Som et Festoptog drog Forsvaret af By. Højtidsstunden havde trykket den skønne Hjelm om deres Pander. Hjelmbusk-Kammene gnistrede i Solen. Kvinderne fulgte, Børn løb ved Siden, Oldinger stod og støttede sig til deres lange Krykkestave, hilsende, mens Taarerne trillede i de graa Skæg. Miltiades gik som de andre Strateger til Fods og bar selv alle sine

10*

Vaaben. Han takkede for Leveraabene ved at hæve Lansen i højre Arm. En eneste Gang vendte han sig tilbage, pegede paa Akropolis' solbeskinnede Fjældknude og raabte: Gudinden bevare sin Borg og sin By! Perserne naar ikke hendes Helligdom uden over vore Lig.

Vejstøvet perlede af Dugg. Solen brændte hedt. Men fra Kefissos-Dalen strøg Brisen fra Olieskoven. Øjnene hilsede Akademos' hellige Have, og fra Kolonos-Højen bovnede Røgen op fra Poseidon Hippios' Alter. Derefter fulgte den skønt grønnende Demeters Høj med Morbærtræernes mørke Løv. Bønder kom med Kurve fulde af de glinsende sorte Bær for at læske de Bortdragende. Bierne summede. Vinden bragte det krydrede Duftpust fra Vinhaverne. Solen smeltede sit gyldne Lys rindende ud over alle de violette Bjergkamme, hvor Kløfterne blaanede og Omridsene blinkede. Hvert af Hopliternes Marschskridt fyldte deres Bryst med Jubel over, at den Jord de traadte paa, var deres egen, at de kendte hver af Furerne i Landets ældgamle Ansigt.

Trosset gik sidst med Oppakning af alskens Forraad. Men desuden ledsagedes hver af de Sværtbevæbnede af en Skjoldbærer. Narkissos havde meldt sig til Tjeneste og var bleven udtaget af selve Polemarchen, der lagde Mærke til hans skønne granvoksne Skikkelse.

Leveraabene og Ønskerne efter den bortdragende Hær var forstummede. Støvet slugte dens Marsch. Olieskoven gav ingen Skygge, men nu begyndte Pen-

telikon at tage af for Solen. Hopliterne gav deres Vaaben fra sig. Der blev holdt Rast og spist. Saa bød Fylerne op igen hver for sig.

Narkissos gik og bar Polemarchens Skjold og Hjelm og den lange Lanse. Polemarchen vinkede ad en Trosknægt og lagde Haanden paa Narkissos' Skulder: Du bærer godt. Men du kan gøre Nytte for mere end Pakdyr. Giv hid! Lad denne tage din Byrde. Løb op paa Brilettos og bliv dèr til i Aften. Se ud til alle Sider og meld mig, hvad du ser. Undersøg, om der er Persere eller Perservenner paa Toppen. Men ved Solnedgang maa du være hos mig i Marathon.

Narkissos var stolt over Hvervet og begyndte letfodet at ile opad. Snart naaede han ind i Fyrreskovens Skygger. Luften blev friskere og tyndere. Fyrrenaalene gjorde Stierne glatte. Nu og da glimtede en fin Vandstraale som en Staalorm ned over den afsvedne Klippegrund. I smaa fugtige Gruber samlede sig lidt Vand og fik Mosset til at grønnes. De gule stive Tisselblomster veg for frisk og saftig Asfodelos — han brød den sprøde Stilk og sugede Saften i sig som af Salat. Hvepserne summede om Blomsterne paa de vilde Figentræer.

Han var allerede saa højt oppe, at han saa Athenerne krybe myresmaa nede i Dalskyggen. Højere og højere steg han gennem skønne Skove, der var kvægende at indaande. Paa de aabne Pletter glimtede Bierne. Geder og andre Dyr flygtede, naar han viste sig — ogsaa Mennesker, der vogtede dem eller strejfede om uden Hjord. Skyede de ham, som var han en

Meder? Eller var de selv Medere eller Meder-Venner, der afspejdede Bjerget? Skoven veg efterhaanden, og hvide Spalter skar sig dybt ind i Fjældet, ældre eller helt friske Snit, der blottede Marmor-Aarerne dybt ned — gulligt plettede som af rindende Rust. Ingen arbejdede i Bruddene. Athen havde andet at tænke paa end at hugge Marmor til de forlængst af Peisistratos begyndte Templer og Altre. Han maatte langvejs udenom Kløfterne; marmorblandede Klippeslagger rullede og raslede under hans Fjed. Men omsider stod han, hed af Sol og Tørst, paa den øverste Top og aabnede sine Øjne for at indsuge Synet om sig til alle Sider.

Attika! Attika! Han følte sig som Athener ved dette Syn. Indrammet af Hav og Bjerge laa det skønne skarpskaarne Land under ham til alle Sider. Overalt blaanede Fjælde, overalt blinkede Vand. Var det da hele Hellas, han kunde overskue? Mod Vest fortonede Landtangen ved Korinth som et tyndt Bælte, der fastknyttede Peloponnesos til Attikas Bjerge. Parnes-Kammen laa mod Nordvest. Den blaa Dis i det Fjerne hinsides vuggede mod Thessalien. Men mod Nordøst løb en uhyre lang Strimmel Hav mellem Kysten og en slangeformet Ø, der rejste sin Kam — det maatte være Evboia. Syd for sig saa han Athens Bjergstøtter Hymettos og Lykabettos, sete herfra lave som smaa Højder, og skelnede Akropolis' Sværdknap rage op mellem en Klat hvidnende Bygninger. Olieskoven krøb som en graagrøn Maalerlarve ned mod Byen.

Han drog Blikket ind og lod det synke nedad Bjer-

get mod Nord. Han saa Hopliterne marschere i smaa strittende Firkanter nedad mod den brede Slette. Og — ved Zevs! — i Strandkanten helt dernede ved den vide aabne Bugt — dèr laa Persernes Lejr. Hans Hjerte begyndte at hamre. Se, Telt ved Telt i endeløse Rækker som Celle ved Celle i et Hvepsebo. Og ude paa Havet Triererne uden Sejl, ja med nedlagte Master, en uhyre Linje af gnistrende Skrog — en hvid Bræmme langs Stranden af Rovmaager, der laa og hvilede paa Vingerne med Sporernes spidse Næb i Vandskorpen. Aarerne strittede ud fra begge Sider som Pigfinner paa Fisk. Med sit skarpe Blik saa Narkissos, at de laa med Agterstavnene ind mod Sandet — rede til at gaa i rum Sø igen. Men ude fra det mørkeblaa Hav kom Sejl flyvende — lig hvide Sommerfugle — hurtigsejlende Skibe, Budbringere fra Øernes store spredte Flok.

Uhyre Fugletræk gik hen over Klippeskrænten under ham, smaa Flyvere med korte snurrende Vinger, der spredte sig over den rødlige Kalksten som en Sky af smaa sorte Prikker. Men han hørte stærke og langsomme Vingebask over sit Hoved. Der lød knivskingre Skrig i Luften, og med eet susede tæt forbi ham nogle store Rovfugle med nøgne slangeagtige Halse. Han fulgte dem med Blikket og saa dem slaa ned paa en stor Dynge opstablet Kvas, han først nu lagde Mærke til.

Han gik nærmere. Fuglene flyttede sig klodset med stride og fejende Fjerribber, de bugtede deres kødrøde Halse og stirrede ned mod Marathon-Bugten med

et stikkende sultent Begær i de vilde, gulrandede Øjne.

Kvaset syntes sammenstablet for nylig og blandet med mange knastørre Kogler. Det saa ud som en Bavn, der ventede paa at blive tændt. Narkissos opdagede, at det netop var Brilettos' højeste Punkt, hvorfra Udsigten var lige tydelig til Marathon-Sletten og tilbage til Kefissos-Dalen og Athens Akropolis-Knold. Ved Siden af Dyngen var en høj Fyrrestamme rejst ved Hjælp af store Sten og et Tov. Narkissos søgte videre og fandt under Kvaset skjult et mægtigt rundt Skjold, der var blankt som en Sol.

Ved Solnedgang naaede han med Bagtravet af Athenernes Hær ind i Herakles' Lund ved Marathon. Der blev slaaet Lejr til Natten. Han fandt Polemarchen, der stod ved Kilden og drak af sin hule Haand. — Drik selv! sagde han til Narkissos; og fortæl saa, hvad du har set. Narkissos drak og sagde:

— Herre, Perserflaaden ligger i en eneste Kæde, men Triererne har vendt Sporen udefter.

— Rigtigt! sagde Polemarchen og smilte. Den vender os Ryggen for at kunne flygte saa hurtigt som muligt. Men fandt du Persere paa Brilettos' Top?

— Nej, Herre, ikke Persere, men deres Ligædere. Aadselgribbene sidder og venter deroppe.

— Og fandt du ikke andet?

— Jo, en Bavn rejst af nyt Kvas. Og saa dette Skjold, Herre.

Og Narkissos fremviste det vældige, runde og skinnende Skjold, han havde slæbt ned fra Bjerget.

— Ved Herakles, bad jeg dig bringe Bjergets Spids herned? spurgte Kallimachos og løftede Skjoldet højt i sine Arme. Det maa du lægge igen, hvor du har taget det. Og bliv saa deroppe hver Nat og bring mig Bud hver Morgen.

Narkissos bar endnu samme Nat Skjoldet tilbage og lagde det, hvor han havde taget det.

De følgende Dage holdt Athenerne sig stille i deres hellige Lund, der laa paa en Højde med Udsigt over hele Sletten. Perserne syntes ikke at røre sig dernede. Morgen og Aften hørtes deres barbariske Signaler, som Hellenerne ikke forstod. Ogsaa Skibene laa ubevægelige. Men Athenernes Strateger holdt daglig Krigsraad omkring Herakles' Alter. En Kres var afstukket saa vid, at intet kunde høres udenfor af, hvad der blev talt i Krigsraadet.

Hopliterne brugte Ventetiden til at styrke Kræfterne og pudse deres Vaaben. Ingen vidste, naar det skulde gaa løs.

Ude imod Vest saas pludselig Lansespidser blinke frem af Parnes-Bjergets Skygge. Det blev til en skridtende Fylking. Oppe fra Herakles-Lunden iagttog man den og drøftede, om den kom fra Theben eller endnu fjernere fra. Alle stirrede mod Vest, men ingen fik Lov at ile de Kommende i Møde. Alle Fylerne traadte under Vaaben. Skjoldene løftedes mod Nedgangssolen, og Lanserne rettedes lige i Vejret, plantede paa højre Skulder. Salpinkserne blæste, Polemarchen greb Raaberen og tiltalte dem paa flere Stadiers Afstand: Hellenske Mænd, hvorfra kommer I?

Da standsede Hoplit-Fylkingen og sendte sine Lanser til Vejrs paa samme Maade — i et Nu groede de op som gyldenaksede Kornstraa, og et Svar rungede, uden Raaber, paa plat boiotisk Maal: Athenske Brødre, Plataiai sender Jer til Hjælp sin hele vaabenføre Ungdom, et Tusind Mand, mod den fælles Perserfjende.

Athenerne opløftede et Jubelraab og styrtede Plataierne i Møde for at omfavne dem som Brødre.

Den Aften gik de tidligt til Hvile. De fleste laa under aaben Himmel med Vaabnene ved Siden. Alle vidste, at Miltiades havde faaet Overanførslen af de andre Strateger, men ikke vilde levere Slag paa nogen af de andres Kommando-Dage. Men næste Dag var hans. Næste Dag anede man, det skulde gaa løs. Ved Solopgang vilde Strategerne meddele, hvad der skulde ske.

Narkissos meldte sig hos Polemarchen, inden han ogsaa denne Nat skulde op paa Brilettos.

— Narkissos, sagde Polemarchen; vi véd nu, hvad Hippias' Forræderslæng i Athen har i Sinde. I Morgen ved Solopgang vil de fra Brilettos' Top give Perserflaaden Signal til at lette og styre om Sunion mod Faleron for at overrumple Athen, mens Perserne her ved Marathon kæmper mod os. Jeg kunde for længe siden have ladet deres Anslag paa Brilettos' Spids tilintetgøre, men vilde derved have røbet, at Forræderiet er opdaget, og givet Meder-Vennerne i Athen Tid til at spinde nye Rænker. I denne Nat maa det ske. Tag ti af mine Heloter med dig og split Bavnen, saa

der intet er at tænde og intet Skjold at vise. Og kom skyndsomt tilbage.

Narkissos gik i den stille lumre Aften.

Miltiades vaagede Natten til Ende. Endnu en Gang gennemtænkte han sin Plan. Han vidste, at i Mørke ses alting klarere, i Stjerneskin opdages Fejl i Tanken lettere end i Solskin.

Ved Daggry vilde Persernes halve Hær staa i Slagorden nede foran Teltene for at lokke Athenerne til en Skinfægtning, hvorimod den anden Halvdel ombord paa Skibene laa sejlklar for Athen og kun ventede Signalerne fra Brilettos' Top for at vide, om Øjeblikket var kommet til at styre mod Athen og tage Byen, medens Athenernes Hær var bundet af Kampen ved Marathon. Der var ingen anden Udvej end at komme Perserne i Forkøbet og slaa dem, saa de lammedes.

Noget efter Midnat naaede Narkissos med sine Trosknægte Brilettos' Top, nedsablede Vagtposterne, som laa og sov ved Bavnen og splittede derefter Bavnen til alle Sider, væltede Fyrrestammen og styrtede det store Skjold ned i den stejlesteKløft, han kunde finde. Skjoldet sang som et Varsel i Natten. Derefter begyndte han Nedstigningen. Endnu før Solopgang saa han Athenerne bryde frem fra Herakles' Lund og spredt over en tynd bølgende Linje, der var tyndest i Midten, i Stormskridt bølge frem mod Perserne, som var ved at opstille deres Masser foran Teltene.

Narkissos og Knægtene gav sig til at ile, som havde de været med i Angrebet. Med fældede Lanser saas Athenerne løbe over Sletten; bag dem svang Helo-

terne deres Slynger. Stenene kresede som smaa Prikker i Luften og gik i lange Buer over Hellenernes Hoveder for at dale ned i Persernes firkantede Fylkinger. Svaret var der allerede. Salver i tætte Stimer af svirrende Pile stod ud fra de sakiske Bueskytter. De lignede hastige Fugletræk, der slog mod de fremstormende Hopliter. Men Pileskvæt paa Pileskvæt syntes at slaa igennem dem uden at hulle deres Linjer, der blev ved at ile frem. Benskinnerne blinkede i Zigzag, og nu kvasede den tynde Slagorden ind i Persernes kompakte Masser. I Midten saa det ud, som den opløstes og slugtes, men Fløjene svingede uimodstaaeligt frem, knækkede de fjendtlige Fløje og lukkede sig snørende sammen om Persernes Centrum.

Kampens Gang var ikke længer til at skelne. Narkissos løb som for Livet. Han hørte allerede Gnyet drøne af Skjoldene — Lanser huggede, Sværdene stak, Hjelmene sang, naar de ramtes. De frem og tilbage bølgende Masser sløredes af Støv.

Men pludselig begyndte Flygtninger at pile bagud først Skytherne, der havde kastet deres Buer. Teltene skjulte en Tid denne Flugt. Men saa begyndte Stranden at mylre. Der var kun een Vej tilbage. Sumpen mod Nord fangede de Flygtende i sit Hængedynd. Hopliterne forfulgte dem ind gennem Lejren og drev dem foran sig paa Stranden, ud i Havstokken, ud til Triererne, der nu begyndte at ro baglæns ind mod Land for at optage de Flygtende. I Vand til Brystet klamrede Perserne sig til Skibene og lod sig hale op ved Aarer og Tov. Men kort efter naaede Forfølgerne

ogsaa Triererne. Disse stødte fra Land og søgte ud paa det frelsende Dyb.

Da Narkissos aandeløs af sit lange Løb naaede ned paa Sletten, var Slaget allerede forbi. Hen mellem Teltene, i Sumpen og paa Stranden laa Persernes faldne Tusinder som mejede Siv. Athenerne stak endnu med Lanser og Sværd og fældede alt Liv, der rørte sig. Det var som at dræbe Delfiner, der laa skyllet paa Land. Deres læderbetrukne Vidjeskjolde laa sønderhuggede, de gule Hænder klamrede om de korte Sværd eller Krumsabler. Narkissos undrede sig over deres broderede Pragtklæder, de langærmede Trøjer, der gik op over Hovederne i sære Kvasthætter, over de sammensnørede Hoser, over deres Arm- og Ankelringe, Guldkæder og anden Prunk.

Inde mellem Teltene laa Polemarchen Kallimachos, gennemboret af to persiske Spyd. Hans Øjne var knap brustne — de stirrede mod Brilettos, hvor hverken Bavne havde lyst eller Signal var givet til Afsejling. Men hvad var det? Stirrede Polemarchens Øjne pludselig stærkere, gik der et Ryk gennem hans stive Halshvirvler? Narkissos fulgte hans Blik og saa en Flamme blinke frem deroppe lige i Syd, som tændt af Solen. Kort efter stod en Hjelmbusk af Røg om Bjergets Top, og midt i Røgen saas pludselig et stærkt Skær straale.

Og Perserne ude paa Havet, der længe havde ventet forgæves med indtrukne Aarer, saa pludselig deres Vartegn, og deres Hundreder af Trierer begyndte paa

een Gang at bevæge sig. Aarerne slog op og ned i Havspejlet, og langsomt gled de bort sydpaa.

Men Kallimachos blev ved at stirre, som troede han ikke sine egne brustne Øjne. Og Narkissos stirrede: Forræderne var dog blevne forsinkede mange Timer med at give Perserne det aftalte Signal. Nu, da de endelig sejlede mod Syd, havde Athenerne allerede sejret ved Marathon.

Han trak det ene Spyd ud. Blodet skyllede efter som en træg og lunken Kilde af rødt Mudder. Men der kom intet Livstegn i de stive Lemmer. Fra det aabne Blik syntes Livet ligesom flygtet op paa Brilettos for derfra at stirre ned i Byen paa den anden Side, der laa i Middagssolen uden at ane sin Skæbne.

Dog Miltiades anede den, da han saa Persernes Trierer fjerne sig. Signalerne deroppe gav Tegn til, at Forræderne ventede dem i Byen, og at Overfaldet vilde støttes indenfor selve Murene. Datis styrede nu mod Faleron. Alle Aarerne hastede afsted til Byens Overrumpling. Derfor hidkaldte han en Løber og bød ham ile forud med Budskabet om den stolte Sejr, de stod midt i. Selv samlede han Hæren til Ilmarsch mod Athen, og i Eftermiddagens brændende Sol førte han Hopliterne tilbage, endnu dampende af Kampen, med Blodet uaftørret af deres Vaaben og med Pilene hængende i deres Skjolde.

Men tilbage paa Valpladsen, mellem Ligene, blev Aristeides og hans Fyle. Over Sumpen kresede allerede Gribbene fra Brilettos og slog ned paa deres Bytte — Perserne, der sad i Hængedyndet som

Hvepser i en Bikage og ikke mere kunde stikke. Ogsaa foran Teltene og ind i Lejren og langs hele Bredden laa Ligene strøt i den blodige Nærkamp. Slyngesten sad smadrede i knuste, tøjomviklede Hjerner, de sorte Skæg silede af Blod. Hopliternes lange Lanser var boret tværs igennem de ubeskyttede Kroppe. De kalkhvide Ansigter var begyndt at svulme blaaligt. Og Heloterne gik fra Lig til Lig og samlede i deres Kapper Kæder og Armringe og krumme Sværd og Seglstenene fra de gule Fingre.

Aristeides havde trykket Polemarchens Øjne til og ladet ham lægge paa en Baare af store attiske Malmskjolde. Derefter lod han Ligene samle af de faldne hellenske Mænd. En Hulning blev gravet og dækket med Strandsand, og her stabledes af tørt Kvas fra Herakles' Lund det store Fællesbaal, hvorpaa de Faldne blev lagt i lange Rækker med Ansigterne vendte mod Syd. I Nærheden opstabledes Trofæer af det store Perserbytte ogsaa fra Lejren. Hopliterne laa i deres fulde Rustning med Haandens stive Isfingre fattende om Lansens Skaft. Men de mange Perserlig slæbtes i Bunke ud over Sumpen, til de dannede et stinkende Bjerg af Kød. Og Gribbene fik Eneret over deres Fællesgrav, og Hellenerne krænkede ikke Persernes hellige Ild ved at byde den deres urene Lig at fortære. Derimod samlede de sig, da Solen sank, om den store Baalgrube, hvor deres Landsmænd hvilede. Og medens Ilden tog fat, blottede de deres Hoveder for Hjelmene og sang Dødssangen. Baalet lyste, de nærede den med Olie af de smaa Gravlekyther, de ofrede en

Strøm af Mælk og Vin over de Døde, og da Emmerne sank, kastede de Vaserne ned i Graven over de hvidnende Knogler, en tohanket Amfora lagdes over Asken af Polemarchen Kallimachos, og straks efter begyndte de at fylde Jord paa og højne Graven til en mægtig Tue, mens Maanen steg over Marathon-Bugten og viede Valpladsen med sit milde Skyggelys.

I Stranden stod endnu syv Trierer, der ikke havde naaet at løfte sig af Sandet til Flugt. Aarerne strittede forvirret som Piggene paa et Pindsvin. Paa Rorbænkene i Dybet sad Thalamiterne, dræbte i deres snævre Rum med Stik af lange Lanser ovenfra. Lænkerne maatte files over, før Ligene kunde trækkes op.

Narkissos gik til Aristeides og meldte, at det ene af Skibene havde en underlig Last. Rorkarlene sad nemlig over en uhyre Marmorblok.

Da smilte Strategen med sit fine blide Smil og sagde: Er ikke de Dødeliges Skæbne forunderlig? Da Perserne sejlede hid for at kue Hellas, glemte de ikke undervejs at medtage Marmor fra Paros for deraf at rejse Mindesmærke for Sejren, de var sikre paa. Men Guderne har gjort deres Plan til Skamme og har bestemt, at de selv skulde bringe os Marmoret, hvoraf vi kan mejsle Billedstøtter for Nemesis.

Og Aristeides begav sig op i Herakles' Lund og ofrede og bad for sine Fædres By, hvis Lod i dette Øjeblik ingen kendte.

Men samtidig naaede Miltiades fra Kefisia-Dalen med Hæren op for Athens Porte og modtoges med Jubel. Løberen havde allerede længst bragt Bud om Slag

og Sejr, og nu afsluttede Hopliternes Tilbagekomst Dagens lykkelige Skæbne.

Athenes Ugler skreg om Akropolis og saa skarpt gennem Natten. Men ingen Dødelig anede, hvad Gryet vilde bringe. Triererne gik hastigt derude paa det bovnende Hav. Ved Solopgang løb Persernes Skibe ind i Falerons Havn, men overraskedes ved det uventede Syn af Strandbredden som en eneste levende Menneskemur. Miltiades' Hopliter stod med fældede Lanser og Skjoldene Rand ved Rand og stirrede med Vogterblik ud mod Perserflaaden.

Da begreb Datis og Hippias, at alt Haab var bristet om at gøre Landgang og gaa imod Byen. I det Fjerne saas allerede Blinket af peloponnesiske Falankser, der rykkede frem til Undsætning. Da brød Triererne op og roede udad igen, ud over Havet, bort mod Asiens Havne.

Men ad den hellige Vej fra Elevsis kom marscherende to Tusind Spartiater, der i tre Døgn havde tilbagelagt Vejen fra Sparta, tolv Hundrede Stadier, eller tredive Mile, uden et Kny over Træthed eller Møje.

De kom kun for at se det sidste Glimt af de forsvindende Perserskibe.

XVI

HADES

Faren var drevet over. Og Narkissos gik atter paa Vandring.

Han kom ad den hellige Vej mod Elevsis over Dafne-Passet. Han havde allerede Udsigt over Salamis-Bugten, der laa blaa og klipperandet mod Syd, indelukket, som var den en stille og dyb Bjergsø.

To Løndomme rugede altid i hans Sind. Angst og sky og dog nyfigen droges han mod de Steder, hvor de havde til Huse. I et Afrodite-Tempel havde han endnu ikke været. Hendes Forgaard havde beredt ham Væmmelse og Lede. Naar han tænkte sig det nøgne Møde med Gudinden selv, følte han Blu som for et skamløst og dyrisk Mysterium. Og han fornam igen det pinende Greb af en raa Klo om sit Væsens Løndom.

Han standsede og støttede sig til Fjældvæggen, mens han saa ud over Havet. Var Afrodite andet end det Skum, der fraadede op mod Bredden, boblende Blomster, der brast og blev til paany, Brynde, født i Mændenes Blod for at dø igen som Legemets andre

nødtørftige Drifter. De unge Mænd, som talte derom, forsikrede altid, at der kun blev dorsk Lede tilbage af de kvindelige Favntag, hvori de svalede deres Brand; Slappelsen var forbundet med ligefrem Afsky for det Skød, der dyrisk havde fristet dem.

Naar Athens pyntede og sminkede Hetærer sendte ham æggende Øjekast og i glimtvise og beregnede Blottelser afslørede ham mathvid og lasket Form, følte han en Art Kvalme. Deres røde Kærlighedsæbler lokkede ham ikke. Ogsaa Kvæderne, Velsignelsens Frugt, var ham ækle. Vilde han glæde sine Øjne ved ren Skønhed, maatte det være en velskabt Ynglings harmoniske Fasthed og rytmiske Liniespil, han betragtede. Det var styrkende og friskt som at se paa det blanke, ligesom bronzestøbte Løv, der krusede sig paa Lavrers og Myrters Grene. Mandig og maalbevidst Harmoni og ikke Brunst, som den ytrede sig hos Gedebukke og Hjorte. Ikke Svimmel og Rus, men Klarhed og Ro. Han elskede at være blandt sine egne, blandt unge Mænd, hvis kyske Strenghed røbede sig i deres Bevægelsers rene Ynde, den kølige Friskhed i Armenes Holdning, i Brystets plastiske Buer, i Benenes rytmiske Svaj. Hvilket Velbehag at skifte Tanker med Mænd, der som han selv havde denne ugejle Dagklarhed i deres Sind.

Men Afrodite? Var hun ikke Bølgegang og Brus, Feber og Sygdom? Var hun ikke søvnløse Nætter og onde Drømme, Sting og Smerte, Rus og Sansedrift? Den pansrede jomfruelige Athene ejede jo ikke et Drag af hendes lystne Nøgenhed, ikke et Pust af hen-

des kvalme Alkoveduft, ikke en Draabe af hendes brunstige Blod ...

... Oppe paa Fjældvæggen i firkantede Huller sad nogle hvide Duer — ubevægelige, selv da han klatrede op ad en klippehugget Sti. De fløj ikke op, de sad derinde og vendte Halerne imod ham. Med Haanden fattede han om en og følte, at den var af tungt solophedet Marmor. Nu først forstod han, det var Offerfugle til Gudinden. Enfoldige Dyrkere bragte hendes Naturhelligdom plumpe Stenduer eller andre Ofre — barnlige — et Kvindebryst formet i Ler eller en Klump med dybttrykte Huller, den kvindelige Frugtbarheds Symboler.

Han gik de sidste Trin og stod paa den flade Kalkstensklippe, der var rød som Regnormes Kød. Jo, her var Afrodites Alter, dækket af visnede Rosenkranse og vilde Markblomster, bragte af landlige Hænder, som var klamme af Gudindens Attraa. Kærligheds-panter fra den Elskede, Smaating, hvori Næsen havde trykt sig i et Gisp efter at indsuge det elskede Legems Vellugt, Sjælen af den andens Kød og Blod.

Men Narkissos lagde ingen Blomst paa Afrodites Alter. Hun lod ham kold. Naar han tænkte paa Nikarete, var det ikke for Afrodites Skyld. Langt dybere fængsledes han af et andet Mysterium. Han saa for sig Marathon-Gravens unge Krigere, der laa med sortrøde Flænger og bidt af Spyd og havde sluppet deres Sjæl i et underligt indadvendt Grin, salige og alligevel som de græmmede sig beskt og utrøsteligt. Hvad hjalp alle Lovtaler og Basunklange, at ingen Lykke var som

den at dø for sit Land? Thi hvor nød de denne Lykke? Det var jo bedre at være en levende Hund end selve Achillevs blandt de Døde. Gaves der en Spalte, hvorigennem Øjet kunde kaste et Blik ind i Skyggernes Verden for at se, om der hos Hades ulmede et eneste lillebitte kummerligt Haab?

Derfor vilde han til Elevsis. Det var Tiden mellem Foraarsmysterierne og de store Efteraarsmysterier. Maaske kunde han hos Hierofanten faa styrket sin Trang til at lade sig indvie i selve de store dunkle Løndomme.

Han steg nu ned til den thriasiske Slette og henryktes over dens Frodighed. Kornet duvede til alle Sider som et gult Hav, hvorover Søvinden ilede, til det slog op mod Bjergenes Baggrund. Som smaa Skær i Havet hævede sig Lunde af Frugttræer, der samlede Solheden i deres Frugters runde røde Kinder. Morbær og Figen og Æbler vinkede med forskelligartet mørknende Løv. Lærkerne spandt et Net af Kvidder over Markerne, og op fra Byggen stod et dampende Slør af befrugtende Støv. Naturens store vidunderlige Mysterium fuldbyrdede sig for hans Øjne. Han tænkte paa Demeter, der netop her havde vanket fortvivlet om og søgt sin røvede Datter Persefone for at kræve hende tilbage af Underverdenens mørkesvøbte Gud. Han saa Gudinden skride tung og jordbøjet hen gennem Kornet med Faklen i sin Haand; Røgen stod op mod den svidende Sol, og hun holdt den anden Haand for sine rødrandede Øjne og stirrede i det Fjerne. De store Valmuer inde i Kornet var Blodspor efter

den røvede Pige eller Gnister af Ild, der faldt fra Hades' Hestemuler, hvorfra der skød Straaleneg af vulkanske Flammer.

Med sænket Hoved fulgte han den hellige Vej, som Gudinden selv engang havde vandret. Ved dens Kanter var hun mange Gange sunket til Jorden og havde vædet den med sine Taarer og klaget sin Nød ud i det tomme Rum, hvor ingen hørte. Først i Elevsis havde Gæstevennen Kong Keleos forbarmet sig over hende og skaffet hende Hvile. Og Iakchos var kommen med sin glødende Fakkel og havde hjulpet hende at søge.

Husene laa og sov i den lille By. Hundene blev liggende i Skyggen og logrede kun en Hilsen til den Forbivandrende. Han ofrede nogle Smaamønter til Tempelvogteren, før han gennem den tungtludende dobbelte Propylæ-Række steg op til den hellige Plads. Mysterietemplet rugede over sin Løndom. Murene lukkede sig indadvendt — der var ingen Søjler, der lig en Skovhal kom Vandreren nærmere.

Men før han gik til selve Telesterion, søgte han op til den lille Klippegrotte-Helligdom, der laa til højre og var viet selve Hades. Her var ingen Vogter, den klippehugne Trappe førte ind mellem Fjældvæggene, til han stod for et raathugget Kalkstensalter, hvorover Grotten sænkede sit Mulm, ikke som en kølig Skygge, men som en hed Forbandelse. Bag det lave Alter skar Mørket sig som en Flænge dybt ned mellem kaotisk optaarnede Blokke.

Der laa ikke Offergaver paa Alterbordet. Hvad Ha-

des skulde have, kastedes bagud som i et aldrig mættet, graadigt Svælg. Den Luft, som opsteg derfra, var hed og svovlskarp, nu og da blandet med en kvælende Røg — et Sug som fra en uhyre Blæsebælg fik Gnister til at flyve fra et usynligt Baal.

Narkissos vidste ikke, hvad der ofredes til Hades' Mund. Det maatte være blodstænkede og uhyggelige Gaver, Affald fra Grusomhedstrang og fra de Dødeliges Selvpinsel. Han havde hørt, at ufuldbaarne Fostre og Dødfødte ad denne Vej forsvandt tilbage til Mørkets uhyre Moderskød, hvorfra de ikke var naaet ud i Livets Lys. Eller Mennesker ofrede sig selv til denne bundløse Bug og gik frivilligt til Hades, som sent eller tidligt venter alle. Spalten skulde sluge sine Ofre uden en Lyd til Svar. Foruden Svovldunster udaandede Svælget et Pust af Ligstank, der kunde faa det til at kvalme for alt Levende, der nærmede sig.

Narkissos hældede sig langt frem over Alterbordet og stirrede ned i denne Mørkesø af evig Forraadnelse. Han bankede med sin Kno paa Stengrunden. Pludselig kom en Skorpion med opadkrummet Brod krybende frem paa Alterets Kant. Narkissos dræbte den. Der dansede luende Ringe for hans Blik. Et Nu, et Glimt, og et Liv var forbi. Det var, som dette lille Dyr kun var født til at gøre sig synlig i dette eneste Øjeblik for at tilintetgøres.

Han kastede det som et Offer ned i Dybet. Hørte han et plumpende Klunk i Underverdenens begsorte Søer? Op fra Skyggerigets uhyre Levendebegravelse

fornam han utalte Myriaders sukkende Støn og lyttede for at skelne dem, der kom fra hans egne Døde: Moderens blidt klingende Røst, der kun havde Fløjtens allersagteste Toner, og Faderens Stemme, der slog med Brystets Malmklang.

— Narkissos, kaldte det: Narkissos!

Han hørte det saa tydeligt, som var det en Levende, der kaldte. Narkissos! Og dog var det kun en Længselens Røst fra En, der aldrig mere skulde skue Solens Lys. For at livsvække dem dernede hjalp det jo ikke at ofre spildt Sæd eller størknet Blod, ikke Dødens levrede Vædsker eller det Ufødtes for tidligt standsede Hjerte. Der var eet eneste, som kunde fylde de Døde nogle Øjeblikke og give dem Mælet tilbage — det var selve det levende, rindende Blod, naar det af overskaarne Pulsaarer plaskede ned i Mørkets Grube som i en tørstig Mund. Han tænkte paa Odyssevs' Offer af den sorte Vædder, paa Blodets endnu bævrende Pøl, hvoraf Skyggerne drak, stimende i tætte Skarer om Gruben. Han saa Blodets Liv rinde ind i Skyggens Edderkoppespind som røde Duggdraaber ad skælvende Traade: For hvert Blodstænks Indsugen fødtes et Ord paa den visnede Tunge.

— Narkissos!

Han vendte sig med et Skrig. Havde en Dødning lagt sin tørre benede Haand paa hans Skulder? Ja, der stod en Skygge foran ham, høj, flydende i Lyset udefra. Men saa gav Skyggen sig til at le:

— Ved den ærefrygtværdige Hades, for hvis Mund vi staar! Har jeg vækket dig af en Dødsdrøm? Og var

det din Agt frivilligt at glide ned i den Verden, som du endnu Snese af Aar er fri for at tilhøre? Narkissos, min Søn, kender du mig ikke?

Dette var ingen Hades-Røst. Det var den runde fulde Stemme med Blodduft fra et Hjerte, med Sang fra selve Livets Sol, han kun havde hørt saa sejrende, saa latterfyldt hos en eneste: Hermofantos!

Og Hermofantos greb ham med sin Haands fulde, varme og faste Tag og trak ham med sig ud i Dagen igen. Lærkerne spandt over dem. Himlen øste sin Varme over deres Hoveder — i et Nu var han hed til sit inderste Hjerte, og Hermofantos stod og smilte til ham med sine store stærke Øjne og sin runde røde Mund midt i Sølvskægget:

— Jeg saa dig gaa gennem Byen og kendte dig paa din Gang. Jeg søgte dig ved Telesteriet, men fandt dig først her. Modsætningerne drager hinanden. Thi hvad skal din Ungdom med Dødstanken? Er du kommen til Elevsis for at lade dig indvie?

— Ja, Hermofantos, jeg trænger til den Forklaring paa Livet, uden hvilken Livet blot er en tom Trældom.

— Kom med mig og lad os sætte os i Skyggen deroppe, sagde Hermofantos og gik foran ham ad stejle Terrassetrapper op paa Nordsiden af Templet, hvor høje Cypresser vævede en kølig dirrende Brise. Her satte Hermofantos sig paa en Stenbænk efter først at have rullet sin Kappe til et Sæde for ikke at forkøle sig. De sad og saa ned paa den store Tempeltærning, der hævede sig i flere Stokværk, men kun paa den

ene Side bar tunge gulbrune Søjler foran den lukkede Mur og ellers lignede en Fæstning for den indespærrede Løndom, dens Mure og Tag lukkede sig om.

Da Narkissos havde fortalt om sine Vandreaar og om sine Oplevelser under Persernes Indfald, sagde Hermofantos:

— Du tænker dig altsaa, Narkissos, at den Livets Visdom, du trænger til, ligger i dette Hus som en Skat, der venter paa dig. Og naar nu til Høsten de store Mysterier drager de mange Tørstende, vil ogsaa du være en af dem, der stimer som Møl om det skjulte Lys og higer efter at læskes af den evige Sandhed. Paa dette Sted er jo gennem utalte Slægtled samlet og opbevaret Symboler paa de Evighedslængsler, der alene skaffer en Dødelig Trøst. Se, herfra glider Blikket over de thriasiske Marker, hvor første Gang Evighedens Sædekorn blev lagt — af Triptolemos, der fik det i Gave af den taknemmelige Jordens Moder. Dog, Narkissos, hvad de vil vise dig derinde i det lukte Hus, er kun, paa Baggrund af det evige Mørke, et mat og formindsket Rids af det, selve Lyset og Himlen her synger for dit Blik. Som det lille Sædekorn, der om Høsten gemmes i Jordens sorte Fold, det halve Aar igennem maa hvile under den tunge Muld, men ved Vaar af en ubetvingelig Drift i sit Væsens Kim drives op til Lyset igen, saaledes naaede Jordens Moder at faa sin Datter givet tilbage det halve Aar, efter at hun i det andet halve har dvælet hos Underverdenens Konge, den usynlige Hades, der aldrig skuer Solens Lys.

Og dette er for os Dødelige Tegnet paa det evige Kresløb, som vi alle skal gennemløbe. Døden dukker os ned til Hades, i Uvirksomhedens øde og tomme Skyggeland, men ogsaa os venter den forløsende Vaar, der atter hæver os til Lyset og Livet. Hvad har vi da at frygte mere af Døden end af den Vinter, vi uundgaaeligt nærmer os hvert Aar, men som vi véd ligesaa uundgaaeligt vil vige for en ny Vaar? Sig mig, Narkissos, er det altsaa i denne skønne og gyldne Lære, du ønsker at indvies dernede i Telesterions store Mørkehal?

— Ja, du siger det, Hermofantos. Jeg higer efter at faa det evige Lys brændt ind i min Sjæl.

— Jeg siger dig i al Oprigtighed, Narkissos, du er endnu for ung.

— Er jeg for ung til at indvies i, hvad du selv, o Hermofantos, kalder en smuk og gylden Lære?

— Nej, visselig ikke, Narkissos. Men denne Lære skal du søge i et endnu større Tempel end det, du ser her under dig — gulnet og ærværdigt af Ælde. Selve Livet er det uendelige Tempel, hvor vi Dødelige hver Dag gaar i Lære. Er du da bleven træt af at gaa i Skole i Livets store Helligdom, og tror du, at du kan springe al yderligere Læretid over ved her i nogle Dage at tilegne dig den samlede Sum af, hvad du selv burde samle gennem egen Erfaring? Er du træt af at vandre, Narkissos, af at virke og stræbe? Med dine tyve Aar har du dog set dig viden om og ikke skaanet dine Kræfter. Livet er ikke en Del, man vælger sig, men et

Hele, man stykkevis samler sig. Alt maa du erhverve gennem dig selv. Du har lært at tjene og arbejde. Du véd, hvad det er at vogte Geder og Kvæg, du har siddet paa Rorbænken og hærdet dig i Taalmod. Du har baaret Vaaben for Hopliten og selv øvet dig i den Letbevæbnedes Tugt. Tror du, dine tyve Aar er modne til at modtage Livets og Dødens Mysterie? Men *jeg* da? Utallige Gange er jeg vanket ad den hellige Vej til Elevsis og har ved hvert Stadie af Gudindens Lidelsesvej grublet over, om jeg nu omsider er værdig til at finde, hvad jeg søger, eller om jeg ikke et Aar endnu skal gribe Faklen og paa min Fod gaa videre for at hærde mig dertil. Og se — jeg er endnu ikke naaet til den Selvtillid at tro, at jeg er moden til at blive Myste. Styrken af den Lære, der afsløres os her paa denne viede Grund, afhænger ene af Kraften i vor egen Oplevelse. Lønnen, der skænkes os, staar ene i Forhold til, hvad vi selv har udrettet. *Jeg* har ikke udrettet nok til at lade mig vie. Men maaske har du? Men mon dog ikke, Narkissos, Livet endnu kræver en Række Pligter af dig, som du hidtil har unddraget dig? Du har indtil nu været den letbevæbnede, den letfodede, Løberen. Men har du lært at staa fast, at bære Tilskikkelsens tunge Harnisk, at dø i din Rustning uden at klage? Ikke det, *jeg* véd. Dog, oplys mig, om jeg fejler. Nej, du giver mig Ret. Livet er en lang sammenhængende Prøvelse. Hærd dig, Narkissos. Hærd dig selv, eller Guderne vil gøre det. Gør dig Guderne gunstige ved at foregribe dem. Der er

ingen, de elsker som den villige og den redebonne. Du ynder jo at vandre og flakke —

— Ja, som du, Hermofantos.

— Men at vandre er at skulke. Jeg selv har siden mit tyvende Aar været Desertør. Jeg er Spartiat, Narkissos. Som Dreng og Yngling er jeg optugtet i Lakedaimons barske og strænge Krigerskole. Jeg løb af Skole for at vandre. Jeg følte mig ikke født til Kriger. Jeg har bedraget min Fædrenestat for mine Kræfter. Jeg skylder Sparta et Liv. Naar jeg engang er færdig med at flakke, vender jeg hjem for at lægge mine Ben i mine Fædres Jord. Men jeg har forbrudt min fædrene Jordlod. Jeg skylder Sparta et Liv, saa faar jeg den tilbage. Vil du være min Søn, Narkissos?

Narkissos saa forbavset paa Hermofantos.

— Jeg er jo ikke Lakedaimonier, sagde han.

— Men du kan blive det, smilte Hermofantos. Du har lakedaimonisk Blod i dine Aarer, tror jeg. Hera véd, om ikke din Moder er min Datter. Jeg har givet dig Navn, lad mig nu ogsaa være dig i Faders Sted. Gid du vilde være min Søn. Saa fik jeg atter Baandet knyttet til mine Fædres By. Jeg ejede Jord og Grund i Lakedaimon. Tyve Heloter dyrkede den for mig. Den bliver først min igen, om jeg skaffer mig selv og Sparta en Søn. Drag med mig, og jeg vil skaffe dig den i Arv. Træd *du* med dine tyve Aar ind, hvor *jeg* slap. Fuldfør den Borgerpligt, som *jeg* svigtede. Dette, Narkissos, vilde være den rette Indvielse i Livets vid-

underlige Løndom, om du prøvede at bære det Harnisk, Lakedaimon lægger paa sine Sønner.

Narkissos lyttede med sænket Hoved og faldt i Tanker. Hermofantos var for længst holdt op at tale; men da Narkissos omsider løftede sit Blik og mødte den andens store straalende Øjne, svarede han tavst ved at lægge sin Haand i hans. Hermofantos trykkede ham til sit Hjerte.

En egen Varme gennemrislede Narkissos, han knugede sig ind til ham, og Hermofantos klemte begge Hænder om hans Hoved og trykkede et Kys paa hans krusede Haar.

— Rejs dig, og lad os gøre Hades endnu et Besøg, sagde han.

De stod atter i Grotten foran den koglende Mørkebrønd. Men nu mærkede Narkissos ikke længer Ligpustet derfra. Hans Hoved laa ind til Hermofantos' Skulder, og han aandede med Velbehag den varme sunde Udstraaling af det solhærdede Legem, der duftede som Timian af Vejr og Vind.

Hermofantos stirrede ind i Klippespalten og sagde langsomt med dybe Aandedrag:

— Fader Hades, jeg har intet Honning- og Mælkeoffer til dig. O du, som har Krav paa begge os, der staar foran dig, hør det Løfte, vi bringer dig. Der kommer ingen Aften, hvor jeg ikke venter, du skal kalde mig i Søvnen, og ingen Morgen, hvor jeg ikke siger til mig selv: I Dag skuer jeg sidste Gang Solens Lys, og inden Aften er jeg en Skygge blandt alle dem, der forud for mig gik Vejen til dig. Aldrig har jeg unddra-

get mig min Skyld til dig. Aldrig har jeg villet lumske mig fra Døden. Jeg har søgt Farerne selv blandt Skythere og Persere. Se, denne min venstre Haand har tre stive Fingre, som du engang har rørt ved — jeg trak en sakisk Buestreng, saa den sprang, og Nervestrengen i min egen Haand sprang med det samme. Jeg rækker dig uden Frygt min højre og gyser ikke for at stedes for din Tronstol, selv om den evige Kulde isner mig derfra. Vink med dit Scepter, kald, og jeg kommer. Men til denne Yngling, som jeg har givet Navn, vil jeg knytte min Livsstreng. Giv ogsaa ham din styrkende Lære, ikke at frygte. Jeg vier ham til Hellas' Jord. Jeg vier ham til at hærde sin Sjæl og sit Legem og til kun at have een Fjende — ham, der kommer østfra, og som heller ikke agter *din* Helligdom. Lykkeligt har Hellas slaaet hans første Storm tilbage. Men i Stilheden hører vi, hvor han ruster sig og ruger paa Hævn. Naa'r han engang til Elevsis, da fylder han dit Dyb med Klippeblokke og prøver paa at stene dig i dit underjordiske Rige. Men det Hellas, som *har* været, er en Verden under vore Fødder, og de Døde befæster Grunden, hvorpaa vi staar. Perserne skal ikke finde den tryg at træde. For din Trone, Hades, klinger min Bøn og min Hilsen til min henfarne Slægt. Ogsaa Narkissos hilser gennem dig sine Forudgangne og lover at samles med dem, værdig at se dem under Øjne, uden at have svigtet det Land og den Himmel, de gav ham i Arv. Aand kun paa hans Ansigt, Hades, thi din Aande styrker, og Døden gaar han daglig under Øje med et Smil, naar *din* Lue

har hærdet hans Kinder. Und mig og ham at modtage Evighedens Mysterie, om ikke før, saa i det Øjeblik, du kalder os. Nikarete, min Datter, se i dit Mørke Glansen af din Søn, som endnu lever. Evfranor, min Gæsteven, se, jeg tager mig af Narkissos, din eneste Søn, og lover at ville svare dig til ham. Levvel hos Hades! Vi mødes, vi mødes, vi mødes.

XVII

SPARTANSK BRYLLUP

Narkissos fulgte med Hermofantos til Sparta og blev ham i Søns Sted og fik hans fædrene Jordlod tilkendt, saa Heloterne dyrkede den for ham. Hvorefter den Gamle atter drog paa Vandring.

Narkissos optoges i Syssitierne. Men det Guld, han i Aarevis havde baaret paa sig, maatte han afgive til Statens Skatkammer. Ingen Spartiat turde eje Sølv eller Guld — kun med Jernpenge maatte han betale Livets Fornødenheder. Hans Hovedhaar blev afskaaret for ikke mere at vokse langt. En grov Chiton af ufarvet Uld lod Arme og Ben fuldstændig nøgne. I Regn og Storm og Sol maatte han ikke gaa med andet.

Drengeopdragelsen, der foregik under Pisk og alskens Hærdning, havde han ikke nydt. Men Livet selv havde givet ham en tilsvarende, og han havde aldrig skyet noget Arbejde eller nogen legemlig Anstrengelse.

Teltbroderskabet blev hans eneste daglige Omgang. Med sine Jævnaldrende øvede han sig sammen til et snævert lille Samfund, der levede som paa Tæl-

ling, vaagnede samtidigt, spiste samtidigt, marscherede sammen, brødes og sloges indbyrdes og paa samme Klokkeslet sank til Hvile paa stenhaarde Lejer under Dækkener af grov og ukartet Uld.

Nu og da sluttede Broderskaberne sig sammen til store Jagter i Bjergene. De jog Vildsvinene op med lange samlede Kæder, som intet levende kunde slippe igennem. Alt foregik under faste og ubrydelige Regler. Vildtet dræbtes efter Tur af den enkelte Jæger, der med Dødsforagt og Snarraadighed maatte stille sig blot for Vildbassens Tænder eller Bjørnens Forlabber. Bjørnen maatte endda kun fældes i Livtag uden Vaaben. Naar Narkissos brødes med en Bjørn, udfoldede han kæmpemæssige Kræfter. Bjørnen var Artemis' hellige Dyr, og han angreb, som var det sin Arvefjende, han skulde fælde.

Daglig rykkede han med sin Lochos ud ved Solopgang for at drive Øvelser i aaben Mark, langs Evrotasflodens Bredder eller under det rutakkede Taygetos. Iført det tunge Harnisk løb de til en enlig Fløjtes skarpe Takt, med et Fodslag, som var det eet tusindbenet Legeme, der flyttede sig drønende over Jorden. De svære Asketræslanser holdtes fældet i et vandret Plan, og Stødene førtes som af en Maskine, der svang en eneste Rad af Spidser hvinende gennem Luften. Skjoldene samledes som Plader paa en eneste løbende Snor. Fuldtvæbnede sprang de over Kløfter og Bække og løb med fastsammenbidte Læber, saa Luften peb gennem de opspilede Næsebor.

Naar henad Middag Legemerne dampede af Udmat-

telse, marscheredes til Evrotas. Vaabnene og den sveddrivende Uldkjortel kastedes, og de unge Legemer kappedes om at styrte sig i Strømmen, der rivende randt med iskølet Vand fra Bjerghøjderne. Varmt Vand og Olie var forbudt. Kuldehærdede vendte de tilbage til Syssitiekasernen for at bænke sig paa uhøvlet Træ og lange til den krasse og dampende Blodsuppe.

Til andre Tider var der Øvelser og Kampe paa Palæstraen, eller musiske Sysler dyrkedes. Narkissos lærte at blæse Fløjterne i den haarde doriske Tonart og paa en Kobberpavke at angive Rytmen for alle Lochos'ens taktiske Bevægelser. Disse maatte kunne forstaas ogsaa uden Kommandoord alene ved Pavkeslagenes ændrede Hvirvler eller ved Fløjtens hastige eller langsomme Triller. Befalinger fra Krigsøversten udtryktes ved altoverskingrende Salpinks-Signaler. Ogsaa Samsang dyrkedes, og han lærte sig de gamle tyrtaios'ske Krigsange, der gik ind i Blodet som Taktslag fra selve Hjertet.

Paa Kvinder tænkte han ugerne. Artemis-Eden rugede i ham som en dump Angst, et ulmende Nag, han skyede at dvæle ved. Nu og da strejfede Marschen Flokke af unge Piger, der ligeledes øvede under aaben Himmel og løb efter Maal. Nikarete var maaske endnu blandt dem, men Forholdene i Staten fritog ham for at besøge de Dele af Byen, hvor Kvinder holdt til. Indtil sit fyldte tredivte Aar skulde han alene leve blandt Mænd; først de Trediveaarige førte Familieliv med Hustru og Børn, af hvilke Drengene

allerede i en Alder af syv Aar blev tagne til Opdragelse paa Kaserne.

Narkissos var toogtyve Aar, da han fik Tilsigelse om at møde for en af Eforerne og fra ham blev sendt til den ene af de to Konger, den for ikke længe siden udvalgte Leonidas, Anaxandrides' Søn.

Da Narkissos saa ham, huskede han ham fra Maanenatten i Olympia. Hans Ansigt var kobberfarvet, det tynde sorte Haar og Skæg sad om Hoved og Kinder som en Hjelmskal. Leonidas røbede ikke i sine Miner nogen Genkendelse, men sagde blot:

— Narkissos, Hermofantos' Søn, dine Aar paalægger dig nu din Mandspligt.

— Forsømmer jeg den? spurgte Narkissos.

Leonidas saa roligt paa ham og sagde:

— Altsaa møder du i Morgen.

— Hvortil? spurgte Narkissos.

— Der løber fire mandvoksne forældreløse Piger. En af dem bliver din Hustru.

Narkissos blev blussende rød og sagde intet.

— Har du forstaaet? spurgte Kong Leonidas.

— Tillader Loven ikke at vente? sagde han omsider. Jeg har ingen Trang til Hustru.

— Men en Hustru trænger til dig.

— Jeg føler ikke for Kvinder.

— Men du er Mand. Og Sparta trænger til Afkom. Er du ikke af de Ældste i dit Telt?

— Jo.

— Saa lyd eller tag din Straf, sagde Leonidas og slog let med sin Kno paa hans Pande.

— Jeg lyder, sagde Narkissos og bøjede Hovedet.

— Husk, Sparta forpligter dig. Du løber saa stærkt, du formaar. Og Artemis giver dig hende, du løber op.

... Den Aften følte Narkissos sig dødtræt og lagde sig ved Solnedgang. Men han laa paa sit haarde Leje og kunde ikke sove. Det gamle Billed stod for hans Syn. Han saa Bæltet rulle sig op, han saa Bogstaverne tegne det Løfte, hans Læber havde givet Artemis. I Morgen vilde det være brudt, og han selv var uden Skyld. Han skulde føle sig befriet for en aftvungen Ed. Men vilde Gudinden straffe ham derfor? Vilde hun hævne sig paa ham som paa en Meneder? Hvad vilde der ske? Han havde kun at lyde. Saa maatte Guderne gaa i Rette med de Love, der tvang ham. Værst forbrød han sig dog mod Afrodite. Hvad var Kvinder for ham? Han følte ikke engang i sit Blod den Drift, der faar Hingsten til at vrinske, naar den føres til Hoppen. Og dog var han for Samfundet ikke andet end en Hingst, der har naaet den Alder, da dens opsamlede Kraft skal bruges til at opfylde Naturens Bud. Han skulde løbe sig en Brud til og tage den, som Skæbnen lod løbe ved hans Side.

Næste Dag rykkede han ikke i Marken til Øvelse eller Vaabenbrug. Da han med sine tre Fæller havde badet i Evrotas paa et særligt Sted og steg op af Floden, laa der en ny og finere Chiton til ham, Sandaler med purpurfarvede Remme, og Paidonomen rakte ham en Krans af Sisymbrier. De fire Brudgomme spiste

alene sammen, de fik Figener, et Maal ublandet Vin samt Bryllupskager, bagte af Sesam.

Stille sad de omkring Stenbordet og saa paa hinanden, dvælende, som skulde de skilles. En af dem havde lagt begge sine Hænder samlede paa den andens Skulder. Den tredie strøg Narkissos blidt ned ad den nøgne glatte Arm og hviskede: Ven, jeg bliver altid den samme. Du vil ikke glemme vort Venskab, vel? Vi bliver jo sammen. Vi bliver jo sammen.

Og Narkissos nikkede som i Søvne.

Eirenen hentede dem og førte dem til en Rendebane, de aldrig forhen havde betraadt. Den strakte sig langs Klippevæggen som en smal Sti, fjernt ude betegnet ved nogle Lanser, der var stukne i Grunden. Et Diskoskast foran dem stod de fire unge Piger allerede, med Ryggen til, saa deres Træk ikke kunde skelnes, i korte Kjortler med bredt Bælte højt oppe, som i Olympia, men med røde Kranse paa det slørhyllede Hoved.

Gynaikonomen stod hos dem og gav dem Signal til at løbe. Men Kong Leonidas selv traadte til i Festdragt og stillede de fire unge Mænd i Række. Saa pegede han ud mod Pigerne, der allerede havde et langt Forspring, og sagde:

— Den af Jer, der løber stærkest og længst, ægter den Pige, der er foran de andre. For hver Lanse hist ude findes en Grotte til at hvile i. Den, der kommer sidst, nøjes med den sidste. Løb!

Et Øjeblik efter susede de allerede langt fremme paa Stien. Der var intet mere at tænke paa, det var

som at løbe et Stykke Vildt op — en flygtende Hind, som hverken Pil eller Lanse, men alene Armenes Tag skulde standse.

Narkissos løb, som han var vant, efter sine gamle Erfaringer og med hele sin sejge og udholdende Sindighed. At de andre var foran ham en Tid, ænsede han ikke. Afstanden mellem Piger og Mænd syntes ikke at formindskes. Det saa ud, som Brudene aldrig lod sig indhente. Solen skinnede dem i Ryggen, og Kransene blussede som vilde blodrøde Prikker — Maalet, hvorefter de fløj. Et Maal, som ikke var fast, men bestandig skød sig frem — et levende, hastende, flyende Maal, han aldrig før havde løbet efter. Det æggede ved sin Pilsnarhed, det sporede ved sit uopnaaelige Forspring. Han mindedes Billedet af den flyvende Pil efter den flygtende Skildpadde, som ved en Art optisk Tankebedrag aldrig skulde kunne naas, fordi Skildpadden i den Tid, da Pilen tilbagelægger Afstanden imellem dem, hver Gang naar et nyt lille Forspring videre. Og dette Væddeløb var ikke Pil efter Skildpadde, men Pil efter Pil. Og Pile, der ikke een Gang for alle havde faaet deres Fart af den spændte Bue, men Pile, der bar Strengen i sig selv og joges af Driften indefra — Driften til at fly og Driften til at fange.

Hvor længe han havde løbet, vidste han ikke. Men han var kommen de fjerne Lanser nær. Og hans Udholdenhed stod sin Prøve. Han vandt ind paa sine Fæller, han fo'r dem langsomt forbi og hørte fra hver af dem et tungt presset Suk. Nu var han i Spidsen, og

nu begyndte han at se, at Pigerne foran ham ikke havde bevaret deres Forspring. Et Hundrede Spring endnu, og han tog den bageste af dem. Hendes røde Krans havde løsnet sig og slæbte som en Lænke efter hende. Han strøg tæt forbi hende og følte hendes Aande kildre sin Kind, idet hun bøjede sig til Siden og aabnede Munden til et Skrig.

Snart efter tog han den anden. Hun skreg ikke, men holdt sin højre Haand op om sit lille nøgne højre Bryst. Derefter den tredie. Hendes Krans gled af hende. Han bukkede sig efter den og tog den op. Han førte den til sin Mund og indaandede dens Vellugt. Den kom ikke fra Blomsterne alene, ogsaa fra Haarets Salve.

Menneskejagten begyndte at beruse ham. Det var ikke Færten af et Dyr, han sugede i sine opspilede Næsebor. Det var Duften af Pigeblod. Kransen hidsede ved sin Farve. Og foran over Stien laa en Fure af samme Lugt som i Kransen, han svang. Den hidsede ham, hans Fødder faldt i hendes Hæles Spor som i smaa Luer, han vilde styrte sig over hende — da bøjede hun til Siden, medens han i Forbifarten trykkede Kransen paa hendes fugtige Hoved og denne Gang selv udstødte et lille Skrig, vildt som en Glentes, der slaar fejl af en Due.

Derefter saa han ikke flere Piger. Han løb i menneesketomt Rum. Men pludselig hvinede et Kampskrig op tre Skridt foran ham, og frem bag en Klippeblok fløj den forreste og sidste af Pigerne. Det blev en Jagt efter en Fugl, som ikke var mere end to Arm-

længder fra ham. Hvert af hans Spring maatte kaste ham over hende. Hans Fingre klippede i Luften efter Chitonen, der stod i Luften bag hende. Han saa hendes Nøgenhed blusse under den korte Stump, der svirrede fra ham for hvert Snap. Han kunde ikke skelne, hvor hendes Fodsaaler slog, saa hastigt klappede Sandalerne over Klippegrunden. Men han var midt inde i hendes Duft, ikke blot af hendes Haar, men af hendes hele Legem. Og for første Gang i sit Liv følte han en svimmel Vellyst ved denne Lugt af frisk soldrevet Sved — et pirrende Pust af en ny Duft, der aldrig havde mødt ham i Palæstra eller Sovetelt. Hans Fart fugtlede hende frem som en Svøbe, der fik Sveden til at sile gennem den tynde Chiton og krympede den ned over Skuldrene, der stak op runde og blanke som Kæmpeæg. Vellugten blomstrede af hende. Jagten var paa sit vildeste. Hans Fingerspidser rørte hendes Ryg, hans Tæer ramte hendes Hæle, og for hvert svirrende Strejf udstødte hun et Hvin, ikke af Smerte eller Angst, men af Trods og Haan. Han løb efter Gløder, han sprang efter Ild. Jagtens Raseri havde besat ham. Hemmeligt ønskede han, at dette aldrig maatte faa Ende. Han piskede og halede paa samme Tid. Han vilde gribe og sluge hende, klemme hende til Døde i sin Favn og føle, at hun intet var, uden end en Ophidselse i hans eget Blod.

Endelig greb han hendes Ryg som med en Klo. Da sprang hun hvinende til Side, og han styrtede forover og slog sine Hænder til Blods. Med et Kampskrig, et skingrende *Alala!* rejste han sig og forfulgte.

Hun svarede med et hvinende *Elelev!* Han løb nu med hængende Hænder og greb ikke længer efter hende. De skiftede Kampskrig. Aandepustet hvæsede af hans aabne Mund. Han løb som for at sprænge sit Hjerte over hende. Han vilde løbe, til hun sank bagover mod hans Bryst, og først da vilde han slaa sammen om hende med sine blodige Haandflader og drukne hende i sit Blod.

Men pludselig vendte hun om og tørnede imod ham, rev Kransen af sit Haar og drev ham den ind i Ansigtet som en Svøbe. Hun piskede ham med Duften af sin Sved. Han saa rødt for sig. Han slog sine Arme om hendes Lænder og følte dem glidende hede og glatte. Han tog Brydetag med hende for at løfte hende fra Jorden, og i samme Nu besvarede hun hans Tag og stemte ham for Bryst og Hals og slog med knyttede Hænder mod alle Regler. Han brast i Latter, bukkede sig, lettede hende fra Jorden, klemte hende til sig og bar hende afsted, mens hun sparkede, kradsede og teede sig vildt imod al Kunst. Hun havde ikke lært at brydes. Hans Læber lo af Foragt. Han skulde knuse hende, klemme hvert Ben itu i hendes glatte lille Krop, sluge hende, drikke hende, besejre hende med den mindste Muskel i sit Indre — der pludselig havde rejst sig som et Sværd af sin Skede.

Lansen stak af Jorden lige foran ham. Han var vild, han vilde svale sin Hævn, og han bar sit fnysende Bytte indenfor i Grottens Mørke, hvor han slængte sig selv med sit Bytte i Favnen. Han sank i en Dynge af duftende Hø — han sansede Taygetos' vilde

krydrede Fjældurter. Hans Bytte knugede sig til ham — han favnede det som eet med sig selv — hans Blods Hede skyllede ind i en fremmed Verden — hans Hjerte sprængte sig — høje Hvin af Smerte og Fryd svarede paa de bølgende Stød, der dønnede igennem ham ...

... Narkissos vaagnede i bælgmørk Nat og frøs og følte en forfærdelig Tørst brænde sin Strube.

Han famlede omkring sig, men hans Hænder mødte intet andet end tørt knitrende Hø. Han gned sine Øjne, men saa intet. Han huskede ingenting, men sov ind igen i fuldkommen Afslappelse.

Solen stod højt paa Himlen, da han krøb ud af Grotten, træt og mørbanket i alle sine Lemmer. Han følte en underlig Livslede. Der var gaaet lang, lang Tid, siden han spiste Blodsuppe i Syssitierne.

Paa Lansen hang et Slør og et Par Sandaler. De havde røde Remme som hans egne. Han tog dem i sine Hænder og saa paa dem. To krumme Pigefødder havde brændt sig ind i den tynde bøjelige Hud. De lugtede af Sol. Han hang dem paa Lansen igen og tog sig til Halsen. Han følte et glat Baand snoet derom. Han løsnede det og saa, det var et Bælte. Med rystende Hænder spændte han det ud og læste: Jeg Arkadieren Narkissos, Evfranors Søn, sværger ved Artemis' Helligdom ...

... Nikarete, hviskede han og huskede. I Bruderovets Rus var hendes Navn ikke et Øjeblik kommet ham paa Sinde. Alt havde været som en Besættelse,

et Raseri. Han havde ikke genkendt hende, thi han havde intet Kendemærke kunnet se. Duften af hendes Hud var ham ny, hendes Kys, der var vilde som de Bid, hvormed to Heste napper efter hinandens Læber, var ham ukendte, hendes Arme, hendes Bryst, hendes Knæ, hendes Løndom — alt havde været Erobring af noget nyt. Nikarete! To Erindringer: Hendes Løb i Olympia, hendes solblottede Skikkelse ved Kilden i Artemis' Lund. Og nu var det sket. Gudindens Vilje havde været uundgaaelig. Han var løbet i sin Skæbnes Favn. Han havde røvet sin Dom uden at vide det.

Tung og mismodig vendte han tilbage til sin Lochos og søgte sine Teltbrødre. Først under Aften kom de Gifte tilbage. Ikke med et Ord blev Brylluppet berørt. Kun den ene af dem gav ham Haanden og hviskede: Tillykke! Narkissos følte, som Ordet skulde kvæle ham.

Nikarete saa han ikke mere. Han genoptog alle de daglige Øvelser med de andre. Han havde en tyngende Træthed at overvinde. Han havde Lyst til at sove og aldrig vaagne mere. Han havde en Hustru. En Kvinde, der ventede ham. Han lagde Mærke til, at de andre stjal sig ud i bælgmørk Nat. De gik til deres Kvinder. Han havde aldrig før gjort sig andet end flygtige Tanker om denne Listen bort fra Kasernen. Nu forstod han Grunden dertil. Søvnløs laa han og lyttede, til han hørte dem — altid hver for sig — vende tilbage ud paa Morgenstunden og stille strække sig paa Lejet. Men selv blev han. Han følte

ingen Trang til at snige sig ud og søge den Kvinde, Artemis havde tvunget ham til at erobre.

En Dag — ved Fuldmaane — blev han atter stævnet for Kongen.

— Narkissos, sagde Leonidas, Nikarete, Kleombrotos' Datter, bor paa din Ejendomslod som din retmæssige Hustru. Du gaar ikke til hende. Du forsømmer din Pligt.

— Hvilken Pligt? spurgte Narkissos.

— At skaffe Sparta Afkom.

— Skal jeg da løbe igen? spurgte Narkissos.

— Nej, dit Bryllup er fuldbyrdet.

— Lad mig da leve med min Hustru og lære hende at kende. Jeg er ingen Kat, der lister sig efter sin Brunst i Natten.

— Du er Kriger, svarede Leonidas og saa roligt paa ham. Du kan ikke i din Alder føre Familieliv. Betænk dig vel. Og fremstil dig ved næste Fuldmaane.

Narkissos indfandt sig og ventede Straf. Leonidas slog ham paa Skulderen og sagde venligt:

— Held dig, Narkissos, at du har betænkt dig og opfyldt din Pligt.

— Jeg har ikke betænkt mig, svarede Narkissos.

— Jo, din Hustru er frugtsommelig.

Narkissos blev rød og saa skarpt paa ham.

— Er jeg nu fri? spurgte han.

Leonidas lo og svarede:

— En Mark skal ikke tilsaas, før den er høstet.

Narkissos talte Maanederne til den Høst, han hav-

de i Vente. Som alle Lakedaimons Krigere paahvilede det ogsaa ham at holde et mistænksomt Øje med Heloterne, og han gik nu og da til sin Ejendom for at føre Opsyn med sine Livegne. Ind i sit Hus traadte han aldrig. Han saa kun Nikarete paa Afstand, naar hun sad i Husets Dør eller udenfor i Skyggen af Platanerne og syslede med stille kvindeligt Arbejde. Hun var bleven hans Skæbne, som han ikke vilde opsøge. Inderst inde fornam han et eget Nag til sin Skæbne — den var ikke til at undgaa — den skulde nok af sig selv lade høre fra sig.

Det blev ogsaa Kong Leonidas, der en Dag meldte ham:

— Narkissos, din Hustru har sat dig og Sparta tvende Drengebørn i Verden. Frygt ikke! Det er allerede prøvet, om de er levedygtige. De vil ikke blive sat ud.

En dump og ubegribelig Glæde kom over Narkissos ved dette Bud. Hans Liv havde spaltet sig. Han havde Ret til at leve, thi han havde opfyldt sin største Pligt. Han havde Ret til at dø, thi han havde givet Sparta dobbelt Erstatning for sit eget Liv. Han tænkte paa, at Hermofantos vilde blive glad.

Men til Nikarete gik han ikke. Han ofrede Artemis et Kid og spurgte hver Uge sine Heloter om Tilstanden. Tvillingerne trivedes, de blev store og fuldvægtige. Og en Dag skimtede han langt borte i Skyggen af sit Hus Moderen, der sad i Solen med de to Spæde ved hver sit Bryst og bøjede sig dybt over dem. Nikarete! Han tænkte paa sin egen Moder, der

aldrig havde holdt ham saaledes, men maatte gaa til Hades efter at have født ham. Det var, som han hørte hende græde inde i sit eget Hjerte.

Men heller ikke nu gik han til sin Hustru. Hvad vilde Artemis ham mere? Havde hun flere Krav, saa kom de nok af sig selv. Længtes han efter at knuge sine Drenge i sin Favn? Længsel var en Svaghed, Ømhed svækkede. En Lakedaimoniers Liv var at hærde sig. Naar de to Drenge var syv Aar gamle, vilde Staten tage dem, selv fra Moderens Favn, og underkaste dem samme Tugt og Hærdning som alle sine andre levedygtige Sønner. Da vilde alt Føleri blive pisket ud af dem. Hvorfor da indpode dem Spirer til Følsomhed og Svaghed?

Narkissos holdt sig haard. Han vilde ikke være blødagtig, ikke bøje sig for kvindelige Magter. Han anede Straffen over sit Hoved. En Dag stævnedes han paany for Kong Leonidas, der sagde:

— Narkissos, Hermofantos' Søn, din Hustru har ikke klaget over din Forsømmelighed. Men hun overgiver allerede nu sine to Børn i Statens Varetægt og forlader Lakedaimon for ikke mere at vende tilbage. Hun vil i en fremmed Helligdom sone en Strafskyld, hun ikke vil betro mig. Da Sparta skylder dig to Drenge, vil Staten ikke igen paatvinge dig en Ægtepligt, der synes dig forhadt. Men Staten fratager dig til Straf din Grundejendom og vil beholde den, til maaske engang i Fremtiden en af dine Sønner atter gør sig værdig til at overtage den Jordlod, deres Fader ikke har fortjent.

Narkissos tav. Han tvang sig til ikke at tage Afsked. Han havde jo ikke godvillig knyttet noget Baand. Artemis havde tvunget Kvinden ind i hans Liv. Nu var hun ude. Hvad havde han at sige hende? Nikarete, Levvel! -- Han havde jo aldrig budt hende noget Goddag

Kun Drengene saa han til, men som Fader gav han sig ikke tilkende. Han frydedes kun ved at se deres smaa faste Kroppe vinde Styrke, og undrende opdagede han smaa Træk af Lighed — noget, der lignede ham selv, andet, der lod sig henføre til Evfranor, ja endog til Hermofantos — det helt fremmedartede forbandt han med de to Nikareter, der hver for sig var ham lige ukendte.

Aarene igennem kæmpede han sit Liv videre til den Haardførhed, som intet bed paa, og som for en Spartiat syntes Tilværelsens egenlige Maal. Han kunde ligge under aaben Himmel selv i Skybrud, taalte at gennemblødes og gennemisnes, at steges af Solbrand og udtørres af Febervind. Hans Bryst blev modstandsdygtigt som Bringen paa Taygetos' Vildbjørn. Han kunde sove i sin Rustning, udholde Dages Faste, slukke sin Tørst af Mudderpøle. Hans Blik var skarpt som Ørnens, der steg over Byen mod dens Ramme af ru Bjerge. Hans Fod var sikker som Stenbukkens, der aldrig forfejler et Spring.

Med sit tredivte Aar var han hærdet til Ende. Og netop da kom Perserbølgen væltende østerfra.

XVIII

PERSEPOLIS

Det var Nat i Persepolis.

Ahura-mazdas Stjernedragt funklede over Højsletten, hvor Paladserne hævede sig i Natten, baarne af Terrasse over Terrasse. Trapperne løb op, mødtes og løb videre. Vinden fejede sine usynlige Hærskarer over Trinene. Hugne i Trappernes Vægge bragte Folkeslag, stigende Trin for Trin, Gaver til Kongernes Konge deroppe.

Fra Ardekans kolde Snekam strøg en isnende Blæst ned over Marmor-Murene, der var blankslebne som Spejle. Nattens Skygger fo'r hen derover. Portindgangenes vældige Tyre satte deres Klove tungt i Stengrunden og stirrede ud i Stjernemulmet med deres vildt skaarne Øjne.

Vinterens onde Dever var endnu ikke jagne paa Flugt. Tørken laa endnu over Fjældsiderne rugende med sine Kløer, der fik alt til at visne. Men Tistria, Hundestjernen, blinkede forjættende og truede Misvækstens golde Spøgelse, der endnu huserede over Landet. Onde Vindpust hvirvlede Sandet gennem Ør-

kenen og slettede Vej og Sti. Fra Neiriz-Søen klukkede kamrejste Bølger, der sprøjtede mod Højsletten som Spy fra dens graadige Fiske, dem Ahriman havde skabt. Slangerne laa sammenrullede i deres kolde, klirrende Nøgler, skjulte i Huler af Mulm. Men den hellige Ild skinnede op gennem Lofterne, der om Dagen var lukkede, for at ikke Solen skulde ramme den. Ahriman laa tung i selve Bjergene, der aandede Ispust ned over Persepolis, i selve Natten, der skred uendelig langsomt og ikke vilde vige. Sjakaler og Ulve, der hylede om paa Rov, var hans onde Tanker, som overalt laa paa Lur. Selv i Storkongens Paradis bag de høje Mure rugede Nattekulden som et fortærende Dyr, der søgte at dræbe Palmerne ved at bide deres Rødder i Jorden. Og Paradisets Løver og Pantere brølede i Søvne som af Angst for Fjenden, der stirrede ind i deres Hi.

Det var Midnat. Og Ahriman hørtes hyle udenfor. Hans Aande sugede hen mellem de uhyre høje Søjlehaller om Dareios-Paladset. De knælende Tyre og Enhjørninger, som bar Taget, havde vendt deres Horn ud for at byde Mulmet Trods.

Storkongen Xerxes kom vandrende fra sit Harem. Fakkelbærerne gik foran ham og bøjede det ene vældige Forhæng til Side efter det andet. Vinden fik dem til at blafre. Fakkelskæret belyste pletvis de tykke Tæpper, hvor orangegule Rosetter og røde Palmevifter blussede op af Bundens dybe Safirblaa.

Storkongen var høj og fyldig og hyllet i et fodsidt medisk Klædebon, stribet af Guldtraade, prikket af

Ædelstensstjerner. Han skuttede sig i Lufttrækket, da han et Øjeblik stillede sig mellem Porthallens vingede Tyre og stirrede ud i Stjernenatten. Her saa han saa lille ud, at Kæmpedyrene kunde have traadt ham ned med en eneste Klov. Hans Hoved var bart. Glinsende sorte Krøller flød ned og blandede sig med Kruset af det begsorte Skæg. Han strøg sig over Panden og blinkede med Øjnene, saa det hvide vendte sig ud. Saa drejede han om og gik ind. Over Væggenes blankslebne Marmorflader gled hans Spejlbillede som en gul Skygge. Solviftebærerne lignede Dværge i hans Hæle. Skønt det var Nat, holdt de Vifterne paa lange Stænger højt over hans Hoved som en lille Baldakin, dannet af hvide Hejrefjer.

De flade Tøffelfjed klappede let over de store blanke Fliser. Forhæng ved Forhæng løftedes som af usynlige Hænder, indtil han stod i sit Sovekammer. Det var højt, saa man i Fakkelskæret næppe kunde skimte Loftets svævende Telttag over fire Søjler som Mastetræer. Rummet var oplyst af to malmsmedede Cypresser, hvis Grene var fyldt af smaa Kogler. Hver Kogle var en Lampe — Vægen brændte af Koglens Spids. Den kongelige Seng stod midt i Rummet over syv Trin. Paa det nederste sad Livvagten i Firkant med korslagte Ben og stirrede som Støtter mod Salens fire Forhæng.

Ved Løjbænkens Fodende stod Storkongens Huskapel for den hellige Ild. Paa en firkantet Alabastersten det slanke bægerformede Metalfad, fyldt til Randen med Aske, brændende med en rolig dunkel Glød. To Præ-

ster vogtede paa Luens Blus. Den ene holdt Ildrageren, den anden to Skeer til at strø Røgelsefrø paa Ilden. Begge bar de Handsker og et for Munden fastbundet hvidt Klæde, at ikke Ilden skulde forurenes enten af deres Hænder eller af deres Aande. En tredie Mager bragte Ilden Næring — Træ af Sandel og Aloe, af Benzoe og Granat.

Storkongen besteg langsomt sit Leje. Livvagten lagde sig fladt paa Trinet foran ham, han traadte paa Ryggene uden at mærke det. Saa gik han til den hellige Ild og saa ind i den røde Glød, lyttende til Ispustet udenfor. Derfra gik hans Tanke til Paradiset, hvor de rislende Sølvpopler suste, mens Magerne sad og grundede paa dette Sus som et Orakel, de skulde tyde.

Xerxes kom fra sit Harem. Hver Nat var han dèr. Natten var Kvindernes. Han havde ikke besøgt sin Hustru Amestris eller nogen af sine Yndlingshustruer, men de mysiske og lykiske Piger vesterfra, Rov fra Efesos og Milet — græske Erobringer, der endnu kun havde tilegnet sig hans Sprog som Papegøjer, men som i Aar og Dag var blevne indviede til hans Tjeneste. Tolvaarige Piger med Lemmer glatte som Platanens Bark, med Brysterne næppe til at føle, med Haar rødt som selve den hellige Ild og med Øjne som frostduggede Blommer. Han havde følt paa dem alle og prøvet deres Lugt. Kun en af dem havde, omtrent, naaet den særlige Vellugt, han krævede for at sanse Behag. Ikke en kunstig Aroma, hvori man kunde salve og sylte enhver. Den krævede en Hud, der var sjælden som Aloens Blomst, en Afsondring, der selv ud-

gjorde en Tilsætning, en æggende Bestanddel af den duftende Helhed. Det var ikke nok, at Hudens Skind var som garvet i denne Vellugt, den maatte udstraale fra selve hendes Væsen og være at spore i hver Stump Tøj, hun havde baaret. Xerxes havde prøvende indsnust hende af de dampende Klæder, hvori hun havde danset sig i Sved. Med en ærgerlig Rynke mellem sine kongelige Bryn erindrede han nu sin Skuffelse, da han havde taget paa hende selv og mærket, hun var kold som et Lig. Han stod og drejede i sin Haand den store Seglcylinder af graa Chalcedon, som han havde rullet over hendes Ryg og hendes Bryst for at faa hende varm. Hun havde hverken skreget eller vaandet sig, skønt Stenen havde presset Billedet af ham selv, af Palmetræer og Kileskrift ind i hendes Hud som i Læder.

Han snusede til sine Fingre. Men Duften var forbi. Saa holdt han begge sine Hænder over Ildbækkenet og følte den sitrende Hede gennemrisle dem. Derpaa førte han sin Højres Fingre gennem Flammen, strøg sig over Brynene og rørte ved sine Læber. Og med endnu et Tag gennem Ilden rensede han sit Legemes helligste Del.

Træt og søvnig lod han sin fodside Kjortel falde. To knælende Tjenere løsnede Tøflerne om hans Fødder. Det høje Leje sank under ham, som havde han kastet sig i et Hav af Silke og Dun. Hvilen tog ham, og alt blev stille. Kun Røgelsekornene knitrede paa Gløderne. Og Suset steg over Højsletten derude. Det

lød, som Devernes Svingfjer skrabte hen over Paladsets Trætage.

Storkongen snorkede. I hele Riget havde kun Storkongen en hellig Snorken. Hos alle andre var det en ond Lyd, der skyldtes Besættelse af Sjælen.

Men Xerxes var i sine Drømmes Have. Ved hans Hovedgærde groede en Platan af Guld samt en Vinstok, der paa sin gyldne Stamme bar Druer af Smaragd og andre modne Klaser af indiske Karfunkler. Den rige Pythios i Bithynien havde ladet dette kostelige Værk forfærdige af Samieren Theodoros og sendt det som en Gave til hans Fader Dareios.

Var det denne Vinstok, der skaffede ham urolige Drømme? Cypressernes Koglelamper var ved at gaa ud. Magerne vaagede med nikkende Hoveder, der gik op og ned i Takt med Flammens Hop i den hellige Ild. Men Karfunkelklaserne paa Vinstokken glødede som af et indre Skær.

Xerxes laa med store aabne Øjne og stirrede paa denne Vinstok. Og med eet begyndte den gamle Pine i hans Indre. Han mindedes den Ve, han altid om Dagen gik og bar paa, et stille ulmende Nag, en ulidelig Tørst efter Hævn, en Krænkelse samlet i et aabent Saar, en uløftet Arv fra sin store Fader, hvis Ord manede som med Kileskrift, indbrændt i hans Sjæl: Jeg er Darajavaus, Storkongen, Kongernes Konge, Kongen for disse talløse Lande, Visthaspas Søn, Hachamaniden. Og dette Land Parsa, som Athura-mazda, den eneste Gud, forlenede mig, som er skønt, hesterigt og velbefolket, frygter ikke for nogen Fjende. Ingen Fjende

komme i dette Land, ikke Misvækst, ikke Løgn! Dette Land beskytte Ahura-mazda, den eneste Gud, mod fjendtlige Hære, mod Misvækst og mod Løgn. Thi naar Parsa-Folket beskyttes, da vil Lykken, der tilintetgør den onde Hader, komme som Herskerinde i dette Hus.

Og i Storkongens fortørnede Sjæl skød pludselig Hadet i Lue mod dette Folk dèr langt vesterpaa — denne Stamme med det hæslige Sprog og den tvetungede Tale: Et Folk, der dyrker Afguder uden Tal og spærrer dem inde i Templer og rejser dem Billeder — Ahrimans Yngel, der med Svig har bekæmpet Parsafolket og lagt Baghold for min Faders Hære og lokket hans Skibe ud paa det listige Hav, hvor Dybets onde Malstrømme gaar og en ødelæggende Giftvind blæser. Ahura-mazdas udkaarne Folk, det rene, det gode, der elsker Renhed og Lys, ligger slaget og urenset paa forbandet Grund. Og det frækkeste af Ahrimans Folk, Athenerne kaldet, trodser utugtet Kongernes Konge og haaner uhævnet Asiens Kyst og Morgenrødens Lande. Godt, at Hellenerens skønne, men svigefulde Gave vækker mig til Lyset og Mindet om min Hævn.

Og Xerxes greb sin lange Svøbe og slog ned over Trinene, saa Livvagten sprang op for at følge Storkongen til Badet. Magerne indelukkede den hellige Ild i et Hylster og bar den bort til det bælgmørke Rum, hvor den opbevaredes om Dagen, at ikke Solen skulde dræbe dens Glans. Forhæng paa Forhæng droges til Side, og Solen skyllede sine hede Strømme ind gennem Salene.

Mens hede vellugtende Vande svalede Storkongens hævntørstige Blod, hørte han Hestesko klapre over Marmortrapperne udenfor. Bud efter Bud red op ad de flade Trin og begærede at tale med en af Storkongens „Øjne“ og „Øren“. Over Hundreder af Parasanger, skiftende fra Hesteryg til Hesteryg, springende, hastende, ikke hvilende Nat eller Dag, flyvende som Traner — fra Sardes over Babylon, Ekbatana, Susa — Bud, Bud fra alle Rigets Satraper, Meldinger om Rustning af Folkeslag, om Opbud af Skibe fra alle Asiens og Afrikas Kyster, Gny fra den vældige Hær-Ring, Riget i Aarevis smedede mod det lille taabelige Folk, der skulde tugtes.

Xerxes rejste sig af Badet fnysende som en Hingst, der vrinsker efter at komme ud i Solen og tumle sig. Han bød, at alle Bud og Herolder skulde samle sig i det nye Palads til Foretræde.

Han satte sig og lod sig klæde. Tjenerne salvede og krusede hans Haar. Andre snørede de skarlagenrøde Broge om hans søjlefaste Laar og Læg. De hængte lange ædelstenstunge Guldsmykker i hans Øren. De iførte ham den havpurpurfarvede Kjortel, hvis brede hvide Midtstrimmel fulgte hans Længde fra Hals til Ankel. De spændte det guldklirrende Bælte om hans Hofter og de safrangule, vellugtende Sko om hans Fødder. Tilsidst satte de den høje straalende Tiara paa hans Hoved, lagde Purpurkappen om hans Skuldre og rakte ham Herskerstaven af Elfenben.

I samme Nu droges alle Tæpperne til Side som med et eneste Ryk. Sølvringene raslede højt oppe under de

iben- og cedertavlede Lofter, og Solen væltede ind ogsaa i dette Rum, tændte Blus i Gulvets mangefarvede Stenmønstre og slog Gnister af de gyldne Løvemunde, der spyede Vandet i tynde Strømme over Badekummens Sø, som blinkede midt i den kaleidoskopisk sammensatte Bund.

Xerxes traadte ud i Solen og hilsede den med højt oprakt Haand. Han fangede dens Skær med sine Fingre og gned sine Bryn og sine Læber. Hans Øjne funklede sort og kneb saa Laagene til.

Rækker af Tjenere bredte lydiske Tæpper paa Fliserne foran ham og spejdede efter Retningen, hans Fod tog. Bag hans Ryg gik Skærmbærerne og rakte de høje runde Solskærme over hans Hoved, saa det luede rødt som Granatæblets Saft. Flueviftebolderne gik endnu tættere i hans Hæle og bar Viften nøje over Tiaraens Kant. Men baglæns foran ham gik to Tjenere med Salvekrukke og Haanddug, to vandrende Brugsting lige for hans Hænder.

Storkongen aandede Solen i sit højtspændte Bryst og løftede sit Hoved mod den Lysets Verden, der aabnede ham sin Favn. Nu var Livet Ahura-mazdas. Alt udstrømmede Renhed og Sundhed. Lysgudens fire hellige Tyre stod højt paa deres Piller og brølede over Tagene. Oppe under Tagrandens mangetakkede Tinder løb paa et blaagrønt Frisebaand de gule Majolika-Løver deres fjedrende Gang med Kløerne spillende i Poterne, med Munden aaben i et sultent Knurr til stumme evige Glædesgisp og med Halerne daskende opad i en overmodig Bue.

Tæpperne for Xerxes' Fødder stribedes med eet af vajende Palmeskygger. Herskerens første Morgengang var til Paradiset, som laa i Læ af Bjergvinden og gennemtrukket af blinkende Vandkanalers Net. Vand var med stor Kunst og Bekostning ledet til den tørre Højslette, Bassiner boret i Stenterrassen, Muldjord ført paa, sjældne Træer plantet trinvis, plejet af Storkongens Paradismænd, som var de Mennesker, ikke Vækster. Hver af Palmerne og Sykomorerne havde sin Oppasser til at sørge for Vand og Læ og Skygge. Sølvpoplerne sitrede som Nyfødte, der kommer i Bad. Roserne stod som i duftende Altre.

Storkongens Øjne straalede for hvert skønt Træ, han genkendte. Han nikkede til sine Yndlingsplataner, rørte ved de hvidblomstrende Akacier, gned sine Fingre i Duften af det store bredkronede Valnøddetræ, der stod og dryppede af Sol. Palmerne suste over hans Hoved og kastede deres Greneskygger velsignende ned over hans Kjortel, efter at han havde stødt Solskærmen til Side. Han stirrede beruset op i de glitrende Grenevifter: Han var Hersker i Livets dejlige Land, Ven af Lysets evige Herre. I dette lille Paradis var der ikke en Orm eller Øgle, ikke en Myg eller ligsøgende Flue. Alt var Renhed og Friskhed. Rislende Vand. Renset Jord. Ingen ond Tørke skulde nogensinde faa Lov at svide disse Planter, der duftede ubesmittet. Her groede jo selve den hellige Haoma, Livsplanten med de solgule Blomster, hvis Saft giver Frugtbarhed og evigt Liv. Xerxes selv drak den viede Drik og takkede den for sit stærke og fuld-

baarne Afkom. Han standsede et Øjeblik og berørte dens Blade, han hørte Bjergenes Kildevand synge gennem Kanalerne, han hørte Sølvpoplerne suse som sød Musik. Saa mindedes han Himlens hvidblomstrende Haoma og tænkte et Nu paa Døden.

Over Paladset med de hundrede Søjler søgte hans Blik over til Kalkklippevæggen, der kun laa et Par Pileskud borte: Dødens Terrasse skaaret ind i Bjerget. Han kunde se sin Faders nyligt huggede Grav derovre. Midt i den blændende Sol, der straalede tilbage fra den næsten hvide Flade, førte den høje firkantede Dørkarm ind til Graven mellem Søjlerne, der var som disse her, kun evigt lukkede, bundne til Bjergets Side, et lille Dødens Palads efterlignende Livets, men kummerligt kvalt af selve Klippen. Dog, øverst oppe paa Paladsets Tag hævede sig en dobbelt Tron-Estrade, og Perserrigets otteogtyve Satrap-Provinser gik derunder og støttede den med deres Hænder. Men foroven stod Dareios, hans Fader, Himlen nærmest, støttet til sin Bue, med sit Aaasyn vendt mod den hellige Ilds Alter. Og over hans Hoved svæver Ahura-mazda i sin Ring; paa sine skærmende Vinger hæver han sig lutret mod Renhedens evige Verden.

Men med et Gys tænkte Xerxes paa sin Faders Lig derinde i Klippekamret. Ikke som Jordens ringe og almindelige Sønner var det udsat for Gribbenes Næb. Det var stedet til Hvile under et Dække af Voks, at ikke Jorden skulde forurenes. Men det skulde aldrig mere vaagne. Og en Dag skulde Xerxes heller ikke

mere rejse sig fra sit Leje, men faa sin evige Seng hugget derovre ved Siden af Faderens.

Storkongen fortabte sig i sine Tanker. Palmerne rislede om hans Hoved. Paafuglene holdt op at skrige, Papegøjerne at snakke. Han lyttede. Han kunde høre Mejselslagene derovre, som huggede Kilerne i Indskrifterne. Ikke Kyros' beskedne Selvbekendelse: Vandrer, jeg er Kurus. Jeg har givet Riget til Parsafolket og hersket over Asien. Misund mig ikke min Grav. — Nej, en Opregning af alle de Folk, hvorover Dareios havde hersket: Hvis du overtænker, hvor stort Tallet er paa de Lande, som Kong Darajavaus har ejet, og hvis du siger det, saa betragt Billedet af dem, der bærer min Trone, og du vil forstaa det. Da vil du vide, at den persiske Mands Lanse gik vidt. Da vil du vide, at den persiske Mand har kæmpet Kampe langt fra Persien.

... Med Sindet fyldt af Sol og Solens rene Vind gik han endelig frem mod sin Tronsal. Han fugtede Ansigt og Skæg med Vellugt fra Tjenerens Flaske og tørrede sine Hænder. Han skulde atter i Kast med Ahriman — Kvalernes Aand, Ødelæggeren.

Salen aabnede sig som en regelmæssig Skov af Søjler, der i talløse Rækker rakte de fintriflede Skafter op under klokke- og kalkformede Kapitæler til de tagbærende Tyre og Enhjørninger. Brisen strøg ind mellem Søjlerne uden at fanges af Forhæng eller Mur. Ad Trappen til Paladssalen steg Trin for Trin Krigere afbildede paa Væggen, Storkongens Vogne og Heste samt Sendemænd fra alle Rigets Provinser med

Gaver, Frugter og Dyr. Men Rummet selv mylrede af Mennesker, der samlede sig til Storkongens Modtagelse. Livvagten stod med opplantede Lanser. Svøbebærerne dannede Spalier. Ryttere stod af Hesten, da Storkongen nærmede sig, og stak Hænderne ind i Ærmets Forlængelse, der dannede en Art Handske. Perserfyrsterne stod til højre, Rigets andre Stormænd til venstre. De kongelige Prinser gik Xerxes i Møde i en lang Række, kastede sig paa deres Ansigt og rejste sig for at gaa i hans Kølvand.

Og Xerxes skred frem til sin Trones Trin og besteg den med en Blomst i venstre Haand, Elfenbensstaven i højre. Nærmest Tronen stillede sig Kronpaasætteren og Kansleren, dernæst den kongelige Buebærer og Pilbevareren, derefter samtlige Kongens „Øjne“ og „Øren“ og begge hans „Hænder“. Prinserne af det kongelige Hus stod paa Tronens nederste Trin.

Da opløftede Xerxes sin Røst og sagde:

— Jeg er Chsajarsa, Storkongen, Kongernes Konge, Konge over de rigtbefolkede Lande, Konge over denne store Jord, ogsaa ud i det vide Fjerne, Søn af Kong Darajavaus, Hachamaniden. Chsajarsa, Storkongen, siger: Alt hvad jeg har gjort, og alt hvad jeg agter at gøre, det gør jeg altsammen ved Ahura-mazdas Naade. Ahura-mazda beskytte mig og mit Rige og alt, hvad jeg gør!

Derefter sænkede han Staven til Tegn paa Foretræde. Og en efter en traadte Herolderne frem og kastede sig paa deres Ansigt og meddelte deres Budskaber. Hver af dem begyndte sin Tale med

en Hyldest til Storkongen: O Herre, Storkonge, Kongernes Konge, du den bedste af alle Persere, ikke alene af dem, der lever, men af dem, der vil komme ...

Og Xerxes sad ubevægelig og hørte paa Budskaberne fra Hæren, der samledes i Kritalla i Kappadokien, og fra Flaadens mange Befalingsmænd — fra Ariabignes og Achaimenes, fra Prexaspes og Megabazos, samt fra Feltherrerne Mardonios og Masistes, Gergis og Megabyzos. Xerxes løftede Staven til Tegn paa at holde inde og sænkede den som Tilladelse for en ny at træde frem.

Da alle Oplysninger var bragt om alle de Tropper og Skibe, som overvintrede vestpaa for at bryde op til Krigstoget, sagde Xerxes endnu en Gang sin vante Trusel: Ikke vil jeg Chsajarsa, Storkongen, Kongernes Konge, hedde Chsajarsa, Søn af Darajavaus, Søn af Visthaspa, Søn af Arsama, Søn af Armna, Søn af Tschaispis, Søn af Kurus, Søn af Kambuzija, Søn af Tschaispis, Søn af Hachamanis, hvis jeg ikke tugter Athenerne.

XIX

PERSERHÆREN

Endnu samme Dag brød Xerxes op fra Persepolis, kørende paa sin Rejsevogn, der var forspændt med nisæiske Heste. Tre Hundrede Stavbærere red ved Siden med Kastespyd i Hænderne, og Tusinder af Ryttere sluttede Toget. Men foran Storkongen kørte Ahura-mazdas Vogn med Ottespand af Skimler, og foran dem gik atter Solgudens hellige Heste.

I Susa ventede mange Sendemænd ham: Alevaderne fra Thessalien, landflygtige Peisistratider fra Athen og sammestedsfra den fordrevne Spaamand Onomakritos, der søgte at vinde Storkongens Yndest ved at forudsige, at en Perser skulde slaa Bro over Hellesponten.

En Dag meldtes tvende Spartiater til Foretræde, Sperthias og Bulis. Xerxes sad paa sin Trone med halvsænkede Laag og ventede at se de to Fremmede ligge paa deres Ansigt. Men de laa der ikke, og da han løftede Blikket, saa han sine Svøbebærere forsøge at bukke deres genstridige Nakker. Men de knejsede ubøjeligt og lod Tolken sige, at hos dem var det ikke Skik at tilbede et Menneske.

Xerxes rynkede sine Bryn og stirrede paa dem. De var firskaarne og fastbyggede og stod i deres korte Uldkjortler med nøgne kulderøde Arme og Ben. De stirrede igen uden at fortrække en Mine. Storkongen lod Tolken spørge dem, hvorfor de var komne. Den ene svarede:

— Perserkonge, vi er komne fra Lakedaimonierne for at byde os selv til Sonebod og Straf for dine Herolder, som Sparta imod Folkeretten har ladet ombringe.

Uden at bøje Nakken strakte de begge Arme ud for at blive lagt i Lænker og slæbt til Døden.

Men Xerxes lod Tolken svare:

— Fremmede Mænd fra Lakedaimon, Bud og Herolder er mig hellige. Fordi Hellenerne krænker og bryder Folkeretten, gør Parsafolket det ikke. Drag hjem og fortæl dette i Eders By. Min Retsindighed redder Eders Liv.

De to Spartiater rødmede og lod svare:

— Vi kommer frivilligt og beder ikke om Skaansel.

Xerxes sagde:

— Netop derfor er I mig ukrænkelige. Følg med mig, og ingen skal krumme et Haar paa Eders Hoved.

Rejsen gik videre vestpaa. Ekbatana slog sine Porte op for hans Komme, og han kørte ind gennem de mange Ringmure, der hver beskrev en af Planeternes Baner og var tækket med Metal af Vandrestjernens Farve. Kongeborgen straalte af Guld, Elektron og Elfenben. Men han standsede ikke. De høje Mure aabnede atter deres Malmporte for hans Afrejse. Han

stævnede til Møde med Opbudet fra sine Riger. Landevejene gungrede af Ryttere og Trækkekvæg. Herolder strøg imod ham med Meldinger fra Flaaden. Alt blev forudset: Krigsskibe til Folkene, Hestskibe, Langskibe til Broer, Lastskibe til Levnedsmidler. Athos-Forbjerget, der tidligere ved sine barske Orkaner havde været saa ulykkesvangert for Perserne, skulde ikke denne Gang lokke Sejlerne i Fare. En snorlige Kanal blev gravet tværs over Tangen og afskar Forbjerget fra Fastlandet. To Trierer kunde ro jævnsides igennem. I Fønikien og Ægypten lavedes Tovværk af hvid Hør og af Byblos.

Landhæren begyndte at samle sig om Storkongen og med ham at drage mod Sardes.

Undervejs, i Kelainai, beværtede Pythios, Atys' Søn, der havde skænket Storkongen Dareios den gyldne Platan og Vinstok, Hæren paa det prægtigste, ja tilbød endog Xerxes som sin Gæsteven sin hele Rigdom af opsparet Sølv og Guld. Storkongen tog imod hans Gæstevenskab, men vilde ikke lade sig overgaa i Gavmildhed, hvorfor han yderligere forøgede hans Rigdom.

Toget gik bestandig mod sit Maal. Da Xerxes var rykket over Maiandros-Floden, saa han en Dag fra sin Vogn et saare skønt Platantræ. Han lod holde og steg ud. Platanen bar sin Krone vidt til alle Sider og sitrede af ungt Løv, som vilde det vise sin Glæde over Foraaret. Storkongen frydede sig over Træet, klappede dets tynde gulflossede Barkhinde og kyssede det. Han mindedes aldrig at have set saa prægtigt et Træ, tog

Kæden af sin Hals og hang den om Stammen. Sine Armringe spændte han over Grenene. Sine Lansebærere befalede han fra nu af og til evige Tider at sætte Skildvagt ved det fagre Træ for at passe og pleje det.

Næste Dag kørte han ind i Lydernes By Sardes og sendte herfra Herolder til Hellas for at kræve Jord og Vand. Dog ikke til Athen eller Sparta, der saa skammeligt havde brudt Folkeretten, men til alle de andre Stater, for at de, der hidtil havde forsømt det, i sidste Øjeblik kunde sikre sig hans Venskab.

Imidlertid kom der Bud fra Abydos ved Hellesponten om Bygningen af Broerne over til Evropa. Den gyngende Vej var lagt paa Tove af Hør og Byblos. Men Strømmen og en stærk Storm havde sønderrevet Broerne.

Da harmedes Storkongen og lod Hovedet skære af de daarlige Opsynsmænd og lod nye Brobyggere begynde forfra. En Hellener var sat i Spidsen for Arbejdet.

Men først sendte han Svøbebærere til Hellesponten og befalede dem at give det ahrimanske Vand trehundrede Svøbeslag. Et Par Lænker skulde sænkes i Dybet, og Bødlerne skulde brændemærke det opsætsige Hav, der havde vovet at trodse Storkongens Vilje. En Perser traadte ned paa Bredden, truede med begge Hænder ad Strømmen, der randt forbi, og sagde:

— O du bitre og beske Vandstrøm, Herren og Storkongen, Kongernes Konge, idømmer dig Brændemærkets vanærende Straf, fordi du har krænket ham i hans retfærdige Vilje. Og Storkongen, Kongernes

Konge, vil alligevel gaa over dig, enten du vil eller ej. Du har fortjent, at herefter intet Menneske ofrer til din svigefulde og salte Strøm. Thi vogte du dig!

Da Xerxes brød op fra Sardes og drog med Hæren mod Abydos, fuldførtes Broen paany, stærkere end før, spændt over Hundreder af Langskibe, der var lagt for Anker i Strømmen. Tovene løb over Skibene fra Bred til Bred. Træstammer fastbandtes, derover lagdes Bjælker og Jord, der jævnedes til Vej, og til begge Sider højnedes Rækværk, at ikke Heste og Kvæg skulde skræmmes af at se Bølgerne.

Overmarschen stundede til. Da kom Pythios ilende til Storkongen, bleg af Bekymring, og bad om Foretræde hos sin kongelige Gæsteven. Xerxes spurgte, hvad han ønskede. Da lod Pythios Tolken sige:

— Herre og store Konge, forbarm dig over en Fader, der ser alle sine fem Sønner nødte til at drage med dig i Krig mod Hellas. Tag de andre fire, o Konge, men lad blot den ældste blive hos mig og sørge for min Ejendom. Harmfuld lod Kongen svare:

— Daarlige Menneske, som ser Storkongen selv drage i Krig med hele sit Hus, med Onkler, Brødre og Sønner, uden at skaane en eneste. Og du, som dog egenlig er en Træl og burde drage i Krig med hele din Slægt og din Kvinde dertil, du vover at tænke paa din Søn og dig selv og din Ejendom. Dog skal ingen laste Storkongen for Mangel paa Retsind. Du har givet mig Gaver og beværtet min Hær, og jeg er din Gæsteven. Gæstevenskabet redder dig selv og dine fire Sønner. Men i den, du sætter mest Pris paa, bør

du rettelig straffes. Thi Giftslangens Saar kan alene renses ved at knuse dens Hoved over Saaret. En syndig Tanke sones ved Blod. Dit egenkærlige Ønske skal ramme dig selv som et ondt Stik og volde din Søns Død.

Og Xerxes vendte sin Stav imod ham og befalede at straffe ham paa hans Søn.

Og nu drog han mod Abydos og vilde vise sig for Hellesponten, som han saa for første Gang, i hele sin kongelige Vælde. Han drog op som en Trusel, der skulde slaa hans Fjende med Forfærdelse, saa selve det trodsige Folk faldt paa sit Ansigt, blændet af det Ahura-mazdas Lys, der straalede fra hans Hoved.

Uger i Forvejen var Lastdyrene og deres Førere dragne i Spidsen for Toget. Mulæslerne mylrede som vandrende Pakbylter. Kamelerne skridtede frem i en endeløs Række og gyngede over deres Pukler Lejrens uhyre Tros af sammenfoldede Telte og Stænger. Køerne brølede i deres langsomme ludende Vralten; de bar deres Mælk og Kød mod det forhadte Evropa for at tjene Storkongens Hær paa den endeløse Marsch. Faarene brægede mod Slagterbænkene derovre. Vejens Støv laa tykt med Gødning, der lugtede af Stald lige til Hellesponten.

Men efter Kvæget stimede Horderne af Asiens Folkeslag, sløvt og sagtmodigt styrede de fremad, Svøberne hang over deres Nakker som en Guds ubønhørlige Vilje. Men midt i den mylrende Hærmasse fulgte der pludselig et Pileskuds Mellemrum for at skille de asiatiske Folkeflokke fra selve Persernes ud-

kaarne Tropper. Tusinde Ryttere paa dansende og prustende Heste, hvis Bidsler dryppede af Skum — Stridsheste af ædleste Race, afrettede til Krig, vænnede til Vaaben og Synet af faldne Krigere ved Dukker, der blev lagt paa deres Vej. Gyldne Panserskæl blinkede under de purpurrøde Rytterkapper. Derefter kom et Korps paa tusinde Lansedragere ogsaa af ædleste Byrd. Lansespidserne holdt de sænket mod Jorden, saa Duppen, der var en Guldgranat, funklede i Solen. Efter de hellige ti nisæiske Heste, der var smykkede med gyldne Pande- og Bringeplader, fulgte Ahura-mazdas Vogn, hvis Køresvend gik til Fods og tøjlede det hvide Ottespand. Præster bar den hellige Ilds store Fyrfad, hvis Glød om Dagen var indkapslet i en stor Malmkogle. Og umiddelbart efter den kørte Storkongen frem, staaende alene i sin Forspandsvogn, medens Kusken Patiramfes, Søn af Otanes, gik i Støvet og holdt Tømmen. Xerxes' Standart stod plantet ved hans Side. Paa dens gyldne Skive saas to Tyre og mellem dem den bueskydende Konges Billed med Pilen rettet mod Fjenden i Synsranden. De tusind Lansebærere efter Storkongen holdt Lansespidserne opad, medens Duppens gyldne Æble rispede Støvet. Efter tusind Ryttere fulgte endelig de titusind „Udødelige", der bar Navnet efter Udødelighedens Engel Ameratat. Af dem gik de ni Tusind i Midten og havde Lansedupper af Sølvgranat, medens de øvrige tusind dannede Ring udenom og havde Dupper af Guldgranat. Alle bar de Guldkæder om Halsen og guldvirkede, ædelstensbesatte Kapper. Selv de gule Skos

Vristremme funklede af gyldne Knapper. Skælbrynjerne blinkede som Fiskeskæl over de lange Læderhoser. Buerne bar de stukne i Koggeret. De læderbetrukne Vidjeskjolde sad paa venstre Arm, i højre holdt de Lansen, hvis Skaft klirrede mod Lændens korte Krumsværd; Skeden var fastgjort til Knæet med en Bøjle, saa det kunde drages uden at holde paa Skeden. Derefter kom titusind persiske Ryttere. Og efter et nyt Pileskuds Mellemrum fortsatte Folkeslagenes Kolonner. Nu og da brødes Fodfolksmasserne af assyriske og ægyptiske Vognkæmpere paa Firspand, eller af armeniske, hyrkanske, kadusiske og skythiske Rytterkorpser.

Som en uhyre Kæmpe-Kvælerslange bugtede denne Hær sig nedad mod Hellesponten for at mave sig over Broerne og knusende lægge sig paa det lille formastelige Land. Den tømte Indsøerne paa sin Vej og tørstede endda. Gennem Mysien forbi Ida-Bjerget gled den over Skamandros-Floden, som blev fuldstændig tørlagt.

Da Xerxes kom til Ilion, lagde han sin Vej op om Priamos' Borg og undrede sig over Kyklop-Murene paa den solsvedne Høj. Han havde ladet sig berette om Fortidens frygtelige Kampe, hvor Guder skulde have kæmpet i de Dødeliges Rækker for og imod denne Borg. Han kendte ikke disse hellenske Afguder og Helte, og han ringeagtede dem af hele sit gudfrygtige Perserhjertes Dyb. Men han havde Ærefrygt for de vældige Kræfter, der rører sig i Naturen og i Menneskenes Kampe. Fjernt ude saa han Havets purpurblaa

Bræmme gnistre om sit Rige, thi al Jorden her var nu hans, og alle de Naturens Engle og Genier — Amshaspander og Yazatas —, der velsignende straalede over denne Egn, tjente Ahura-mazda og ham selv. I sit Sind vendte han en Bøn til den Krigens og Sejrens Helt Verethragna, der havde kæmpet ogsaa her. Ved Synet af Havet mindedes Xerxes hans Herkomst: Himmel og Hav var i Fødselsveer, Purpurhavet bruste, Havet fødte et lille rødt Rør, af Rørets Stængel opsteg en blaa Røg, af Rørets Stængel skød en Ildflamme frem, af Flammen hævede sig et Drengebarn, Drengen havde Ildhaar, Skæg af Ild, og hans Øjne var tvende Sole.

Nu skulde Verethragna følge ham til Sejr. Xerxes følte sit Bryst højne sig af Stolthed og Taknemlighed til Ahura-mazda, hvis Spejlbillede stod over hans Hoved og lynede over al Verden som et Lysets Skjold, der skulde blænde ogsaa det lille Fjendeland hinsides Purpurhavet.

Og han steg af og lod ofre under Ilions Mure. Blodet plaskede i den ældgamle Grund fra tusind overskaarne Kostruber — til Ære for den iliske Athene, der var død her, knust af det evige Lys, hvis Forkæmper han var. Og Magerne traadte frem og udgød Drikoffer til de faldne Heltes Ihukommelse.

Om Natten lod han den hellige Ild lyse fra Borgens højeste Tinde. Perserhæren laa lejret om dens Fod. Skræk faldt over dem, der pludselig saa Ilden gaa ud — som havde Stedets døde Aander hævet sig og slukket den med deres Pust.

XX

VED HELLESPONTEN

Næste Dag naaede Xerxes til Abydos. Han besteg en Høj, hvor et Tronsæde for længst var mejslet til ham i hvid Marmorsten. Den hele Dag sad han her under sin Solskærms-Baldakin og forlystede sine Øjne ved Synet af Hellesponten, der nu var ham saa nær, at han hørte dens Skvulp.

En strid Foraarsblæst fejede fra Propontis gennem Strædet og rejste Bølgerne i smaa krappe Kamme. En kruset mørkeblaa Ager, hvor hvide Blomster ustandseligt groede frem og skylledes bort igen.

Men ved Middagstid vendte Vinden sig, og i et Nu fyldtes Hellesponten med Tusinder af Sejl. Et Mylr af Fartøjstyper manøvrerede for hans Øjne. Snart bevægede de sig som hvide og gule Tusindben, krybende hen over Vandfladen med deres lange strittende Aarerækker. Snart boltrede de sig for Vinden under store forskelligfarvede Sejlvinger lig brogede Sommerfugle. Hans Onkel Artabanos og hans Halvbroder Ariabignes, der selv kommanderede de joniske og de kariske Skibe, stod ved hans Side og forklarede ham alt.

Eskadre paa Eskadre strøg forbi Storkongen: Ægyptens to Hundrede og Fønikernes tre Hundrede Skibe; disse havde de højeste Master og de største Sejl og fløj med en Hast som ingen andre. Som ved et Væddeløb skilte Hurtigsejlerne sig ud — det var sidoniske Skibe, de bedste af alle. Men fem Sejlere fra Halikarnassos og fra Øerne Kos, Nisyros og Kalydna fremhævedes af Ariabignes som de allerdristigste under Befaling af Dronning Artemisia, Lygdamis' Datter. Med deres høje spidse Stavne med den skjulte Brod skar de Bølgerne som Sværdfisk. Den tredobbelte Aarerække drev Farten op, selv om Vinden var allergunstigst.

I tætte Fylkinger gled de kypriske Skibe frem, derefter de kilikiske, de pamfyliske og de lykiske, de asiatiske Doreres Skibe og Sejlerne fra de hellenske Øer. De sidste var ikke mange, men Ariabignes var stolt af dem. Vejen var dog brudt ind i det genstridige Land, og snart skulde de Ulydige bøjes og knækkes. Den skibskyndige Ariabignes kendte alle Skibene, ikke blot paa deres Forstavnsbilleder og paa Sejlenes Farver og Mærker, men ogsaa paa selve Fartøjets Gang, paa Spejlets særlige Form, som var det Ansigter med forskellige Træk.

Xerxes blev utrættelig siddende for at se og fryde sig. Et Bord af sølvindlagt Ibentræ var stillet ved hans Trone og fyldt med hans Yndlingsspiser: Sorbet med Is fra Ardekan, florlet hvidt Brød af ægyptisk Hvede, friskplukkede Frugter, Vin fra Chalybon og Rosen-

duft fra Babylon og Persepolis. Drikkevandet paa alle hans Rejser kom fra Choaspes i Susiana.

Han ønskede at se en Søtræfning og undrede sig over den Sikkerhed, hvormed de mange Skibe fordelte sig, manøvrerede, trængte paa i trekantede Fylkinger, overfløjede, omringede og indesluttede hverandre. Ved deres Hastighed bragte Sidonierne Sejren hjem.

Derefter roede alle Skibene paa Plads og lagde sig i Opstilling ud for Abyodos. Raaberne klang fra Bredden ud til Flaaden og mellem Skibene indbyrdes. Hver Eskadre laa paa sin Linje, alle Afdelinger kunde overskues. Og i Baggrunden, fjernt til begge Sider, laa det talløse Antal Lastskibe for Anker, Pramme og plumpe Fartøjer med lave Master. Broerne laa som to jordfarvede Baand over Pontonskibene — Hærvejen lagt ind i den fremmede Verden, Asiens Arm gribende fast i Evropa.

Da løftede Xerxes sine Øjne fra Skibene paa det blanke Stræde og gav sig til at mønstre Bredderne. Evropa laa under hans Hænder. De lerfarvede Huse skinnede derovre i Sestos og Madytos paa den thrakiske Hvidekyst, og vestpaa saa han Makedonien højne sig og svinde bort i Disen under den nedadvandrende Sol. Bag smaa forkrøblede Lunde anede han Helligdomme skjult for hellenske Afguder. Med langt større Lyst fæstede hans Øjne sig paa mørktløvede, bredkronede Pinjer, der hævede sig i kongelig Skønhed.

Nede paa Forstranden af de abydenske Marker holdt

hans Hær endnu Fest paa Resterne af de tusind Køer, han havde ofret til Pergamos' døde Helte. Saa langt Synet rakte til begge Sider, befolkede hans Troppemasser Kysten og ventede Stunden, da de som Kvæg skulde drives over i en fremmed Verdensdel. Hele Asien og Afrika havde opbudt deres Krigere til dette Felttog, der skulde hævne Forsmædelsen mod hans afdøde Fader. En Bevægelse af hans Stav havde faaet Folkeslagene til at bryde op fra de fjerneste Byer og Marker og Bjergkæder for at samle sig som Fugletræk, der vilde dække Landet, hvor de kom frem.

Xerxes' Blik strejfede Broerne dernede, som Hæren endnu ikke havde betraadt. Lænker spændte endnu foran dem, og indenfor laa kun to Halvkroppe af noget nyslagtet. Et Menneske spaltet som efter en Snor, og hver Halvdel blodig lagt paa sin Side af den forreste Bro. Pythios Søn, der havde maattet bøde for sin Faders Frækhed. Aadselfluerne sad sort i Snitfladerne. Men Xerxes' Øjne dvælede ikke ved denne Vederstyggelighed — et Offer til den onde og forpestede Urenhed.

Han havde længe i Tavshed nippet til Vinen i sit Guldbæger. Samme Guldbæger var en Gave fra samme Pythios. Vinen fødte Stemninger i hans Hoved. Foraaret sydede igennem hans Blod. Han mættede sin Indbildnigskraft med Hævnen, der laa udbredt for hans Øjne. Denne Gang skulde det uselige Folk ikke slippe. En Dobbeltlænke var kastet over paa Evropa. Blot han løftede sin Stav, vilde alle disse Sejlere lette som Rovfugle og gaa mod Syd for at falde over deres

Bytte. Hærens Kæmpeslange vilde bugte sig over Hellesponten og kvæle det forhadte Land.

Hans store sorte Øjne spilede sig op i et Gys af vellystig Almagt: Se, alt det, jeg troner paa, er mit, og alt det derovre, som mit Blik erobrer nu og i hundrede kommende Dage. Aldrig har Jorden set et Stævne som dette. Aldrig har Havet vugget en Magt som denne. Priset være Ahura-mazda, Lysets og Renhedens evige Gud! I hans Navn priser jeg mig salig.

Men da han havde inddrukket sit Syns Rus, faldt de store hvide Laag til og blev liggende. Hans Farbror Artabanos, der altid i Smug iagttog ham og granskede hans Hensigter, stod længe og saa med Forbavselse, hvorledes Taarerne piblede ud under de sorte Rande og langsomt silede ned i det glinsende Skæg, som Staalormen glider bort i en Busk.

Og Artabanos rynkede foragteligt Overlæben i sit tætte graa Skæg og tænkte paa Vinens Virkninger, og efter længe at have set Storkongen græde, sagde han i en tør og skarp Tone:

Du Søn af min Broder Dareios, Storkonge, Kongernes Konge, Stemningerne skifter i dit Sind som Kastevindene om det blæstpiskede Athos. Først priser du dig salig, og derpaa flyder dine Taarer, som ramte Tilværelsen dig med sin ondeste Svøbe.

Xerxes aabnede sine Øjne og saa stikkende paa ham med et Blik, hvis Hede fik Graaden til at tørre, som den ikke havde været, og sagde hæst:

— Ja, jeg græder over din og min og alle Tings intetsigende Kortvarighed. Se disse Tusinder af Liv,

der sværmer dernede som Myg i Aftensol. Hvor er de henne om hundrede Aar?

Artabanos svarede spottende:

— Den Tanke behøver Kongernes Konge ikke at rejse tusind Parasanger for at finde. Den falder hver Dag ned fra Cedrene i Susas Paradis som Knopskæl af frembrydende Løv. Livets Jammer varer længe nok for den, der tænker. Blandt alle disse Tusinder dernede gives ikke en, som jo jævnlig ønsker sig Døden hellere end Livet. Døden er en Trøst, Ahura-mazda giver Mennesket for et ulykkeligt Liv.

Xerxes blev ved at se skarpt paa ham og sagde:

— Du underlige Menneske, jeg har ikke talt om dit eller mit Liv, men om hele denne Masse, hvis Liv er i min Haand som Tusinder af Hoveder paa en eneste Hals, jeg kan overskære med et Snit af min Kniv. Endnu holder jeg Ragekniven i min Haand, og Blodet er ikke flydt. Raader du mig endnu, som for længst i Susa, til at opgive mit Tog? Frygter du endnu, at Fjenden er mig for stærk?

Artabanos saa stift igen og svarede:

— Herre Konge, endnu er du altsaa ikke klar over, hvilken Fjende du drager imod.

Men Xerxes rynkede sine Bryn og sagde:

— Tror du da, besynderlige Tvivler, at Hellenernes Landmagt vil være større end Hærskarerne, du ser her, eller at vor Sømagt ikke kan maale sig med Athens? Den Fjende, du altsaa vedbliver at frygte, maa ligge i dit eget fejge Blod.

Artabanos smilede:

— Du har Ret, Storkonge, i os selv ligger vor fordærveligste Fjende. Nogle slæber den med sig i deres Bug. Andre endnu lavere. Men, Herre Konge, den Mand er den tapreste, som flygter i Tide. Og nu, da du har set begge dine Fjender, burde du flygte over Hals og Hoved.

— Hvad er det for Fjender, jeg har set?

— Du har haft dem for Øje den hele Dag, Storkonge.

— Saa peg paa dem for mig og tal ikke i Gaader.

Artabanos drejede sig mod Hellesponten og lod sin Pegefinger glide Synsranden rundt:

— Dèr, du Kongernes Konge. Du slæber selv dine to Fjender rundt med dig. Saml endnu flere Skibe, opbyd endnu større Hærmasser — og dine Fjender vokser med det samme. Skælv for din vidunderlige Sømagt. Thi rejser Ahriman en ond Storm, vil du hverken paa Asiens eller Evropas Kyster finde en Havn stor nok til at redde den. Din Flaade vil sønderslaa sig selv. Og nu din Landhær, som du i Morgen vil lade rykke ind i den fjendtlige Verden, — ja, den vil ikke kunne slaas af nogen anden Hær, men den vil blive slaaet af sig selv. Den slæber Hungersdøden med sig i sine egne Rækker. Menneskene er altid underkastede Omstændighederne og ikke omvendt. Din Hær vil komme til at fortære sig selv. Den er i sig selv uovervindelig, derfor vil den overvinde sig selv.

Xerxes var ved at blive vred. Han stødte Artabanos let for Brystet med sin Stav og sagde:

— Havde vore berømmelige Forfædre været som

du, da var Perserriget ikke nu saa vældigt. Frygt ikke for at sulte, da vi selv fører alt med til Livets Tarv, og da vi tilmed drager i Strid mod Jordens Dyrkere og mod frugtbærende Land og ikke mod golde Ørkenriger.

Artabanos svarede:

— Ikke er jeg, store Konge, bange for at sulte. Og giver jeg dig Raad, er det i en god Hensigt, fordi ingen kender Slutningen i Begyndelsen. Vind i hvert Fald Sejr over Hellenerne med dine egne Folkeslag og ikke med Hellenere, som er løbet over til dig. Det harmer mig, i dit Følge, store Konge, selv her paa dette Sted om din Trone, at se Mænd, der har forraadt deres Fædreland. Selv en Hellener Harpalos har jo bygget dine Broer. Fordrevne og Landsforviste, Misfornøjede fra Lakedaimon og Athen flokkes om dig; gennem dit Tog haaber de at høste egen Fordel og genvinde tabt Magt. Synet af dem vil være deres Landsmænd forhadt. Brug ikke Mænd, der for egen Vindings Skyld vil bringe Trældom over deres Fædres Land. Thi slige Mænd vil ikke gavne os.

Xerxes var efterhaanden bleven ædru under Onkelens Tale, han rejste sig i Utaalmodighed og udbrød:

— Artabanos, jeg forbyder dig at kalde Jonerne Forrædere, fordi de har sluttet sig til mig og min retfærdige Sag. Af dem har jeg ingen Utroskab at frygte. Thi de lader Hustru og Ejendom og Børn tilbage i vort Rige. Og en retfærdig Harme væbner ogsaa dem, du kalder Overløbere, mod de slette Tilstande, de er rømte fra. Alt dette være nok. En Mand med saa bitter en Tvivl som du egner sig ikke til at gaa i Krig. Gaa du

derfor, Artabanos, tilbage til Susa og forsvar mit Hus og min Kongestad, til jeg kommer tilbage. Dine Sønner følger med mig. Men tag du denne Stav og skynd dig hjem.

Artabanos tog Staven og gik: Endnu lever jeg, Herre! var hans sidste trodsige Ord.

... Solen gik ned, da Xerxes kørte ind i sin Lejr. Den var her i Asien ikke omgivet af nogen Vold, men alene af det uhyre Vogntros. Karrer med vældige nagelbeslagne Hjul stod med Vognstængerne rettede i Vejret som et sammenhængende Værn af Palissader.

Storkongens Vogn kørte ind ad den sydlige Port. Skildvagterne kastede sig paa deres Ansigt og løftede det ikke igen, før den var gungret forbi.

Kamelerne laa og hvilede uden at være aflæssede. Belejringsmaskiner, Stormbukke og Stormstiger strittede op over deres Pukler, men de tunge Dyr, hvis Knæ og Sider havde spredte, ligesom mølgnavede Pletter af Haar, bar de flegmatiske Hoveder stift i Luften og tyggede sindigt det opgylpede Foder. Muldyrene stod i vidtstrakte Kvægparker med Mulerne nede i visne tisselblandede Hødynger. Andre Indhegninger var fyldt med lukkede Tønder, hvis Naftastank røbede deres Indhold: Fade af denne brændbare Vædske skulde slynges mod de Belejredes Porte og Huse, hvorefter Brandpile skulde skyde dem i Brand.

Xerxes kørte dernæst gennem Fodfolkets Teltlabyrinter, hvor Skjoldene støttede sig til de i Jorden nedstukne Lanser. Derefter var Rytteriets Heste staldet op i lange improviserede Baase. Og endelig byggede

Vognkæmpernes svære og malmbeslagne Køretøjer et beskyttende Bælte om Lejrens Inderste, hvor selve Storkongens Telt atter dannede Midtpunkt mellem Livgardens Telte, Bagerier og Køkkener, Hestestalde og Dyrebure. Lige Teltveje førte fra dette Telt til alle Lejrens Porte og Hjørner. Og langs den lige Linje var Krigsøversternes Telte plantede, kendelige paa hver Afdelings Standarter — Stænger med gyldne Skiver, hvorpaa flyvende Ørne eller Bueskytter eller Gribbe, og med vævede eller broderede Faner, hvorpaa Elefanter og Løver, Tyre og Heste, Drager og Ulve, Sol og Maane luede i stærke Farver. Til enhver Tid havde hver Deling sin engang for alle bestemte Plads — hver kendte nøjagtig den Plet, hvortil han var bundet, og vidste ved Opbrud, hvad han havde at gøre.

Xerxes stod af sin Vogn og betraadte sit Telt. Det var højere end alle andre og ved prægtige Tæpper skilt i Forhal og indre Gemakker. Paa Spærlanserne i Yderkresen lod Teltdugen sig løfte op i Mandshøjde, saa man udefra saa ind i Teltet som i en aaben Kiosk. Men nu ved Aften faldt alle Væggene til, og inderst inde i Storkongens Soverum afhylledes den hellige Ild, og med Pustere, thi Menneskets Aande var uren, bragtes Gløderne til at blusse, mens Magerne ragede op i Asken og kom nyt duftende Brænde paa.

Det store, fuldstændig lukkede og afspærrede Haremstelt bag Kongeteltet ventede denne Nat forgæves Storkongens Besøg. Xerxes lagde sig til Hvile med Hovedet fuldt af Havet. Paa Trinene om hans Leje laa friske Mandelgrene. Deres søde Duft kvægede hans

Aandedrag. Havets fugtmættede Dis trængte gennem Tæpperne. Han blev ved at høre Hellesponten risle.

Og Hellesponten vækkede ham. Allerede før Solopgang rejste han sig, lod sig skyndsomst klæde og kørte i Galop gennem Lejren. Magerne modtog ham paa Stranden. Mithra, Englen for Lyset, der ligger paa Himlen før Solgry, farvede Luften over Asiens Højder; Himlen skinnede glasklar og knitrende, som var der Støv af knuste Stjerner spredt i Morgenrøden. Men ud over Hellesponten jog Ahrimans bortskræmte Skygger. Mulmet sank bag Evropa paa Vinger af lange sortblaa Skyer. Natten manedes i Jorden. Mithra maatte sejre. Og Mithra sejrede hver Morgen over dette Vestens lille stortalende og indbildske Folk, der byggede Byer og Templer og dyrkede Afguder og købslog og bedrog og kivedes i højrøstet Selvglæde.

Xerxes stod for Altret, hvor Magerne ved Dagens Komme havde tildækket den hellige Ild, og greb Pythios' Guldbæger, som Mundskænken fyldte af en høj Guldkumme i en rubinrød Straale. Med begge Hænder hævede han det i Luften, netop da Solen steg som en stor blændende Ild-Bue og skød sin første Luepil over Hellesponten, gnistrende over Bølgekammene, til den ramte histovre. Og med Solen i Ryggen gik han de faa Skridt ned til Havet, mens Tæpper faldt for hans Fod og det sidste lagde sig ud i selve det slikkende Vand. Fredeligt rislede det for hans Fødder, som havde det glemt baade Brændemærke og Lænker. Ned gennem det glasklare Vand sank Solen som et Net,

virket af sitrende Guldtraadsmasker, kastet vidt ud i Strømmen.

Og Storkongen drak med vellystig Stolthed af den tunge Guldskaal og slyngede saa Resten af Vinen i et langt Kast ud over Vandet. En Hellener i hans Følge hviskede til en anden, at det saa ud, som Storkongen vilde spille Kottabos med Evropa derovre. Og gennem Luften kom virkelig tonende et højlydt Malmklemt derovre fra, som om Kastet havde ramt. Det var selve Guldbægret, Xerxes slyngede efter Drikken, og som klang mod Bølgen, da det faldt. Ogsaa sit ædelstensfunklende Sværd i Skeden kastede han som en Gave i Havet.

Nu antændte Magerne Baal af Kviste langs Stranden og kastede Røgelse i Ilden, saa den blussede og viftede. En Flok Lastdragere rykkede frem med Favnen fuld af grønne Grene og strøede Vejen med Myrter lige til Broen, hvor de ogsaa dyngede Løvet over Liget af Pythios' parterede Søn.

Og nu begyndte Hærpavkerne at buldre, dumpt og ensformigt, som var det selve Grunden, der stønnede under den fremmarscherende Hær. Xerxes sad i sin Vogn paa Bredden og saa til. Ad den fjernere Bro dreves Kvæget og Trosset, ad den forreste de væbnede Tropper.

I Spidsen gik de ti Tusind „Udødelige" i deres straalende Pragt; Blomsterkranse dækkede de snoede Tov-Tiaraer paa deres Hoveder; Spydspidserne funklede som Aksene paa en vandrende gylden Mark. Hydarnes, Søn af Hydarnes, førte dem. Ad den fjernere Bro

kørte deres Haremskvinder i lukkede Tøndevogne. Talrige Knægte drev deres Kameler og Lastdyr med Levnedsmidler for dem alene.

Men efter de Udødelige kom mylrende alle Asiens og Afrikas Folkeslag. Xerxes holdt Mønstring over sine Riger. Hans „Øjne“ og „Øren“ stod ved hans Side og berettede ham alt, hvad han vilde vide. Et umætteligt Videbegær fik ham til at glemme at spise og drikke. Navne paa Krigsøverster og Satraper klang gennem Luften; mange af Feltherrerne var hans egen Slægt og nærmeste Blod. Skrivere nedtegnede Navne og Tal. Xerxes' Øjne slugte alt og søgte glubsk efter mere. Dagen igennem sad han paa sin høje Vogn, han sov i sine Hynder for straks ved Lysets Frembrud at følge de fremrykkende Masser. Syv Døgn varede Overmarschen. Ogsaa efter at han selv var draget over, blev han paa Bredden for at beskue Toget til dets Ende. Om Natten kunde han ustandseligt høre Trampet af Dyr og Gungret af Karrer, der blev ved.

Forunderlige Folk drev forbi. Ansigternes Farve skiftede fra matgul til skinnende sort. De afrikanske Æthiopere var uldtottede som sorte Faar. Andre Folk bar Haaret langt og glat som en Manke eller flettet i Piske. Stammer fra Norden gik i stridhaarede Pelse og i Støvler til højt over Knæet af grønt og rødt Læder. Hjelmene havde utallige Former — snart af Træ, snart af Malm, snart af flettede Remme. Nogle bar høje Hesteskalper med strittende Øren og vajende Manke; andre Oksehoveder med vældige Vringelhorn; nogle bar Rævebælge over Hovedet, andre Leopard-

og Løvehuder spændte op i tandblinkende Gab. De letklædte Indere skinnede af Bomuld og havde ikke andre Vaaben end lange Rørbuer og rørtynde Pile med Jernspids. Andre Folk førte Spyd med fodlange Blade, Stridsøkser som til at fælde Træer eller jernbeslagne Knipler. Turbanklædte Stammer bar stive Linnedharnisker. Nogle bar Palmetræsbuer, andre Kastespyd med savtakkede Flintspidser, atter andre Spyd med Spidser af Antilopehorn. Skjoldene skiftede i de besynderligste Former; nogle bestod af en udspilet Tranehud. Nogle bar Menneskeskalper ved Bæltet, andre prydede deres Halse med Kæder af Bjørne- eller Menneskétænder.

... Xerxes undrede sig saare. Ofte fugtedes hans Øjne af Bevægelse ved Tanken om alle disse sære Menneskefolk, der ikke forstod hinandens Sprog, men levede deres Liv i fjerne vidtadskilte Verdener — blot et Vink af hans Stav, og i Maaneder vandrede de, taalmodige som Kvæg, for nu at drives forbi hans Aasyn og maaske aldrig mere gense deres Hjemstavn.

Men hans Øjne funklede af Stolthed, da han saa sit endeløse Rytteri bølge forbi. Hans Perserhjerte hamrede af Fryd over disse skønne og prægtige Heste, der dansede forbi med fejende Haler. Skinnende Plader smykkede Pande og Bringe. Pandebusken holdtes sammen af en Ring og struttede til Vejrs som et Neg. Remmetøjet funklede af Malmrosetter, og Manken var flettet med gyldne Kvaster. 80 Gange Tusinde Mand red forbi hans henrykte Syn. Ryttergeneralerne Harmamithres og Tithaios, Sønner af Datis, hilsede ham.

Og Xerxes mindedes med Smerte den tredie, Farnuches, der ikke kunde være med; ved Opbruddet fra Sardes var det hændet ham, at en Hund løb under Benene paa hans Hest, saa den stejlede og kastede ham af. Han spyttede Blod efter Faldet og fik Svindsot; efter hans Befaling havde Tjenerne ført Hesten til det Sted, hvor den havde kastet sin Herre af, og skaaret Benene af den til Straf.

Blandt Rytterne lod Xerxes det sagartiske Hyrdefolk udpege, der ikke bar andre Vaaben end remflettede Lassoer, hvormed de fangede deres Fjende, og en Dolk til at stikke ham med.

Efter Rytteriet kom Inderne til Hest eller til Vogns, forspændt med Vildæsler, og sidst de burnushyllede Arabere paa deres Kameler, som Hestene ikke kunde taale Nærheden af.

Som Strømmen gled over Broen, opstod ofte Uorden i Rækkerne. Hestene stejlede og sparkede Brystværnet ned. Øjnene blev vilde af at se ud i de skumsprøjtende Bølger. De indiske Hunde, der førtes i store Kobler, hylede, Kamelerne lagde sig og skrydede i panisk Skræk. Standsningen sporedes bagud og bragte alt i Forvirring. Krigerne lod deres Hænder synke. Pilekoggerne og Vaabnene forviklede sig. De Fejge pressede paa som Dyr. For at finde Aarsagen til Opholdet kommanderedes Svøbebærerne frem. Som Ild borede de sig ind gennem Masserne. Svøberne piskede sig frem, til de fandt Hindringen. Slagene haglede over Kamelerne, til de rejste sig. Blodet drev af deres Sider og dannede røde Billeder af Svøberne. Hundene hyle-

de, skønt de som hellige ikke maatte rammes. Hestene blev stungne i Krydset, til de højtvrinskende af Smerte stejlede fremover. De Saarede eller Dræbte kastedes i Vandet. Omsider var Løbet renset, og Marschen tog fat paany, presset over af Horderne bagfra.

Før Xerxes selv kørte over Broen, blev den længe holdt tom. Trosknægte fejede Vejen for Snavs og Støv; Magerne, som gik forud for den hellige Ild, rensede den. Af Fyrfade strøede de vellugtende Røgelse til begge Sider. Af store Krukker stænkedes duftende Vande. Af Stænkene groede usynlige Blomster op af Vejen. Duften fortalte om Persiens og Susianas Roser. Og da Storkongen selv kom med sit Ottespand af hvide nisæiske Heste, mærkede han ikke i sine store vidtopspilede Næsebor Blodet, der for lidt siden havde flydt under Hestehovene, ramt stinkende i den stærke Sol. Fra sit Leje under Baldakinen saa han Hellesponten bruse til begge Sider, og han tog de flygtende Bølger i Øjesyn som Herskeren, der nikker til sit Folk. Fra Lasttogets Bro mærkede han Stanken af de mylrende Myriader af Muldyr og Køer; han saa deres Rygge glide derover som en krybende Slange, nu og da strittende af Horn, en bugtende Tarm af Føde over mod Landet, han skulde erobre. Syd paa gled Skibene i lange Rader uden om Halvøen for at følge Kysten mod Thrakien — en uhyre Kæde af Spejderfartøjer, der langs Stranden skulde følge Landhærens Fremrykning uden nogensinde at slippe Forbindelsen.

Thi nu begyndte Toget, der Maaneder igennem skul-

de vælte sig mod Vest og Syd og oversvømme det hele Land og lægge det i Perserkongens Lænker.

I tre vældige Hærsøjler gik det frem. Den venstre Fløj langs Kysten støttede sig til Flaadens tolvhundrede Skibe. Højre Fløj svingede efter inde i Landet. Xerxes selv var i Centrum med sine to Elitekorpser, der førtes af Achæmeniden Smerdomenes og den gamle Megabyzos.

XXI

TOGET

Efter en Række Dagmarscher lod Xerxes Hæren gøre Holdt i Doriskos, og alle Skibene lod han trække paa Land for at holde Tælling.

Ti Tusind Mand stillede sig sammen saa tæt som muligt paa samme Plet, hvorefter en Kres og et Hegn droges uden om. Deling efter Deling rykkede ind og fyldte dette Hegn, som Dyr der stuves i en Park. Rygtet løb til Hellenerne, at hundrede og halvfjerdsindstyve Gange fyldtes Parken af Landhæren alene. Paa sin Vogn kørte Xerxes rundt blandt Folkeslagene og lod dem skrive op, Ryttere og Fodfolk for sig.

Derefter lod han atter Skibene skyde i Søen og lægge med Snablerne vendt mod Land. Og Storkongen gik ombord paa et sidonisk Skib og roede fra Fartøj til Fartøj og lod hvert enkelt optegne med samt Besætning og Mandskab.

Under sit gyldne Telt sad han og frydede sig over sin Sømagt. Og han lod sende Bud efter den spartanske Overløber Kong Demaratos, der kort efter stod for hans Aasyn uden nogen anden Hilsen end en let Bøj-

ning af sit ubedækkede Hoved, hvor Haaret kortklippet groede som Skyggen af en Stormhue.

— Demaratos, sagde Xerxes og fæstede sine store glubske Øjne paa ham med et Blink af Forundring over, at disse Hellenere ikke kunde tilegne sig den simpleste Høflighed, men blev ved at vise en Uopdragenhed, der maatte hævne sig paa dem selv. Demaratos, hvis du, som er en Hellener og endda ikke fra en af Hellas' ringeste Stæder, har kunnet tælle og lægge sammen i disse Dage, saa sig mig, om du tror, at dine Landsmænd vil vove at løfte en Haand mod disse Kræfter, du har set.

Demaratos stod rank og saa paa Bevægelsen af Xerxes' store røde Mund, der lynede fugtigt inde i det tætte sorte Skæg. Et Smil krusede hans egen smalle Mund, som gjorde han sig kun ringe Tanker om denne Tale, han ikke forstod. Da Tolken oversatte den for ham, slap han ikke Xerxes' Mund af Syne, som om Ordene kom fra den. Nøjagtigt, da den var sluttet, lød hans eget rappe Spørgsmaal:

— Herre, ønsker du, jeg skal sige dig Sandheden eller snakke dig efter Munden?

Xerxes' Svar lod ikke vente paa sig:

— Du Øgle af en Hellener, véd du ikke, at Perserne afskyr Løgnen som Ahriman selv? Sig Sandheden, selv om du frygter, den skal vende sig med Skorpion-Brod mod dig selv.

Demaratos lod svare:

— Ikke kan jeg vide, om Storkongen er vant til at spejle sig i Sandhedens Spejl. Dertil er der altfor

mange Rækker af Slaver om hans Trone. Men eftersom vi sidder her paa Evropas Kyst og Solen skinner ligeligt paa os begge, saa vid, at i Hellas har Armoden til Huse fra Arilds Tid, men Dyden er et fremmed Gode, som først Visdom og Lovens Strenghed har indført. Og kun ved at dyrke Lovens Strenghed værger Hellas sig mod Armod og mod Trældom. Jeg er fra de doriske Landskaber, hvor alle er tapre, dog ingen som Spartas Sønner. Lakedaimonierne vil stride mod dig, Storkonge, selv om alle andre Hellenere gaar over til dig. De vil stride mod dig, Storkonge, selv om du styrter dig over dem med 200 Gange titusind Mand, ja, om de selv kun er tusind Mand.

Xerxes lo med hjertelig Foragt. Han rev Flueviften fra Tjeneren bag sit Sæde og slog Demaratos paa hans korte Hovedhaar, hvor Fluerne skarede sig i sorte Kager, fordi Spartiaten ansaa det for under sin Værdighed at værge sig mod Fluer, som var han en Hest med lang Svans. Han greb da ogsaa Viften af Storkongens Haand og kastede den overbord.

Xerxes rynkede sine Bryn, og denne Rynke kunde have kostet den Formastelige Livet, men pludselig brast hans Vrede i Skoggerlatter, der blottede hans store gule Tænder højt op over de røde Gummer. Og han lod svare:

— Demaratos, raser du? Tusind Mand imod hundred Gange titusind! Lad ogsaa dine Landsmænd prale af, at de hver tør binde an med ti Fjender, og du Demaratos, med dit Svøbebærer-Ansigt, med tyve. Hvad vilde det forslaa? Og nu har de jo ikke engang

en Herre, der kan drive dem frem. Thi du, Demaratos, er jo ikke hos dem, men har allerede valgt Fornuftens Vej — over til den Stærkere. Af egen fri Vilje maa de altsaa lade sig drive samme Vej som du.

Demaratos blev bleg ved denne Tale og vilde ikke svare. Men da Xerxes spottende spurgte Tolken, om hans Tavshed betød Samtykke, lod han svare:

— Herre, du viser, hvor lidet du kender Hellenernes Sind, naar du tror, de trænger til en Svøbe. Lakedaimonierne drives ikke af anden Svøbe end Loven, de bærer i deres Blods Slag. At de ikke vælger Perserdømmet, kommer af, at de har smagt Friheden. Medens du, Herre, kun forstaar dig paa Trældommen.

Xerxes var bleven alvorlig og lod gøre det haanlige Spørgsmaal:

— Men til hvad bruger de da deres Frihed, dumdristige Hellener? Er det dog ikke daarlig Brug at lade sig slaa ihjel af Overmagten — som en Myg, der lader sig trampe itu af Elefantens Klumpfod fremfor at flytte sig?

Demaratos lod svare:

— Lakedaimonierne bevarer deres Frihed selv i Døden. De vil aldrig hjemfalde til din Trældom, thi de har over sig en Herre, der er mægtigere end du. De frygter Loven endnu mere, end dine Trælle frygter dig. Altid gør de kun, hvad Loven byder dem. Men altid byder Loven dem ikke at fly for nogen Trældomsmagt, men at blive i deres Lov og at sejre eller dø. Du vilde høre Sandheden, Storkonge. Er den dig bitter eller taabelig, saa vil jeg tie for Fremtiden. Jeg

har kun talt efter din Vilje. Og dig ske efter dit Ønske, Herre!

Demaratos nikkede og lukkede sine Læber fast i. Xerxes lo over hans indbidte Mine, men vinkede til ham i Naade, lod sin Mundskænk række ham en Skaal Vin, og da Demaratos gød Indholdet i Havet, lod han ham sige, at Guldskaalen var hans. Demaratos puttede den i Folden af sin Kappe, bøjede sig lige saa lidt som før og gik.

Xerxes drog nu igennem Thrakien, som allerede fra hans Faders Felttog var i persisk Vold, satte ny Befalingsmænd i de faste Stæder og lagde ny Garnison til Betryggelse af sit Herredømme. Som klog og omsigtsfuld Hersker handlede han overalt efter sine Fædres Visdom og Perserfolkets hellige Skikke. Men han havde Ærefrygt for de usynlige Magter, der rører sig selv i fremmed Land, og krænkede dem ikke. Han gik udenom ærværdige Lunde, hvis Hellighed han hørte berømme. Han ofrede til de stedlige Kræfter, hvis Indflydelse han begreb. Men først og sidst huskede han paa sin egen Gud og hans Krav. Over Strymon gik han ad en slagen Bro, efter at Magerne først havde ofret hellige hvide nisæiske Solheste for en gunstig Overgang. Da han i Edonernes Land kom til en Egn, der kaldtes „Ni Veje“, forlangte Magerne at bringe et Offer til Underverdenens Aander: De tog ni af Landets Drenge og Piger og ofrede dem ved at begrave dem levende.

Derefter gik Toget over Chalkidike, medens Flaaden gennem den nygravede Kanal undgik at omsejle

det stormfulde Forbjerg Athos. Artachaies, der havde ført Opsyn med Gravningen, blev syg og døde, medens Storkongen drog igennem Akanthos. Han var den højeste af alle Persere, thi han maalte fem kongelige Albulængder mindre end fire Fingre. Hans Røst var saa høj og stærk, at den hørtes af alle dem, der havde gravet i Kanalen. Men nu segnede han i Døden lig et Kæmpetræ, der bøjer sig for sin Overmand. Xerxes lod ham rejse et Taarn, firkantet som en Fæstning med Porte højt op til alle Verdenshjørner, og fulgte ham til Graven, uden at Tæpper spredtes for hans Fod. Højt i Taarnet blev Artachaies lagt som over en uhyre Brønd, og Himlens vingesusende Rovfugle strøg ind i hans Gravkammer og fortærede deres Bytte. Men Xerxes lod hans Navn og Pris indhugge paa Taarnet paa Persisk og Græsk, at Hellenerne kunde læse, hvad en Perser havde virket for sit Land og sin Herre.

Overalt, hvor Xerxes drog frem, gjorde Folkene Opbud for hans Skyld. Thrakerne forøgede hans Hær. Selv Makedonerne under den hellensksindede Kong Alexandros tog gæstevenligt mod ham. Nye Skibe stødte til hans Flaade, der fulgte Hærens Marsch til Therma.

Det var bleven hed og solstærk Sommer. Lastdyrene tømte alle Floderne. Men Hellenerne kom Storkongen i Møde med Gæstevenskab og beværtede hans Livvagt. Stalde og Damme vrimlede af Land- og Søfugle, som fededes til Perserne. Landvinen perlede i deres skønneste Kar. Perserne blev siddende hos dem i Teltene Nætterne igennem og drak; men ved

Daggry brød de op og tog alting med sig som Gave og Bytte. Ikke saa gæstfri var Naturen selv. Fra Bjergene kom Løverne sultne ned i Sommernætterne og brød ind paa de persiske Lejrpladser. Heste og Muldyr rørte de ikke, derimod kastede de sig graadigt over Kamelerne og aad, hvad de orkede. De store Dyr tudede op i Mørket, naar deres Sider og Pukler flænsedes af Rovdyrenes Kløer.

Fra Therma brød Xerxes op og nærmede sig Thessalien. Rædslen for hans Komme havde længst jaget en Hær af Hellenere bort, der straks paa Foraaret havde samlet sig i Tempe-Dalen, ti Tusind Peloponnesiere og Athenere, anførte af Themistokles og Evainetos. Perserhæren lod vente paa sig, og Hellenerne skræmtes daglig ved Bud om nye Overgange af Folk og Byer i deres Ryg til den sig nærmende Storkonge. Særlig ængstedes de ved Melding fra Makedonerkongen om, med hvilken uhyre Magt Perserne rykkede frem, og at Tempe-Passet kunde overfløjes ad de vestlige Bjerge. Athenerne og Lakedaimonierne besluttede derfor omsider at rømme Passet uden Kamp. Straks efter rykkede det thessaliske Ridderskab Xerxes i Møde og underkastede sig. Næsten hele Nordhellas undtagen Attika, Thespiai og Plataiai var tabt for Fællesforsvaret. Og Sendemændene fra de peloponnesiske Stater og fra Attika, der holdt Sammenkomst paa Landtangen ved Korinth, var i fortvivlet Raadvildhed om, hvad der skulde gøres, og hvorledes Kræfterne skulde holdes sammen.

Xerxes kørte ind i Tempe-Dalen, hvor Peneios-Flo-

den flyder mellem Olympos mod Nord og Ossa mod Syd. Maalet kom bestandig nærmere. Fra Therma strøg Perserflaaden ud og begyndte at støde sammen med Hellenernes Skibe, der sydpaa holdt sig omkring Evboias Nordspids. Perserne erobrede nogle Fartøjer, og i Forstavnen af det ene slagtede de den tapreste Hellener af Besætningen til lykkeligt Varsel. En tapper Mand paa det andet Skib gjorde de derimod alt for at redde, skønt han omtrent var hugget i Stykker. De forbandt hans Saar med Myrrha og Byssoslærred, de førte ham til Perserlejren, behandlede ham med udsøgt Godhed og viste ham hele Hæren, medens de gjorde alle hans Kammerater til Slaver.

XXII

THERMOPYLAI

Toget gled videre mod Syd, til det en Dag standsede foran en Snævring mellem Bjerg og Hav. Den maliske Bugt skød sig ind mod den flade Strand, hvor Spercheios-Floden fløđ Havet i Møde; men Oita-Bjerget sluttede sig om Dalen, taarnede sig stejlere og stejlere ud mod Havbugten og pressede sig saa tæt til Stranden, at tilsidst kun en Hulvej var tilbage.

Perserhæren stoppede op. Et uhyre og uformeligt Dyr, der skal klemme sig gennem et Naaleøje. Sindigt krøb Dyret i Leje med Hovedet spidset ind i det smalle Hul; bagtil ringlede og bovnede Hær-Legemet Led efter Led, tyknede i tætpakket Ro, bulnende ud til begge Sider. Men Hovedet rejste Kam og gloede ind i den hæmmende Hulvej, inden den vilde opspile sit Dragegab og lade sine giftige Piletunger spille ud mod Spærringen.

Hullet var nemlig spærret. Som havde en Hvepseflok bygget Rede derinde: de flyver ikke ud, men de høres summe og syde, og blot en Pind stødes ind i Boet, kommer de frem, broddede og harniskklædte, rasende over at tirres i deres Ro.

Xerxes var kørt over Floder og Bække, der i Sensommerheden næsten kun var tørre Lejer. Strandtislerne stod afsvedne i Solen, den sumpede Grund var kogt til store Skjolder, der rynkede sig i Varmen som Hudpladerne paa et Næsehorn. Solen var ulidelig. Han havde været nødt til at lade slaa Sejl ikke blot over sin Vogn, men langt frem over de kostbare Heste, til et vandrende aflangt Telt, hvis Stænger bares af Slaver. I sin Rejsevogns opstablede Hynder laa han halvnøgen og gispede efter Luft. Dunke af isblankt Vand dyppede han sine Hænder i for at kølne sit Ansigt og sit fyldige Bryst. Han svøbte sig i violblaa Lagener for at svale og matte Lyset omkring sig. Og Fluevifterne bevægede sig uophørligt over ham som hvide vajende Hestehaler. Alligevel døjede han og ønskede sig tilbage til Ekbatanas Bjerg-Paradiser. Dette Land var ondt og udbrændt, og Ahriman laa kvælende over det.

Før Solen randt, var han kørt ud, og ikke før Solen sænkede sig derovre bag Oitabjerget, skulde han leve op igen. Det var jo ikke Havet, som dorskede derude til venstre, kun en død Bugt og et Stræde, smalt, saa Evboias Højder overalt rejste Kam paa den anden Side lig en Bølgebryder, der strakte sig Snese af Parasanger sydpaa og stængede for Havet, det friske, fra Asiens Kyster. Ikke eet af sine Skibe saa han derude, thi Hellenernes Sejlere gik Vagt som store hvide Rovmaager og holdt dem paa Afstand. Der var ingen anden Vej end dette trange forbandede Pas, der nu laa for ham som en brat stænget Port.

Thi stænget var den, skønt det ikke var til at tro. Blænkerne havde meddelt hans Fortrav, at den var besat, at en Mur laa paa tværs. Rygterne gik, at „de varme Porte“ paa sine Steder var saa smalle, at kun en eneste Vogn kunde køre igennem.

Ved den lille Landsby Trachis, hvis Huse og Hytter laa forladt, gjorde han Holdt og lod sine Udødelige slaa Lejr for at finde Ly mod Solen, der dryppede Luer ned fra Himlen. I sine Hynder laa han og stirrede langs den flade Kyst, hvor Bjergene snævrede sig ned mod den golde gnistrende Strand. Intet at se. Ikke et Faar krøb deroppe paa de stejle Klippefald, der blaaligt begyndte at stribes af utallige Furer, der randt som Skygger efter Solen. Ikke en Gnist forude røbede en eneste hellensk Lanse. Om Passet virkelig var besat, maatte Forsvarerne døse som Hvepser, der finder Middagen for hed til at sværme. Xerxes vinkede ad sine „Øjne“ og befalede at sende Spejdere ind i Passet og straks bringe Bud tilbage om, hvad der var at se. En Eskadron af hans hellige Rytteri skulde følge med og vinke de Tosser bort, som maaske laa dèr og ikke anede, hvad der truede dem. Derefter fik Storkongen Øje paa en indfødt Kat, der var krøbet i Skygge under en af Vognene. Han lod den bringe til sig og fik den til at spinde under sine hede Hænder. Saa lukkede han sine Øjne, og Teltet blev sænket i alle fire Verdenshjørner om Vognen, hvor han hvilede.

Men Rytterne red østerpaa under Skyggen af Fjældet, der ludede tilvejrs i skarpe Kamme. Der var ingen anden Vej end den, Kystlinjen tog over knastørret

Dynd og solslikkede Bæklejer. Hist og her laa Kager af et hvidt Pulver. Perserne troede, det var Vandet, som var ledet ind i Havstokkens Vader til Indvinding af Saltet. Hestene prustede af Tørst. Mulerne sænkede sig uophørligt søgende mod Grunden for at finde en læskende Draabe Ferskvand. Med eet standsede de foran en boblende Kilde, der randt midt i sveden Tang og hvidbrændte Konkylieskaller, blandede med Rester af opskyllede Skildpaddeskjolde. Rytterne sprang af, forbavsede over at finde Kilder midt i denne Tørke. Det røg og dampede af Boblerne. Hestene trak skræmte Mulerne tilbage, som om de havde stukket sig. Da Rytterne greb i Vandet, skoldede de deres Fingre. Det var hede Kilder, Gryder med Vand, der kogte op fra Jordens Indre.

For at svale sig styrede de Hestene ud i Stranden. De smækre prægtige Dyr slog med Halerne af Vel være og gik i skummende Pasgang fremefter. De kom forbi nogle døde Huse, halvt byggede af raa Sten, halvt af Ler; et Par Søjler i Klippevæggen antydede et Naturtempel. Tynde Vandsnoge silede ned mod Kysten. Hestene opdagede dem og vrinskede derimod. Rytterne styrede hen til dem. Hestene slikkde de sivende Vandaarer. Perserne stod af, lagde sig ned og slikkede med.

Saa red de atter ind i Snævringen. Den næsten lodrette Fjældside drejede sig og gav ikke længer ringeste Skygge. Solen tyngede Nakkerne. Passet laa og sov. Pludselig løftede en af Rytterne Hovedet og saa fremover. En Mur løb paa tværs af den smalle Strand.

Det var ikke Klipperne, som selv var skredet ned — Blokkene var tydeligt stablede af Menneskehænder og dannede endog et raathugget Portgab midt i Muren.

Ikke selve Muren fik dem til at standse og spejde. Nej, Muren syntes levende. Noget foran den bevægede sig og skiftede Plads. De kunde ikke se, om det var Dyr eller Mennesker. Men i Stilheden, hvori de lyttede, hørte de korte knappe Lyde, der faldt i Takt med de skiftende Bevægelser.

Perserne stod af Hestene og trak dem ind under Klippesiden, hvor de kneb sig ned i en smal Stribe Skygge. Nu skulde der spejdes. Hestehovenes Svuppen i det soltørrede Dynd vilde kunne vække Alarm. Nu var det Spejderens Sag at liste sig frem saa ubemærket som muligt. Hans Hoved var tæt indbyltet i Tøj, saa kun Næse og Øjne var frie. Han dukkede sig og næsten krøb. Buen brugte han som Stok. Han havde taget en Pil frem af Koggeret og lagt den langs Strengen, rede til at spænde den og sende den forgiftede Od i Synet paa Faren foran sig, inden han selv vendte Ryg og pilede tilbage. Fod for Fod krøb han nærmere mod sit Sigte: en fremspringende Klippeblok, bag hvilken han vilde kunne finde Dækning og iagttage alt, uden selv at ses. Som et Firben raslede han i Skjul af Stenen, bøjede Hovedet om Kanten og saa.

Han troede ikke sine egne Øjne. Det var ikke Dyr, der bevægede sig foran Klippemuren. Ikke Faar eller Geder, der kom frem af Portgabet. Det var Mennesker. Nøgne. Splitternøgne Mennesker. Perseren tabte et Øjeblik Brugen af sit Syn. Han havde aldrig før

set en saadan Blottelse. Skamfølelsen dunkede ham i Tindingen. Han følte sig besmittet til Bunden af sin Sjæl og havde intet at rense sig med. Sveden sprak af hans Pande. Her stod han Ansigt til Ansigt med det skinbarlige Hedenskab: Mennesker, der blottede sig for Solen og skamløst gav deres Legemers Løndom til Pris for Lysets altskuende Blik. At ikke Solen tilhyllede sit Aasyn, drog Skyer for sine Straaler! Store nøgne Mænd, hvis Hud ikke var hvid og skær som den mediske Hud, der altid holder sig i Skjul, men brunet af selve Solen, brændt af Lyset, brændemærket af Ahrimans svidende Ildøjne.

Langsomt stirrede han sig til Bevidsthed om, hvad der foregik. Han var Spejder, han havde lært at se. Kraftige firskaarne Mænd med skarpskaarne Hageskæg, nøgne, som var de flaaede lige til det kortklippede Hovedhaar. De faldt ud mod hinanden to og to, de greb om hinandens Overarme og Skuldre, de væltede sig i Livtag, løftedes, kastedes til Jorden, klappede og klaskede Favn mod Favn, Arme vredne om Arme, Benene i Slyng, saa Sveden skinnede og drev af deres brændte Skind. Deres Munde brast i smaa korte Skrig, i Ord, han ikke forstod. Nu og da lød en Røst fra en Tilskuer. Saa slap de hinanden, standsede, lyttede, for straks efter at brydes paany. Som om der intet andet gaves i Verden — ikke Sol, ikke Persere, ikke Krig — blev de tunge smidige Kroppe ved at gnides og gnubbes mod hinanden og tog kun nu og da et pustende Hvil for at skrabe Sveden af de blanke Lemmer — skrabe som med Skaar eller

Strigler! — og tørre sig i grove Klude. Frem gennem Stenporten traadte, den ene efter den anden, nye nøgne Mænd. Men ogsaa ude fra Havet kom de gaaende. Vaade Skikkelser rejste sig af selve Vandet, hvor de havde ligget som i en Badekumme, og slentrede i Solen ind paa Stranden, hvor de satte sig uden at tørre sig. Unge Mænd med længere Haar bevægede Fingrene derigennem — det maatte være Kamme, de drog gennem deres Lokker. Enkelte sad og flettede en lang tynd Pisk, andre greb bagfra Nakken de to tynde Piske og lagde dem fremover Issen, hvor de bandt dem sammen, hvorefter de trak Forhaaret ned derunder i lange Spiraler, som Solen krøllede for dem.

Og Perseren undredes saare. Blandt disse nøgne Mennesker ikke et Vaaben at se, ikke et Sværd, ikke en Lanse. Som i den dybeste Fred øvede de deres skamløst blottede Legemer og prydede deres Hoveder som til Fest. Var dette Hellenernes Vis at gaa i Kamp paa, sandelig, da var de Skiver for de sakiske Bueskytter. En Pil kunde pille sig Maal mellem Ribbenene eller sigte gennem Mellemgulvet, til Odden stak ud af Ryggen. Hans egne Fingre kriblede, og uvilkaarligt trak han Buestrengen strammere.

Da stod med eet ovenover Murens Blokke, lige over Porthullet, en høj nøgen Mand kun iført den blanke hellenske Hjelm, hvis stejle Kam var sort af glinsende Hestehaar. I Haanden holdt han Lansen og rettede den frem, til Bladet pegede lige mod Stedet, hvor Perseren laa. Et Raab skar imod ham, det maatte

gælde ham, thi alle de nøgne Mænd vendte sig pludselig i samme Retning. Uden at vide af det var han traadt frem fra sit Skjul og stod med sin spændte Bue synlig for alle.

— Ved Zevs! se Mederens Øje! lød Raabet fra Manden over Muren. Og alle de andre gentog det ene Ord, han forstod: Mederen! Mederen! De dækkede sig ikke for hans Pil, de stod som en Række nøgne levende Skiver for hans Skud. Hans Fingre famlede om Pilens Kærv, men slappedes — han kastede Buen fra sig, lamslaaet af Skræk, sprang tværs over Havstokken, et Maal for Lanser og Stenkast, løb i Vildelse udefter, til det lunkne Vand gik ham midt paa Livet, dukkede sig og lukkede Øjnene. Men ikke en Sten slyngedes efter ham. Saa rettede han sig i Vejret og løb. Løb gennem Havstokken og fornam i sin Nakke alle de nøgne Mænds Latter, der slog ned over ham som Spot og Haan. Et Nu vendte han sig og saa dem staa i en Række. En skinnende Mur af nøgent Kød. Hænderne havde de plantet i Hofterne. Tænderne blinkede imod ham. Deres Blik drev ham paa Flugt. Sanseløst fo'r han tilbage til Rytterne. Og i Galop vendte de alle om til Lejren ved Trachis.

Xerxes var i sit Haremstelt og kunde ikke forstyrres. Først da den hellige Ild brændte under hans Telt i den mørke stjernefyldte Nat, huskede han sin Befaling og spurgte efter Spejderen. Denne laa paa sit Ansigt ved Foden af Storkongens Leje og berettede Kongernes Konge om de vilde og nøgne Mænd, han havde set: hvorledes de legede og brødes og flettede deres

Haar og pyntede sig som til Fest. Og deres Tal var kun at tælle i Hundreder.

Xerxes undrede sig, men var søvnig og sov. Først ud paa Morgenen lod han Hydarnes vække og sagde til ham: Sandelig, er Hellenerne da store Børn, som leger uden at ænse Tordenen, der samler sig over deres Hoveder? Store Skælme véd jeg, de er. Men en List som denne havde jeg dog ikke tiltroet dem. De teer sig som sorgløse Taaber og bilder sig ind at kunne narre mig. Muntre og lattervækkende er de. Jeg skal gøre dem til Gildinger og lade dem være til Latter i mit Harem. De skal faa Lov at skrabe mine Kvinder og flette deres Haar.

Xerxes greb efter Vinskaalen og drak. Saa sov han igen.

Da han atter vaagnede, huskede han og befalede en Deling af sit Rytteri at ride frem i Passet lige til Muren og med Trompeter at stævne Hellenerne frem og sige dem gennem en Tolk: Storkongen, Kongernes Konge, byder Eder, hellenske Mænd, at komme til hans Lejr og forlyste ham med Eders Kampøvelser. Eller, hvis I nægter det, da drager bort og viger ham Vejen. Thi Storkongen ynder frejdig Frimodighed og vil ikke krumme et Haar paa Eders Hoved, om I frivilligt løber Eders Vej.

Dog denne Morgen var Synet et andet end Dagen før. Hopliterne kom frem foran Passets Mur i tætte Rækker. Malmskjoldene dannede Bolværk. Benskinnerne stod som Palissader. Lanserne plantedes som et

lodret Gitter. Hjelmene rejste sig som funklende Tinder paa den snorlige Mur.

Paa den højre Fløj stod Kong Leonidas selv, den eneste fældede Lanse i den hele Fylkning. Med høj og skærende Røst kom hans Svar:

— Du, som taler med hellensk Mæle, men kun bærer Bud som en medisk Slave, forkynd din og alle Trælles Herre, at vi staar her til Skjoldværn for det Hellas, der heller dukker sig for Døden end for hans Trældomsaag. Og vær du selv advaret! Lad ikke nogen hellensktalende Mand atter driste sig til at bringe os Bud fra Hellas' Fjende — thi da skal Lansen nagle Svaret til hans Hals.

I samme Nu løftede alle Lanserne sig mod Persertruppen. Den gjorde omkring og jog tilbage til Lejren.

Xerxes begreb ikke Hellenernes Hensigt. Han sad i sit Telt og talte med Lakedaimoniernes tidligere Konge Demaratos.

— Hvor underlige er dog dine Landsmænd, lod han ham sige. Først driver disse Mænd Leg og Spøg ligefor mine Øjne og blotter sig uanstændigt, som var de i et Harem og Solen ikke paa Himlen. Derefter stiller de sig op og truer og skælder. Véd de da ikke, jeg kan jage dem bort som en Flok Myg med en Bevægelse af min Haand? Er de da taabelige Børn, og hvor længe tror du, de vil drive den Spøg?

Demaratos lod svare:

— Tro ikke, Herre, at Lakedaimonierne er komne hid for at spøge. De er her alene for at holde dig Døren til Hellas lukket. Vid, det er deres Skik: Naar de vil

sætte Livet paa Spil, da pynter de sig og smykker deres Hoveder. Du staar nu, Storkonge, overfor Verdens tapreste Mænd fra Jordens skønneste Kongerige. Besejrer du disse, da vil intet andet Folk vove at løfte Armen imod dig.

— Hvorfor er du da her og ikke hos dine beundrede Landsmænd? spurgte Xerxes.

— Fordi jeg har mistet mit Fædreland, svarede Demaratos bedrøvet, og aldrig vinder det igen — ikke engang med dig.

XXIII

KAMPEN

Xerxes blev ved at undre sig over dette Folk af ubegribelige Børn. I fire samfulde Dage tøvede han og spurgte hver Morgen, om de saa var løbne deres Vej.

Men da han femte Morgen fik til Svar, at de endnu stod paa samme Plet, blev han fnysende af Harme og befalede at rykke imod dem og fange dem levende og bringe dem for hans Aasyn.

I Passets Port kunde man høre Gnyet af de fremrykkende Masser og se Vaabnene blinke i Østersolen, der glinsende strøg imod dem.

Udenfor Leonidas' Telt havde alle Anførerne samlet sig. Faren var truende, Ophidselsen stor. Alle vidste, hvilke Hærmasser der var i Anmarsch. De vilde skylle ind gennem Passet og rive samtlige Hellenere med sig som Græsstraa i en Bjergstrøm. De fleste stod tavse og lyttede efter Koget af det fremvæltende Menneskehav.

Leonidas kom frem i Døren til sit Telt. Han støttede Skjoldet mod Jorden og satte sig paa dets Rand. Førerne for de øvrige Korpser gjorde som han og dannede

en Tingkres omkring ham. Hjelmene tog de af Panden, hvor Randene havde slidt gamle faste Ar.

For sidste Gang hævede Røster sig for at vende om, før det var for sent, og i Ilmarsch redde sig til Isthmen, hvor den afgørende Modstand skulde ydes. Alle Peloponnesierne stemte derfor: Tegeaterne og Mantineerne, Arkadierne og Korinthierne, Fliusierne og Mykenerne. Thi her stod disse usle syv Tusind Mand som fremskudte Poster, ene udsatte for at hugges ned til Bedste for det nordlige Hellas, der ikke kunde forsvare sig selv. Og det hele Opbud, der stod samlet her i Passet, var jo intet virkeligt Værn, kun smaa og foreløbige Hobe sendte ud, mens Hellas selv ikke kunde opgive sine Forlystelser og Lege. Sorgløst drog jo Herolderne fra Elis om i Landene og stævnede Staterne — ikke til Forsvar mod Fjendestormen, men til Festspil i Olympia. Selv Spartiaterne skulde fejre Karneia-Fest, inden de vilde rykke i Marken med hele deres Styrke. De Haandfulde, der her stod opstillet, var kun at regne som det allernødtørftigste Offer til den blodtørstige Krigsgud. Selve Afgørelsen skødes ud, til det blev forsilde. Kun en Styrke paa halvhundred Tusind Mand vilde kunne værge Porten mod Perserne. Og her raadedes kun over en Syvendedel af det fornødne.

Peloponnesierne raabte da endnu en Gang paa Opbrud og Tilbagegang til Isthmen. Men dette modsatte Lokrerne og Fokierne sig, thi de følte deres egen Jord brænde sig under Fødderne, og deres Land vilde ligge blottet for Plyndring og Ødelæggelse, om ikke Perserne sloges tilbage.

Leonidas havde længe lyttet tavs til de stridende Udtalelser. Nu rejste han sig, slog med sin knyttede højre Haand paa Skjoldet og sagde:

— Hellenske Mænd. Afgørelsen stunder til. Loddet er allerede kastet. Ingen af os undgaar sin Skæbne, enten vi bliver eller vi løber. Vi kan ikke svigte som den utro Dørvogter, der løber og lader Huset staa paa vid Gab, naar Røvere vil plyndre det .Sandt er det, at vi er kun Fortroppen for en Hær, der desværre endnu ikke er samlet, fordi det er Hellenernes slette Vane ikke at ville se Faren, før den sætter dem Spydsodden mellem Ribbenene. Men om nu Fortroppen vilde løbe sin Vej, tror I da, nogen Hær skulde faa Tid til at samle sig? Her staar vi paa vor Post med al den Ret, som Fædrelandets Skæbne giver os. Vi frygter ikke at blive overfløjet fra Søsiden. De „Træmure", som Oraklet i Delfi har raadet Athen til at forlade sig paa, værner os gennem Athenernes og Lakadaimoniernes Skibe mod Overrumpling ude fra Havet. Jorden her kan ingen tage bort under vore Fødder. Og Klippen bliver staaende ved vor Side. Derfor skal I modigt se paa Forholdene. Husk, det er ikke en Gud, der stormer Hellas. Storkongen er ogsaa kun en Dødelig, selv om han er den vældigste af dem, der hersker over Jorden. Jo højere han rager op, des nærmere er han Højttordnerens Lyn, der altid rammer Tinderne. Lad nu hver af vore Stammer sende Ilbud tilbage til hver sin By og opfordre den til ufortøvet at sende os Undsætning. Thi nu behøves den, om ikke Hellas' Dør skal brækkes op og Fjenden fylde Landet som et Hav,

der gaar gennem en Sluse. Hellenske Mænd, jeg ser, I vil følge mig. Lad os vise Mederne, at Jorden, vi staar paa, er hellig og styrker os ubetvingeligt mod alle dem, der vil knægte os og vore Fædres Land!

Talen ildnede dem og gjorde dem enige. De greb alle til deres Skjolde og skyndte sig at opbyde de Hundreder, de førte. Kun Fokierne var der ikke. De var allerede fra Landsbyen Alpeni sendt ad en smal Bjergsti over Kallidromos til Toppen for at bevogte den eneste lille Vej, der ukendt og hemmelig sneg sig op om Passet.

Hurtigt lod nu Leonidas Hopliterne rykke ud fra Muren og gaa Perserne i Møde. Mediske og kissiske Tropper var allerede langt fremme i Hulvejen. Morgenvinden blæste frisk Køling nordenfra. Men Mederne tyngedes af deres mange Klæder. Tiaraerne trykkede Hovedernes tunge Haarvækst. Kissiernes sorte Filthuer sugede Solvarmen. Deres Rækker udfoldede sig i hele Passets Bredde, snævrede eller videde sig efter Omstændighederne, og de gik saa tæt sammen, at Pilekogrene raslede. Jernskællene blinkede, naar Søvinden blæste de folderige Kjortler til Side paa dem, der gik yderst i Havstokken. De safrangule Hoser straalede Solen tilbage.

De var endnu langt fra Muren, da de saa Hellenerne komme sig i Møde, ikke spærrende Vejen i hele dens Bredde, men tilspidset som en trekantet Kile, der sigtede mod sit Maal for at spalte og oprive det. Efterhaanden som Persernes Blik rigtig blev Hellenerne vàr, løb der et Studs og et Stød gennem den tunge Ko-

lonne. Den forreste Række gjorde Holdt af sig selv. Og bagefter troppede Massen op, til den omsider stod i en kompakt Stimmel, hvor ingen kunde røre sig, men kun spænde Buen ved at lægge an paa Formandens Skulder.

Dog Hellenerne blev ved at rykke imod dem. Fodslaget klang haardt trods Sumpgrunden, Pansrene knirkede, Benskinnerne kastede blanke Lyn. Skjoldene bar paa de blanktpudsede Hvalv stærkt malte Billeder af Skræmsler: Slanger med løftede Hoveder, Løvemasker, Skorpioner, Gorgon-Hoveder med vildt spilede Øjne og Tungen hængende frem over Tændernes Gærde. Hestehaarskammene over de skinnende Hjelme gjorde dem meget høje, nikkede og blinkede, som var det virkelig Manketopper af Heste, der nærmede sig.

Forbavsede saa Perserne dem stadigt komme nærmere. Da var der en græsktalende Kriger i deres Rækker, der pludselig tilbrølte dem et Holdt — som grebet af den Medlidenhed, man føler for et Barn, der er nærved at skære sig paa en Kniv, det ikke kender: Holdt, Hellenere! Begynd ikke Kampen! Eders Mødre og Hustruer vil komme til at græde over Eders Lig. Naar Mederne sender deres Pileregn, vil den formørke Solen som en Byge.

Ovre blandt Hellenerne var der En, som svarede:

— Desto svalere bliver det at slaas i Skyggen!

Hellenernes Fylking nærmede sig som et skærende Plovjern, der et Øjeblik efter vil oprispe Jordens Bug. Da spændte Mederne pludselig deres Buer i Tusindvis og begyndte at skyde. Men Stimlen umulig-

gjorde at rette Pilene fremefter. Det saa virkelig ud som en Byge, der strinted til Vejrs mod Solen. Og kun fra de forreste Rækker svirrede de lige mod Hellenerne, sang imod Malmen, der dækkede dem, hvislede gennem Hjelmkammene, spiddede sig i Kjortler og Kød.

Men faa Øjeblikke efter skar Hellenerne under et tordnende *Alala!* ind i Medernes Masse, der ikke kunde vige tilbage. Lanserne stak sig Bresche i det store Kaos af tunge Kroppe, prellede mod Skæl og Panser, borede og drønede, væltede og vog. Naar Skafterne knækkede, fulgte Sværdene efter, svuppende og stikkende. Mederne var i sig selv ikke fejge, men de blev pressede og ufri i deres Bevægelser og besvarede Nærkampen usikkert. Stungne og spiddede af de længere Lanser kunde de selv ikke udfolde deres Vaaben. Stødet mod Fortroppen forplantede sig bagud i bølgende Ryk, og efter medisk og asiatisk Skik gik Fremdriften for sig gennem Svøbehug, der sporede og drev Rækkerne frem, til de ikke kunde røre sig, men haabløst sad i Klemme.

Dog selve denne Ophobning af Mennesker standsede Hellenernes Fremtrængen. Faldne Medere dyngede sig til Mure, hvori Lanser og Sværd blev stikkende. Da lokkede de spartanske Hopliter Mederne frem i en Fælde. De vendte pludselig Ryg og flygtede. Perserne forbavsedes og undlod at ty til Buerne, de gav sig til at forfølge med deres Kastespyd, hujende af Glæde over at se dem paa Flugt. Men havde de under Løbet spredt sig ud over Stranden, gjorde Lake-

daimonierne atter omkring og gav sig i Tvekamp med Forfølgerne, som de fældede som Fluer. Gang paa Gang foretog de samme Bevægelse og fik derved efterhaanden Persernes Fortropper lokket helt frem til Muren, bag hvis Blokke de forskansede sig for kun ved talløse Kastespyd at nedmeje Fjenden, der vovede sig frem.

Solen stod i sin Middagshøjde. Og i Hulvejen var der kvælende som i en Bagerovn. Mederne blev nødt til først at rydde Vejen for alle de Døde. Blodet stank vammelt og forpestede Luften. Perserne maatte slæbe deres Døde langt bagud. Af Mangel paa Plads traadte de ud i Havstokken, hvor det døde Vand gik dem til Knæerne, og bar Ligene tilbage, saa de atter kunde skaffe Rum til Angreb.

Pludselig kom Xerxes kørende i skarpt Trav med sit Ottespand. Trods Heden stod han oprejst i sin gyldne Vogn for at nyde sin Triumf, sikker paa, at Kampen var forbi og Passet renset ud. De Levende kunde vige til Side for ham, de Døde flyttede sig ikke hastigt nok. Hans „Øjne“ og „Øren“ bad ham skaane sig for det vanhelligende Skue af de mange Lig. Storkongen trak Purpurkappen op om Mund og Næse og lod sig besprænge med vellugtende Vand. Thi Liglugt var vederstyggelig for Kongernes Konge og maatte ikke forurene hans Aande. Ingen Død maatte udækket bringes for hans Syn. En Bataillon af Vifter sattes i Gang for at jage alle Ligfluer fra hans Nærhed. Thi den onde Aadselflue var et Ligspøgelse, der i Ahrimans Navn tager den Døde i Besiddelse.

Xerxes vendte for ikke at møde Døden paa sin Vej. Efter hans Vogn halsede store Kobler af indiske Hunde, der med deres Glam skulde fordrive de aadselsporende Dæmoner, Insekter og Fugle.

Fnysende af Harme over, at Passet endnu ikke var ryddet for hans Tog, befalede han straks med det samme de „Udødelige" at rykke frem og aabne Passet, inden Sol gik ned.

De Udødelige skred frem i tavs og taktfast Marsch. Vejen var allerede renset foran dem. Hunde med to Pletter over Øjnene var førte i Spidsen, og bagefter havde Magerne besprængt Stranden med rensende Midler og sagt Trylleord over Blodsporene.

I Hælene paa de Udødelige kørte Xerxes under sit røde Baldakin-Telt. Han døjede af Heden, men var ophidset af Utaalmodighed. Nu vilde han ikke vente længer.

Krigernes Rygge fyldte alting foran ham. Men omsider standsede de som en Kile, der ikke kan drives længere ind. Xerxes stod af Vognen og lod sig paa sin Stol bære frem gennem Rækkerne for at se, hvorledes der kæmpedes i Fronten. I Timevis sad han og var Vidne til de forgæves Forsøg og vaandede sig som i Tandpine. Han saa Hellenerne paa nært Hold og forargedes over deres ugudelige Blanding af Nøgenhed og Harnisk. Som om Malmpladerne var lagt direkte paa den blottede, solbrændte Hud. Tre Gange sprang han op fra sit Tronsæde og gik frem med løftet Stav, som troede han at kunne bane Vej blot ved at vise sig. Men hver Gang sluttede Storkongens Hus Kres om

ham og førte ham tilbage. Og en af Prinserne viste ham besværgende et Kastespyd, han havde fanget i Flugten to Skridt fra Storkongen selv.

Solen var længst sunket bag Oita-Bjergets Kam, da Xerxes skuffet kørte tilbage til Lejren. I Skythernes Afdeling lagde han Mærke til, at deres Krigsgud var opplantet i Skikkelse af et Sværd, som de besprøjtede af en Skaal med Blodet ikke af fangne, men af faldne og lemlæstede Fjender. I Nattens Løb drak Skytherne selv Blodet af deres først nedlagte Fjende og havde travlt med at flaa Hovedhuden og højre Haands Hud af fældede Hellenere.

Xerxes var led ved Kampen og søgte Trøst i sit Harem. Han drak og elskede sig bort fra sin vældige Harme.

Men foran Hellenernes Mur brændte Vagtbaal Natten igennem, og Stamme efter Stamme skiftedes til at holde Vagt. Hellenerne søgte foran Muren deres faldne Fæller, men fandt kun Blodsporene. Leonidas vovede sig helt frem til Anthela og op i Herakles' Helligdom, der var hugget i selve Klippen. Hans Følge havde samlet talrige Perservaaben paa Vejen. Dem ofrede han paa Herakles' Alter og bad en Bøn for alle dem, fra hvem Dagen havde skilt ham.

Saa gik de i Mørket tilbage til den hellenske Lejr bag Muren. Alt var stille. Dødtrætte var Hopliterne sovet ind efter at have mættet sig med Bygbrød og tørrede Løg. Spartiaterne havde ikke kogt deres Blodsuppe. Der var ikke andet end Vand fra de hede Kilder at drikke.

Leonidas sad i sit Telt og tvættede sig i Vand fra de kogende Gryder. Saa kaldte han ud af Teltet: Narkissos! og Vagten, som sad udenfor, traadte ind.

— Sæt dig! sagde Leonidas, og Narkissos satte sig paa en Træbul. Han var endnu i Harnisk, men uden Hjelm og Benskinner.

— Hvor mange faldt i Dag? spurgte Leonidas.

— Jeg véd det ikke, Konge. Vi var for trætte til at tælle.

— Vidste vi Tallet, kunde vi udregne, hvor mange Dage vi har at holde os i, sagde Leonidas. En Uge, maaske to. Hellenerne faar Tid til at samle sig og bringe os Undsætning.

— Tror du endnu paa Undsætning, Konge?

— Jeg skuffer ikke mig selv. Det er ikke os, der skal undsættes. Kun vore Grave. Tror du ikke, her bliver godt at hvile, Narkissos?

Denne svarede ikke. Han saa ind i Fyrrefaklen, der kastede sit blafrende Skær over det lille Rum, hvor Vandkarrene skvulpede.

— Læg dit Harnisk, Narkissos, og tvæt dig. Vi maa vadske os selv. Perserne renser ikke vore Lig. Brug kun min Salvekrukke i Morgen tidlig.

— Bedre at spare, Konge. I Morgen er det ikke Dagen endnu.

— Det véd ingen af os. Har du ikke hørt Seirenerne skrige i Aften ude fra Bugten?

— Det var ikke Seirener, Konge, det var Gribbe. I Nat faar de deres Føde. Perserne giver jo Gribbene deres Døde.

— Jeg kalder dem nu Seirenerne. Jeg har engang set en stor Fugl med Hoved som en Kvinde. Da jeg ægtede min Hustru, syntes jeg, det var hende, jeg gensaa. Jeg lader mig gerne hjemføre af Dødsfuglen, naar den ser paa mig med hendes Øjne. Hvad har du spist i Dag, Narkissos?

— Brød nu i Aften, Konge.

— Del disse Figen med mig. I Morgen skal du se, vi faar bedre Kost fra Alpeni. Og bedre Tid til at spise.

Narkissos havde lagt sit Harnisk og vadsket sin Overkrop med et vaadt Klæde. Saa hyllede han sig i sin Kappe og spiste den Frugt, Lakedaimonierkongen bød ham.

— Glæder du dig ogsaa til at dø, Narkissos?

— Er Livet ikke altid bedre end Døden? spurgte han.

— Ikke end den Død, *vi* har til Gode. Hvad har vi mere at kræve af Livet? Hvad kan Livet have mere til os? Af de tre Hundrede Lakedaimoniere, jeg valgte til at ledsage mig, er der ikke en, som ikke har sat Afkom i Verden. Vi har alle Sønner, Narkissos. Vi kan roligt dø. Hvor mange Børn har du?

— Der er sagt mig, at jeg har to.

— Det er sandt, nu husker jeg: Det var dig, som nægtede at gaa til din Hustru. Du vilde ikke „løbe“ mer end een Gang. Og din Hustru græmmede sig og drog bort fra Sparta. Paa den Vis ynker jeg dig, Narkissos. Du har jo ikke engang kunnet sige hende Farvel. Din Død bliver ikke saa glad som min. Men dine Sønner har du vel i hvert Fald trykket til dit Bryst?

— Kun i Smug, Konge. De vokser op i Syssitierne uden at kende deres Fader. Da jeg sidste Gang saa dem, mærkede jeg, hvor mit Blod knyttede mig til dem. Og nu vil de aldrig faa mig at se.

— Nej. Men dit Navn vil de engang erfare, naar de er voksne og forstaar. Og maaske vil de valfarte til din og min Grav, som skal kastes her, hvor vi sidder.

— Nu angrer jeg kun een Ting, Konge.

— Sig mig, hvad det er, og jeg skal hjælpe Dig, om det er muligt.

— Det er ikke muligt. Jeg véd ikke, om min Hustru Nikarete lever. Og selv om hun lever, véd jeg ikke, hvor jeg skal søge hende. Men jeg fik aldrig sagt, at jeg elskede hende.

— Dine Drenge kan sige hende det.

— Jeg fik ikke talt til dem derom.

— Hver Gang en Dreng ser paa sin Moder, siger hans Øjne hende, at hans Fader har elsket hende. Trøst dig, Narkissos. Du har ikke levet forgæves. De eneste, som ikke kan dø roligt, er dem, der ikke har sat Afkom. Husker du Fortællingen om Danaos' Døtre? Deres Lod er ikke halvt saa haabløs som de Mænds, der spildte deres Sæd uden at faa den til at spire. Og nu Godnat, Narkissos. Jeg er ikke mødig, men jeg vil kæmpe bedre ved Daggry, naar mine Arme faar hvilet sig. Læg dig selv herinde i Teltet. Vagterne ved Muren gør deres Pligt, og Perserne er rædde for Mørket. Hver Time, vi sover i denne Nat, koster Perserne to Liv mere i Morgen.

XXIV

HELTEDØDEN

Ved Daggry stod Perserne igen foran Passet, styrkede af Natten, af Vand og Vin, som Kamelerne havde bragt til Lejren. Xerxes selv kom oprømt fra sit Harem og lod de Udødelige gavmildt beværte, paa det at de endelig denne Dag kunde bore sig ud gennem Passet som en Pil igennem et Hul. Hellenernes Tab var stort at dømme efter de Lig, Skytherne havde samlet op og skalperet. Nu skulde kun Buen spændes med Kraft, og Pilen vilde fyge igennem.

Øredøvende Signaler slog tilbage fra Klippevæggen. Ekkoet gjaldede langt ind mellem Oita-Bjergene. Ude fra Havet saas ikke et Sejl. Denne Gang nøjedes Perserne ikke med Strandens Bredde, men traadte ud i Havstokken, til Vandet gik dem til Bæltestedet, for sidelæns at kunne sende deres Pilebyger ind imod Passet og muligt omgaa Muren.

Dog, det Værn, som manglede fra Søsiden, erstattedes af Leonidas' Hopliter, der i fuld Rustning vadede ud, til Vandet naaede Harniskets Halskam, hvorefter de omringede og afskar og nedhuggede alle de Fjender, der var trængte ud i Vandet. Og samtidig kæmpede

foran Muren skiftevis alle de hellenske Stammer, undtagen Fokierne, der stod som en skjult Vagt for Bjergstien og kun fjernt kunde høre Dønnet fra Kamppladsen.

Xerxes vilde ikke i Dag overvære Kampen. Han havde faaet nok af den og derfor ladet sine Feltherrer vide, at han ikke ønskede at se nogen af dem, før de bragte Bud om, at Vejen endelig var fri. Hvorefter han lukkede sig inde i sit Harem og tilbragte Dagen indtil Solnedgang dels i Forlystelse med en ny Slavinde, der mindede ham om en Skønhed i Andenmands Eje i Susa, dels i en Døs af onde Drømme, som han tilskrev den evige Sommertørke, der sendt af Ahriman rugede ikke blot over det fjendtlige Land, men ogsaa over hans egen Lejr.

Han grublede for Alvor paa, om han ikke skulde forsone Stedets underjordiske Magter ved et nyt og storslaaet Offer af Landets egne Børn, hvis Blod skulde udgydes, eller som levende skulde nedsættes i selve den forbandede Strand, der havde standset ham.

Vreden kom i Kog i ham, og han gjorde sig selv det højtidelige Løfte at lade den første, der igen bragte ham en ugunstig Melding fra Kamppladsen, slaa paa Korset midt paa Stranden. Han bluedes for sig selv, naar han mindedes Dareios' og Kyros' og Kambyses' Bedrifter, dengang da Storkongerne erobrede Rige paa Rige og lod Vejene strø med faldne Fjenders afhugne Hænder. Saa mindedes han i Susa den skønne Artaynta, Masistes' Datter, som hans Hjerte havde begæret. Og pludselig huskede han et Løfte, han engang

havde givet hende i Vildskab og Rus for at vække hendes Sanser til en flammende Storm: Naar han vendte hjem som Sejrherre og kørte op for Paladset, skulde hun træde ham i Møde pyntet og salvet til Bryllup, og han vilde lade hele Vejen foran hende strø med Faller af dræbte Fjender, og paa sine gyldne Sandaler skulde hun vandre frem derover — dejlig, saa de visne Lemmer blev levende under hendes Trin og rejste sig — en Sti af Fodangler af Kød og Blod.

Xerxes gispede, Begæret rejste sig i ham, og for tyvende Gang greb han efter Slavinden, der lignede Artaynta, Masistes' Datter.

Nu døsede Storkongen. Slavindernes Harper og Cymbler var forstummede, thi han krævede ikke mere Spil. Paa Bordet ved hans Leje flød Resterne af hans overdaadige Maaltid, som var søgt sammen fra tre Verdensdele. Det gyldne Vadskebækken var snavset af Sauce og Saft fra hans Fingre. Druerne laa og brast af Vin mellem flakte Granatæbler, der sivede rødt som Blod. Isklumperne var længst smeltede i hans Drikkeskaaler. De mangefarvede Sorbet'er var blevne dovne.

Skumringen var omsider falden paa. Men Heden laa lige kvælende under Teltets tungtblomstrede Tæpper. Saa lod han sig bære over i det udluftede Sovetelt. Magerne kom ind og afslørede den hellige Ild. Den stirrede paa ham som et stort dunkeltglødende Øje — spurgte, spurgte, og endnu havde han intet Svar.

Og pludselig huskede han, hvor han var, og hvad det var, han ventede paa og ikke kunde sove for. Hver

Gang han spurgte en af sine „Øjne“ og „Øren“, fik han en tavs Bøjning til Svar, en Hovedrysten, en benægtende Haandbevægelse. Ingen af Feltherrerne kom for hans Aasyn. De var ikke vendt tilbage. Og dog var det Nat. Nat. Nat! Natten havde altsaa endnu engang sænket sig beskærmende over de Frække, der bød ham Trods. Endnu en Nats Hvile skulde de nyde, inden Hævnen ramte de genstridige Nakker med sine Bøddelhug.

Han lod spørge efter Hydarnes, men fik til Svar, at han ikke var i sit Telt.

Magerne bragte to mindre Fyrfade og delte af Ildens Gløder derpaa, hvorefter de blev bragt bort. Xerxes anede Uraad. Der skulde Ild til at rense. Var da selve Lejren besmittet? Havde Døden vovet at stænke sin Pest i hans umiddelbare Nærhed?

Han spurgte Magerne. Ingen vilde svare; thi det var Dødssynd at bringe Storkongen Bud om Ulykker, der kunde krænke hans Fred og forstyrre hans Hvile. Omsider, da han truede dem, frembar de i Tavshed to blodige Sværd, som de først bestænkede med viet Vand. Ved Siden af Sværdene laa paa Skjoldet to Segl-Cylindre. Xerxes strakte Haanden imod dem. Magerne rensede ogsaa dem, inden de rakte ham dem. Og han læste selv Navnene paa de faldne Ejermænd — to af hans egne Halvbrødre: Abrokomes og Hyperanthes, fundne paa Valen med Sværd i Haand.

Da tilhyllede Xerxes sit Aasyn og sad længe med brændende Øjne bag Fligen af sin Purpurkappe og stirrede frem for sig mod Ildens røde Glød. De frække

Hellenere havde altsaa skaaret i hans eget Træ, hugget Grene af hans egen Stamme.

Han rejste sig og gik tungt op og ned ad den tæppedækte Jord. Vinen sad ham i Hovedet, men Sorgen og Harmen dunkede endnu stærkere. Nu skulde dette ikke taales længer. Han svor ved Verethragna, at næste Dag skulde han hævne sit eget Blod.

Han befalede at skaffe Hydarnes til Stede og om fornødent slæbe ham for hans Aasyn. Men Hydarnes indfandt sig frivilligt.

Xerxes tog truende imod ham:

— Saaledes agter du altsaa min Befaling, Hydarnes.

Feltherren løsnede sit Krumsværd og rakte det frem mod Storkongen: Jeg er rede, Herre, sagde han og lod sit Hoved synke.

Xerxes slog til Sværdet og sagde:

— Lev som den Usling, du er, og sig mig, hvor mange Dage min Skændsel endnu skal vare.

Hydarnes blev staaende i sin Stilling med fremstrakt Hals:

— Store Konge, dette er ikke et Pas og en Port, men et Skarprettersted, hvor Hakkelsekniven Tomme for Tomme skærer din Hær itu.

— Har jeg krævet af dig, at du skulde spare? Og har du ikke Hakkelse nok til at fylde Passet, om det saa var tyve Parasanger langt?

— Herre Konge, at du endnu ser mig i Live, skyldes ene, at jeg bringer dig Midlet til at komme udenom denne Dødens Port.

— Udenom? Tal! Er mine Skibe naaede hid?

— Nej, du Kongernes Konge, ikke et Sejl lyser endnu over Bugten. Op over Bjergene maa vi gaa, om vi skal naa udenom dette Dødens Taarn, hvor vi ellers alle kommer til at ligge Lig for Hellas' Gribbe.

— Er du forrykt, Hydarnes? Vil du gaa op ad Klipper, der er stejle som Væggene i dette Telt?

— Ja, jeg bringer dig en Mand, der siger, at han kan, svarede Hydarnes og vinkede til Vagten. Ind ad Døren bragte de en hellensk klædt Mand, som de kastede fremover, saa han faldt næsegrus foran Xerxes. Nogen Tid laa han livløs, saa kravlede Hovedet frem som paa en Skildpadde og saa sig om med glippende Øjne.

— Hvem er den Abe? spurgte Xerxes, greb sin Stav og pirrede ved ham, som var han et urent Dyr.

Tolken traadte til bag Fangens Ryg og svarede:

— Store Konge, Kongernes Konge, han kalder sig Epialtes, Evrydemos' Søn, en Malier, født paa dette Sted, hvor vi staar. Han siger, han kender Anopaia — en Sti saa smal, at kun een Mand ad Gangen kan gaa den — op over Kallidromos' Bjerg.

— Saa lad ham sige den.

— Kun Guld kan løse hans Tunge, store Konge.

— Saa løs den!

— Han kræver meget.

— Giv ham, hvad han kræver. Det burde hældes smæltet i hans forræderiske Hals.

Der østes Dareiker op i et lydisk Skjold. Epialtes havde rejst sig og saa Strømmen flyde. Xerxes vendte Ryggen til.

— Er det nok? lod Hydarnes spørge.

Malieren nikkede til. Men i samme Nu fortrød han og benægtede med Hovedet bagover. Paany klingrede Guldmønterne i Skjoldet. Xerxes vendte sig og bød:

— Giv ham det først, Hydarnes, naar han har ført dig til Bjergets Top og aabnet Passet for dig. Har han løjet, saa sæt ham levende i Jorden.

... Endnu samme Aften brød Hydarnes op med tredive Tusind Mand. Epialtes gik i Spidsen. Tre sagartiske Lassoer laa om hans Hals og begge hans Arme. Efter at have overskredet Kløften med Asoposflodens udtørrede Leje fandt han mellem vildt henkastede Klippeblokke, hvor ikke engang Geder vilde have søgt Vej, Anopaia-Stien, der længe tabte sig som en overhugget og usporlig Traad, til den langt om længe steg næsten lodret til Vejrs med kun kummerligt Fodfæste. En ad Gangen krøb Perserne op i en lang tynd Kæde. Epialtes forsikrede, at Vejen kun var lidt over hundrede Stadier eller efter persisk Maal mellem tre og fire Parasanger. I Nattens Løb vilde Hydarnes kunne naa op over Bjergets Kam og ved Daggry staa i Ryggen af Hellenerne, samtidig med at Perserne fra Strandkanten foretog det sidste afgørende Angreb.

En kølig Gus opsteg fra Havet og kastede et slimet Overtræk over Stien. Perserne gled paa deres flade lette Sko. Men Gusen udløste sig i Regn, og Fodfæstet blev sikrere. Den forfærdelige Tørke var omsider forbi — en svalende Friskhed stod op fra det vaade Fjæld. Maanen sivede gennem de hastende Skyer som en

Blændlygte, der skjulte dem og dog lyste, saa de kunde se, hvor de skulde sætte Fødderne.

Over Midnat havde de naaet Bjergets Top, hvor de rastede en Tid, for at Skarerne kunde samle sig i tættere Klynger, inden de skulde begynde Nedstigningen. Regnen var holdt op. De hilsede det første Gry, der blødte langt ude over det evboiske Sund. De hilsede med oprakte Arme Lyset fra Asiens Kyst, som laa fjernt, fjernt bag Evboias Kamme.

. . . Men samme Nat listede Efterretningen om Forræderiet langs Strandkanten, til den naaede Hellenernes Lejr bag Passet.

Leonidas laa i en tung udmattet Søvn efter at have vadsket sine mange Skrammer og Saar, da Narkissos famlede sig til hans Leje og berørte hans Skulder:

— Leonidas, min Konge, rejs dig!

Leonidas fo'r op i Mørket.

— Det er jo endnu Midnat, stammede han.

— Ja, men inden Gry har vi Perserne over Bjerget bagfra.

— Umuligt! sagde Leonidas og rejste sig. Den Sti finder ingen Perser.

— Jo, naar en af vore egne viser ham den.

— Da er vi solgt for persisk Guld. En Dareik for hver. Eller tror du, vi koster mere? Narkissos, ræk mig dine Hænder. Du er saa kold. Kender du Vejen til Fokiernes Stilling?

— Ja, min Konge.

— Saa skynd dig op paa Kallidromos' Top og sig

dem, de ikke maa vige, før jeg sender dem Bud. De er Slaaen for Bagdøren — den maa ikke trækkes fra.

— Jeg løber, sagde Narkissos og lagde sit Harnisk, som skar i Randen af et Saar. En Løber har Lov at være letbevæbnet. Levvel, min Konge.

— Ikke Levvel, sagde Leonidas efter ham. Kom tilbage og kæmp endnu en Gang.

Leonidas var fuldstændig rolig. Han traadte ud af Teltet og saa op mod Bjerget. Narkissos' Skridt var allerede borte i Natten. Alting sov. Nogle Vagtbaal ulmede, halvslukte af den lette Støvregn. Maanen stod bag Bjerget. Ingen Stjerner var at se. Han kunde høre Aandedraget fra Telte og Skur, hvor dødtrætte Krigere pustede i drømmeløs Søvn, Muskler, der hvilede, før de igen skulde svinge de tunge Vaaben.

Leonidas vilde lade alle vække, men besindede sig og besluttede først at spørge Spaapræsten til Raads. Efter at have svaret Skildvagten Feltraabet, gik han ud af Passets Port, da han saa den gamle Sandsiger komme humpende langt borte fra Herakles-Helligdommen. Leonidas lagde sin Haandflade paa hans Bryst:

— Vend om, Megistias og spørg Varslerne, endnu mens det er dyb Nat.

— De har allerede svaret, sagde Megistias og betragtede Blodsporene paa sin højre Haand, som han holdt tæt op for sine Øjne.

— Hvad er da deres Svar? spurgte Leonidas og gik tilbage gennem Muren med Megistias.

— Varslerne har aabenbaret os vor Dødsdag, svarede han stille.

— Dagen, der kommer? spurgte Leonidas.

— Du siger det, Konge. Glæd dig, thi nu har du Vished. Der var sammenløbet Blod i Bukkens Hjerte. Og Udgangstarmen var blodstribet. I Morgen er Passet her som den Tarm.

— Jeg tror, du har set rigtigt, Megistias. Deroppe i Natten, som vi ikke ser, kryber Fjenden frem, som skal fælde os. En af Hellas' egne Sønner har solgt sine Brødre for persisk Guld til de skythiske Skalpknive.

De gik gennem Lejren uden at tale. Da de stod ved Leonidas' Telt, sagde denne: O Megistias, skynd dig bort herfra. Thi du er ikke opdraget til at bære Vaaben, og det er uretfærdigt, at du skal slagtes med os andre, som er fostret dertil.

Men Megistias svarede: Leonidas, du Lakedaimonierdrot, jeg som har set Blodvarslet vinke os, bør ikke flygte for det. Men jeg har en eneste Søn, der endnu intet Afkom har — tillad ham at drage hjem, at han kan forplante mit Blod og føde Hellas Hævnere.

Leonidas svarede: Det ske, som du ønsker. Gaa hen og sig ham Levvel. Men væk ikke vore andre Landsmænd. Thi hvad der end sker, er det Synd at berøve dem denne Nats Søvn.

Foruden Vagterne var Leonidas den eneste, der vaagede Natten til Ende. Som en lydløs Skygge bevægede han sig mellem de sovende Telte og vejede i sit Hjerte, hvad der var rettest at gøre.

Fra Bjergene kom ingen Lyd. Narkissos var i hastig Stigen løbet, til han stødte paa Muren, som Fokierne

havde opført for at spærre den eneste Sti, der førte over Fjældet. Han raslede pludselig midt ind imellem dem som en letfodet Raa. De laa og sov under de brede Ege — ikke et Blus havde de tændt. Narkissos skræmte dem vaagne med sit Bud. De greb deres Harnisker og Vaaben, gik frem i Halvmørket, spejdede og lyttede. Kun Egene susede omkring dem, og visne Løv knækkede under deres Fødder. Men pludselig steg disse Knæk til en Hvæsen og Knitren, Egepurret begyndte at bruse og skumme, det blev levende, og pludselig kom mange Skikkelser krybende frem derunder. Og i samme Nu fik Perserne mod den rødmende Himmelgrund Øje paa disse ranke og rolige Mænd, der stod og spændte Pansre og Benskinner. Skræmte veg de nogle Skridt tilbage og fik Buerne frem. Straks efter hvislede ind gennem Løvet Sværme af Pile, der knækkede Grene og Kviste og klirrede af mod Fokiernes Harnisker. Da troede disse, at Perserne var komne for deres Skyld, og beredte sig til at dø. De vendte Ryg og flygtede op paa Bjergets øverste Tinde, hvor de tog Stilling og ventede. Men Hydarnes vidste, hvad han havde at gøre. Han lod Fokierne staa, hvor de stod, og skyndte sig med Epialtes i Spidsen at stige nedad for ved Dagens Frembrud at falde Hellenerne i Ryggen inde i selve Passet.

Dog, Narkissos havde Forspringet. Endnu før Solen var brudt frem, var han hos Leonidas og bebudede Persernes Komme.

Da tøvede Leonidas ikke længer. Han lod alle Hellenerne skyndsomst vække, og da de stod under Vaa-

ben, meddelte han dem, at de var omgaaede. Tummelen og Forvirringen blev stor. Førerne var raadvilde, om de øjeblikkelig skulde marschere bort eller blive og gaa Døden i Møde. Til pludselig alle Røsterne overskares af Leonidas' fåste og sindige Malmstemme:

— Hellenske Brødre, bliver vi her, saa koster det alles Død. Flygter vi alle, ligeledes. Perserne har Vogne og Heste og vil indhente os paa Flugten, før Solen naar sin Middagshøjde. Alene ved at ofre en Del af os kan vi redde de øvrige. Men kun de, der føler Døden som en Pligt, bør blive og kæmpe. Velan, saa drager herfra alle I, som endnu frygter Dødens Pligt. Jeg og Lakedaimonierne vil blive. Jeg behøver ikke at spørge. Thi vi er alle født og fostrede til at nære fælles Følelser. Og jeg tænker kun, fordi alle mine Landsmænd tænker gennem mig. Er det ikke saa?

Og Leonidas saa sig om i sine Rækker, og samme Svar stod at læse i alle Ansigter. De opløftede ikke deres Stemmer, de rakte kun højre Haand op over Hjelmkammen. Og Leonidas nikkede til dem: Altsaa vi bliver. I andre drager bort! Skynder Jer!

Men da slog Thespierne med den knyttede højre Haand paa deres Skjolde og raabte som med een Mund: Vi Mænd fra Thespiai bliver.

Alle de andre Stammer begyndte efter Leonidas' Bud at marschere af, thi det gjaldt om at ile. Hvert Øjeblik kom Spejdere løbende og meldte, hvor nær Perserne var komne.

Men da ogsaa Thebaierne vilde til at drage bort, raabte Leonidas: Stands! De Tropper, som Theben

mod sin Vilje har sendt os, betragter jeg som Gisler De skal stride her med os til Straf for Thebens Upaalidelighed. I andre, Levvel! Hils vort fælles Moderland og sig, vi bliver, fordi vi elsker det.

Det var kun faa og tynde Skarer, som stod tilbage. En Del af dem lod Leonidas staa sammen med Thebaierne for at tage mod Hydarnes, naar han rykkede ned fra Bjerget. Med de andre agtede han at gaa Døden i Møde. Dødsfesten skulde begynde. Fra Alpeni bragtes friskbagt Brød og friskplukkede Blomster. De brød Grene af Træer og Buske. De prydede deres Harnisker. De bekransede sig. Der hørtes fjerne Afskedssignaler fra de Bortmarscherende. Leonidas lod den sidste Salpinks skingre, og i Spidsen for sine sidste Lakedaimoniere drog han ud fra Passets Mur. Solen brød frem over Østens sunkne Skybanke og sendte dem sine Straalepile i Ryggen, blinkede som en Glorie højt over deres Lansespidser og Hjelmkamme.

Fra sin Lejr var Xerxes kørt frem i det første Solskin, der faldt over ham og funklede i hans Kjortels Regnbuespil af Ædelsten. Persernes Kolonner bevægede sig kun langsomt — der skulde gives Hydarnes rigelig Tid til at naa over Bjerget, saa Angrebet forfra og bagfra kunde ske samtidigt. Til deres Forbavselse saa de Hellenerne komme sig i Møde foran Muren. Og Hopliterne standsede ikke. Paa et Raab af Leonidas formerede de Fylking og satte i Løb, til de tørnede sammen med Perserne. Heller ikke disse standsede. Det var dem umuligt. Bag hver Deling gik Førerne og drev Rækkerne frem med Svøber. Ingen Bueskytter

gik i Spidsen. De joges da lige mod Hopliternes Lanser, som borede sig ind i de levende Masser. De spiddede Persere skreg ikke af Smerte. Mens Oddene trængte gennem Jernskællene, afkappede de Spyddene, som blev siddende i deres Bryst. Hellenerne beholdt kun Skaftstumperne i Hænderne. De hvirvlede dem omkring som Hjul, det haarde Asketræ ramte som Køller og knuste de persiske Pandeskaller som Potteskaar. Men over de segnende Rækker væltede nye frem, kvaste de Faldne med tunge Trin og skred urokkeligt videre med Skjoldene rejst mod de hvirvlende brodløse Stokke, til de splintredes, og Nærkampen begyndte. Perserne løftede deres Krumsværd som Slagterøkser, der spalter, plumpe og ubehændige, medens Hellenerne med lynsnar Smidighed undgik de svære Hug og stikkende plantede deres korte Sværd i Persernes tøjomvundne Halse.

Højt over Haandmænget hørtes Leonidas' ildnende Malmrøst, der skreg sine Befalinger til alle Sider, frejdig og tryg, fordi han kun kunde forstaas af sine egne:

— Dienekes, hvor er du? Hug dig frem i Strandkanten! Tyve drøje Skridt. Slaa til! Maron og Alfeos, hold til venstre! Klem Jer langs Klippevæggen. Tyve Skridt frem! Saa paa tværs gennem Perserne, til I mødes med Dienekes. Saaledes filer Hvepserne sig et firkantet Stykke Kød ud af Stegen, saa det bliver til at magte. Narkissos, skær efter mig! Lakedaimoniere, gør Snittet lige! Snit Jer igennem — saa hugger vi Mederne ned Tærning for Tærning.

Mod disse Sværd kunde intet holde Stand. Perserne

segnede i deres Blod. Mange trængtes ud i Havet, hvor de huggedes i Knæ, saa Saltvandet kunde fylde deres Munde og et Stød bringe dem til at drukne, gurglende, kvalte. Og hvor Lakedaimonierne traadte i Havstokken, sivede Blodet under hvert jernplantet Fodtrin, og Benskinnerne vadede klirrende i Skællene af de Faldne.

Men tilsidst havde Leonidas og hans Staldbrødre pløjet sig saa dybt ind i Persermassen, at de sad fast og ikke kunde komme tilbage. Fjenderne skyllede omkring dem og lukkede sig som et Hav i Ryggen paa dem. Men endnu skar deres Sværd gennem alt og holdt en Kres ryddet omkring sig. Rungende klang Leonidas' Røst: Lakedaimoniere, hid til mig! Træk mig op af det persiske Hængedynd!

Begge hans Fødder stak fast i størknende Liv; de søgte at trampe sig Fæste højere og højere i de Faldnes Dynge. Da var der en Perser, som huggede sit Sværd mod hans Benskinner, saa de sang. En Haand fo'r over hans nøgne Læg og snittede pludselig i Hasen, saa han knækkede ned i Knæ. Hans eget Sværd sank som et mejet Aks. Og Spyd fra alle Sider borede sig mod hans Strube og ned bag Harniskets Halskrave, saa Spidserne sænkede sig i Lungerne. I Stedet for et Raab stod Blodet sprudlende som en Fanfare ud af hans aabne Mund.

Narkissos saa hans Hjelmbusk synke som et Vrag, hvorover Havet lukker sig, og raabte til Brødrene Alfeos og Maron: Lad ikke Mederne tage hans Lig! Og Spartiaterne huggede sig frem imod Stedet, hvor Fjen-

derne havde kastet sig ned som for at gribe en sprællende Fisk. Som en Malstrøm stod Kampen om Leonidas' Lig. Lakedaimonierne sprængte Perser-Mylret. Narkissos kastede den faldne Konge over sin Skulder, og Fod for Fod skar de andre ham Vej tilbage.

Da lød der som et gurglende Suk i Lejren bag Muren: Perserne! Perserne kommer! Og den sidste Rest af de kæmpende Spartiater sugedes ind gennem Porten, hvor de mødtes med Thespierne og Thebaierne, der veg for Bygerne af Pile, der haglede ned fra Klippen. Perserne! Perserne randt som en Fos ned fra Anopaia. De mylrede som Rotter. De væltede Teltene over Ende. Skurene begyndte at brænde. Bestandig kom Perserne stimende. Og Hellenerne veg mod den lave Høj, der laa midt i deres Lejr, og besatte den med Front til alle Sider. Midt paa Højen blev Kong Leonidas lagt, at han selv i Døden kunde rage op over dem alle. Efter hans lød ingen befalende Røst mere. Tungerne var forstummede i deres Svælg, og kun Tænderne kunde tale. Højen strittede af de sidste hellenske Sværd, som et Pindsvin, der rejser sine Pigge mod Hundene, der halser omkring den. Oppe fra Bjerget blev Pilene ved at hvine — i lange klirrende Strint slog de ned over Højen. Hydarnes og andre persiske Førere kom til Syne paa Højderne, kendelige paa Ædelstenene, der funklede i deres Kapper, og paa de høje Standarter, der blev baaret ved deres Side. Fra Passets Mur lød Gny og Bulder. Stenene og Blokkene væltedes ned, Tusinder af Hænder greb dem og slyngede dem i Havet. Der maatte ikke være Sten paa Sten tilbage, naar

Storkongen kom. Strømmen blev ved at flyde, Menneskestimlen stod op ad Klippesiden. Havet syntes at skumme Krigere ind mod den levende Høj, hvor Pileregnen faldt saa tæt, at den næsten slog Skjoldene fra de sidste Hellenere.

Da rejste pludselig den ene lille Halvdel sig fra Højen og gik frem i en forvirret Hob, lod Skjoldene falde, knækkede Spyddene og kastede deres Sværd for Foden af Perserne, medens En iblandt dem raabte:

— Theben har givet Storkongen Jord og Vand. Thebens Sønner har kun tvunget baaret Vaaben mod Storkongen. Thebens Folk beder om Storkongens Beskyttelse.

En Perser oversatte med høj Røst denne Tale, og Rækkerne aabnede sig for Thebaierne, der dreves hen mod de omstyrtede Telte. Lakedaimonierne og Thespierne sad tilbage og brændte af Skam over at have regnet Thebaierne for Landsmænd. De drejede Blikket og saa tilbage, hvor Porten var jævnet med Jorden. Ind gennem Passet stod i Middagsheden Osen af den fjendtlige Springflod, der nærmede sig: Læderets skarpe Lugte, Emmen af Sved, Aandepustet af Asiens Folk. Og fjernt ude hørtes Svøberne pibe gennem Luften.

Det sidste Stormløb skyllede op om den lille levende Høj. Hellenerne værgede sig, saa længe Sværdene holdt i deres Hænder, og selv uden Sværd brødes de med Fjenderne paa de blotte Næver, huggede med dem som Køller, kradsede og flænsede i de blege Ansigter, der maskeagtigt hævede sig imod dem af de

uformelige Tøjbylter. Endnu i Døden bed Tænderne det sidste Nødværge. En for en segnede de paa selve Dødens Tærskel, uden et Ord, uden et Suk; gispende af Sol brast deres Øjne, blussende af Udmattelse sank de under Banehugget. Narkissos rejste sig med Spyddene hængende i sit Ansigt og segnede over sin faldne Konge.

Og nu kom Xerxes kørende i Firspring ind gennem Passet. Muren var der ikke længer, Porten var kun aaben Strand. Perserne veg langt ud i Vandet for at give hans stejlende Heste Plads. Ophidset stod han paa sin Vogn, højere end han plejede, trampende paa tre lakedaimonske Skjolde, glubende, fnysende af mættet Hævn, glemmende al sin Anstand som Kongernes Konge, spottende alle religiøse Regler, uden Magere, uden Renselse, midt frem gennem Blodpølene, der endnu ikke var størknede, forbi Tusinder af Lig, der var varme endnu, men allerede begyndte at besmittes af ond Stank, frem, frem over rallende Livskraft, over bristende Hjerter, der gungrede deres sidste Slag ud i Drønet fra hans tunge Hjul.

Døren til Hellas var endelig brudt. Vejen laa aaben — til Athen, den forhadte, den forbandede By. I Triumf sprængte han frem mellem de væltede Blokke og holdt først ved den døde Høj, hvorfra vilde Blik endnu spilede sig imod ham og hvide Tænder bed — som paa Vildsvin med blodskummende Munde.

De havde allerede trukket Harnisket af Leonidas. Thebaierne havde vist Perserne hans Lig. Xerxes undrede sig. Hans faste Legeme var som af brun Malm.

hvor Saar sad ved Saar og Skramme ved Skramme helt ned over Laar og Læg — men alle nægtende at bløde.

Og Xerxes blussede af Harme ved Tanken paa alle de Kvaler, denne ene Mand havde vovet at volde ham, paa de spildte Dage, han for hans Skyld havde tøvet her paa dette onde Sted, paa de spildte Nætter, han for hans Skyld havde ærgret sig i sit Harem. Selv i Døden burde han mærke Storkongens Nag og Forbitrelse. Han befalede at skære hans Hoved af og lod Magerne rense og salte det for at føre det med sig til Persien. Men hans Legeme lod han slaa paa Korset. Og Demaratos lod han se derpaa, lod ham kalde til sin Vogn og sagde spottende:

— Dèr ser du altsaa den tapreste Mand fra Jordens skønneste Kongedømme, Demaratos.

Demaratos var meget bleg og lod svare:

— Saaledes vilde ingen Hellener vanære dig, Herre, om Døden skulde ramme dig. Dog din Vanære vil hans Landsmænd vende til den højeste Hæder for ham.

Xerxes betvang sin Vrede over hans Frisprog og sagde:

— Jeg tror, du er misundelig, Demaratos. Vilde du hellere være i hans Sted end i dit eget?

Demaratos lod lige uforfærdet svare:

— Ja, Perserkonge, denne Mand har stridt den gode Strid og vundet sig Ry for alle Tider. Men hvilken Lod har du til mig, fordi jeg frivillig følger dig?

— Spørg dine Landsmænd Thebaierne derom, svarede Xerxes og vendte Staven mod ham i Unaade.

Demaratos trak paa Skuldrene og gik. Ved de væltede Telte stod Thebaierne bagbundne. Et Ildbækken osede. Række for Række blev de trukne frem og kastede til Jorden. De persiske Bødler satte Foden paa deres Ryg og pressede et hvidglødende Stempel midt imellem begge Skuldre. Storkongens Kiler brændtes ind i det sydende Kød. Ofrene skreg og stønnede. Demaratos fandt med Foragt, at de ikke bar sig saa værdigt ad som Heste, der vrinsker — de hvinede som Slagtesvin. Perserne gik frem med urokkelig Koldsindighed. De søgte de Unge ud og stillede dem paa Rad. De førte Kniven med vanemæssig Sikkerhed, snittede Hellenernes Manddom af og kastede den for de indiske Hunde.

Xerxes tøvede ikke, men kørte straks videre mod Syd. Perserstrømmen bølgede efter i hans Hjulspor. Men i Nattens mørkeste Timer ophørte al Bevægelse, og Passet tilhørte de Døde.

Ude fra Bugten kom et Skib listende for Vinden. En Baad havde fra Thermopylai bragt Bud til Hellenerflaaden om Kampens Ophør. Nu gik Lakedaimoniere i Land i Mørket og famlede sig ind i Passet. De fandt deres Landsmænds Lig liggende paa Højen. Perserne havde plyndret dem for deres Pansre og Skytherne taget deres Skalpe, men ellers ikke rørt dem. Fuldmaanen gik op over Oita-Bjergets Kam og belyste Ansigterne, saa de lod sig genkende, hvis da ikke Gribbene havde hakket dem itu. Øjnene stod endnu aabne. Hovederne var blevne saa smaa uden Hjelm og uden Haar — alle med blodige, flaaet-røde Huer. En af dem

havde slet intet Hoved, men de kendte ham paa hans ophøjede Stilling og løsnede ham af Træet, hvortil han var spigret.

Omkring dette Træ stablede de Dødsbaalet af alle Kamppladsens Vrag, af Telte og Tømmer og Kvas. Ligene blev lagt i Rækker, Øjnene trykte til, den flaaede højre Haand lagt paa det stive Bryst. Alt gik saa lydløst stille. Kun Hvisken lød fra Mand til Mand. Ingen græd, ingen klagede. Det var gode og trofaste Aander, der stedede deres døde Landsmænd til Hvile.

En gammel hvidskægget Mand gik fra Lig til Lig og befølte Saarene, synede dem sagkyndigt ved Maanens Skær og gjorde halvhøjt sine Iagttagelser og Slutninger over Saarenes Tal og Farlighed. Blandt de mest sønderhuggede fandt Hermofantos ogsaa sin egen Valgsøn Narkissos, skønt hans Lemmer og Ansigt var hakket af Pile og flænget af Spyd og Krumsabler. Kun hans Bryst, som Harnisket havde dækket, var uden Saar. Hermofantos lod sin Haand hvile paa hans kolde Hjerte under den grove Chiton og mærkede en Amulet fastgjort til denne. Han løsnede den og stak den til sig: det var en lang tynd Strimmel Skind, beskrevet med Bogstaver.

Endnu før Daggry var Ligbaalet færdigt. Lakedaimonierne stak Ild derpaa og gik saa straks ombord i Skibet og roede bort. Ude paa Bugten saa de Baalet blusse op. Tavse sad de ved Aarerne og bad for de Døde.

Persernes Skildvagter fik Øje paa Ilden, men turde ikke gaa den nær. Da de næste Dag saa, hvad der var

sket, gik de saa langt som muligt udenom den rygende Høj, holdt deres Vejr og rensede sig siden: De ugudelige Hellenere havde begaaet Helligbrøde og forurenet den hellige Ild ved at give den deres Lig at fortære. De skyndte sig at komme forbi det stinkende og besmittede Sted.

XXV

DELFI

Hellenernes Skibe strøg mod Syd med Budskabet om Thermopylai-Passets Erobring. Overalt ilede Skrækken forud for Perserne. Paa Evboia lod Themistokles rejse Steler med Indskrifter, hvori de persiske Søhellenere opfordredes til at falde fra Perserne eller i hvert Fald i Træfningerne støtte dem saa svagt som muligt.

Med Ild og Sværd, hærgende og skændende, gik Persertoget sydpaa. Overalt flygtede Hellenerne — ud paa Øer eller Skibe. Bjergboerne trak sig op i deres ufremkommeligste Højder. Kun Landtangen ved Korinth holdt Spartiaterne besat, ikke for at ile Nordhellenerne til Hjælp, men for at spærre Perserne Adgangen til Peloponnes.

... Fra Thermopylai var Hermofantos alene vandret sydvestpaa og ad vilde og vanskelige Veje, over Bjerget Korax naaet ned til den korinthiske Golf. Ogsaa her fandt han alting opløst i Flugt. Ned over Amfissa-Bugten stod Vinden strid og kølende fra Boiotiens Snebjerge. De okkerfarvede Huse paa den bare golde

Bred laa gennemblæste, forladte af Indbyggerne. Baade stod ud over Golfen med Flygtende. Rygtet gik, at Perserne nærmede sig Delfi for at plyndre Oraklet.

Hermofantos besluttede at gaa til Delfi for at se, hvad der vilde ske. Han vilde ikke lade sig rive med af Flugtens Strøm. Bedre var det at gaa imod den, vende hjem, dø i Jordens Navle. Han lejede sig en Hest og en ung Hestedriver, der endnu ikke var sluppet bort, overnattede i et af de forladte Huse og begav sig paa Vej ved Daggry.

Solen hævede sig over Bugten. Hermofantos' Hest havde intet Bidsel, kun en lille Grimekæde med en enkelt Snor; dens Saddel var samlet af Brædder, der for og bag bar et opstaaende Tværstykke og et Par smaa Gribetræer fremover Manken dels til at holde fast i, dels til at slynge Tømmesnoren om, for at den vejkendte Hest kunde skøtte sig selv. Hestedriveren var en ung barbenet Knøs i Slavebluse. Han drejede Hesten ind paa Landevejen mod Nord. Dyret gik i langsom Pasgang. Holdt Driveren op at ildne den med sine Tilraab, stod den stille, lukkede Øjnene og sleb sig en lille Skraber.

Vejen steg. Fjernt oppe paa Fjældkappen foran sig saa Hermofantos nogle Smaabyer. Som lyse Fuglereder hang de paa den golde rødgraa Klippe, den ene højere end den anden, indbyrdes forbundne ved en lang vandret Fjældfinne over Bjerget. Bagved skinnede det evige Parnassos med sin Snekam, som Solen endnu ikke helt havde faaet Bugt med.

Fra Kløfter og Dale kom Morgenvinden strygende

og svøbte sig om hans Fødder. Den stride Vind splittede Solheden og kølede. Vejen bøjede ind i en tæt og dyb Olivenskov. Frugterne laa sorte eller røde, faldne af Træerne, eller skinnede blanke i Løvet. Der var ingen til at samle dem op. Vand stod langs Vejkanten eller randt lydløst afsted, listende og silende — sort som Beg, sort som de sorteste Oliven, hist og her fløød det under Olietræerne sammen til et klart og dunkelt Kær.

Solen begyndte at brænde og at skinne Farverne stærkere frem. Hermofantos sad paa sin Hest, der var staaet stille af sig selv, og saa tilbage over Amfissa-Dalen, der allerede tegnede sit Fald tydeligt. Olieskoven laa bag ham som et bredt Bælte, der skød sig længer og længer ind i Landet gennem Pleistos-Dalen. Skulde Egnen her virkelig faa Perserne at se, krybende op nede fra Øst, op mod Parnassos-Bjergets evige fredhvide Tinde? Delfis Ry stod jo over hele Verden. Alle spurgte Spaadomsguden deroppe, fra hvem de sælsomme Vers udgik, formanende, truende, gaadefulde, tvetydig og dunkel Tale, der kunde granskes og udlægges, snart som Advarsler, snart som Opmuntringer, snart som Dødsdomme. Altid var det, som selve Skæbnen stadfæstede Orakelsvaret, som Nemesis løste den uforstaaelige Gaade.

Hermofantos mindedes med et Smil de Mængder af taabelige smaa Spørgsmaal, hvormed dumme Dødelige plagede Guderne i deres Sjæls Fattigdom. De gik ikke udenfor den lille Kres, som hver enkelt drog om sit Hus og sit Eje: Er min Mand mig tro? — Hvem

har vendt hans Sind og hans Avlekraft fra mig? — Hvem har stjaalet min Kornsegl? — Hvem har gjort mine Køer syge? — Hvem har pustet Sot ind i mit Liv, saa jeg ikke føler mig rask? — Hvorledes erhverver jeg det Guld, jeg trænger til? — Tør jeg i Morgen begive mig paa Rejse til Lemnos? ... Blytavler med slige og Tusinder af lignende sølle Forespørgsler kastedes jo ind i Oraklet. Hvilken Gud havde Tid eller Lyst til at svare saadanne Børn? Men her til Delfi, til Jordens Midtpunkt, herhen gik jo ogsaa alle Folkeslagenes Bekymringer, alle Herskernes angstfulde Raab. Sikeliens Tyranner, Lydiens og Makedoniens Konger, Ø-Staterne, Athens og Lakedaimons Forsamlinger — alle havde de søgt Raad og Trøst for deres Tvivl og Frygt. Og Oraklet havde vippet dem op og ned mellem Haab og Jammer, jaget dem ud i Fortvivlelse, drevet dem som Søvngængere mod et farligt og fordærveligt Maal, undfanget Forbrydelser, sporet til vanvittige Handlinger, fuldbyrdet Skæbner, knust Stater og styrtet Tyranner. Tempelgaver, Malmstøtter og Guldkar takkede for hvert Svar, naar Begivenhederne havde fortolket det. En Guldflod af Bestikkelse randt uophørligt mod Delfi for at sikre sig dets Gunst.

Men nu kom altsaa Jordens vældigste Barbarfolk dragende mod det ukrænkelige Sted, mod Skæbnens faste Borg for at omstyrte den. For at vælte Pythias hellige Trefod, for at kvæle Dampene fra Jordens Bug, for at haane Guden og hans Seermagt, for at kuldkaste hans Tempel og lade hans Søjler trille i Stabler af Tromler, der aldrig mere skulde samles. For at plyndre

hans Tempelskatte og rane hans Guld og slæbe det eventyrlige Bytte for Storkongens Trone. Mens Xerxes selv havde et andet og større Maal for sin Hævn. I Spidsen for det andet Hoved af sin Hærs umaadelige Dobbeltslange styrede han mod Athens Akropolis for at brænde Gudindens hellige gamle Billed og knuse dette Moderliv for hellensk Sjæl.

Hermofantos drog et dybt Suk og saa ned for sig. Til højre under Skrænten fik han Øje paa flade og stenfri Agre, der var dyrket saa herligt som nogetsteds paa kornrige Sletter. Her groede ogsaa Vin, nær sin Modning, med funklende Klaser. Og her, hvor han red, mellem selve Klippeblokkene buskede store løvprægtige Planter sig højt og fyldigt, nærede af Vand, der sivede fra Parnassos' Snetinder. Frodige og saftige Blomsterkolber, Bundter af grønne Hyacinter, voksede af Klippens løndomsfulde Væde. Hermofantos bukkede sig ned og brød en af de tykke Stængler, og frem vældede en rigelig hvid Mælk, klæbrig at føle paa, god til Lægedom. Sundhedsmælk samlet i selve Klippen som i forstenede Bryster. Op af Kløften fra Dalen groede det smaragdgrønne Græs. Skønne Planter syntes at springe lige ud af Stenene. Hist og her piblede store blaa og røde Anemoner. Medens andre Steder Heden skoldede Klipperne for al Plantevækst, sænkede her under Delfi nu og da Himlen sin befrugtende Væde og fik det til at blomstre lige ud af Fjældet.

- Fremad! Hyp! lød det fra Hestedriveren, der nu gik bagved og drev hans Hest opad. Højere og højere

— over en stejl Vej af Klippetrin, hvor Vand med en Glans som sorte Oliven rislede nedad.

Varmen var nu vokset til Hede. Hermofantos hang med Hovedet og saa ned i Dalen, hvor Flodens udtørrede Løb viste sig i graasorte Lag mellem Olietræer og dyrkede Felter. Derover kastede endnu Bjerget sin vældige Slagskygge, og dog var Jorden frugtbar nok til at kunne nøjes med den halve Dags Sol.

Men alt var forladt. Det var som at stige mod Tomheden. Alle var flygtede. Hermofantos red gennem Krisa. Byen laa som uddød. Befolkningen var rømt for Rygtet om Perserne. Ingen Røg steg fra Husene. Ingen Børn legede. Kun en Springkilde rislede. Glemt Linned hang til Tørring og blafrede i Blæsten fra Parnassos. En søvnig Hane galede med halvlukte Øjne. Et Tempel sov i sin tynde Skygge.

Hermofantos red ud af Byen — ene og tom. Ikke et Spørgsmaal rettedes til ham. Han steg som mod den evige Stilhed. Amfissa-Bugten laa allerede langt bag ham — hvide flimrende Prikker nede ved den blaa fligede Strand. En uhyre Hær af tæt Olieskov syntes marscheret ind i den brede Dal fra Kysten og trængte i en smallere Kolonne op gennem Floddalen. Klogt og sikkert steg Hesten op ad den næppe sporlige Zigzagvej over Stengrunden.

Allerede længe havde han skimtet de to lodrette Faidriade-Vægge, der rejser deres Spaltefavn over det hellige Delfi. Vejen gik nu langs Kløften hen forbi Gæstehusene og Tempelvogternes Boliger ind i Byen. Og pludselig, da han løftede Hovedet i den stærke Sol,

fik han Øje paa selve Tempelstaden, der steg over hugne og murede Terrasser og ligesom lagde sig op i de straalende Klippefladers Favn. Den hellige By henlejret paa Bjergets nøgne Bug, badende sig lige i Sydsolen, trinvis udhugget i Klippens Kalksten, rustgylden og malmgrøn og farvet af Fjældet, ikke ragende op mod nogen Himmel, men hyllet i selve de stejle Fjældsiders staalblaa og gulgraa Kappe.

Hermofantos stod af Hesten og gik op gennem den solsvedne By. Ogsaa den var forladt og laa som uddød. Dens Tomhed bekræftede, hvad han havde hørt, at Delfierne havde sendt deres Kvinder og Børn over Golfen og selv var flygtet dels til Amfissa dels op paa Parnassos-Bjergets Tinder. Guden havde forbudt dem at redde hans Skatte enten ved at grave dem ned eller føre dem bort. Guden vilde selv værne om sit Eje. Var han da blevet ene tilbage, svigtet af alle, selv af Amfiktyonerne? Paa sin Vej gennem Staden traf Hermofantos ikke et Menneske. End ikke en Hund var bleven tilbage. Han stirrede op mod Klippespaltens solbesvangrede Moderskød. Laa ikke den vældige Helios og brændte sin Lue ind i den hellige Kløft? Hermofantos naaede Kastales lønlige Kilde. Ved Foden af den lodrette Klippenische randt den bag en opstaaende Stenkant og rislede ind i et Grottehus, hvor den aandede i et køligt Halvmørke og bød ham sin kyske Mund til Kys.

Hermofantos bøjede sig over Kastale og rensede sine Læber og sine Øjne. Saa gik han atter ud af Brøndhuset og trængte opefter i Klippespalten. Dens Grund

var vild og jomfruelig, bevokset med Grønt og Græs, mens enkeltvis Smaabuske og skønne grøntblomstrende Planter havde fæstet Fod paa selve de lodrette Fjældsider.

Hermofantos faldt i Tanker. Her i denne ru og oprindelige Spalte havde Mysteriet til Huse. Herfra var Orakeltanken krøbet frem i Dagen. Ekkoets stadfæstende Svar paa Raabene ind i Kløften. Hermofantos saa for sig den vældige Pytho, der bugtede sin Dragekrop bort i Svælget, til Apollon — i selve Solens Billede — fik den lokket frem og fældede den og tog dens Navn og Orakelgave, hvorefter han skred ned ad Bjergets nøgne Bug og rejste sin Trefod over Jordens Navle.

Hermofantos lagde Hovedet helt tilbage i Nakken og stirrede op mod Himmelblaaet: Bag Faidriaderne rugede det høje stejle Parnassos, ikke til at se fra selve den delfiske Festplads, men til at spore som et Ispust fraoven, en usynlig Baggrund af Evighed, der fryser alt Liv i sin ophøjede Naturvældes Favn.

Endnu en Gang drak han af Kastale og stænkede af sin hule Haand ind i Pythos Dragegab. Saa gik han tilbage og traadte ind paa selve Festpladsen. Den hellige Vej førte fliselagt forbi de lukkede Skathuse. Ingen vogtede dem længer. Irrgrønne Trefødder og andre Votivgaver stod paa Marmorsokler, som glimtede af grove Glimmerkorn. Foran Athenernes Skatkammer stod han stille og betragtede Persertrofæerne fra Marathon: de skællede Pansersærke, Krumsværdene, Pilekogrene. Nu drejede Vejen op forbi Ge's Natur-

Helligdom og Letos Klippe. Paa denne raa Stenblok havde Sibyllen Herofyle siddet i de første Tider og sunget sine Orakelsvar til de Spørgende. Højt paa Søjlen bagved sad Naxiernes Sfinks med de opadbuede Vinger og stirrede i Solen med stive og opspilede Øjne. Heller ikke her mødte han noget levende Væsen. Ene gik han i det blændende hvide Solskær. Da saa han op mod den store Tempelterrasse med dens mægtige blaagraa mangekantede Kvadre. Heller ikke her kom Præster eller Vogtere til Syne. Han gik forbi Chioternes store Alter og nærmede sig Apollon-Templets Søjle-Front. Han bøjede sit Hoved tilbage og saa op til de gyldne Skjolde, der hang under Gavlen til Minde om Marathon. Om nogle Timer vilde Perserne komme og rive dem ned.

Ingen standsede ham, da han gik ind i Helligdommen. Han opdagede, at der i Skygge af Sydsidens tunge Søjlerække sad Skikkelser og halvsov. De glippede med Øjnene, men tiltalte ham ikke. Han kom jo kun som en gammel støvgraa Pilegrim uden Følge og uden Offergaver. Tempeldøren stod paa Klem og peb paa sin Tap, da han skød den saa meget op, at han kunde smutte ind. Han trak den til efter sig og stod i næsten bælgmørk Nat. Glimt af Guld gnistrede i Mulmet. Med sin Haand strøg han langs de fodside Folder af den store Apollon-Støttes Dragt. Han kunde ikke se Gudens Ansigt højt oppe, kun Blink af Lyraens Strenge — gyldne randt de gennem Mørket som en stivnet Musik. Han famlede sig videre bag om Billedstøtten mod Adyton, mod Pythias Orakelcelle.

Da lysnede det med eet, et Forhæng droges til Side, og han stod Øje til Øje med en af Gudens Sandsigere. Han var hyllet i den solgule Talar, men uden Bindet flettet i det hvide Haar. Øjnene skinnede, som var de lige vaagnet af et Blund; det lange silkebløde Skæg laa trykket op om den højre Kind. Hans Arme var usynlige. Med den højtidelige Messeklang i Stemmen, der var de mange Aars Vane, sagde han:

— Hvor tør du vove dig ene ind i Helligdommen, Fremmede?

— Jeg er ikke fremmed, svarede Hermofantos. Jeg erindrer endogsaa dit Navn, Akeratos, fra mine tidligere Besøg. Husker du ikke mig?

Præsten rystede paa Hovedet:

— Mennesker er som Blade paa Træerne. Hvad bryder jeg mig om Forskellen? Hvad søger du?

— Pythia.

— Hvem sender dig?

— Hellas.

Præsten stirrede paa ham med sine skinnende Øjne:

— Hellas! Hvad er Hellas? Mener du Argos eller Lakedaimon? Mantinea eller Athen? Hvilken Stat drister sig til at tage Navnet, der er som Himlen over os alle?

— Du har Ret, Akeratos: Hellas er Himlen over os alle. Derfor er det Hellas, der sender mig.

Præsten fortrak sine Læber, der endnu hverken var visne eller blege, til et spydigt Smil:

— Der er til Amfiktyonerne endnu aldrig indtegnet

nogen Stat, der hedder Hellas. Hundrede hellenske Byer og Folk har spurgt Pytho til Raads, men altid hver for sig, for deres egne Mure og mod de andres. Ogsaa her har de deres egne Huse, deres egne Gaver, deres egne Bud.

— Hvorfor har Pytho ikke samlet dem, Akeratos?

— Hvem kan samle Himlens vilde og frie Fugle? Skal Ørne og Duer, Glenter og Spurve spærres i samme Bur? Hvad har de tilfælles?

— Den fælles Fjende. Hvorfor møder de ham ikke samlede? I Stedet for at flygte for alle Vinde.

— Hvad andet skal de gøre?

— Ogsaa Delfi er forladt. Skønt Perserne kommer.

— Lad dem komme!

— Vejen ligger aaben. Hellenerne er nedhuggede i Thermopylai. Fjenderne fylder Fokis og Lokris, Boiotien og Attika.

— Vi véd det. Zevs sendte sine Ørne mod Øst og Vest, men de mødtes her. Har du været i Delfi før og véd ikke, at alle Bud gaar hid før til noget andet Sted? Skal jeg lade Tempeltjenerne vise dig Jordens Navle?

— Jeg har set den, Akeratos. Men hvor er dens Forsvarere?

Præstens højre Haand kom til Syne og vinkede foragteligt:

— Pytho frygter ikke Mederne.

— Husk, Mederne bringer ikke Gaver, men kom-

mer for at tage. Alt, hvad Verden har samlet her af Skatte og Helligdomme, vil blive slæbt til Persepolis og Susa. Selv Pythias Trefod vil blive røvet og vanhelliget — brugt til at pryde Storkongens Skøgehus. Gem Skattene, Akeratos, grav dem ned eller bring dem bort til den korykiske Grotte, inden det er for silde.

Præsten trak paa Skuldrene:

— Jeg har allerede for længe hørt paa din taabelige Snak, Fremmede. Pytho frygter ikke Mederne. Hans Bue og hans Pile hviler her i Helligdommen. Hans Skatte ligger, hvor de altid har ligget. Saa du ikke Marathon-Guldet urørt foran Athenernes Skatkammer? Lad Perserne vove at hente det tilbage. Forføj dig bort og vær ubekymret for Apollons Hus.

Han vendte Hermofantos Ryggen og vilde gaa ind i Adyton.

— Taler Pythia endnu? spurgte Hermofantos.

— Pythia taler, naar Guden vil.

— Du véd altsaa naar, Akeratos.

— Ja, ved Solnedgang. Men ikke for Stympere, som kommer med tom Haand.

— Tager du mod persisk Guld?

— Guld er Guld og plettes ikke, fordi en Perser har hugget sit Stempel deri.

Præsten havde vendt sig, stod med fremstrakt Haand og saa paa ham med lystne Øjne.

— Dèr har du elleve Dareiker, sagde Hermofantos og lagde Guldet i hans Haand. Jeg har samlet dem op

i Thermopylai. De var kastet ind som Sædekorn, der ikke kunde finde Jord at spire i.

— Menneskene er uforstandige som Dyr, sagde Præsten og lukkede sine Fingre om Mønterne. Har vi ikke faaet Ilden til at lutre og til at smelte? Den hellige Ild slikker alle Barbarernes Spor. Guld er dog Guld.

XXVI

PYTHIA

Ved Sólnedgang samlede sig i Apollon-Templet den lille Skare af tilbageblevne Delfiere — troende Fanatikere, der ikke vilde svigte, men oppebie Barbarernes Komme og Gudens Selvforsvar. Spejdere havde meldt Persernes ustandselige Fremrykning fra den østre Dal.

Gudens Billed var tilhyllet. Men Hestias Ild brændte synligt og kastede flakkende Glimt over Jordens Navle, en stor Marmorblok af Form som et Halvæg, overtrukket med et Net af røde Uldbind. Paa hver Side sad en Ørn — stive og gyldne stirrede de paa hinanden med Vingerne endnu ikke lukkede.

Sandsigeren Akeratos og nogle andre Præster stod i Kres om Pythia, hver med sin lille osende Lampe i Haanden. I Marmorgulvet gabede en aaben bred Revne, hvorover Trefoden var stillet, stor guldtung. Højt paa dens Skaal sad Pythia, hyllet i et røgblaat Slør. Hænder og Fødder skinnede glennem Sløret, blanke og lighvide, sitrende i smaa Krampestød, der krummede Tæer og Fingre. Begge Hænder greb om Brysterne. Den ene Fod stod foran den anden, som gik de i et svævende Skridt over den skumle Revne. En usyn-

lig Pavke buldrede op fra selve Mulmet. Stengrunden drønede i langsomme dumpe Slag som fra Jordens Hjerte. For hvert Slag klemte Fingrene om Brysterne for straks efter at slappes igen. Ogsaa Ansigtet var dødningehvidt, en smal og sitrende Maske, indrammet af det løste sorte Haar, der som Slanger ringlede sig ind i det røgfarvede Slør. Ogsaa Munden var bleg og blodløs; Læberne dirrede og fortrak sig, som hviskede de i Søvne. Øjenlaagene laa dybt indsunkne med Vippernes Skygge ned over de hvide Kinder. Næsens Fløje vibrerede, som inddrak de en stærk og pirrende Vellugt.

Der steg virkelig Dampe op af Spalten under hendes Fødder. Hvide og gullige Skyer som Os fra et Baal i Jordens Indre. Hermofantos, der havde trængt sig frem bag Præsternes Kres saa nær til Revnen, at han kunde stirre deri, mærkede en kvælende svovlet Lugt, der steg i hede Pust nu og da som Luftsug gennem en Blæsebælg. Han stod ogsaa saa nær, at han kunde høre de mumlende Lyde fra hendes Mund. De steg og sank i Suk, brødes af Klager og Skrig. Han skelnede Ord, der ikke hang sammen, overbrudte og forpinte Sætninger. Til Tider lød det som Rallen af en Døende, til andre sang det som Stumper af Vers. Pavkebulderet fra Spalten dannede det dumpe Akkompagnement til den søvngængeragtige Hvisken, der rev sig løs som under en Besættelse.

Luften blev fra Nu til Nu mere lummer og svovlet. Hendes Ansigt glinsede. Hænderne greb krampagtigt om de strittende Bryster, hvis Vorter luede

frem af Sløret. Svedperler skinnede paa de svulmende hvide Vrister, hvis Aarer bugtede sig som blaa Orme. Og Hermofantos' og Akeratos' anspændt lyttende Øren opfangede Ordene, der uden Sammenhæng stønnede over hendes fortrukne Læber:

— Se —se! — Byblos-Aag — Havet taarner Slangers Tog — Tid og Sejr — Skibssnablerne borer — Artemis' hellige Kyster — skummende Pleistos — Malm mod Malm — Kløfterne klamre — Xerxes Søn af Dareios — Bjerge i Brand — Bugens Blod — Jordryster — Jordryster!

Med et Støn gled hun sammen i sig selv. Brysterne sank ind, Hænderne faldt i hendes Skød, Hovedet knækkede som en brudt Blomst. Men Pavken blev ved. Akeratos greb hende under Armene og holdt hende oppe. De andre gned hende under Fodsaalerne, til Nerverne rettede sig op igennem Legemet som Staalfjedre. Hovedet faldt bagover i Nakken, men en Haand støttede det, og med opadvendt Mund blev hun ved at mumle Ord op mod Tempelloftets Mulm, Ord, der ikke længer kunde skelnes, Hvin blandet med Hulken.

Men pludselig blev Pavkebulderet sammenhængende og lød som en Rallen op fra Jordens Bug. Osen af Spalten blev kvælende — et Svovlsug fra et Baal — en Flammetunge slikkede op — Fliserne syntes at gynge — og midt i et øredøvende Tordenbrag lynede et hvinende Skrig:

— Vaabnene! Vaabnene! Apollon! Mederne! Mederne!

Var det Pythia, der havde udstødt det? Eller kom

det udefra? Var det Søjlerne, der skreg? Var det Templets Grund, der brølede? Trefoden skred under Pythia og sank med hende, saa hun svævede i Spalten som baaret oppe af de fremvæltende Røgskyer. Pavken var holdt inde, men nu rallede det gennem hele Templet. Forfærdelse slog Delfierne, thi Søjlerne begyndte at svaje som Siv for Blæst. Og højt oppe over deres Hoveder brød pludselig Aftenhimlen ind med en lang safirblaa Flænge.

-- Mederne! Mederne! lød Skrigene allevegne fra. Mederne! Mederne! Perserne er over os! Perserne kommer! Fra Pythias Cella styrtede alle ind mellem Hovedcellaens svinglende Søjler. Apollon stod med eet ubedækket. Tæpperne gled bort som Skygger, der svinder. Hans Lyra sitrede i alle Strenge som under et vildt Greb. Hans indlagte Øjne syntes at lyne. Lyn mødte dem udefra. Lænker raslede. Gitre sprængtes. Malmkar og Trefødder dansede paa deres Fodstykker. Udenfor Tempeldøren tegnede sig en uhyre Bue som ridset i Ild. Zigzag-Pile lynede fra Flammestrengen. Vaabnene! Vaabnene! Apollons hellige og urørlige Vaaben var af sig selv sprængt ud af deres Gemme og førtes af usynlige Hænder. Terrassen slog Revner under de Nedstormendes Fødder. Det store Alter var overslikket af Luer. Delfierne ilede mod Udgangen ad den hellige Vej. Letos og Sibyllens Klippeblokke ramlede som Tærninger, der ruller af samme Bæger. Skathusenes Døre klaprede, Indholdet raslede, Offergaverne trillede og klirrede i de lukte Rum.

— Mederne! Mederne!

Var det Mederne, der fik Jorden til at skælve? Var det Fjenderne, der løb Storm mod Festpladsens klippemurede Terrasser? Var Delfi bleven et Skibsdæk, der duvede mellem dønnende Bjerge? Delfierne spredtes til alle Sider som Skibbrudne, der søger Rælingen og klamrer sig fast. Fra Murranden stirrede de med vilde Øjne ned i Dalen mod Øst. Mederne! Mederne! Op fra Dybet, borte bag Athene Pronoias Tempel, kom der stigende som en tung sort Flod, der vælter sig ad et udtørret Leje og fylder det med Dynd. Var det Menneskehorder, som tumlede derborte? En Malstrøm i Hvirvel — Styrtesø af Liv over Styrtesø af Liv. Et skingrende Vrinsk som af Tusinder Heste, der sluges af Brændingen. De kæmpende Masser var ikke til at skelne. Men Bjergsiderne skred. Tunge Blokke ramlede ned. Var det Giganter, der bekrigede hinanden med afrevne Klippetinder? Var det Parnassos, som slyngede sine hvide Toppe ned? Var Dalen bleven en Kedel, der pludselig gav sig til at boble og syde? Sprængtes dens Bund, saa Flammerne slikkede op gennem Sprækkerne?

De Levende deroppe i Delfi klamrede sig til Murrandene og følte dem vakle under de blodige Fingre. Pibende Hvin brast fra Sværme af Flagermus, der skar gennem Skumringen, belyste af blaalige Glimt. Votivsøjlerne svajede som Master over et slingrende Dæk, hvor alt løststaaende ramler fra Ræling til Ræling. Blændende Lyn formede Omridsene af Apollon og Artemis og deres Moder Leto deroppe i Gavlen. Muserne dansede i luebølgende Klædebon. Helios

sank i sit Gavlhjørne som i et Hav af Ild. Marathon Skjoldene raslede ned. Og Jordens Navle sprængte sine Bind.

Dog alt dette var for intet at regne mod det Skælv, der rasede i Dalen mod Boiotien, hvorfra Perserfloden kom stigende. Dernede maatte det være selve Guderne, der kæmpede mod den fremrykkende Fjende. Lynene fløj som Pile fra Fjerntrammerens Bue. Alle Skythernes Pilekogre vilde intet forslaa mod disse dræbende Skud. Og Artemis hjalp sin Broder. Poseidon tog Del i Kampen — Lyn fo'r ud af alle Flænerne paa hans Trefork. Heroerne Fylakos og Avtonoos skred frem fra deres Helligdomme i Jordskælvsflammer og mejede Medernes Række. Og selve Højttordneren sendte fra det fjerne Olympos sine Lynkiler, der fik Klippeblokkene til at splintres ned over de formastelige Tempelranere.

Hermofantos laa fladt paa Jorden med Hovedet ud over Kløften og stirrede ned i det mørkefyldte, sydende og gnistrende Jordskælvs-Svælg. Han mærkede ikke til sig selv, før Regnen pludselig plaskede ned over ham. Havde han staaet oprejst, vilde han være slaaet i Knæ af det dyndtunge Skybrud. Grunden var hørt op at bølge. Han stemte sig op paa Handfladerne og stirrede frem for sig. Men nu var Kløften fyldt som af det evige Mørke. Himlen skyllede ned gennem Dalen i ustandselige Strømme. Regnen lugtede af Svovl.

Han krøb nogle Skridt fram og stødte paa en pjaskvaad Bylt — et liggende Menneske som han selv. Et sidste Lyn oplyste et dødblegt langskægget Ansigt;

dets Øjne blinkede, han genkendte Akeratos paa dette griske Blink. Ogsaa Sandsigeren skinnede af et genkendende underfundigt Smil, og han hviskede hæst:

— Du Fremmede med dit persiske Guld. Fik jeg Ret? Pytho frygter ikke Mederne. Tror du endnu, de kommer?

— Nej, svarede Hermofantos. Delfi beholder baade sit Marathon-Bytte og Kroisos' Guld. Denne Vej kommer Mederne aldrig mere.

XXVII

ATHENE PROMACHOS

Athen laa forladt af sine Indbyggere.

Kun en enkelt herreløs Hund flakkede om i Gaderne fra Cisterne til Cisterne og søgte at naa Vandet paa Lerkarrets Bund. I hele Byen fandtes ikke et menneskeligt Væsen. Kvinder og Børn var bragte bort til Øerne eller Troizen. Alt vaabenført Mandskab var gaaet ombord i Skibene.

Kun paa Akropolis havde nogle gamle og fattige Mænd lukket sig inde bag stængte Porte, længst udtjente, næppe længer i Stand til at forsvare sig. De fortolkede det delfiske Orakelsvar paa deres Maade. De vilde ikke tro, at de ubetvingelige „Træmure“ skulde betyde Skibene. De tog det utvetydigt og ligefrem. De udbedrede den gamle Borgfæstning med Forskansninger af Træ. De stolede navnlig paa selve Athenes ældgamle Træbillede, der stod i hendes Helligdom, iført den kostelige vævede Peplos, hun havde faaet i Gave af Stadens Møer. De var forvissede om, at hun vilde fælde Lansen mod sine Angribere og

lamslaa dem med Gorgon-Hovedet, der slangespækket prydede hendes jomfruelige Barm.

Da kom Perserhærens Fortrav og fyldte den forladte By, som Myrer fylder en Tue. Da alt var afsøgt og hvert Hus gennemrodet, vendte de sig mod Borgen og fandt den lukket og spærret. De peisistratidiske Overløbere, der fulgte med Perserne, nærmede sig Opgangen og tilraabte Forsvarerne, at de skulde aabne for deres Landsmænd og sikre sig Storkongens Venskab ved at komme ned og gaa ham i Møde. Men de gamle Mænd svarede ved at rulle Klippeblokke ud over Murkanten og dermed knuse dem, der trængte opad imod Porten. Perserne søgte da op paa Areiopagos-Højen og gav sig til at beskyde Borgen. De omviklede Pilene med brændende Blaar for at stikke Athenernes „Træmure“ i Brand. Borgens Nordvesthjørne var kun svagt befæstet med nedrammede Pæle og Plankeværn, og Pilene begyndte som Ildorme at æde sig ind i Træet.

Men da Dagen gik til Ende, standsede Perserne Angrebet. Som et luende Gorgon-Hoved sank Solen bag Salamis i en Dis af gnistrende Slangestraaler. De smaa Vandløb blinkede ned gennem Oliedalen mod Peiraievs og Faleron. Bugten laa som et mørkeblaat Skjold.

Alt forstummede nede i Byen. Perserne gemte sig som Myrer i den øde Tue. De gamle Mænd paa Borgen havde slukket de brændende Brædder og spredte sig over Borgpladsen. Paa det nylagte høje Fundament til Gudindens nye Tempel mellem de lave Søjletrom-

ler, der allerede havde begyndt at rejse sig, sad de med Kappen sækformigt op over Hovedet og stirrede ned mod Faleron, saaledes som Oldinger stirrer, der paa Dødslejet ser for sig, hvad de har elsket højest her i Verden.

Over Pelasgikon-Kvarteret og de tomme Gader saa de mod den lave og forladte Bymur over Kefissos' fortørrede Leje, indtil Sletten ved Faleron sløredes af Støv og vandløse Sumpe. Efter Dagens Hede kom et forfriskende Pust fra Salamis og svalede de rødrandede forpinte Øjne. Der var saa gnistrende lydløst over alt Land og Vand mellem Øerne. Kun brune Falke kresede højt oppe over Akropolis med Sol endnu i deres Vinger. Og Gammelmandsvagten deroppe troede nu og da at høre Plask og Skvulp fra Havet og stirrede dobbelt spændt, som ventede de, at selve Poseidon skulde komme strygende ind mod Kysten med sit Havhestespand og med Treforken vendt mod de Frække, der vovede at vise sig i disse hellige Egne. Ja, gid de to Guder vilde glemme deres ældgamle Strid og kappes om at ile deres Ynglingsstad til Undsætning! De Kyndige sad og iagttog ufravendt Fuglenes Flugt, som var den et Varselsskrift, der drog hen over Himlen paa sejlende Vinger, med sære uberegnelige Sving.

I Athene Polias-Templet laa en Afglans af Solen endnu i de gyldne Akroterie-Palmetter og trak Farven op i Gavlens Gigantkamp. Dèr stod Athene stridbar og stødte Lansen i den nøgne Kæmpe, der laa nedslængt for hendes Fødder under den fintlæggede Chi-

ton. Hendes Ansigt luede roligt, sikkert paa Sejr. I Gavlhjørnerne krøb saarede Giganter paa Knæ som lange Tudser.

Men Helligdommen røbede intet Liv. Pige-Støtterne mellem Søjlerne sløredes af Skumring. Kun Øjnene lyste, pupilsorte i det hvide. De stod med deres evindelige Smil og stirrede i en usynlig Verden, bjergtagne af Synet ind i et gyldent Skyggerige. Nogle slanke og firskaarne som Træplanker, med Fletninger ned over en flad Brystsmække, der svulmede haardt over Brystvorterne. Andre med skøntfarvede Bræmmer langs fint- og rigtlæggede Klædebon, strøgne i sirligste Ynde ned om den inderste uldne Chiton. Haar i høje Rader af Krøl, diadembesatte, svulmende, med Kappen svøbende sig om de faste Lænder, tæt hyllede til Anklerne over de kraftige Fødder. Nogle slanke og højbenede; andre i Særke af ringlet Uld ned over de lave Ben, med Undersærken længere end Legemet og holdende op i den med en stor og kraftig Haand; Fødderne i røde Sko.

Men disse „Piger“ var ogsaa de eneste, som værgede Gudindens Helligdom. De havde ikke kunnet flygte som Templets Præstinder, der for længst var skredne ned fra Borgen for at naa Faleron og indskibe sig til Aigina. Saa hastigt var de ilede bort, at de end ikke vendte sig tilbage for at se efter Helligdommen, de forlod. Frygten for at falde i Persernes Vold drev dem afsted.

De gamle Mænd paa Akropolis vovede ikke at betræde Athenes Jomfrubur. Nu var hun overladt til

sig selv og sine egne Vaaben. Selv maatte hun værne sig mod Mederne, der ikke skaanede Mennesker eller Guder. Rygtet fo'r foran dem, at overalt havde de slynget Fakler ind i de hellige Huse og splintret Billedstøtterne med Øksehug.

Det var nu bleven mørkt, men ingen tændte Baal paa Akropolis. Døren til Athenes Tempel var lukt — ingen Straale af hendes evige Lampe trængte ud i Natten.

De gamle Mænd lettede sig fra Marmortrinene og gik ned mod Vestsidens Propylæer, svøbte sig tættere i Kappen og lagde sig nær op til Portfløjene. Kun paa Nordsiden gik Udsigtsmænd frem og tilbage og stirrede ned i den mørke By og ud mod Brilettos, hvorfra Undergangen skulde komme væltende: Perserhærens uhyre Masse, der endnu kun havde sprøjtet sine første Stænk mod Athen. Xerxes! Som en Ildsøjle vilde han rejse sig derude i Natten bag Bjergets tunge Skygge.

Som tykke Mørkekugler fo'r Uglerne gennem den stille Luft og skreg med deres knivskarpe Hvin. Ogsaa af dem tog Udkigsmændene Varsel. Saa ubekymret jog Athenes Fugle de svirrende Flagermus, at de sluttede, ingen Fare truede denne Nat. Ellers vilde de have søgt Ly under Tagværket paa hendes Tempel.

Enkelte sad i Erechtevs' Helligdom ved Athenes hellige Olietræ og strøg de gamle Fingre mod de tyndtløvede Kviste, knækkede et Skud og smagte, men Saften var næsten ikke til at skelne. Andre havde lukket sig inde ved Poseidon-Kilden og lyttede an-

spændt, om de kunde høre noget Klunk i det usynlige Vand.

Natten gik. Over Hymettos hævede sig Næmaanens spøgelsegule Halvring og begyndte at kogle. Udsigtsmændene stod tavse og stirrede paa den, da de med eet blev vár, at der skred en Skikkelse bag Søjlerne om Athene Polias' Tempel. Lydløst gled den frem forbi Støtterne af de unge Piger. Et Blink tændtes som en Gnist over dens Hoved, men slukkedes straks igen. De stirrede og turde intet sige og ikke røre sig. Var det Gudinden selv, der gik sin Runde og saa til sit Hus, fordi alle hendes Tjenerinder var rømte? I Vestsiden forsvandt Skikkelsen ind ad Templets Dør, der uden en Lyd lukkede sig efter hende.

Natten blev ved at gaa. Næmaanen sank igen, til den drev som en strandet Baad i Synsranden. De Gamle glippede med Øjnene og stod stille paa deres Poster, sammensunkne med Hænderne paa Lanseskaftet. Uglerne var gaaet til Ro, Flagermusene holdt op at svirre. Derimod hørtes fjernt ude i den døde stille Luft en surrende Summen som af en usynlig Bisværm, der er ude at vandre og drager fra Høj til Høj for at finde Bo.

Ved Portene sov de gamle Athenere bag den svære Slaa og glemte Perserne i deres Søvn. I Erechthevs' Hus snorkede de af Udmattelse. Vagterne havde sat sig paa Nordmurens Kant og nikkede med Hovedet i de gamle pjaltede Kapper.

Men fra Athene Polias' Hus kom atter Skikkelsen

til Syne. Den bevægede sig langs Sydsidens Søjler, gled ned ad Trinene og svævede over Fliserne, til den naaede det store frie Alter, besteg det behændigt og stod nu i den sene Nat som en Støtte paa Udkig mod Nord.

Ufravendt stod den og stirrede mod Brilettos' mørkesvøbte Kam, som Stjerneskæret kantede. Begyndte Stjerneprikkerne at vandre derude, at glide ned over Bjerget? Pludselig blinkede en Gnist ved Foden af Lykabettos, der kastede sin brede Kegleskygge op over Stjernehimlens funklende Billeder. Gnisten spaltede sig og blev til flere, kort efter var den en gnistrende Linie. Var det Lygtemænd, der dansede? Blus stødte sammen og formerede sig. Gnister blev til Gløder, og Gløder skød Flammer, indtil omsider en Flod af Ildpunkter væltede frem i Natten med usvigelig Retning mod Akropolis.

Og Skikkelsen paa Alteret opløftede pludselig et Ugleskrig saa vildt og skingrende, at alle de athenske Gammelmænd skræmtes op af deres Slummer og af selve Skriget forstod, det var et Farevarsel. Alle tumlede ud paa Borgpladsen og blev Ildfluedansen var dernede. Men saa mørkt var det endnu, at de ikke kunde gøre sig Rede for Afstanden, før det, de troede var fjernt, med eet kom dem saa nær, at de hørte Klirret af den frembrusende Flod. Bisværmens Summen blev pludselig til Drønet af en vandrende Hær, der rykkede frem og slog op mod selve Akropolis' Mure.

Xerxes! Xerxes! Storkongen med Ild og med Sværd.

Forfærdelsen blussende frem gennem Natten som et vandrende Baal, der vilde fortære alt.

Faa Øjeblikke efter slog Floden mod Propylæerne. De gamle stod bag Porten med løftede Lanser og dragne Sværd i de rystende Hænder. Men nu var det Persernes Alvor at tage Borgen. Ad den stejleste Sti under Aglavros' Tempel listede de sig op. Og mod Porten brugte de Ildens altaabnende Nøgle. Faklerne stillede sig sammen til en Kæmpepolyp med luende Sugeskaale, der aad sig gennem Træet og fik selve Lansespidserne til at gløde.

Da Forsvarerne saa Fjenderne mylre op ved Aglavros-Templet, sprang de ud over Murkanterne. Samtidig var Porten sprængt, Træmuren faldet, og Nedsablingen begyndte. Fjendernes Flod steg ustandseligt. I faa Øjeblikke var Akropolis oversvømmet af Tusinder af Persere. Faklerne førtes slikkende hen over alt, blussede, hvor de fandt Næring, sluktes i Sod mod Marmor og Sten.

Solen stod op. Helios' Bueskud strøg op over Akropolis. Men ingen ænsede Solgudens Komme. En anden Konge kom kørende. Svøber huggede en bred Vej foran ham. Hundreder af Hænder ryddede Propylæernes forkullede Tømmer til Side. Storkongen holdt for Foden af Borgen, men vilde ikke staa af og gaa op til Fods. Planker lagde sig op ad de stejle Trin. Der hørtes et asende Træk af Heste, der sled for at vinde Fodfæste. Men Heste blev ved at mylre frem. Det var ikke længer Otte- eller Sejstenspand. Der var Hundreder af Heste, som piskedes op over, saa Klippe-

trinene slog Gnister under Hovene. Og endelig brasede Spandet igennem og slæbte efter sig Xerxes' Vogn, der drønende kvaste frem paa Akropolis-Fladen.

I den fuldt opgangne Sol stod Storkongen høj og stolt og holdt sig i Vognfadingens gyldne Hank og stirrede om sig med store vidtopspilede Øjne. De søgte ikke ud til Siderne, ikke til Lykabettos' og Hymettos' solspillende Klippekamme, ikke til Perserbølgen, der stadig krummede sig frem mod Athen ude fra Pentelikon. Hans Øjne var kun indenfor Akropolis' snævre Ramme, hvor de med svulmende Skadefryd mættede sig i Synet af den altknusende Ødelæggelse.

Søjler ramlede, Støtter omstyrtedes. De persiske Økser gik mod Billederne, som var det levende Mennesker. Alle Pigerne mellem Athene Polias' Søjler blev knæhugne, saa Overkroppene styrtede forover paa Ansigternes evige Smil. Hoveder fløj som for Skarprettersværd. Deres Buge spaltedes. Huggene splintredes mod Halsene. Hænderne kappedes af med Æblerne, de holdt. Marmoret kvaste sammen med Brag som af Stenskred. Men det blødte ikke. Disse Skikkelser, som blev fældede, var kun døde og livløse Ting, der uden Modsigelse sank sammen med samme nyfigne Smil af skønne og stirrende Øjne.

Over Templer og Huse gik Faklerne deres Hærgang. Økserne mejede, hvad mejes kunde. Saa kastedes Beg og Kvas ind i Helligdommene, og Altrene røg og optændtes, saa Luerne sprængte alle Lofter. Selv Gudindens hellige Olietræ brændte inde — Saften i

den gamle Stamme gav sig til at syde, Bladene krøllede sig som forbrændte Fingre.

Xerxes' Vogn var standset foran Athene Polias' Tempel. Han begreb, at han holdt for Hovedhelligdommen. Han kastede et uforstaaende Blik op paa Gavlens stærkt sminkede Marmorfigurer, stod saa af og skrævede over omstyrtede Støtter op mod den store lukte Malmdør.

Perserne veg til Side og kastede sig paa deres Ansigter for hans Fjed. Han slog med sin Stav paa Døren, men den rørte sig ikke, før to persiske Feltherrer sprang til og stødte den op.

I sit kongelige ædelstenssmykkede Klædebon, der laa om ham som et Hylster, traadte Xerxes over Tærsklen og gik ene frem i den skummeltmørke Cella, til han pludselig stod Ansigt til Ansigt med Gudinden for den By, han bekrigede.

Athene! Det var Pallas Athene selv! Hendes ældgamle Billede, hvorom de Taaber fortalte, det var faldet ned fra Himlen. Dèr stod hun stiv, høj, ubevægelig, en uhyre Dukke i flere Gange hans egen Højde, skaaret i Træ, der var brunt af Ælde, med afskallet Maling, ormstukket, og dog knejsende, saa han maatte lægge Hovedet tilbage for at se hendes Hoved. Et lueforgyldt Harnisk med Rand af Slanger laa fra Skuldrene ned over Brystet. To vældige stirrende Øjne saa langt ud over hans Tiara. Paa det højthjelmede Hoved sad en vissen Kæmpekrans af Bygaks. Ned bag hende hang en skarlagenrød Kaabe, tynd som et Slør. Over sine stive Folder stod hun dèr og truede med

højre Arm opløftet og en gylden Lanse rettet ligefrem. Men venstre Haand støttede hun paa et uhyre Skjold, fra hvis Skygge et Slangehoved lurende stak frem. Paa det lave Alter foran hende brændte en eneste lille Lampe ophængt paa en Stander af Form som et Olietræ af Sølv.

Xerxes betragtede hende længe. Han var ikke imponeret. Han saa tydelig Ormstikkene i den store Dukke. Han drejede Hovedet til Siden og raabte: Fakler! Han greb en af dem, der raktes frem, og stak den svidende til den røde Kaabe bag Træbilledet.

Flammen slikkede op om Støtten. Men frem af Luen traadte i det samme en fuldvæbnet Skikkelse ganske som den, han saa for sig. Fødte den døde Gudinde en levende? Den gyldne Ægide laa om hendes Skuldre som en kantet Halskrave. Hjelmhuen sad tæt til Hovedet, en højt krummet Svanehals bar den mægtige Hjelmkam. Venstre Haand strakte Skjoldet frem, men den højre var løftet til Hjelmen og holdt truende Lansen frem til Stød.

Xerxes stod som lammet med Faklen i sin Haand. Dette var ingen Dukke. Disse Øjne levede i det hvide Ansigt. Dette Legeme aandede. Disse Hænder bevægede sig. Med Lansen stak hun i den skarlagenrøde Peplos og rev den som en eneste Flamme ned fra Gudebilledets Skuldre; den fortæredes i et Blus og blev borte som en blaa Lue paa Gulvet. Saa gik hun frem for Billedstøtten. Straalede der Hede ud fra hendes Skridt? Var Lansens Spids en hvid Glød? Den sved tæt forbi hans Pande. Selv Skjoldranden syntes

at være glødende. Skærmende førte hun Skjoldet frem over Altret. Da hun gik videre, hang Lampen ikke længer paa Sølvtræet. Var det Malmsandaler, hun gik med? Hvert af hendes Trin gav Drøn, og Perserne, der laa paa deres Ansigt for dette Syn, der ikke var dem tilladt, følte en sitrende Hede slaa imod sig, da disse Fødder skred forbi.

Xerxes blev staaende, men vendte sig efter hende og saa hende skride frem, ned gennem Cellaen, mod Døren, med Spydet rettet mod Blaaet mellem Søjlerne udenfor.

Til begge Sider for hende veg Perserne, slagne af Rædsel ved Synet af denne malmklirrende Kvinde, der med fældet Lanse gik mod et usynligt Maal. De, der ikke faldt paa deres Ansigt, fornam det, som Rygmarven smeltede for et Lyn. Xerxes vilde raabe og byde dem gribe hende. Men Skriget stivnede i hans Strube, og hans udstrakte Haand blev hængende i Luften.

Nu var hun ude af Helligdommen og skred over de lemlæstede Statuer, hvis Brudflader gnistrede i Morgensolen som Snekrystaller med tusind blinkende Korn. De døende Athenere rejste sig paa Albuerne for at stirre efter hende. En af de faldne Oldinger kæmpede Øjnene op under den røde Blodflod, der størknede over Synet, og skreg skingrende: Athene — Promachos! hvorefter han segnede tilbage og Blikket brast.

Skriget hørtes og forstodes af de Athener-Øren, der endnu kunde opfatte en Lyd. I de Døendes Mumlen

lød det videre: Athene Promachos — Athene Promachos! Athene har kæmpet for sin Borg.

Ja, det var selve Athene, der skred hen over Akropolis — hun, som om Natten havde holdt Udkig fra det store Alter, og som ingen Barbar turde lægge Haand paa. Med eet stod hun oppe paa Murtinden mod Nord. Solen funklede i hendes Ægide og i den knejsende Hjelmkam, hvis lange Svans hang ned ad hendes Ryg. Hen over Tinden skred hun mod Vest. Ikke en Perser turde rette sit Spyd imod hende, ikke en Skyther sigte paa hende med sin Pil.

Foran Bjælkeværnet standsede hun, vendte sig et Øjeblik ind mod den hærgede Borgplads, saa de slikkende Luer og den buldrende Røg. Saa gjorde hun et Skridt ud til Siden og forsvandt i Dybet. Ingen krøb op og stirrede efter hende. Synet var borte. Gudinden havde forladt sin Borg.

Athenes hellige Lampe var borte med hende. Athene Promachos havde værnet sin Helligdom. Hun havde ogsaa reddet sit ældgamle Billede. Thi Xerxes følte Ærefrygt for dette Syn, der saa brat havde skærmet Trækolossen for at gaa op i Luer. Han stirrede op paa det vældige Ansigt, men fik intet Blik fra de to stive Øjne. Og endnu hang Lansen højt over hans Hoved, han syntes at se dens Spids dirre. Hellige Magter herskede paa dette Sted. Han gik langsomt tilbage ud af Templet og lod dets Døre drøne til efter sig. Saa slog han paa Døren med sin Stav og bød, at herefter ingen Perser maatte aabne den. Han havde besøgt Gudinden i hendes eget Hus. Nu skulde hun have Fred.

Med et vellystigt Blik saa han sig om paa den hærgede og brændte Borg, hvor alt, hvad væltes kunde, var styrtet i Grus, og hvor Afgudsbillederne laa som de døde og frække Sten, de var, for hans Fødder.

Han gik om imellem de knuste Støtter og sparkede foragteligt med sine safrangule, smaragdprydede Sko til de faldne Korers fletningstunge Hoveder, der laa med knuste Næser og stirrede op i Himlen med deres rødmende Kinder og evige Smil. — Hvilket jammerligt Folk, tænkte han, disse Athenere, som gør deres Guder til Mennesker og Mennesker til Guder og stiller Kvinder udenfor deres Gudshuse, pyntede som til Dans, ja halvt dansende, med nøgne ublufærdige Ansigter. Hvor kan Aander bo paa saadanne Steder? En Helligdom er dog ikke et Harem. Vi Persere skjuler vor Nats Glæder og tilslører vore Kvinder og stiller dem ikke frækt til Skue som paa et Slavemarked. Vi har Ærefrygt for høje og hellige Ting og bøjer os for det Usynlige. Disse Hellenere skal se alt og forme alt i deres eget usalige Legems lille Form. Hvad er det dog for Dukker og Skræmsler, de stiller op og kalder Guder og Gudinder? Ormædte og gnavede af Mus — et ynkværdigt Legetøj for taabelige Børn.

Men noget guddommeligt var skredet forbi hans Øjne — en Flamme, en Gnist fra en Lansespids; noget stumt og urørligt. Ære være de Magter, som ikke ses og ikke lader sig krænke! Xerxes' Øjne fugtedes. Midt i sin Sejrsrus og i sin Hævns endelige Svaling følte han Hjemve mod sit eget Susa. Hans Øjne fug-

tedes — han mindedes sin Moder Atossa, Kyros' Datter.

Xerxes steg ned fra Akropolis for at bese Athen, inden Staden plyndredes og blev givet Ilden til Bytte.

Først kørte han til Torvet, hvor han beskuede Billedstøtten af Tyranmorderne Harmodios og Aristogeiton og befalede at lade dem føre til Susa.

XXVIII

KLEPSYDRA

I en af Grotterne under den rygende Borgplads sad Athene Promachos.

Klippeblokkene havde skjult hende efter hendes Spring, og ad den smalle stenhugne Trappe var hun steget ned til Klepsydra. I den skumle Hule lyste den lille Tempellampe, hun havde baaret i Læ af det store runde Skjold, men nu stillet fra sig paa Brøndens Kant. Malmlaaget var fjernet derfra, og det piblende lille Blus skar en lang Lysflænge ned i Dybet.

Athene Promachos havde taget Hjelmen af sit Hoved. Hun bar ikke Haaret i jomfruelige lange Piske. Det var rullet op tungt og rødblondt over Nakken — støbt i selve Hjelmhuens Form. Men det var intet Billed, der sad og hvilte sig i Klepsydra-Grotten. Det var en Kvindeskikkelse af Kød og Blod. Et endnu ungt Ansigt, hvidt af Nætters Vaagen, slappet af Træthed, med store søvnløse Øjne stirrende paa Ting, som ikke er til at se. Hun havde gjort sin Tempelpligt og reddet Gud-

indens hellige Lampe fra Persernes Dødshug. I den dulgte Grotte levede det lille Blus som et blegt og sygt Genfærd af Gudinden selv. Det blafrede i den tynde Væge, men Lampen var oliefyldt, hun havde selv den sidste Nat sørget derfor og endda reddet en lille Lekythos med Olie, skjult under sin Ægide, at ikke Luen skulde dø.

I Brøndens Dyb lister og glitrer det levende Vand. Hun bøjer sig over Randen, men kan ikke naa det med sit Blik, kun høre det, som var det Blodet inde i hende selv. Her vil hun sidde, til Perserne er borte, om de da nogensinde forlader Hellas. Men bliver deres Herredømme varigt, vil hun se Gudindens Lampe dø og selv dø, naar Klepsydras Vand ikke længer formaar at holde hende i Live.

Nu styrter Verden sammen deroppe. Det sidste, hun saa af den, var et Flammehav af Templer. Barbarerne har intet skaanet. Hun saa endog deres Fakler løftet mod selve det himmelfaldne Billed af Borgens Værnegudinde. Ogsaa det er vel længst forkullet. Hendes Lanse faldt ikke susende ned for at standse de Formastelige. Og Poseidon kørte ikke op fra Salamis-Bugten med Ildmanker over sine Søheste og med sin Trefork rettet mod Athens Ødelæggere. Som en Skypumpe er Barbarerhorden faret over Hellas, splittende og knusende alt paa sin Vej, bortførende eller jævnende med Jorden. Maaske er den allerede naaet til Sparta og har pisket hen gennem Taygetos-Dalen og dræbt alt Liv, smadret det mod Klippen, før det fik Tid til at skrige.

Hun tager sig til sit Hjerte, som var der dræbt noget i hende selv.

Ogsaa Olympia vil de hærge. Standse Festen, som de Sorgløse fejrer, taabeligt og tanketomt, som om Festspil kunde overdøve Vaabenlarmen, der trækker op. I det Øjeblik da Barbarerne overstrømmer Landet som en Flodbølge, leger de som umyndige Børn, løber omkap og pisker Firspand om Rendebanens Maalsøjler, som om de kunde køre fra Døden og Trældommen.

Hun tænker sig tilbage i Tiden. Tre Olympiader. Hun ser atter for sig Banen med dens Strø af konkylieblandet Sand. Hun hører Raabet til Start, og hun ser sig selv løbe blandt de sejstenaars Piger, susende, med Vinden krybende i den korte Chitons Uldmasker. Hun ser en Mand løbe — sindigt med de længste Skridt, haardnakket og taalmodig, ikke sporet af andre, men kun indefra af sig selv.

Et andet Løb ser hun for sig: Sig selv som en opløbet Hind — Forfølgeren som en Jæger, der stinger hende i Ryggen med sin hede Aande, til hun pludselig gør omkring og falder ham i Favnen med Hænderne knyttet og Modstandsvilje i hele sit Legem.

Hendes Bryst gaar roligt, nu hun mindes dette Møde som med en tirret Gud, en opbragt Jæger, der med overskyllende Blodtørst tager sit Bytte i Besiddelse og mærker det med sin Kraft.

Mærket var hun blevet som af en olm Guddoms Magtfavntag. Og som de af Guderne ejede jordiske

Kvinder havde hun født Afkom til Verden. Men Skæbnen havde taget det fra hende — ikke for at udsætte det eller lade det opvokse i fjerne Egne blandt idaliske Nymfer, men for at lade det optugte i Verdens haardeste Tugt. Hendes smaa Drenge var vænnede fra alle Blodets Baand. Til Fader havde de Syssitiernes haarde Stensenge, til Moder de stride Uldkjortler. Pisken var deres Formynder. Ingen Slægtning skulde nogensinde tage dem i Favn. Hun havde givet dem fra sig, fordi de ikke havde haft Faderarme at hvile paa, et Hjems Sol at varmes af. Alle spartanske Fædre var barske og ødslede ikke med Kærtegn. Men hendes Børns Fader havde ikke engang villet se dem. Han holdt sig fjernt fra dem, som var de en Straf, Guderne havde paalagt ham, ikke en Velsignelse. Kun en eneste Gang havde hendes Moderliv smagt Undfangelsens Sødme. Var det Artemis' Straf, fordi hun i ungdommelig Kaadhed havde betraadt hendes hellige Lund, taget Gudinden til Vidne paa en aftvungen Kærlighedsed?

En tusindfold større Straf var dog kommet over Hellas, fordi det ikke havde kendt sine Moderpligter, men ladet Landet ligge øde og værnløst, og fordi Forrædere havde solgt det og ført Barbarerne ind i dets Allerhelligste. Alle havde de svigtet deres Fædres Jord og overladt Gudernes Helligdomme til Fjendernes Flammer.

... Hun vidste ikke, hvor længe hun havde siddet her ved Klepsydra. Men snart vilde Olie-Lekythen være tømt. Da vilde Athenes hellige Lampe slukkes,

og evigt Mørke bortskylle den sidste Erindring om hendes hellige Stad.

Kun to Gange havde hun fra Klepsydras dunkle Dyb optrukket Vand til at læske sin brændende Strube. Det var koldt, men havde smagt salt og bittert og ikke slukket hendes Tørst. Maaske hun ikke mere skulde faa Dagens Lys at se, men dø med denne Lampe. Da vilde hun vandre til Hades og maaske blandt Myriader af mylrende Skygger træffe en, som hun levende kun havde mødt tre Gange, men dog elsket højere end alle andre Dødelige. Saa vilde hun bede Skyggen om Tilgivelse for den paatvungne Ed.

Var denne Grotte, hvor Lampens lille Blus flakkede spøgelseagtigt, ikke allerede Hades? Var det ikke Lethe, som silede og listede i Dybet under hende, Glemselens Brønd, hvoraf hun havde drukket? Var Døden, den evige Død, andet end alle Tings Glemsel? Og havde hun ikke allerede glemt alt i Byen, hun havde forladt, Gudinden, hun havde tjent, Borgen, som Flammerne havde fortæret — alt — alt — undtagen alene eet Navn. Sit eget huskede hun ikke længer.

Var det en Skygge, der listede frem ved hendes Side? Hun havde hørt den klappe ned ad Trappens Sten, slæbende og dog let — en vandrende Skygge uden Vægt og dog fyldt med Sorg. Længe havde hun mærket den bag sin Ryg. Det var ikke Persere, der havde fundet hendes Skjul. Det maatte være en af Skyggerne, der droges af Suget fra den dybe kølige Brønds Nat.

Hun slog Øjnene op og saa i Vejret. Dèr stod Skyggen: ældgammel, hvid af Haar og Skæg, med store slørede Øjne under tætte Bryn, der rejste sig som et Par Snekamme over to Indsøer, og med en endnu blodfarvet Mund inde i Skæggets Vinterkrat.

Længe saa de tavst paa hinanden som to tiende Skygger, hvis Tunge er visnet i deres Mund. De lyttede og hørte nogle Strenge klirre i Klepsydras Indre. Og omsider fødtes en Røst ud af det sitrende Halvmørke, der omgav dem:

— Hvem er du, Kvinde? Og hvad gør du her?

— Jeg véd det ikke, svarede hun. Alting har jeg glemt.

— Kun ikke dit Maal, der siger det samme som din Dragt, at du er en af Landets Døtre. Hvis er disse Vaaben? spurgte han videre og tog Lansen i sin Haand. Dens Dup var formet som en Krog, han hængte Hjelmen derpaa og sænkede den i Brønden.

— Har Klepsydra endnu Vand til sine hellenske Børn, saa er heller ikke Gudernes Naade udtømt, sagde han og lod langsomt Lansen glide ned i Dybet. Et Plump hørtes, og straks efter trak han forsigtigt den vandfyldte Hjelm opad igen.

— Drik, sagde han og rakte hende Hjelmen. Eller hvis du er sulten, saa tag denne Haandfuld Figen, som jeg endnu i Dag uhindret har plukket paa Kolonos ved den skøntgrønnende Demeters afbrændte Helligdom.

Kvinden strøg sig over Panden. Denne klare runde

Stemme fyldte hende med Liv og gød ligesom Blod i hendes Hukommelse.

— Mederne? spurgte hun: Mederne?

— Ja, Mederne er her endnu, svarede den Gamle. De mylrer paa Falerons Strand og ser paa deres Skibe, som sejler mod Salamis. Her skal Kampen staa — gid Themistokles føre den til Sejr! Borgen herovenfor er øde. Ilden har fortæret, hvad den kunde. Jeg stod paa Tomterne og stirrede mod Havet. Skibene stimer mod Salamis som Maager mod en Rugeplads. De har spidset deres Næb. Skibssnablerne blinker og borer sig i hinanden. Storkongen skal sidde paa Falerons Bred, omringet af sine Skrivere, og være Tilskuer til Persernes Bedrifter.

Den Gamle satte sig paa Brøndkanten og drak af Athenes Hjelm. Begge lyttede de længe i Tavshed, men ingen Lyd naaede til dem udefra, og kun Klepsydras Vand var hørligt i den stille Grotte.

— Sig mig, hvem du er, athenske Kvinde, sagde han omsider.

— Jeg er ikke fra Athen, svarede hun. Men ingen husker længer mit Navn i Lakedaimon.

— Hvorledes er du da kommen hid fra Evrotas' Bredder?

— For en Helligbrødes Skyld drog jeg bort fra mit Land. Gennem Aar har jeg tjent Gudinden heroppe. Dag og Nat vogtede jeg hendes hellige Lampe og frelste den fra Perserne. Det er Lampen, du ser.

— Da har du tjent Gudinden vel. Hvad var din Helligbrøde?

— Jeg forsyndede mig mod den jomfruelige Artemis. Jeg vilde være Hustru, men jeg blev kun Moder.

— Du har ikke været gift?

— Jo, men aldrig kendt min Mand.

— Er han da død?

— Jeg véd det ikke.

— Var han Lakedaimonier?

— Ja.

— Var han med ved „Portene“?

— Jeg véd det ikke. Hvem kender de Faldne?

— Jeg drager hjem til Sparta med deres Navne. Min egen Søn var iblandt dem.

— Véd du, at han var der?

— Jeg talte Saarene paa hans Lig.

— Du kunde kende ham?

— Ja. Desuden bar han sit Navn paa et Stykke Hud.

— Var din Søn tatoveret?

— Nej. Der laa en Strimmel Hjorteskind paa hans Hjerte. Perserne havde ladet ham beholde det. Thi det var intet Smykke. Det ser ud som et Bælte. Og det bærer hans Navn ridset sammen med hans Hustrus.

— Hans Hustrus? spurgte Kvinden og blussede.

— Ja, saaledes staar der, svarede Hermofantos og fremtog af sin Kappefold en smal og indskrumpet Bæltestrimmel.

Hun greb den fra ham, rullede den ud og holdt den tæt til Olielampens lille sitrende Lue. Blodet farvede hendes hvide Ansigt, mens hun læste: Jeg Arkadieren

Narkissos, Evfranors Søn, sværger ved Artemis' Helligdom ....

Hendes Øjne lukkede sig, hendes Hænder sank.

Hermofantos sagde stille:

— Det ser ud som et Fostbroderbælte mellem to, der har lovet hinanden det samme.

Hun nikkede, vendte Strimlen i sit Skød og læste med lukkede Øjne: Jeg Nikarete, Lakedaimonieren Kleombrotos' Datter, sværger ved Artemis' Helligdom at ægte Arkadieren Narkissos, Evfranors Søn... Gudinden har hørt det, tilføjede hun hviskende med Graad i Stemmen.

Taarerne dryppede fra hendes Øjne. Hun greb sig til sine Bryster og stammede:

— Dette Bælte fandt du ved Thermopylai?

Hermofantos svarede:

— Nikarete, hans højre Haand holdt det trykket mod hans Hjerte.

Tavse sad de med hinanden Haand i Haand. Timerne randt. Hermofantos mærkede paa sig selv, da det var Solnedgang, listede sig ud og hentede straks efter Nikarete.

De steg op, saa de kunde se ind over Akropolis. Der lød Gny og Tummel ude fra Faleron. Mænd kom løbende og styrtede op over Propylæerne. En Athener jog over Pladsen, slængte et persisk Skjold mod de søndrede Søjler og lod Sejrsraabet gjalde som en Hævn og en Trøst til Gudinden:

— Sejr! Sejr! Mederne er knust under Salamis — fra Elevsis til Psyttaleia. Sejr! Salamis! Sejr!

I Solnedgangen bar Nikarete Gudindens Vaaben tilbage til Helligdommen og hængte Lampen foran Træbilledet, som Flammen ikke havde rørt.

Hermofantos gik til Athenes hellige Olietræ. Det var brændt ned til Roden, men havde skudt en lang Kvist med friske sølvgraa Blade.

5/8 1908 — 5/8 1914.

GYLDENDALSKE
BOGHANDEL

NORDISK FORLAG

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET